

Po kreativni poti do znanja 2017–2020

Pravni vodič za tuje investitorje

Pravna fakulteta
Univerza v Ljubljani

Avtorji:

Jure Vozel
Megi Maglica
Tajda Vraničar
Primož Krpič
Jure Klajder
Nina Strmljan
Patricija Mučič Tovornik
Blaž Švara

Pedagoška mentorja:

doc. dr. Gregor Dugar
prof. dr. Andreja Jaklič

Delovni mentor:

Mihael Strmljan

Ljubljana, 2018

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Javni štipendijski, razvojni,
invalidski in preživetinski
sklad Republike Slovenije

Univerza v Ljubljani

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Kazalo

1	Opis podjetja.....	10
2	Slovenija splošno	11
2.1	Infrastruktura	12
2.1.1	Transportna infrastruktura.....	12
2.1.2	Telekomunikacijska infrastruktura	15
2.2	Gospodarstvo.....	16
2.2.1	Gospodarska napoved	20
2.2.2	Nepremičnine	21
2.3	Življenje v Sloveniji	24
2.3.1	Kriminaliteta in varnost	24
2.3.2	Korupcija.....	25
2.4	Investicije	26
2.4.1	Tuji investitorji o Sloveniji	26
2.4.2	Spodbujanje investicij	28
3	Slovenija mednarodno	31
3.1	3.1 Slovenija in EU	31
3.2	Slovenija in mednarodne organizacije	33
3.2.1	Organizacija združenih narodov (United Nations - UN)	33
3.2.2	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (Organization for Economic Cooperation and Development - OECD).....	33
3.2.3	Organizacija severnoatlantskega sporazuma (North Atlantic Treaty Organization - NATO) 34	
3.2.4	Svetovna trgovinska organizacija (World Trade Organization - WTO).....	34
3.2.5	Svetovna banka (World Bank - WB)	34
3.2.6	Mednarodni denarni sklad (International Monetary Fund - IMF)	35
3.2.7	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (Organization for Security and Co-operation in Europe - OSCE).....	35
3.2.8	Mednarodna organizacija dela (International Labour Organization - ILO).....	35
3.3	Bilateralni sporazumi	36
3.3.1	Sporazumi o izogibanju dvojnega obdavčevanja.....	36

3.3.2	Sporazumi o zaščiti in spodbujanju investicij.....	37
3.3.3	Sporazumi o ukinitvi vizumov	41
3.4	PRILOGE	43
3.4.1	PRILOGA 1: Investicijski sporazumi EU.....	43
3.4.2	PRILOGA 2: Napotitev za urejanje vizumov	45
4	Statusne oblike.....	52
4.1	Uvod	52
4.2	Splošno o gospodarski družbi.....	52
4.2.1	Temeljni pojmi	52
4.2.2	Ustanovitev družbe	54
4.2.3	Zastopniki gospodarske družbe.....	56
4.2.4	Letno poročilo in računovodski izkazi	58
4.3	Vrste gospodarskih družb	59
4.3.1	Osebne družbe	59
4.3.2	Kapitalske družbe.....	62
4.3.3	Primerjava kapitalskih in osebnih družb – prednosti in slabosti.....	78
4.3.4	Komanditna delniška družba.....	78
4.4	Povezane družbe in statusne spremembe družb	79
4.4.1	Povezane družbe	79
4.4.2	Statusna preoblikovanja	84
4.5	Prevzem gospodarske družbe	87
4.6	Prodaja podjetja.....	88
4.6.1	Share deal	88
4.6.2	Asset deal	88
4.6.3	Problematika 433. člena Obligacijskega zakonika	89
4.7	Prenehanje družbe	90
5	Financiranje	92
5.1	Financiranje	92
5.2	Informacije o financiranju v Sloveniji.....	93
5.3	Organizacije za plačilni promet.....	95

5.4	Kreditna pogodba	99
5.4.1	Bistveni elementi.....	99
5.4.2	Obresti.....	100
5.4.3	Vračilo kredita.....	102
5.5	Postopek kreditiranja in zavarovanja	103
5.5.1	Sprejem vloge	104
5.5.2	Ocena kreditne sposobnosti komitenta	104
5.5.3	Zavarovanje.....	105
5.6	Alternativni vir financiranja	108
5.6.1	Notranji viri financiranja.....	109
5.6.2	Javni viri.....	109
5.6.3	Lastniški vir financiranja	110
5.6.4	Leasing	111
5.6.5	Factoring	114
6	Konkurenčno pravo	116
6.1	Uvod.....	116
6.2	Konkurenčna politika v Sloveniji.....	116
6.2.1	Konkurenčna politika v slovenskem gospodarskem sistemu.....	116
6.2.2	Institucionalna ureditev	117
6.2.3	Agencija za varstvo konkurence	118
6.2.4	Mednarodno sodelovanje	119
6.3	Podrobnejša ureditev posameznih pojmov/dejanj.....	119
6.3.1	Omejevalna ravnanja.....	119
6.3.2	Koncentracije podjetij	123
6.4	Sodno varstvo	126
6.5	Zaključek.....	127
7	Delovnopravno področje	129
7.1	Delavec in delodajalec.....	129
7.2	Splošno	129
7.2.1	Primerjava pogodbe o zaposlitvi in civilnopravne pogodbe o delu	132

7.2.2	Oblika pogodbe o zaposlitvi	133
7.2.3	Postopek sklenitve pogodbe o zaposlitvi	133
7.2.4	Vsebina pogodbe o zaposlitvi	134
7.2.5	Obveznosti delavca	135
7.2.6	Obveznosti delodajalca	136
7.2.7	Zaposlovanje invalidov	136
7.3	Vrste pogodb o zaposlitvi	137
7.3.1	Pogodba o zaposlitvi za nedoločen čas	137
7.3.2	Pogodba o zaposlitvi za določen čas	138
7.3.3	Pogodba o zaposlitvi med delavcem in delodajalcem, ki opravlja dejavnost zagotavljanja dela delavcev drugemu uporabniku	139
7.3.4	Pogodba o zaposlitvi s krajšim delovnim časom	140
7.3.5	Pogodba o delu na domu	140
7.3.6	Pogodba o zaposlitvi s poslovodno osebo	141
7.3.7	Sprememba delodajalca	142
7.4	Prenehanje pogodbe o zaposlitvi	143
7.4.1	Prenehanje pogodbe za določen čas	143
7.4.2	Odpoved pogodbe o zaposlitvi	143
7.5	Plača	151
7.5.1	Stroški dela: primerjava redno zaposleni/študent	153
7.6	Delovni čas	153
7.6.1	Razporejanje delovnega časa	154
7.6.2	Odmori in počitki	155
7.6.3	Letni dopust	156
7.7	Sindikati	156
7.8	Kolektivna pogajanja in kolektivne pogodbe	157
7.8.1	Stranke kolektivne pogodbe	158
7.8.2	Postopek sklepanja	158
7.8.3	Veljavnost	159
7.8.4	Prenehanje in uporaba kolektivne pogodbe	159

7.9	Stavka	159
7.9.1	Začetek stavke	160
7.9.2	Potek stavke	160
8	Davki	162
8.1	Davčni sistem na splošno	162
8.1.1	Splošni pojmi in značilnosti davkov	162
8.1.2	Progresiven in regresiven davek	163
8.2	Davek na dodano vrednost (ddv)	164
8.2.1	Davek na dobiček	164
8.2.2	Pravni vidik neposrednega obdavčevanja korporacij	165
8.2.3	Davčna osnova	165
8.2.4	Posebnosti za s.p.	167
8.2.5	Ključne razlike med s.p. in d.o.o.	168
8.2.6	Davčna osnova rezidenta in nerezidenta	169
8.2.7	Obdavčitev z davčnim odtegljajem	170
8.2.8	Oprostitev plačila davka	170
8.2.9	Izogibanje plačilu davka	171
8.2.10	Davčne olajšave	172
8.2.11	Davčne spodbude	172
8.3	Davek na izplačilo dividend	173
8.3.1	Posebnosti podružnice	173
8.4	Problem dvojne obdavčitve	174
8.4.1	Transferne cene	174
8.4.2	Ločitveno pravilo	177
8.4.3	Integracija neposrednih davkov	177
8.4.4	Načelo uvoznice kapitala in načelo izvoznice kapitala	177
8.5	Primerjava z drugimi državami EU	178
9	Vstop investitorja v podjetje s pomočjo finančnega prestrukturiranja	182
9.1	Uvod	182
9.2	Sodno prestrukturiranje	182

9.2.1	Osnovni pojmi.....	182
9.2.2	Splošna pravila postopka prisilne poravnave.....	184
9.2.3	Predpostavke za začetek postopka prisilne poravnave	184
9.2.4	Predlog za začetek postopka prisilne poravnave.....	186
9.2.5	Ukrepi finančnega prestrukturiranja	187
9.2.6	Načrt finančnega prestrukturiranja.....	188
9.2.7	Dovoljeni ukrepi prestrukturiranja.....	189
9.2.8	Obvezni ukrepi prestrukturiranja	190
9.2.9	Vsebina načrta finančnega prestrukturiranja.....	191
9.2.10	Pravne posledice uvedbe postopka prisilne poravnave.....	193
9.2.11	Povečanje osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki	194
9.3	Odločanje o prisilni poravnavi	199
9.3.1	Sprejetje prisilne poravnave.....	199
9.3.2	Potrditev prisilne poravnave	199
9.3.3	Zunajsodno prestrukturiranje	199
9.4	Primerjava sodnega in zunajsodnega prestrukturiranja.....	202
9.5	Sklepna misel	202
10	Infrastrukturalna javna naročila	204
10.1	Uvod.....	204
10.2	Javno naročanje	204
10.3	Infrastrukturalna javna naročila	205
10.3.1	Naročniki.....	206
10.3.2	Infrastrukturalni naročniki	206
10.3.3	Uporaba pravil za javno naročanje na splošnem in infrastrukturnem področju – 12. člen ZJN-3	207
10.3.4	Infrastrukturne dejavnosti	208
10.3.5	Mejna vrednost uporabe zakona	209
10.3.6	Postopki javnega naročanja.....	210
10.3.7	Tehnike javnega naročanja.....	211
10.3.8	Pravno varstvo v postopkih javnega naročanja.....	212

10.4	Sklep.....	213
11	Literatura.....	215

Kazalo slik

Slika 1: Slovenski cestni križ, vir: eucbeniki.si	13
Slika 2: Koridorji, vir: ec.europa.eu.....	14
Slika 3: Indeks digitalnega gospodarstva in družbe, vir: ec.europa.eu	16
Slika 4: BDP v Sloveniji po kvartalih od leta 1995 dalje, vir: SURS.....	18
Slika 5: BDP per capita v primerjavi z nekaterimi državami članicami EU, vir: World Bank	19
Slika 6: Primerjava gospodarske rasti po državah Evropske Unije, vir: gzs.si	20
Slika 7: Letni indeksi cen stanovanjskih nepremičnin, vir: Delo	22
Slika 8: Povprečna cena nepremičnine pri ceni 200,000 EUR. Vir: Deloitte.....	23
Slika 9: vir: data.worldbank.org.....	30
Slika 10: Mednarodne investicije, vir: State of the Union 2017	32
Slika 11: Anketa; kje ste zaprosili za sredstva?	94
Slika 12: Stroški košaric plačilnih sredstev za PO po ponudnikih plačilnih sredstev v letu 2017 ..	98
Slika 13: Faktoring.....	115
Slika 14: Primer dohodninske lestvice za leto 2018	168
Slika 15: Davek na dobiček v EU in drugih državah sveta.....	181

1 Opis podjetja

Aktiva skupina je krovno podjetje, ki pod sabo združuje tri hčerinske družbe in sicer: aktiva varovanje, aktiva čiščenje in aktiva upravljanje. Vsa tri podjetja opravljajo storitve na področju podpornih dejavnosti (facility management). Aktiva skupina je podjetje s tradicijo, ki se nenehno trudi izboljševati svoje storitve v vseh svojih sektorjih. Podjetje to dosega z ohranjanjem zaupanja poslovnih partnerjev in sodelovanja skladno z njihovimi željami. Za uspešnost podjetja je ključno tudi zadovoljstvo zaposlenih, kar se vzdržuje z izobraževanji, team – buildingi in drugimi vrstami nagrad in motivacij pri delu. ¹ Poslovni partnerji lahko poslujejo s podjetjem v vseh treh sektorjih in to za podjetje predstavlja konkurenčno prednost na trgu.

Aktiva varovanje je najnovejše podjetje v skupini in je zasebno varnostno podjetje, ki ponuja storitve s področja varovanja oseb, premoženja, prevoza denarja ter varstvenega inženiringa. Aktiva varovanje ima hčerinska podjetja tudi na Hrvaškem in v Srbiji. Je podjetje, ki je v skupini največje in ima več kot trideset let dolgo tradicijo.

Aktiva čiščenje je najstarejše podjetje v skupini, njegovi začetki pa segajo v 90 – ta leta. Aktiva čiščenje se ukvarja z vzdrževanjem čistoče v turizmu, zdravstvu, trgovini, živilsko predelovalni industriji, dejavnosti vzgoje in izobraževanja ter v drugih poslovnih okoljih. Podjetje dosega tudi najvišje ISO standarde. Podjetje deluje na območju celotne Slovenije, kjer uživajo zaupanje najuglednejših podjetij v Sloveniji.

Dejavnost podjetja Aktiva upravljanje d.o.o. je upravljanje in vzdrževanje vseh vrst stavb, kot so: več stanovanjski objekti, poslovni objekti, stanovanjsko-poslovni objekti, garažne hiše, industrijski objekti. Družba tako kot ostali dve vzpostavlja in vzdržuje standarde kakovostnega upravljanja, skupaj s strokovnim vzdrževanjem objektov.

¹ Aktiva skupina d.o.o., <https://www.aktiva.si>.

2 Slovenija splošno

Republika Slovenija je članica Evropske Unije (EU) z zemljepisno lego na jugu srednje Evrope. Na severu meji z Avstrijo, na zahodu z Italijo, na severovzhodu z Madžarsko in na jugu s Hrvaško. Površina 20.273 km² jo uvršča med srednje velike evropske države. Glavno mesto je Ljubljana, ki je administrativno, gospodarsko, izobraževalno ter kulturno središče. Slovenija je imela 1. januarja 2017 2.065.895 prebivalcev, povečuje se število tujih državljanov, čigar delež znaša 5,5 odstotkov.² Uradni jezik v Sloveniji je slovenščina, sicer pa se priznava na določenih predelih tudi manjšinski jezik in sicer na območju, kjer Slovenija meji z Madžarsko in Italijo sta priznana kot uradna jezika tudi madžarščina in italijanščina.

Geografsko zanimiva Slovenija je vse drugo kot monotona. Kot prva je bila izbrana za zeleno destinacijo sveta in iz njenega središča, kjer se nahaja tudi glavno mesto Ljubljana se v vse smeri odpirajo številni naravni pojavi. Slovenija namreč leži v stičišču Alp, Mediterana, Krasa in Panonskega sveta. Poleg odličnih destinacij ima Slovenija ugodno klimo. Sploh v osrednji Sloveniji, kjer prevladuje celinsko podnebje se temperature pozimi ne spustijo globoko pod ničlo.

Slovenija je parlamentarna demokratična republika s predsednikom vlade in predsednikom države, ki ga izvolijo na neposrednih volitvah. Vlada je nosilec izvršilne in upravne oblasti. Razdeljena je na 212 občin. Prvega maja leta 2004 je Slovenija postala članica EU in v letu 2007 tudi prevzela njeno valuto – evro. Danes sodi med uspešne države, ki so mednarodno konkurenčne z izobraženo delovno silo, digitalno usmerjenostjo, privlačno logistično lego in hitrim prilagajanjem novim spreminjajočim se trendom.³

Ključni elementi, ki doprinašajo k atraktivnosti Slovenije za tuje neposredne investicije (TNI), so med drugim tudi njena moderna infrastruktura z dostopom do glavnih prometnih koridorjev EU, veliko pristanišče na Jadranskem morju ter njena bližina Srednje oziroma Jugovzhodno evropskim trgov.⁴ Ključna prednost Slovenije je tako njena ugodna zemljepisna lega, ki pride do izraza predvsem v okolju evropskega povezovanja in globalnih gospodarskih trendov. Ceste, železnice, pristanišča in letališča tvorijo, skupaj s prometnimi terminali za kombiniran tovorni promet in

² Razpotnik, Prebivalstvo Slovenija, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6619>.

³ Osnovne informacije o državah EU, URL: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/slovenia_sl#top-page.

⁴ U.S. DOS, Investment Climate Statements for 2017, URL: <https://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/investmentclimatestatements/index.htm?year=2017&dld=269954#wrapper>.

regionalnimi prometnimi vozlišči, prometni sistem Slovenije, ki se neposredno navezuje na prometne sisteme sosednjih držav, Evrope in sveta.⁵

2.1 Infrastruktura

Slovenija se ponaša z odlično infrastrukturo notranjega transporta dobrin, sodobno pristaniško infrastrukturo, zanesljivo električno energijo in oskrbo s plinom, ter zanesljivo internetno povezavo. Slovenski prometni sistem sestavlja več kot 39.000 km cestnega omrežja, od katerih je skoraj 700 km avtocest. Skupna dolžina železniških tirov znaša več kot 2.000 km. V Sloveniji lahko najdemo tri mednarodna letališča. Slovenski letalski prevoznik Adria Airways pa povezuje Ljubljano z vsemi pomembnimi destinacijami v Evropi.⁶

2.1.1 Transportna infrastruktura

2.1.1.1 Kopenski promet

V Ljubljani poteka presečišče dveh vseevropskih koridorjev, V. in X. Prvi povezuje Barcelono in Kijev, drugi pa Salzburg in Thessaloniko. Slovenija s članstvom v EU zagotavlja tako azijskim kot tudi evropskim proizvajalcem in trgovcem hitrejšo in bolj zanesljivo trgovinske povezave.⁷ Od 1. junija 2008 dalje si morajo vsi uporabniki avtocest in hitrih cest v Sloveniji zagotoviti vinjeto.⁸ Vozniki brez vinjete so lahko kaznovani z denarno kaznijo, ki znaša med 300 in 800 evrov. Vozniki lahko nakup vinjete opravijo na bencinskih črpalkah tako v Sloveniji, kot tudi v sosednjih državah, poštah, časopisnih kioskih in avtomobilskih klubih.⁹

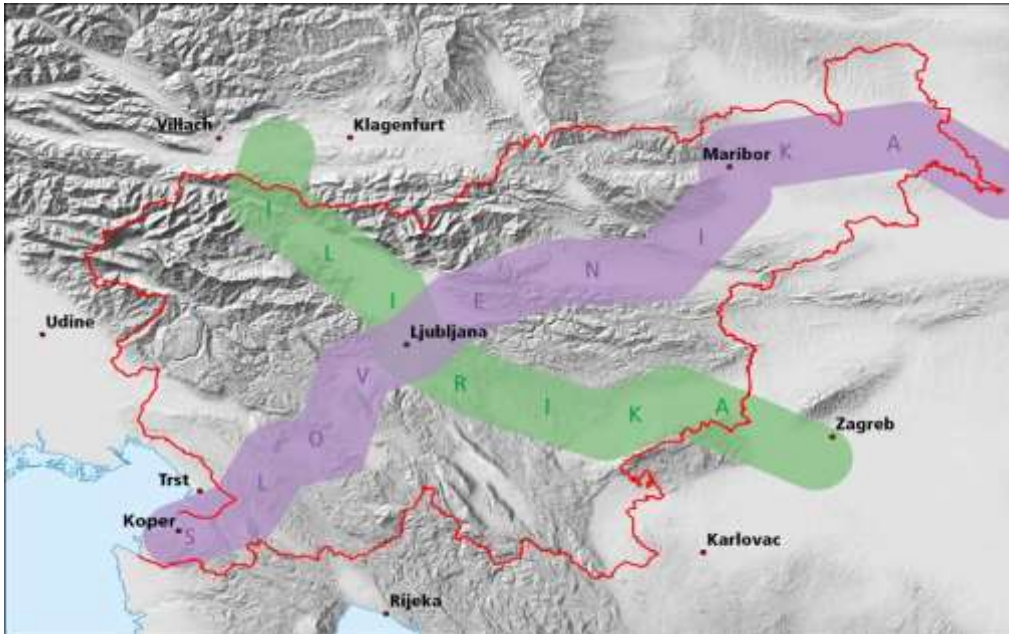
⁵ Državni svet RS, Na križišču V. in X vseevropskega koridorja, URL: http://www.ds-rs.si/sites/default/files/dokumenti/zbornik_na_kriziscu_vseevropskega_koridorja_priloznosti_in_nevarnosti_za_slovenijo.pdf.

⁶ SPIRIT Slovenia, Quality Infrastructure, URL: <https://www.investslovenia.org/why-slovenia/quality-infrastructure/>.

⁷ SPIRIT Slovenia, Transport Infrastructure, URL: <https://www.investslovenia.org/business-environment/infrastructure-utilities/transport-infrastructure/>.

⁸ Lex Mundi, Doing Business in Slovenia, URL: <https://www.lexmundi.com/Document.asp?DocID=9016>, str. 6.

⁹ OSAC, Slovenia 2017 Crime & Safety Report, URL: <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=21199>.

Slika 1: Slovenski cestni križ, vir: eucbeniki.si¹⁰

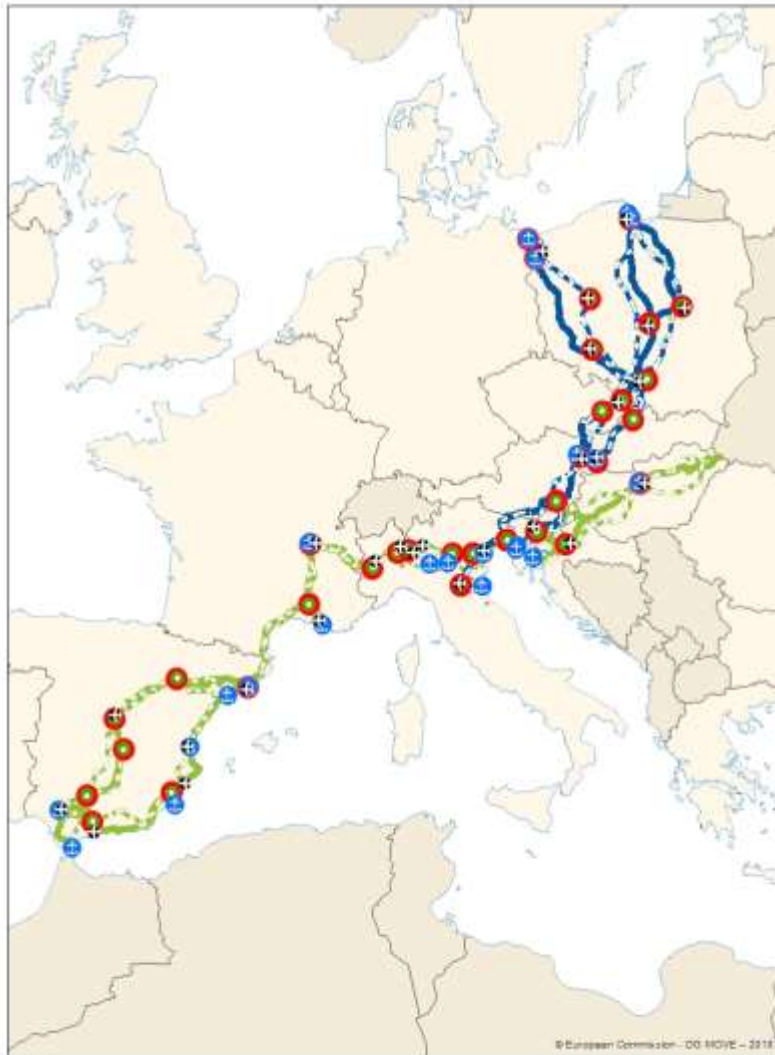
Eden izmed temeljnih ciljev evropske prometne politike je preusmeritev blagovnih tokov iz cestnega na železniško omrežje, z vzpostavitvijo evropskega železniškega omrežja za konkurenčen tovorni promet. Slovenske železnice so vključene v potek dveh izhodiščnih mednarodnih železniških tovornih koridorjev:

tovorni koridor 5 (RFC 5): Baltsko-jadranski koridor (Gdynia-Katowice-Ostrava/Žilina-Bratislava/Dunaj/Celovec-Videm-Benetke/Trst/Bologna/Ravena/Gradec-Maribor-Ljubljana-Koper/Trst);

in tovorni koridor 6 (RFC 6): Mediteranski koridor (Almería-Valencia/Madrid-Zaragoza/Barcelona-Marseille-Lyon-Torino-Milano-Verona-Padova/Benetke-Trst/Koper-Ljubljana-Budimpešta-Zahony).¹¹

¹⁰ SLIKA: <http://eucbeniki.sio.si/geo9/2629/index4.html#>.

¹¹ Slovenske železnice, Infrastruktura, URL: <http://www.slo-zeleznice.si/sl/infrastruktura/transportni-koridorji>.

Slika 2: Koridorji, vir: ec.europa.eu¹²

2.1.1.2 Pomorski promet

Pristanišče v Kopru zagotavlja odlično ponudbo linijskih prevozov za dobavo logistike in dobrin v osrednjo in južno Evropo.¹³ Prednosti koprskega pristanišča so v lokaciji, saj predstavlja najkrajšo

¹² SLIKA: <http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/tentec/tentec-portal/map/maps.html>.

¹³ SPIRIT Slovenia, Transport Infrastructure, URL: <https://www.investslovenia.org/business-environment/infrastructure-utilities/transport-infrastructure/>.

pot do osrčja Evrope. Prav tako lahko prednosti najdemo v zanesljivih pristaniških storitvah, v hitrosti postopkov in visoki stopnji varnosti, ter v pristaniški skupnosti, saj ta sodeluje s Finančno upravo Republike Slovenije (FURS) ter drugimi državnimi organi. Luka Koper je pomembno pristanišče za kontejnerje v Jadranu ter pomembno pristanišče za avtomobile v Sredozemlju. Ima pomembno geostrateško lego za trgovanje med Azijo in Evropo, ter zaupanje najbolj zahtevnih svetovnih korporacij. Vizija Luke Koper je postati vodilni pristaniški sistem za globalne logistične rešitve držav srednje in vzhodne Evrope.¹⁴ Prav tako je Luka Koper edina prostocarinska cona, kar pomeni, da so subjekti na tem področju izvzeti iz plačila carine in drugih trgovinskih ukrepov.¹⁵

2.1.1.3 Zračni promet

Letališče Jožeta Pučnika je glavno slovensko letališče za potnike in blago. Drugi dve letališči sta še mariborsko, ki večinoma prevažata blago, ter letališče v Portorožu, kjer pristajajo manjša letala.¹⁶ Adria Airways se ponaša z več kot 50 leti izkušenj v čarterskem in rednem prometu. Slovenijo povezuje s številnimi evropskimi mesti in kot članica združenja Star Alliance omogoča dostop do 28 letalskih prevoznikov in do svetovne mreže poletov v kar 190 državah in 1.300 destinacijah.¹⁷

2.1.2 Telekomunikacijska infrastruktura

Poleg dobro razvite fizične infrastrukture, ima Slovenija tudi dobro razvito industrijo informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT), ki je ključna za zagotavljanje konkurenčnosti države, privabljanje tujih investitorjev, ter za razvoj informacijske družbe. Z izboljšanimi pogoji za inovacije in podjetništvo, ki vključujejo boljše upravljanje z javnimi raziskavami ter zagotavljanje lažjega dostopa do financ, se Slovenija nadaljnjo vključuje v globalne trge z namenom pospešiti rast ter maksimizirati svoje naravne in ustvarjene prednosti.¹⁸

Trenutni cilj je zagotovitev širokopasovnega dostopa do interneta s hitrostjo najmanj 100 Mb/s, za 96 odstotkov gospodinjstev, do leta 2020. Načrt sledi strategiji EU 2020 in določa strateške cilje na področju širokopasovne infrastrukture in strateške temelje za uporabo sredstev iz Evropskega sklada

¹⁴ Luka Koper, Razvoj pristanišča v luči mednarodnih trendov v pomorski in logistični dejavnosti, URL: http://www.up.gov.si/fileadmin/up.gov.si/pageuploads/Novice/WMD2017/Razvoj_pristanisca_Rotunda_28.9.2017.pdf

¹⁵ U.S. DOS, Investment Climate Statements for 2017, URL: <https://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/investmentclimatestatements/index.htm?year=2017&dliid=269954#wrapper>.

¹⁶ SPIRIT Slovenia, Transport Infrastructure, URL: <https://www.investslovenia.org/business-environment/infrastructure-utilities/transport-infrastructure/>.

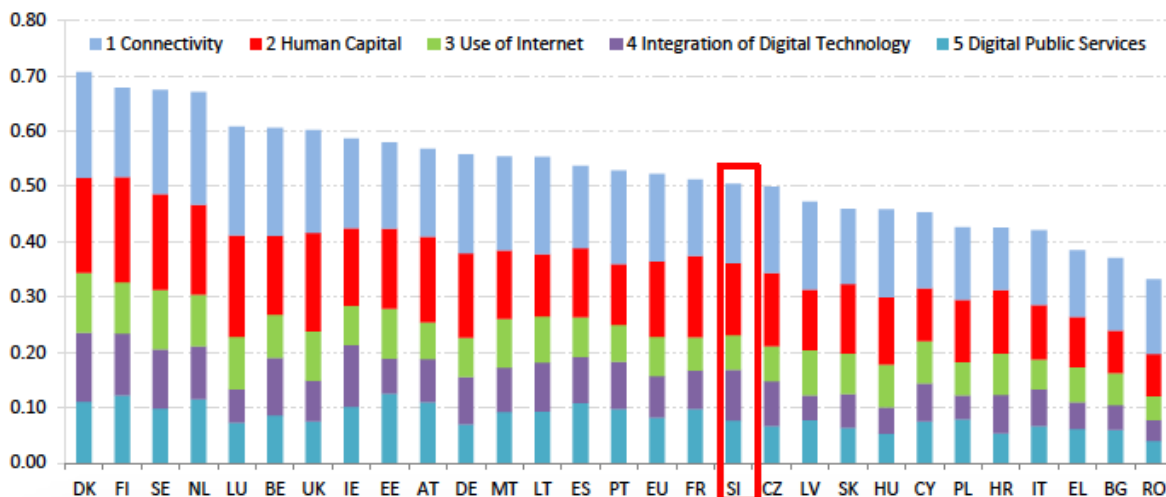
¹⁷ Adria, O družbi, URL: <https://www.adria.si/sl/o-druzbi/>.

¹⁸ SPIRIT Slovenia, Quality Infrastructure, URL: <https://www.investslovenia.org/why-slovenia/quality-infrastructure/>.

za regionalni razvoj in Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. Povezljivost pa še vedno ostaja pod povprečjem EU.¹⁹

Slovenija na področju digitalnega gospodarstva in družbe spada v skupino srednje uspešnih držav. V indeksu digitalnega gospodarstva in družbe (DESI) za leto 2017 se Slovenija uvršča na 17. mesto. Z znatnim napredkom pri vključevanju digitalnih tehnologij v podjetjih se je uvrstila nad povprečje EU. Izboljšala so se tudi digitalna znanja in spretnosti ter vključevanje v različne spletne dejavnosti.²⁰

Slika 3: Indeks digitalnega gospodarstva in družbe, vir: ec.europa.eu²¹

2.2 Gospodarstvo

Slovenija velja za uspešno gospodarstvo, kar je veljalo že za časa bivše Jugoslavije. Gospodarska aktivnost se krepi že zadnja štiri leta in z njo se izboljšujejo tudi razmere na trgu dela. Rast BDP je bila v letu 2017 4,7 odstotkov, kar je za 2,3 odstotka več kot v povprečju evrskega območja. Trenutno znaša 43,418 milijonov EUR.²² Podobne so napovedi za prihodnost, ki predvidevajo

¹⁹ European Commission, Digital Single Market, URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/informacije-ordravah-slovenija>.

²⁰ European Commission, Digital Economy and Society Index 2017 - Slovenija, URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/digital-economy-and-society-index-desi-2017>.

²¹ SLIKA: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/digital-economy-and-society-index-desi-2017>.

²² Banka Slovenije, Gospodarska in finančna gibanja, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgfKmYgahihdgh_gospodarska-in-financna-gibanja-januar-2018.pdf.

konstantno rast BDP-ja. Višjo gospodarsko rast bojo imele le tri članice EU in sicer Romunija, Malta in Irska.²³

Prav tako je Slovenija na novi lestvici svetovne konkurenčnosti za leto 2018, napredovala, z lanskega 43. mesta na 37. mesto. Napredovala je predvsem na področju mednarodne trgovine, ter na področju cen.²⁴

Visoka gospodarska rast se pripisuje povečanju domačega povpraševanja in zasebne potrošnje, ki je povezano z višjimi plačami. Visoka rast je tako v končni potrošnji kot v bruto investicijah. Pozitivno so prispevale predvsem investicije v gradbene objekte in investicije v stroje in opremo, medtem, ko so se investicije v stanovanjske zgradbe povečale za kar 9,4 odstotka, kar je izrazito večje povečanje kot v prejšnjih letih.²⁵ Poleg tega pa so se kar za 10 odstotkov povečale naložbe, ki pa so še vedno v zaostanku za časom pred krizo in sicer zaostajajo za okoli 40 odstotkov tako, da je tu na voljo še veliko prostora za rast.

Prispevek izvoznega sektorja k rasti BDP se je povečal na najvišjo raven po letu 2010 kar kaže na visoko zunanjo konkurenčnost gospodarstva. Izvoz je v tretjem četrtletju 2017 nadomestil upočasnitev rasti domače zasebne potrošnje in še v večji meri investicij. Upočasnitev pa je najverjetneje zgolj prehodna saj so pogoji za investiranje zelo ugodni. Še posebej izstopa rekorden poslovni presežek podjetij. Trg dela prav tako beleži hitro rast zaposlovanja in rast plač, kar omogoča višjo zasebno potrošnjo.²⁶ Slovenski javni dolg se bo do leta 2019 po predvidevanjih znižal na 72 odstotkov, kar pa je še vedno nad mejo, ki jo predpisuje Maastrichtska pogodba in znaša 60 odstotkov BDP.²⁷ V Sloveniji je bila marca letna inflacija 1,2 odstotka. Višala jo je predvsem dražja hrana, medtem ko cene industrijskih izdelkov brez energentov upadajo in zavirajo splošno rast cen.²⁸

²³ Korenič, Bruto domači proizvod, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7266>.

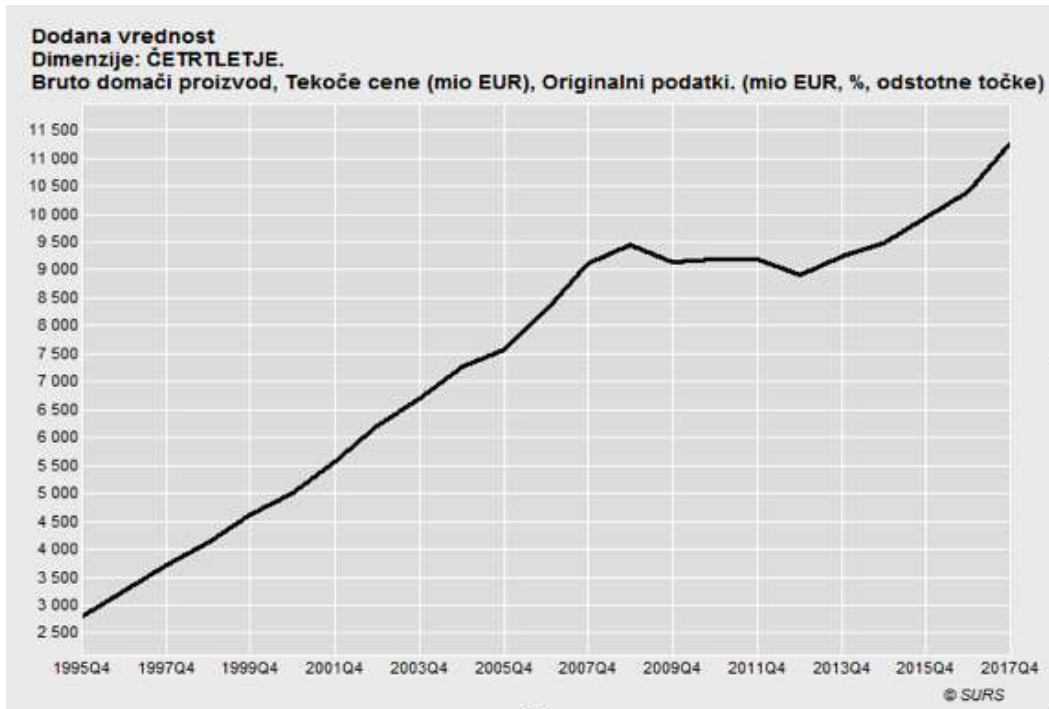
²⁴ Vlada News: Slovenia has advanced 6 places this year and placed 37th on the Global Competitiveness Index, URL: http://www.vlada.si/en/media_room/newsletter/slovenia_weekly/news/article/slovenia_has_advanced_6_places_this_year_and_placed_37th_on_the_global_competitiveness_index_61367/.

²⁵ Korenič, Bruto domači proizvod, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7266>.

²⁶ Banka Slovenije, Gospodarska in finančna gibanja, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgmYgahihdgh_gospodarska-in-financna-gibanja-januar-2018.pdf.

²⁷ L.L., Slovenija v tretjem četrtletju dosega 4,5-odstotno rast BDP-ja, URL: <https://www.rtvlo.si/gospodarstvo/slovenija-v-tretjem-cetrtletju-dosega-4-5-odstotno-rast-bdp-ja/439260>.

²⁸ Banka Slovenije, Gospodarska in finančna gibanja, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgmYgahihdgh_gospodarska-in-financna-gibanja-januar-2018.pdf.

Slika 4: BDP v Sloveniji po kvartalnih od leta 1995 dalje, vir: SURS²⁹

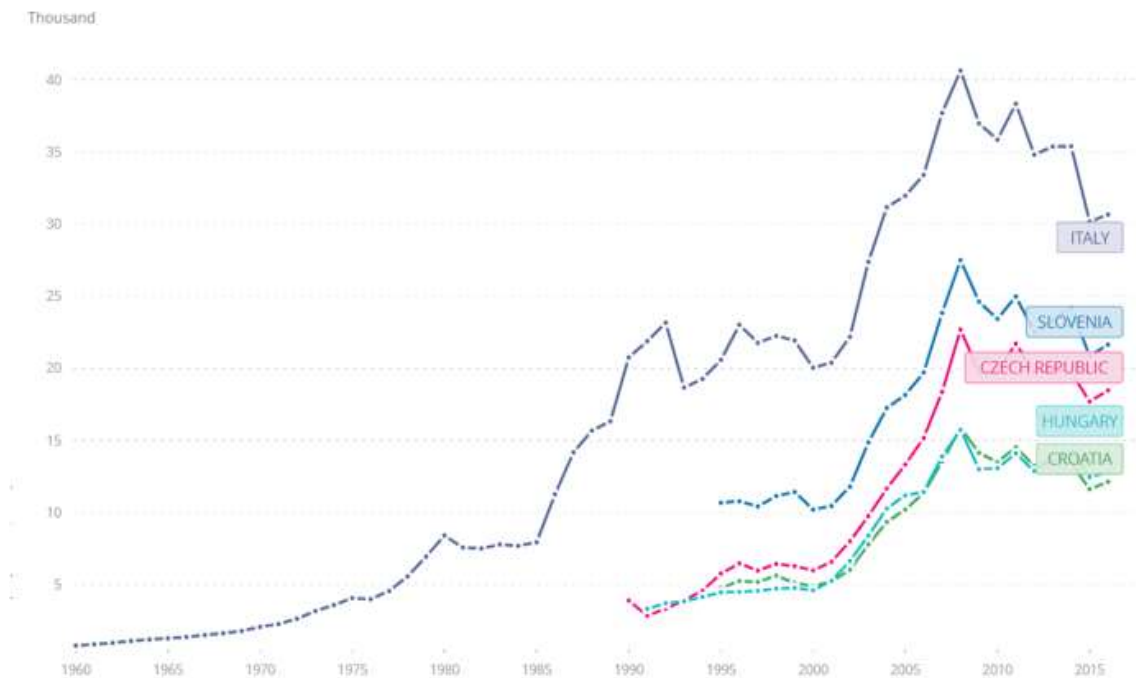
Slovenija ima po zadnjih razpoložljivih podatkih 20,951 EUR bruto domačega proizvoda na prebivalca - BDP per capita.³⁰ Najvišji je v osrednji Sloveniji, kjer znaša kar 27.644 EUR. Regija v katero prihaja veliko dnevnih delovnih migrantov ima večji BDP na prebivalca kot pa regije iz katerih ti migrirajo, ker prispevajo k BDP regije v kateri delajo. Tako se občutna razlika pozna že pri drugo uvrščeni obalno-kraški regiji, ker BDP per capita znaša 19.928 EUR. Povprečna bruto plača je 1.585 EUR, od čigar ima višje plače kar 22 občin, najvišje Ljubljana.³¹ Slovenija se nahaja nekje v zlati sredini in sicer smo 35. najbogatejša država na svetu, zelo blizu otoškima državama Malti in Cipru. Med tranzicijskimi državami – države, ki so v devetdesetih letih opravile prehod iz socializma v kapitalizem – pa smo na drugem mestu! Znotraj EU pa se nahajamo na 20. mestu, kjer smo prehiteli poleg vseh tranzicijskih držav tudi Portugalsko.³²

²⁹ SLIKA: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>.

³⁰ SURS, BDP in gospodarska rast, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/1/29>.

³¹ Turk, BDP na prebivalca, URL: <https://www.finance.si/8931692/Zakaj-je-BDP-na-prebivalca-v-osrednji-Sloveniji-27644-evrov-v-Zasavju-pa-10443>.

³² SURS, BDP in gospodarska rast, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/1/29>.

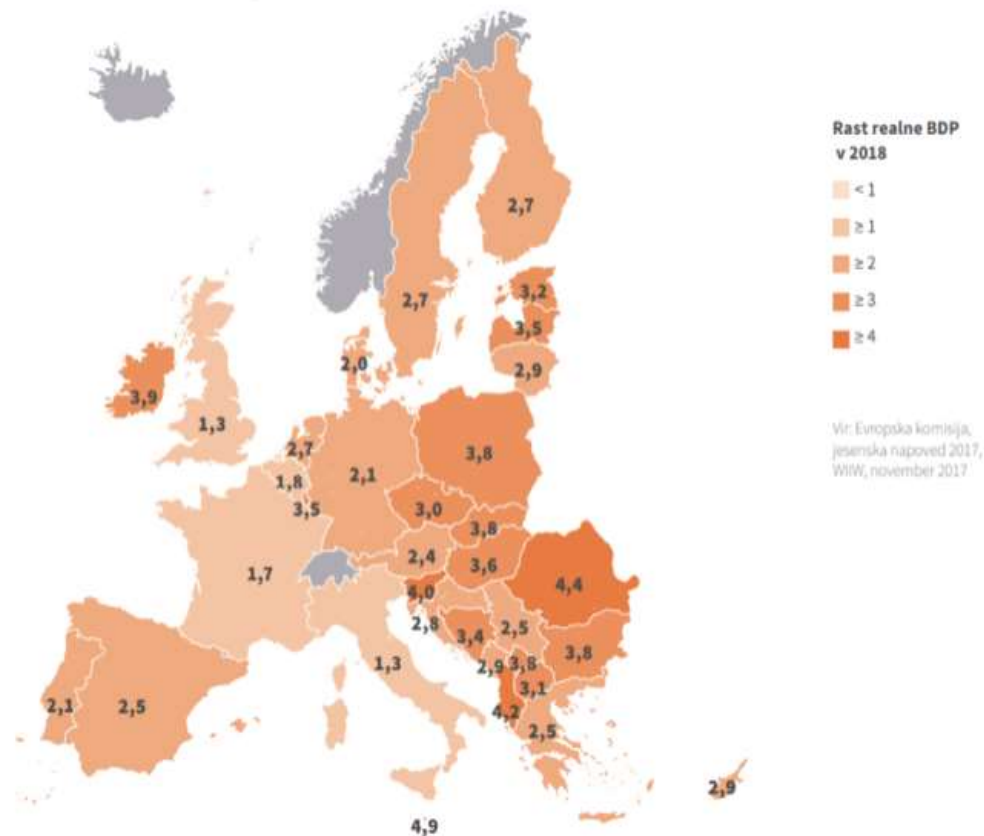

Slika 5: BDP per capita v primerjavi z nekaterimi državami članicami EU, vir: World Bank³³

Na splošno je gospodarska klima v EU zelo pozitivna in beleži dobre rezultate. V letu 2017 je gospodarstvo evrskega območja beležilo 2,2 odstotno rast, kar je največja rast v tem desetletju. Rast in ustvarjanje delovnih mest sta stabilna, naložbe se povečujejo in javnofinančni primanjkljaj se postopno zmanjšuje.³⁴

³³ SLIKA: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=SI-HR-IT-CZ-HU>.

³⁴ Kocbek, Gospodarska napoved, URL: <https://www.vecer.com/gospodarska-napoved-le-tri-drzave-bodo-imele-visjo-rast-kot-slovenija-6345579>.

Slika 6: Primerjava gospodarske rasti po državah Evropske Unije, vir: gzs.si³⁵

2.2.1 Gospodarska napoved

Napovedi za prihodnost so optimistične na kar vplivata pozitivno ciklično gibanje in nizke obrestne mere. Pričakuje se visoko gospodarsko rast, ki naj bi v povprečju znašala 4 odstotke, do leta 2020 pa naj bi se postopoma znižala na 3,4 odstotke. Visoko gospodarsko rast naj bi vzdrževalo domače povpraševanje in močan izvozni sektor. Poleg zasebne potrošnje naj bi se krepile tudi zasebne in javne investicije. Številni investicijski projekti so pred zagonom, vzpodbujeni so z zmanjšanjem negotovosti v poslovnem okolju ter ugodnimi pogoji financiranja. Državne investicije se bodo ponovno okrepile zaradi pospešitve črpanja evropskih sredstev.³⁶

³⁵ SLIKA: Ivanc, Analitika GZS, URL: <https://www.gzs.si/Portals/SN-informacije-Pomoc/Vsebine/GG/2017-december/31-33-Napoved%20rasti%20BDP%20za%20leto%202018.pdf>.

³⁶ Banka Slovenije, Napovedi makroekonomskih gibanj v Sloveniji, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgejdZjfgeYEC_napovedi-makroekonomskih-gibanj-v-sloveniji-december-2017.pdf.

Z visoko gospodarsko rastjo se izboljšujejo tudi razmere na trgu dela. Pričakuje se upočasnjevanje rasti zaposlenosti, a ta naj bi še naprej znašala povprečno okrog 1 odstotka. Zaposlovanje bo hitrejšje v izvozno usmerjenih dejavnostih, gradbeništvu in storitvenih dejavnostih. Postopno zniževanje stopnje brezposelnosti je že začelo pritiskati na rast plač, ki se bo krepila tudi v prihodnje.³⁷

Višja rast cen bo predvidena predvsem pri storitvah. Gospodarska rast naj bi postopoma zviševala tudi osnovno inflacijo, ki naj bi postala najpomembnejši dejavnik skupne rasti cen življenjskih potrebščin. Največja tveganja za gospodarsko rast so povezana z rastjo zasebnih in državnih investicij. Sploh pri državnih investicijah, kjer gre za večje projekte so učinki na rast toliko večji. Hitrejša rast plač in morebitni šok v globalnih cenah surovin lahko povzročita višjo rast cen od predvidene v trenutnih napovedih.³⁸

2.2.2 Nepremičnine

V letu 2017 se v Sloveniji nadaljuje trend rasti števila sklenjenih poslov z nepremičninami. Slovenski nepremičninski trg je ponovno oživel in je v fazi rasti, kar potrjuje rekordno število sklenjenih kupoprodaj stanovanjskih nepremičnin. Povečalo se je povpraševanje, kar je s seboj povleklo tudi rast cen. Ugodne gospodarske razmere in nizke obrestne mere so ustvarile popolno klimo za trgovanje z nepremičninami. Poleg zdravih obetov za naprej ter povečanju zaposlenosti sta glavna razloga za rast povpraševanja. Prebivalstvo je spodbujeno z ugodnimi stanovanjskimi krediti, kar dodatno povečuje povpraševanje po nepremičninah. Pošle so zadnje preostale zaloge dokončanih stanovanj iz v času krize naseljenih projektov (ljubljski Celovski dvori, koprski Nokturn) in zmanjkovati je začelo predvsem novih stanovanj. V odgovor temu se je v Ljubljani že začel nov gradbeni cikel in prihaja do gradnje večjih stanovanjskih objektov ter pospešene gradnje v krizi zaustavljenih projektov. O novem investicijskem ciklu je mogoče sklepati tudi na podlagi povečanega števila izdanih gradbenih dovoljenj in zanimanja potencialnih, tudi tujih investitorjev.³⁹

³⁷ Banka Slovenije, Napovedi makroekonomskih gibanj v Sloveniji, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgejdZjfgeYEC_napovedi-makroekonomskih-gibanj-v-sloveniji-december-2017.pdf.

³⁸ Banka Slovenije, Napovedi makroekonomskih gibanj v Sloveniji, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgejdZjfgeYEC_napovedi-makroekonomskih-gibanj-v-sloveniji-december-2017.pdf.

³⁹ GURS, Poročilo o slovenskem nepremičninskem trgu za leto 2017, URL: http://www.e-prostor.gov.si/fileadmin/etn/Porocila/Polletno_porocilo_2017_I.pdf.

Letni indeksi cen stanovanjskih nepremičnin Slovenija

DELO Vir: Sars

Slika 7: Letni indeksi cen stanovanjskih nepremičnin, vir: Delo⁴⁰

Med nepremičninami najhitreje rastejo cene stanovanj, ki kažejo stalen trend rasti namreč v enem letu so porasle za kar 10 odstotkov in trenutno je cena rabljenega stanovanja v Ljubljani povprečno 1580 €/m², medtem ko je cena novih stanovanj že dosegla povprečnih 2660 €/m². Oživel je prav tako trg zemljišč z gradbenim dovoljenjem, kjer so se cene ustalile na povprečnih 52 €/m², najvišje cene so dosegale hiše letovišč na Obali in Gorenjskem nadpovprečno rast pa beležijo na Krasu, kjer so kupci večinoma tuji! Manjšo rast pa beležijo poslovni prostori predvsem zaradi konkurenčne ponudbe najemnih prostorov, ki ponujajo trenutno še relativno ugodne in konkurenčne najemnine. Za Ljubljano se prebujajo ostala večja slovenska mesta predvsem Maribor in Obala.⁴¹

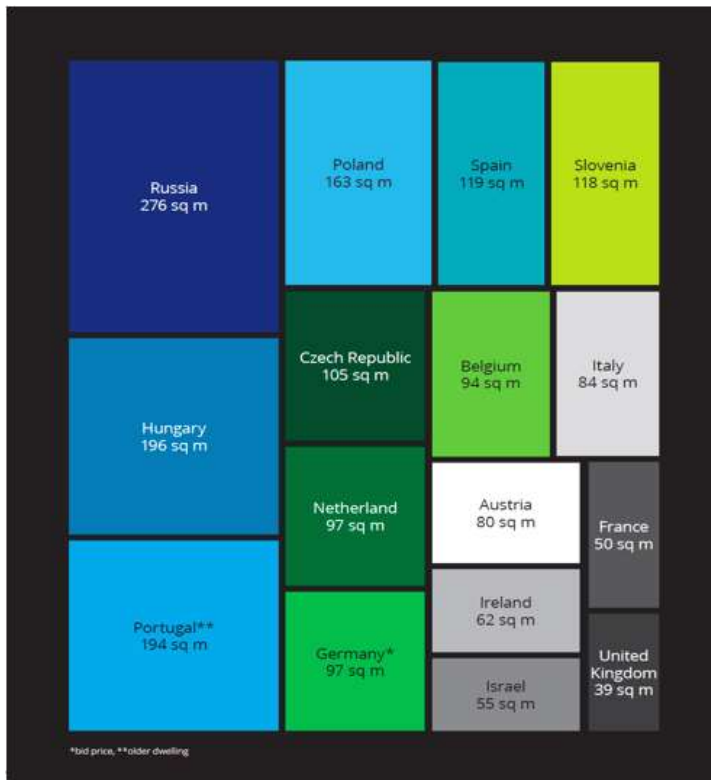
Primerjalno gledano Slovenija spada glede na razvoj nepremičninskega trga med povprečne države znotraj EU, to je v isti rang kot Nemčija, Irska, Velika Britanija kar je torej zelo dober dosežek. Pri ceni 200,000€ si lahko v Sloveniji posameznik kupi nepremičnino v velikosti 118m², medtem ko za enak znesek v Nemčiji dobi 97m² na Češkem pa 105m². Glede na to, da se Slovenija zadolžuje po

⁴⁰ SLIKA: Križnik, Nepremičninski trg v znamenju rekordov, URL: <http://www.delo.si/gospodarstvo/finance/nepremicninski-trg-v-znamenju-rekordov.html>.

⁴¹ B.K., Cenovni preobrat, URL: <http://www.delo.si/novice/slovenija/lani-je-prislo-do-censkega-preobrata-na-trgu-stanovanjskih-nepremicnin.html>.

podobnih obrestnih merah kot Nemčija je torej glede na dani znesek bolj konkurenčna, ker ponuja večjo nepremičnino.⁴²

Slika 8: Povprečna cena nepremičnine pri ceni 200,000 EUR. Vir: Deloitte⁴³

Kljub dvoletni rasti pa so cene še daleč od rekordnih cen pred krizo, cene stanovanj v Ljubljani so kljub rasti še vedno za 14 odstotkov nižje kakor leta 2008. Napoved za nepremičninski trg je zdrava in dokler bodo obrestne mere nizke in z njim naraščal tudi obseg stanovanjskih posojil je mogoče pričakovati presežno povpraševanje, kar bo prineslo nadaljnjo rast cen nepremičnin. Ko bo na trg prišla nova ponudba nepremičnin bi ta lahko preseгла povpraševanje kar lahko povzroči večjo korekcijo cen, sploh če bi s cenami pretiravali bi lahko prišlo do večje presežne ponudbe, kateri po izkušnjah sledi pok nepremičninskega balona in ponoven zdrs v krizo le-tega.⁴⁴

⁴² Deloitte, Property Index, URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/si/Documents/about-deloitte/si-Property%20Index%202016_V2_two-page.pdf.

⁴³ SLIKA: Deloitte, Property Index, URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/si/Documents/about-deloitte/si-Property%20Index%202016_V2_two-page.pdf.

⁴⁴ GURS, Poročilo o slovenskem nepremičninskem trgu za leto 2017, URL: http://www.e-prostor.gov.si/fileadmin/etn/Porocila/Polletno_porocilo_2017_I.pdf.

2.3 Življenje v Sloveniji

Majhna država kot je Slovenija ima prav zaradi svoje majhnosti lahko prednosti, kot so dostopnost, čistost, urejenost, tranzitnost. Slovenija dosega dobre rezultate na številnih področjih zagotavljanja blaginje, kar dokazuje dejstvo, da pri več področjih v okviru indeksa boljšega življenja dosega rezultate blizu povprečja ali celo boljše rezultate.⁴⁵ Po podatkih meritev blaginje se Slovenija uvršča nad povprečjem na področjih nastanitve, zdravstvenega statusa, družbenih odnosov, izobrazbe in spretnosti, ravnotežja med poklicnim in zasebnim življenjem, okoljske kvalitete, ter osebne varnosti. Na področju zaposlitve, ima v Sloveniji 66 odstotkov prebivalstva plačano zaposlitev, kar je zelo blizu povprečja OECD, ki znaša 67 odstotkov. 87 odstotkov odraslih med 25 in 64 letom je zaključilo višje sekundarno izobraževanje, kar je za 13 odstotkov več od povprečja OECD, ki znaša 74 odstotkov. Kar zadeva zdravje je pričakovana življenjska doba ob rojstvu 81 let, kar je leto več od OECD povprečja.⁴⁶ V indeksu socialnega napredka v letu 2017, Slovenija stoji na 21. mestu z oceno 84,32. Italija se nahaja nekaj mest pod Slovenijo, z oceno 82,62, Hrvaška pa še nekaj mest nižje in sicer na 36. mestu, z oceno 78,04.⁴⁷

2.3.1 Kriminaliteta in varnost

Slovenija je ena najbolj varnih držav v Evropi.⁴⁸ Po podatkih zadnjega poročila Global Peace Index-a se Slovenija na 11. mestu uvršča med najbolj varne države na svetu. Na lestvici jo lahko najdemo pred Švico, Švedsko, Nemčijo, ter Norveško.⁴⁹ Večina turistov se ob obisku Slovenije ne srečuje s kriminalom, izjema so le manjša kazniva dejanja, kot so žeparstvo. Vendar pa so tudi ti primeri redki v primerjavi s stopnjami v sosednjih državah. Ministrstvo za zunanje zadeve ZDA je ocenilo Ljubljano za mesto z nizko stopnjo grožnje kriminala ter nizko stopnjo grožnje terorističnih aktivnosti. Prav tako je dobro ocenjena odzivnost in storitve policije.⁵⁰

⁴⁵ OECD360, Slovenija 2015: Kam se uvršča Slovenija?, URL: http://www.oecd360.org/oecd360/pdf/___domain21___media1984___305314-liwkltyae9.pdf, str. 26.

⁴⁶ OECD, OECD Better Life Index: Slovenia, URL: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/slovenia/>.

⁴⁷ The Social Progress Imperative, 2017 Social Progress Index, URL: <https://www.socialprogressindex.com/?tab=3&code=SVN&compare=SVN&compare=ITA&compare=HRV&prop=SPI>.

⁴⁸ MNZ: Policija, Criminality: Crime prevention, URL: <https://www.policija.si/eng/index.php/areasofwork/criminality/104-crime-prevention>.

⁴⁹ Institute for Economics & Peace, Global Peace Index 2018: Measuring Peace in a Complex World, URL: <http://visionofhumanity.org/reports>, str. 8.

⁵⁰ OSAC, Slovenia 2017 Crime & Safety Report, URL: <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=21199>.

Po zadnjih podatkih Statističnega urada RS je število obsojenih oseb na 1.000 prebivalcev 3,2. Skupno število pravnomočno obsojenih polnoletnih in mladoletnih oseb v letu 2017 je bilo 6.521.⁵¹ Največ ovadb je bilo vloženih zaradi tatvin, neupravičene proizvodnje in prometa z drogami, nasilja v družini, goljufij, groženj in poslovnih goljufij. Največ obsojenih polnoletnih in mladoletnih oseb je bilo obsojenih zaradi kaznivih dejanj zoper premoženje in sicer 39 odstotkov.⁵² V Italiji je bilo v letu 2015 v kazenskem postopku, 928.8 oseb na 100.000 prebivalcev, oziroma 9,3 oseb na 1.000 prebivalcev.⁵³ V Avstriji je bilo po statističnih podatkih v letu 2017 obsojenih 28.286 oseb.⁵⁴ V Nemčiji pa je bilo obsojenih 737.873 oseb, po podatkih iz leta 2016.⁵⁵ Po zadnjih podatkih, stopnja umorov (število umorov, na 100.000 prebivalcev) v Sloveniji znaša 0,6, kar je veliko nižje od povprečja OECD z 3,6. Nižje je tudi od stopnje Italije, ki znaša 0,8. Po podatkih indeksa boljšega življenja je 85 odstotkov Slovencev trdilo, da se počutijo varno hoditi sami ponoči, kar je veliko višje od povprečja OECD z 69 odstotkov in jo po lestvici uvršča med Nordijske države. Za razliko od Italije, na primer, kjer se s trditvijo strinja 58,3 odstotkov prebivalcev.⁵⁶

2.3.2 Korupcija

Po stopnji korupcije poročilo organizacije Transparency International iz leta 2017 Slovenijo uvršča na 34. mesto glede na stopnjo korupcije v državi, z oceno 61 na lestvici od 0 (visoko koruptivna) do 100 (nekoruptivna). Italija se na isti lestvici uvršča na 54. mesto, z oceno 50. Hrvaška je na lestvici še nekoliko nižje z 57. mestom in oceno 49. Še nižje na lestvici pa lahko najdemo Srbijo na 77. mestu, z oceno 41.⁵⁷ Boj proti korupciji je že več let glavna prednostna naloga vlade, vendar pa so med zakonodajo in prakso še vedno zaznavne velike razlike.⁵⁸

⁵¹ Statistični urad RS, Kakovost življenja, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/10/60>.

⁵² Statistični urad RS, V 2017 obsojenih 6.252 polnoletnih, 269 mladoletnih in 43 pravnih oseb, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7458>.

⁵³ Noiitalia, Crime and Safety: Italy, URL: http://noi-italia.istat.it/index.php?id=3&L=1&tx_usercento_centofe%5Bcategoria%5D=29&tx_usercento_centofe%5Baction%5D=show&tx_usercento_centofe%5Bcontroller%5D=Categoria&cHash=208e42f4293a3e8698105ebc9dedcf8d.

⁵⁴ Statistics Austria, Criminality, URL: https://www.statistik.at/web_en/statistics/PeopleSociety/social_statistics/criminality/index.htm.

⁵⁵ Statistisches Bundesamt (Destatis), Press & Services, URL: https://www.destatis.de/EN/PressServices/Press/pr/2017/11/PE17_386_243.html.

⁵⁶ OECD, OECD Better Life Index: Slovenia, URL: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/slovenia/>.

⁵⁷ Transparency International, Corruption perceptions index 2017, URL: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017.

⁵⁸ GRECO, Poročilo o ocenjevanju: Slovenija, URL: <https://rm.coe.int/peti-ocenjevalni-krog-preprecevanje-korupcije-in-spodbujanje-integrite/16807912aa>, str. 4-7.

2.4 Investicije

2.4.1 Tuji investitorji o Sloveniji

V zadnjih letih so podjetja s tujim kapitalom beležila hitrejšo rast od ostalih podjetij. To je razvidno npr. iz primera podjetja s tujim kapitalom, ki je ustvarilo za 3.444 EUR več dodane vrednosti na zaposlenega, kakor pa domače podjetje iz iste panoge.⁵⁹ Rezultati analiz⁶⁰ konsistentno kažejo večjo rast podjetij pod tujim nadzorom v vseh proučevanih kategorijah: pri prihodkih od prodaje, produktivnosti (dodani vrednosti na zaposlenega), pri izvozu in pri številu zaposlenih. Prav tako so podjetja s tujim kapitalom nadpovprečno intenzivna v raziskovalno-razvojnih aktivnostih. Kar četrtnina podjetij ima lasten oddelek za raziskave in razvoj. Spodbujanje tujih investicij je tako ključno za gospodarski razvoj Slovenije. Podjetja so za leto 2018 napovedovala stabilno rast, predvsem zaradi načrtovanih rasti prodaje ter delovnih mest. K temu so pripomogle predvsem prednosti slovenskega okolja, med katerimi je najpomembnejši motiv za investiranje v Slovenijo še vedno kakovosten in usposobljen kader. Na področju raziskav in razvoja je Slovenija za investitorje primerljiva celo z Nemčijo ali skandinavskimi državami.⁶¹

Čeprav podjetja s tujim kapitalom predstavljajo le 4,7% slovenskega podjetniškega sektorja pa ta zagotavljajo pomemben, skoraj 40% delež slovenskega izvoza, 28% dodane vrednosti in četrtno (24,4%) delovnih mest v podjetniškem sektorju.⁶² V letu 2017 so bili za najuspešnejše tuje investitorje izbrani Titus, Isokon, LPKF in Kuehne + Nagel. Ta podjetja so bila izbrana predvsem zaradi visoke zaposljivosti in posledično pomembnega prispevka k slovenskemu gospodarstvu, ki je zaradi nizkega obsega naložb v BDP, še bolj razviden.⁶³ Tuja notranja podjetja so v letu 2016 zaposlovala okoli 111.443 oseb in ustvarila 24,2 odstotkov dodane vrednosti.⁶⁴

Največ tujih investitorjev prihaja iz Avstrije sledijo pa ji nemški investitorji. Za podjetja, ki vstopajo na slovenski trg praviloma velja, da so multinacionalna podjetja, pogosto imajo svoje podružnice v več kot petih drugih državah. Kar polovica podjetij v tuji lasti sodi med mala podjetja in sicer mala

⁵⁹ Jaklič et al., Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju 2017, URL: <https://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/cmo/povzetek-raziskave-tni-2017.pdf?sfvrsn=0>, str. 2.

⁶⁰ Jaklič et al., 2017; http://www.spiritslovenia.si/resources/files/2018/Tuji_investitorji_o_slovenskem_poslovnem_okolju_2017.pdf.

⁶¹ Jaklič et al., Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju 2017, URL: <https://www.fdv.uni-lj.si/docs/default-source/cmo/povzetek-raziskave-tni-2017.pdf?sfvrsn=0>, str. 2.

⁶² Banka Slovenije, https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgebqhgfgfBGU_neposredne_nalozbe_2016.pdf

⁶³ Jaklič et al., 2017; http://www.spiritslovenia.si/resources/files/2018/Tuji_investitorji_o_slovenskem_poslovnem_okolju_2017.pdf.

⁶⁴ Banka Slovenije, Neposredne tuje naložbe, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgebqhgfgfBGU_neposredne_nalozbe_2016.pdf, str. 90.

storitvena podjetja, večja podjetja pa so pogostejša na področju predelovalne dejavnosti. Investicije na slovenski trg so večinoma v obliki začetnih investicij, vendar pa gre kar 40 odstotkov za prevzeme.⁶⁵

Tuji investitorji kot najpomembnejše prednosti Slovenije ocenjujejo kakovostne zaposlene in razpoložljivost znanja ter njegov obseg. Človeški kapital je v zadnjih treh letih postal pomembna spodbuda za investicije v Slovenijo.⁶⁶ Poleg navedenega so pomembni motivi tudi dostop domačega trga do trgov Jugovzhodne Evrope in učinkovitost proizvodne dejavnosti. Med motivi pa so najmanj pomembne olajšave, ki jih nudi država, kar je logično, ker je le-teh malo. Gledano na splošno lahko rečemo, da so za tuje investitorje pomembnejši dejavniki, ki povečujejo učinkovitost investitorjev ali t.i. efficiency-seeking, ki pozitivno vplivajo na ceno, razpoložljivost, kakovost proizvodnih dejavnikov. Motivi, ki bi bili povezani z razvijanjem trgov so manj pomembni. Tako tuji investitorji Slovenije ne vidijo kot odskočne deske za prodor na trge držav članic EU, se pa vse bolj večja pomen odprtosti Slovenskega trga do trgov Jugovzhodne Evrope s katerimi ima Slovenija sklenjene številne sporazume. Odprtost slovenskega trga Jugovzhodni Evropi in ostalim predelom Evrope bo predstavljena v posebnem poglavju pravnega vodiča.⁶⁷

Pričakovanja tujih investitorjev so podobna domačim in se nanašajo predvsem na aktivnost vlade, ki naj si prizadeva za prijazno in konkurenčno poslovno okolje. Zahtevajo znižanja obremenitev dela, zmanjšanje visokih okoljskih dajatev in izboljšanje javnega sektorja predvsem na področju hitrosti in kakovosti storitev. Želijo si več greenfield investicij, torej naložb v ustanovitev novih podjetij na našem ozemlju, kajti Slovenija je izrazito usmerjena v kapitalsko vstopanje. Po združenju Foruma tujih investitorjev je tudi to dobra pot, kajti družbe s tujim kapitalom beležijo dobro poslovanje, vendar bi si želeli tudi večjo prisotnost omenjih greenfield naložb.⁶⁸

Med najpomembnejšimi ovirami, ki jih tuji investitorji poudarjajo so obremenitev dela z davki in prispevki ter obdavčitev dobičkov in dohodka. Drugi sklop ovir pa se nanaša na vzpostavljanje pravne države in na administrativne postopke. Podjetja motijo predvsem dolgotrajni postopki na sodiščih ter neodzivna državna administracija, ki jim nalaga preveč dovoljenje za izvajanje aktivnosti, zato si želijo bolj kompetentno in hitrejše reševanje podanih vlog. Glede zaposlenih so

⁶⁵ Jaklič, Koleša, Rojec, Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju (2016), str. 8.

⁶⁶ Bučar in dr., RIO Country Report 2017: Slovenia, URL: <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/country-analysis/Slovenia/country-report>, str. 8.

⁶⁷ Jaklič, Koleša, Rojec, Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju (2016), str. 18.

⁶⁸ Klapš, Kaj pričakujejo investitorji: URL: <https://www.vecer.com/kaj-pricakujejo-tuji-investitorji-6240425>.

tuji investitorji poudarili znanja in veščine, ki jih najbolj pogrešajo med katerimi sta najnižje ocenjeni menedžerska znanja ter kreativnost in inovativnost zaposlenih.⁶⁹

2.4.2 Spodbujanje investicij

Javna agencija Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, internacionalizacije, tujih investicij in tehnologije (SPIRIT) spodbuja TNI in zagovarja tuje investitorje v Sloveniji. Njen cilj je povečati konkurenčnost Slovenije z nudenjem pomoči podjetnikom in investitorjem, ki imajo v Sloveniji enake pravice, dolžnosti in odgovornosti kot domača podjetja.⁷⁰ Slovenija še posebej podpira investicije na področju visoke tehnologije, ki ustvarjajo nova delovna mesta ter so povezana z raziskovalnimi in razvojnimi dejavnostmi. Vsa podjetja, ki so registrirana v Sloveniji, lahko sodelujejo v subvencioniranih raziskovalnih in razvojnih programih ali tistih, ki so financirani s strani vlade.⁷¹

Slovenija želi s Programom spodbujanja internacionalizacije 2015-2020 spodbuditi povečanje vpetosti podjetij in gospodarstva v mednarodne tokove poslovanja, poleg tega pa spodbujati inovativne načine vključevanja in uveljavljanja gospodarstva na mednarodnih trgih, ter razvoj novih inovativnih proizvodov in storitev. Cilj ukrepov s področja internacionalizacije je povečanje števila podjetij, ki so aktivna na globalnem trgu, povečanje izvoza, predvsem na novih trgih, ter višja umestitev proizvodov in storitev slovenskih podjetij v GVV, prav tako kot tudi ohranjanje odprtega režima do mednarodnih investicij.⁷² Z vidika nudenja celovite podpore in individualne obravnave posameznih izvoznikov, potencialnih investitorjev in drugih zainteresiranih subjektov, je cilj okrepiti vlogo agencije, zadolžene za spodbujanje investicij in internacionalizacije, kot »one stop shop«, ki bo zagotavljala vse relevantne informacije, raziskave in analize ter hkrati nudila celovito podporo investitorjem pri iskanju ustreznih poslovnih priložnosti. To bo omogočilo skrajšanje postopka pridobivanja vseh potrebnih dokumentov in informacij, znižanje stroškov in rizika vstopa na trg, ter zagotovilo profesionalno in tesno sodelovanje.⁷³

⁶⁹ Jaklič, Koleša, Rojec, Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju (2016), str. 24.

⁷⁰ Export Gov, Slovenia Country Commercial Guide, URL: <https://www.export.gov/article?id=Slovenia-Openness-to-and-Restriction-on-Foreign-Investment>.

⁷¹ U.S. DOS, Invest Climate Statements for 2017, URL: <https://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/investmentclimatestatements/index.htm?year=2017&dclid=269954#wrapper>.

⁷² MGRT, Program spodbujanja internacionalizacije 2015-2020, URL: http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/SEKTOR_ZA_INTERNACIONALIZACIJO/Internacionalizacija_TNI/Program_INTER_2015-2020_koncna.pdf, str. 2-3.

⁷³ MGRT, Program spodbujanja internacionalizacije 2015-2020, URL: http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/SEKTOR_ZA_INTERNACIONALIZACIJO/Internacionalizacija_TNI/Program_INTER_2015-2020_koncna.pdf, str. 11-12.

V okviru programa so predvidene naslednje aktivnosti za spodbujanje TNI:

- Trženje in promocija: program identifikacije tujih investitorjev (individualni program identifikacije tujih investitorjev, program privabljanja po sektorjih); promocija Slovenije, njenih regij in posameznih področij, kot lokacije za TNI (promocijski materiali, virtualna promocija poslovnih in industrijskih con, investicijske priložnosti on-line, virtualni nastop „Invest Slovenia“, oglaševanje); promocijski dogodki (B2B srečanja s potencialnimi investitorji, investicijske konference, sejamski nastopi, t.i. „road-show-i“, izvedba obiskov potencialnih investitorjev),
- Izobraževanje in usposabljanje, namenjeno partnerskim institucijam ter izobraževanje promotorjev za privabljanje TNI,
- Zagotavljanje informacij in svetovanje v pred-, med- in po-investicijskem obdobju,
- Analitična orodja in študije za spremljanje TNI,
- Finančne spodbude za TNI, ki so na voljo na podlagi Javnega razpisa za spodbujanje TNI v Republiki Sloveniji za prve kapitalske vstopne.⁷⁴

Poleg omenjenih aktivnosti je poudarek tudi na izboljšanju poslovnega in podpornega okolja z akcijskim načrtom odprave ovir za investitorje, kot so na primer stroški delovne sile, možnosti prodaje zemljišč po nižani ceni, davčne spremembe, ipd. Prav tako tudi na pogajanjih za prosto trgovinske sporazume s tretjimi državami.⁷⁵

Vrednosti TNI v Sloveniji se povečujejo. Podatki o tekočih gospodarskih gibanjih kažejo, da Slovenija ponuja vse več možnosti za širitev poslovanja. Da je Slovenija država priložnosti potrjuje tudi globalni indeks priložnosti za privabljanje TNI, ki Slovenijo uvršča pred številne konkurentke z vidika privlačnosti tujih investicij.⁷⁶ Po zadnjih podatkih indeksa, iz poročila za leto 2017, se Slovenija uvršča pred Poljsko, Slovaško, Hrvaško, Madžarsko, idr.⁷⁷

⁷⁴ MGRT, Slovenija: Zelena. Ustvarjalna. Pametna. Mednarodni izzivi 2017-2018, URL: http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/SEKTOR_ZA_INTERNACIONALIZACIJO/Internacionalizacija_TNI/Mednarodni_izzivi_2017_2018.pdf.

⁷⁵ MGRT, Program spodbujanja internacionalizacije 2015-2020, URL: http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/SEKTOR_ZA_INTERNACIONALIZACIJO/Internacionalizacija_TNI/Program_INTER_2015-2020_koncna.pdf, str. 7.

⁷⁶ MGRT, Program spodbujanja internacionalizacije 2015-2020, URL: http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/SEKTOR_ZA_INTERNACIONALIZACIJO/Internacionalizacija_TNI/Program_INTER_2015-2020_koncna.pdf, str. 2-3.

⁷⁷ Lopez in Saeidinezhad, Global Opportunity Index: A European Experience, URL: <https://assets1c.milkeninstitute.org/assets/Publication/Viewpoint/PDF/113017-GOI-Europe-FINAL.pdf>, str. 2.

Po podatkih indeksa Svetovne banke o enostavnosti poslovanja za leto 2017, se Slovenija nahaja na 37. mestu, kar jo uvršča pred Italijo, ki se nahaja na 46. mestu in Hrvaško, ki se nahaja na 51. mestu.

	Cost to start a business (% of income per capita)	Ease of doing business index (1=easiest to 185=most difficult)	Extent of shareholder rights index (0-10.5)	Extent of corporate transparency index (0-9)	Quality of judicial processes index (0-18)	Trade: Cost to import (US\$ per container)	Trade: Cost to export (US\$ per container)
2016							
Croatia	7.3	43.0	8.0	7.0	13.0	0.0	0.0
Italy	13.9	50.0	6.0	8.0	13.0	0.0	0.0
Slovenia	0.0	30.0	8.0	6.0	10.5	0.0	0.0
2017							
Croatia	7.2	51.0	8.0	7.0	13.0	0.0	0.0
Italy	13.7	46.0	6.0	8.0	13.0	0.0	0.0
Slovenia	0.0	37.0	8.0	6.0	10.5	0.0	0.0

Slika 9: vir: data.worldbank.org⁷⁸

⁷⁸ The World Bank, Slovenia, URL: <https://data.worldbank.org/country/slovenia?view=chart>. SLIKA: <https://data.worldbank.org/country/slovenia?view=chart>.

3 Slovenija mednarodno

3.1 Slovenija in EU

Slovenija je postala članica EU 1. maja 2004, 1. januarja 2007, je postala članica evro-območja in 21. decembra 2007 vstopila v schengensko območje. Trenutno ima Slovenija v Evropskem parlamentu 8 poslancev. Članica Evropske komisije je Violeta Bulc, ki je pristojna za promet. V Evropskem ekonomsko-socialnem odboru ima Slovenija 7 predstavnikov, prav tako ima 7 predstavnikov v Evropskem odboru regij. Vsi stiki z institucijami EU potekajo preko stalnega predstavništva Slovenije, v Bruslju.⁷⁹

Kot polnopravna članica EU, Slovenija do tretjih držav deluje v skladu z zunanjo trgovinsko politiko EU. Trgovina med Slovenijo in drugimi članicami pa temelji na prostem pretoku dobrin, brez omejitev.⁸⁰ Dva ključna načela urejata razmerje med Slovenskim sistemom regulacij in sistemom EU, in sicer, prevlada zakonov EU in načelo neposrednega učinka, ki omogoča posameznikom uporabo zakonov EU na nacionalnih sodiščih, proti vladi ali zasebnim strankam.⁸¹

Na enotnem trgu EU se ljudje, blago, storitve in denar gibljejo svobodno. Načelo medsebojnega priznavanja ima osrednjo vlogo pri odpravljanju meja za trgovanje. Z vzpostavitvijo enotnega trga so tako lahko podjetja razširila svoje poslovanje, posledično so se zaradi večje konkurence znižale cene in povečala ponudba. Enotni trg je tako zelo privlačen tudi za tuje investitorje.⁸²

TNI iz tretjih držav so vir rasti in delovnih mest. EU ima eno najbolj odprtih naložbenih ureditev na svetu.⁸³ Je hkrati največji ponudnik in destinacija TNI na svetu. Mednarodne investicije v EU so skupno vredne 5,4 bilijonov evrov, oziroma približno 36 odstotkov letno proizvedenega bogastva. Prav tako tuje investicije zagotavljajo kar 7,6 milijonov delovnih mest v EU. Po drugi strani pa so investicije EU v tujini vredne 6,9 bilijonov evrov, ter zagotavljajo 14,4 milijonov delovnih mest.⁸⁴

⁷⁹ Evropska unija, Države članice EU na kratko: SLOvenija, URL: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/slovenia_sl.

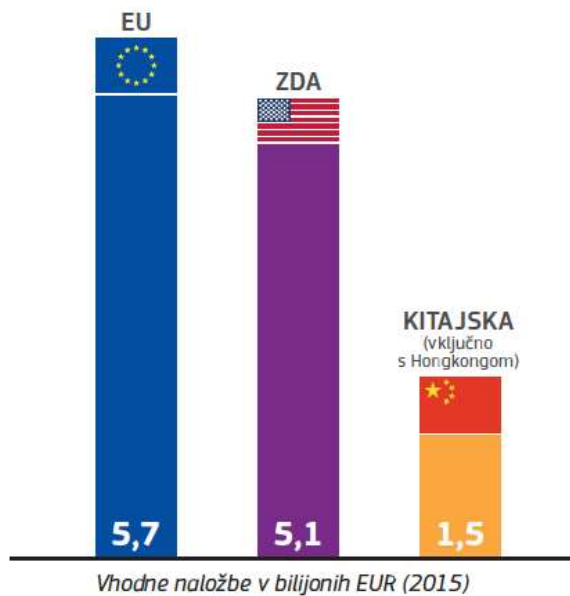
⁸⁰ CMSR, Foreign Trade Regime, URL: https://www.investslovenia.org/fileadmin/dokumenti/is/CMSR_dokumenti/Foreign_Trade_Regime_SPIRIT_2016_August.pdf.

⁸¹ U.S. DOS, Investment Climate Statements for 2017, URL: <https://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/investmentclimatestatements/index.htm?year=2017&dclid=269954#wrapper>.

⁸² Evropska unija, Enotni trg brez meja, URL: https://europa.eu/european-union/topics/single-market_sl.

⁸³ Evropska komisija, Neposredne tuje naložbe - Okvir EU za pregled, URL: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/eedadaf3-b864-11e7-ac8e-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF>.

⁸⁴ European Commission, Investment, URL: <http://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/investment/>.

Slika 10: Mednarodne investicije, vir: State of the Union 2017⁸⁵

Na področju investicijske politike je EU naredila prvi korak s sprejemom Lizbonske pogodbe 2009, ki uvršča TNI v izključno pristojnost EU. Kar pomeni supremacijo pravnega urejanja TNI s strani EU. Države članice so do leta 2009 sklenile skupno 1200 bilateralnih investicijskih sporazumov, katerih ključna naloga je bila, zagotavljanje nevtralne in učinkovite zaščite tujih naložb. Slovenija ima sklenjenih skupaj 40 bilateralnih investicijskih sporazumov. Med njimi najdemo intra EU sporazume ter sporazume sklenjene s tretjimi državami.⁸⁶ Evropska komisija zahteva odstop od intra EU sporazumov, ker ti niso v skladu z zakonodajo EU. Nekatere države kot sta Irska in Italija, so že preklicale vse intra EU bilateralne investicijske sporazume.⁸⁷ Slovenija tega še ni storila zato so bilateralni sporazumi še zmeraj v veljavi.

Danes so države članice EU stranke skoraj polovice vseh mednarodnih sporazumov o naložbah, ki so trenutno v veljavi po vsem svetu.⁸⁸ Seznam sporazumov se nahaja v prilogi 1.

⁸⁵ SLIKA: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/state-union-2017-brochure_sl.pdf.

⁸⁶ Lebar: Prihodnost tujih naložb, URL: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=118286>, str. 1.

⁸⁷ UNCTAD, World Investment Report 2017: Investment and the Digital Economy, URL: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017, str. 144.

⁸⁸ Bizjak, Mehanizem za reševanje sporov investitor-država, URL: http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska_dela_2/pdfs/mb22_bizjak-irena.pdf, str. 23.

3.2 Slovenija in mednarodne organizacije

Slovenija je članica mnogih mednarodnih institucij, ki skrbijo za spodbujanje gospodarskega sodelovanja med državami.

3.2.1 Organizacija združenih narodov (United Nations - UN)

Združeni narodi so mednarodna organizacija, ki si prizadeva za svetovni mir, širjenje prijateljstva med vsemi narodi ter podporo gospodarskemu in družbenemu napredku. Državam nudi mehanizme, s pomočjo katerih lahko rešujejo nesporazume ali spore in jim omogočajo delovanje na skoraj vseh področjih. Igrajo osrednjo vlogo pri zmanjševanju mednarodnih napetosti ter preprečevanju konfliktov in že obstoječih sporov.⁸⁹

Slovenija je bila v organizacijo sprejeta leta 1992. Slovenija že vse od vstopa podpira prizadevanja organizacije za ohranjanje miru. V mirovne operacije prispeva tako z vojniki, vojaškimi opazovalci in civilnimi policisti kot tudi z rednimi prispevki v proračun za mirovne operacije.⁹⁰

3.2.2 Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (Organization for Economic Cooperation and Development - OECD)

OECD združuje 34 gospodarsko najrazvitejših držav na svetu, ki oblikujejo svetovne standarde in načela v gospodarskih in razvojnih politikah. Slovenija je formalno postala 32. članica, 21. julija 2010.⁹¹ OECD je edinstvena organizacija, v kateri članice s skupnim delovanjem obravnavajo gospodarske, družbene in okoljske izzive globalizacije. Države lahko primerjajo izkušnje pri oblikovanju politik, iščejo odgovore na skupne težave, ugotavljajo primere dobre prakse in delujejo v luči usklajevanja nacionalnih in mednarodnih politik.⁹² Poslanstvo organizacije je spodbujanje politik, ki bodo izboljšale gospodarsko in družbeno blaginjo ljudi po celem svetu.⁹³

⁸⁹ Društvo za ZN za Slovenijo, Združeni narodi, URL: <http://www.unaslovenia.org/ozn>.

⁹⁰ MZZ, Organizacija Združenih narodov, URL: http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/organizacija_zdruzenih_narodov/.

⁹¹ MZZ, Gospodarska diplomacija: Slovenija v OECD, URL: http://www.mzz.gov.si/si/gospodarska_diplomacija/slovenija_v_oecd/pristopni_proces/.

⁹² OECD, Smernice OECD za določanje transfernih cen za mednarodna podjetja in davčne uprave, URL: http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajlatve/Podrocja/Mednarodno_obdavcenje/Opis/Smernice_OECD_za_dolocanje_transfernih_cen_za_mednarodna_podjetja_in_davcne_uprave_julij_2010.pdf, str. 2.

⁹³ OECD360, Slovenija 2015: Kam se uvršča Slovenija?, URL: http://www.oecd360.org/oecd360/pdf/___domain21___media1984___305314-liwkltyae9.pdf, str. 3.

3.2.3 Organizacija severnoatlantskega sporazuma (North Atlantic Treaty Organization - NATO)

Slovenija je od 29. marca 2004 članica zveze NATO. S polnopravnim članstvom v zavezništvu je Slovenije pridobila status varne države z nizko stopnjo poslovnega tveganja, priložnost sodelovanja v znanstvenem, tehnološkem in informacijskem okolju najbolj razvitih držav, ekonomsko sodelovanje z najbolj razvitimi državami, tudi na vojaškem področju.⁹⁴

3.2.4 Svetovna trgovinska organizacija (World Trade Organization - WTO)

WTO je medvladna organizacija, pristojna za multilateralna pravila, po katerih poteka trgovina med njenimi članicami. Slovenija je postala članica 30. julija 1995. WTO ima štiri funkcije: je forum za multilateralna medvladna pogajanja za zniževanje ovir v trgovini; predstavlja sistem pravil, ki urejajo mednarodno trgovino; omogoča reševanje trgovinskih sporov med njenimi članicami na podlagi multilateralnega mehanizma za poravnavo sporov; ter skrbi za transparentnost in nadzira trgovinske politike članic na podlagi rednih revizij. V WTO članice EU nastopajo z enim glasom. Za zastopanje interesov EU je pristojna Evropska komisija.⁹⁵

Slovenija je podpisnica WTO in do danes ni bilo nobenega primera kršenja pravil. Pravno so vsi investitorji, tako domači kot tuji, obravnavani enako. Kot članica WTO, je Slovenija primorana prijaviti vsakršno spremembo tehničnih regulacij, ki bi lahko vplivale na trgovanje s tujimi državami.⁹⁶

3.2.5 Svetovna banka (World Bank - WB)

WB je bila ustanovljena v Bretton Woodsu v ZDA, leta 1944, z namenom, da promovira dolgoročno gospodarsko rast. Poslanstvo skupine WB je osredotočeno na odpravo revščine v svetu. Skupina WB je največji vir razvojne pomoči na svetu.

Slovenija je postala članica WB 25. februarja 1993. Leta 2004 je Slovenija zaradi dosežene stopnje razvitosti, prešla oziroma napredovala iz skupine držav prejemnic posojil v skupino razvitih držav donatork. Slovenija se je tudi ob vstopu v EU zavezala, da bo aktivna udeleženka v procesih za

⁹⁴ MZZ, UVI, MORS, Slovenija in NATO, URL: <http://nato.gov.si/slo/>.

⁹⁵ MZZ, Svetovna trgovinska organizacija, URL: <http://www.zeneva.predstavnistvo.si/index.php?id=2479>.

⁹⁶ U.S. DOS, Investment Climate Statements for 2017, URL: <https://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/investmentclimatestatements/index.htm?year=2017&dclid=269954#wrapper>.

zagotavljanje mednarodne razvojne pomoči, ki jih razvite države izvajajo s pomočjo različnih instrumentov.⁹⁷

3.2.6 Mednarodni denarni sklad (International Monetary Fund - IMF)

IMF je bil ustanovljen v letu 1944 z osnovnim namenom ohranjanja stabilnosti svetovnega monetarnega sistema. Aktivnosti agencije so nadzor držav članic, finančna pomoč s posojili državam članicam s finančnimi težavami, izvajanje programov, ki so namenjeni odpravi revščine, ter tehnična pomoč, ki je ključna za implementacijo učinkovitih politik.

Slovenija je postala polnopravna članica 15. januarja 1993. Slovenija je bila skozi čas aktivna članica, ki nikdar ni potrebovala finančne pomoči IMF-ja.⁹⁸

3.2.7 Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (Organization for Security and Co-operation in Europe - OSCE)

Organizacija predstavlja s 57 državami članicami največjo regionalno mednarodno organizacijo, ki skrbi za zgodnje opozarjanje, preprečevanje konfliktov, pokonfliktno obnovo in krizno upravljanje. Prednostne naloge organizacije so utrjevanje skupnih vrednot držav članic in izgradnja demokratične družbe, preprečevanje lokalnih konfliktov in vzpostavljanje miru na konfliktnih območjih, ter soočanje z varnostnimi grožnjami in preprečevanje novih političnih, ekonomskih in socialnih razlik.⁹⁹

3.2.8 Mednarodna organizacija dela (International Labour Organization - ILO)

ILO je specializirana agencija OZN. Namen organizacije je uveljavljanje socialne pravičnosti in mednarodno priznanih človekovih in delovnih pravic. Ima edinstveno strukturo, sestavljeno iz predstavnikov delavcev, delodajalcev in vladnih predstavnikov. Postavlja mednarodne delovne standarde v obliki konvencij in priporočil, ki predstavljajo minimalne delovne standarde.¹⁰⁰

⁹⁷ MF, Delovna področja: Skupina svetovne banke, URL: http://www.mf.gov.si/delovna_podrocja/mednarodni_financni_odnosi/mednarodno_sodelovanje/skupina_svetovne_banke/.

⁹⁸ MF, Mednarodni denarni sklad, URL: http://www.mf.gov.si/delovna_podrocja/mednarodni_financni_odnosi/mednarodno_sodelovanje/mednarodni_denarni_sklad/.

⁹⁹ MZZ, Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi, URL: http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/organizacija_za_varnost_in_sodelovanje_v_evropi/

¹⁰⁰ Rijavec, Mednarodna organizacije dela in njena prizadevanja za uveljavljanje delavskih pravic na primeru Mjanmar, URL: [http://www.unaslovenia.org/sites/default/files/file/Rijavec\(diplomsko%20delo\).pdf](http://www.unaslovenia.org/sites/default/files/file/Rijavec(diplomsko%20delo).pdf), str. 2.

3.3 Bilateralni sporazumi

3.3.1 Sporazumi o izogibanju dvojnega obdavčevanja

Mednarodne pogodbe o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja odpravljajo davčne ovire pri mednarodnem trgovanju in investiranju ter zmanjšujejo možnost davčnih utaj. Prek različnih mehanizmov omogočajo odpravo dvojnega obdavčevanja, povečujejo varnost davčnih zavezancev in preko izmenjave informacij omogočajo nadzor nad dohodki, ki jih zavezanci prejema iz tujine, preprečujejo davčno diskriminacijo ter omogočajo reševanje davčnih sporov.¹⁰¹

Najpogostejša metoda za odpravo dvojne obdavčitve v mednarodnih pogodbah je metoda navadnega odbitka, ki določa, da se davek v Sloveniji zmanjša le za znesek davka, plačanega v drugi državi.¹⁰²

Slovenija ima sklenjene bilateralne sporazume o izogibanju dvojnega obdavčevanja z naslednjimi državami: Albanija, Armenija, Avstrija, Azerbajdžan, Belgija, Belorusija, Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Gruzija, Hrvaška, Indija, Iran, Irska, Islandija, Italija, Izrael, Japonska, Kanada, Katar, Kazahstan, Kitajska, Kosovo, Kuvajt, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Makedonija, Malta, Moldavija, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Otok Man, Poljska, Portugalska, Republika Koreja, Romunija, Rusija, Singapur, Slovaška, Srbija, Španija, Švedska, Švica, Tajska, Turčija, Ukrajina, Uzbekistan, Združeno kraljestvo, ZDA, Združeni Arabski Emirati. Ratificirani sporazumi, ki še niso v uporabi: Egipt, Maroko¹⁰³

¹⁰¹ MF, Mednarodno obdavčevanje, URL: http://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/mednarodno_obdavcenje/.

¹⁰² MF, Mednarodno obdavčevanje: Metode za odpravo dvojnega obdavčevanja, URL: http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Mednarodno_obdavcenje/Vprasanja_in_odgovori/Vprasanja_in_odgovori_1_izdaja_Metode_za_odpravo_dvojnega_obdavcevanja.pdf str. 3.

¹⁰³ MF, Taxes and Customs: List of Double Taxation Conventions, URL: http://www.mf.gov.si/en/areas_of_work/taxes_and_customs/documents/list_of_double_taxation_conventions/.

3.3.2 Sporazumi o zaščiti in spodbujanju investicij

Ena izmed prednosti Slovenije je tudi visoka stopnja zaščite tujih investitorjev.¹⁰⁴ Bilateralni investicijski sporazumi (BIS) zagotavljajo nevtralnno in učinkovito zaščito tujih investicij.¹⁰⁵ Slovenija ima trenutno sklenjenih 35 veljavnih BIS.¹⁰⁶ Slovenski BIS, ponujajo investitorjem pravna sredstva proti državi gostiteljici njihovih naložb za širok spekter kršitev, od diskriminatorskih ukrepov, preklica licenc pa vse do razlastitve premoženja. Prav tako ščitijo širok krog investitorjev in investicij. Natančen obseg pa je odvisen od vsakega posameznega BIS, vendar praktično ni omejitev glede vrste investicijskih dejavnosti, ki uživajo zaščito sporazumov.

Slovenski BIS praviloma zagotavljajo šest temeljnih pravic: državno obravnavo; obravnavo države z največjimi ugodnostmi; pošteno in enakopravno obravnavo; popolno zaščito in varnost; zaščito pred razlastitvijo; pravico do prostega prenosa dohodkov, dobičkov in drugih finančnih in materialnih koristi. Nekateri BIS pa vsebujejo tudi posebno obliko zaščite naložb, t. i. umbrella clause, ki zagotavlja spoštovanje obveznosti, ki jih je država prevzela do, pri čemer so sporazumi različno natančni glede opredelitve relevantnih obveznosti. Najpomembnejše značilnosti BIS so učinkovita, razumljiva in nevtralna sredstva za reševanje sporov. Med njih spadajo: mednarodna arbitražna in reševanje investicijskih sporov pred državnimi sodišči. Nekateri slovenski BIS dovoljujejo investitorjem dostop le do enega arbitražnega mehanizma, t.j. Mednarodnega centra za reševanje investicijskih sporov ("ICSID"). Vsi slovenski BIS zagotavljajo tudi reševanje sporov v zvezi z razlago in uporabo BIS na meddržavni ravni, in sicer najprej s pogajanjem. Če spora ni mogoče rešiti po diplomatski poti, pa je na voljo tudi arbitražna, ki je praviloma ad hoc. BIS v zvezi s tem določa postopek ustanovitve arbitražnega sodišča, pri katerem lahko v posebnih primerih posreduje predsednik Meddržavnega sodišča v Haagu. Tuj investitor, ki namerava investirati v Sloveniji, lahko običajno izbira med neposredno in posredno naložbo. Npr. ameriški investitor, ki bi neposredno investiral v Sloveniji, ne bo zaščiten na podlagi BIS, ker med Slovenijo in ZDA ni veljavnega BIS,

¹⁰⁴ MGRT, Tuje neposredne investicije: prednosti, URL: http://www.mgrt.gov.si/si/delovna_podrocja/internacionalizacija/tuje_neposredne_investicije/prednosti/, str. 4.

¹⁰⁵ Božičko in Menard, Zaščita tujih naložb v Sloveniji in slovenskih naložb v tujini na podlagi meddržavnih bilateralnih investicijskih sporazumov, URL: http://www.sloarbitration.eu/Portals/en-EN/Prispevki/revijSA_2013_01_BozickoMenard.pdf, str. 4.

¹⁰⁶ Božičko in Menard, Zaščita tujih naložb v Sloveniji in slovenskih naložb v tujini na podlagi meddržavnih bilateralnih investicijskih sporazumov, URL: http://www.sloarbitration.eu/Portals/en-EN/Prispevki/revijSA_2013_01_BozickoMenard.pdf, str. 4.

lahko pa si takšno zaščito zagotovi s posrednim investiranjem v Slovenijo preko svoje podružnice iz države, s katero Slovenija ima sklenjen BIS.¹⁰⁷

Slovenija ima sklenjene bilateralne investicijske sporazume z naslednjimi državami: Albanija, Avstrija, BLEU (Belgijsko-Luksemburška ekonomska unija), Bosna in Hercegovina, Bolgarija, Kitajska, Hrvaška, Danska, Egipt, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Izrael, Kuvajt, Litva, Makedonija, Malta, Moldavija, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Romunija, Srbija, Singapur, Slovaška, Španija, Švedska, Švica, Tajska, Turčija, Ukrajina, Združeno kraljestvo, Uzbekistan. Podpisani sporazumi, ki niso v uporabi: Belorusija, Indija, Rusija.¹⁰⁸

3.3.2.1 Primerjava sporazumov po stopnji zaščite

Elementi na podlagi katerih je narejena primerjava:

- ISDS (Investor-to-state dispute settlement) - Mehanizem za reševanje sporov investitor-država: ISDS je eden pomembnejših elementov zaščite tujin investicij, ki tujim investitorjem omogoča direkten dostop do mednarodne arbitraže v okviru Mednarodnega centra za reševanje investicijskih sporov. Tuji investitorji tako lahko brez soglasja države spor predložijo v reševanje arbitražnemu sodišču, če ocenijo, da so jim bile kršene pravice. Gre za ad hoc arbitražni način reševanja sporov. Glavni razlog za ISDS mehanizem je, da v mnogih državah investicijski sporazumi niso neposredno izvršljivi na domačih sodiščih.
- Domača sodišča
- ICSID (International Centre for Settlement of Investment Disputes) - Mednarodni center za reševanje investicijskih sporov: ICSID je vodilna svetovna institucija namenjena mednarodnemu reševanju investicijskih sporov. Države so sprejele ICSID, kot forum za ISDS v večini mednarodnih investicijskih pogodb.¹⁰⁹
- UNCITRAL (United Nations Commission on International Trade Law) - Komisija Združenih narodov za mednarodno trgovinsko pravo: Komisija se ukvarja z usklajevanjem nacionalnih zakonodaj na področju mednarodnega trgovinskega prava, kar zmanjšuje število ovir pri trgovanju in posledično pospešuje svetovno trgovino.
- Obseg zahtev

¹⁰⁷ Božičko in Menard, Zaščita tujih naložb v Sloveniji in slovenskih naložb v tujini na podlagi meddržavnih bilateralnih investicijskih sporazumov, URL: http://www.sloarbitration.eu/Portals/en-EN/Prispevki/revijSA_2013_01_BozickoMenard.pdf str. 5-12.

¹⁰⁸ UNCTAD, Investment Policy Hub: International Investment Agreements Navigator: Slovenia, URL: <http://investmentpolicyhub.unctad.org/IIA/CountryOtherIias/192#iiaInnerMenu>.

¹⁰⁹ Bizjak, Mehanizem za reševanje sporov investitor-država, URL: http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska_dela_2/pdfs/mb22_bizjak-irena.pdf, str. 20 -21.

- SSDS (State-to-state Dispute Settlement) - mehanizem za reševanje sporov med pogodbenicam.
- Obseg zaščite naložb
- Socialni vidik investicij: človekove pravice, delo, zdravstvo, zmanjševanje revščine.
- Kompenzacija - Popolna pravica do kompenzacije v določenih okoliščinah¹¹⁰

	ISDS	Domača sodišča	ICSID	UNCITRAL	Obseg zahtev	SSDS	Obseg zaščite naložb	vključen socialni vidik investicij	Kompenzacija
Albanija	✓	✓	✓	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	vse vrste premoženja	✗	✗
Belorusija	✓	✓	✓	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	standardno	✗	✓
BiH	✓	✓	✓	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	vse vrste premoženja	✗	✓
Bolgarija	✓	✓	✓	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	vse vrste premoženja	✗	✓
Egipt	✓	✓	✓	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	vse vrste premoženja	✗	✗
Izrael	✓	✗	✓	✗	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	vse vrste premoženja	✓	✓

¹¹⁰ UNCTAD, Investment Policy Hub: International Investment Agreements Navigator: Slovenia, URL: <http://investmentpolicyhub.unctad.org/IIA/CountryOtherIias/192#iiaInnerMenu>.

Kitajska	✓	✓	✓	✗	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	vse vrste premoženja	✗	✗
Kuvajt	✓	✓	✓	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	vse vrste premoženja	✓	✗
Makedonija	✓	✓	✓	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	vse vrste premoženja	✗	✓
Moldavija	✓	✓	✓	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	vse vrste premoženja	✗	✓
Romunija	✓	✓	✓	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	standardno	✗	✗
Srbija	✓	✓	✓	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	standardno	✗	✓
Singapur	✓	✗	✓	✗	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	standardno	✗	✗
Švica	✓	✗	✓	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	standardno	✓	✗
Tajska	✓	✓	✗	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	vse vrste premoženja	✗	✗

Turčija	✓	✓	✓	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	vse vrste premoženja	✗	✓
Ukrajina	✓	✓	✓	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	Vse vrste premoženja	✗	✓
Uzbekistan	✓	✓	✓	✓	pokriva vse spore v zvezi z investicijami	✓	vse vrste premoženja	✗	✓

111

3.3.3 Sporazumi o ukinitvi vizumov

Državljeni EU lahko vstopijo v Republiko Slovenijo z veljavno osebno izkaznico ali veljavnim potnim listom, ne glede na namen. Za prebivanje daljše od treh mesecev pa je potrebno vložiti prošnjo za izdajo potrdila o prijavi prebivanja.¹¹²

Državljeni EU ne potrebujejo dovoljenja za delo v drugi državi EU. Izjema so zgolj hrvaški državljani v nekaterih državah EU, ki je lahko začasna omejitev do 30. junija 2020 ter nekateri državljani EU na Hrvaškem.¹¹³

Državljeni tretjih držav (razen države članice EU, Norveška, Islandija in Lihtenštajn), ki želijo vstopiti v Republiko Slovenijo in v njej prebivati zaradi turističnega, poslovnega, osebnega ali

¹¹¹ TABELA: investmentpolicyhub.unctad.org; Božičko in Menard, Zaščita tujih naložb v Sloveniji in slovenskih naložb v tujini na podlagi meddržavnih bilateralnih investicijskih sporazumov, URL: http://www.sloarbitration.eu/Portals/en-EN/Prispevki/revijSA_2013_01_BozickoMenard.pdf; [uradni-list.si](http://www.uradni-list.si).

¹¹² MNZ, Državljeni EU in EGP, URL: http://www.mnz.gov.si/si/mnz_zasvas/tujci_v_sloveniji/vstop_v_slovenijo/drzavljeni_eu_egp/.

¹¹³ Europa, Delovna dovoljenja, URL: http://europa.eu/youreurope/citizens/work/work-abroad/work-permits/index_sl.html.

drugačnega namena, morajo na diplomatskem predstavništvu ali konzulatu Republike Slovenije v tujini pred vstopom v Republiko Slovenijo, pridobiti vizum. V RS lahko posamezniki, ki so državljani države, ki za vstop v Republiko Slovenijo vizuma ne potrebujejo, vstopijo in v njen določen čas (največ 90 dni v obdobju 180 dni, računajoč od dneva prvega vstopa) prebivajo zgolj na podlagi veljavnega potnega lista ali veljavne osebne izkaznice.¹¹⁴

Slovenija ima sklenjene sporazume o ukinitvi vizumov z naslednjimi državami: Alžirija (velja za imetnike diplomatskih in službenih potnih listov), Avstrija, Avstralija, Belgija, Bolgarija, Češka, Danska, Estonija, Finska, Filipini (velja za imetnike diplomatskih in službenih potnih listov do 3 mesecev), Francija, Grčija, Hrvaška, Indija (velja za kratkoročno bivanje za imetnike diplomatskih potnih listov), Indonezija (velja za imetnike diplomatskih in službenih potnih listov), Irska, Italija, Izrael, Japonska, Kanada, Kazahstan (velja za imetnike diplomatskih potnih listov), Kitajska (velja za imetnike diplomatskih in službenih potnih listov za bivanje do 90 dni; za imetnike potnih listov specialnih administrativnih regij LR Kitajske Hong Kong in Macao do 90 dni; za imetnike potnih listov Tajvana), Latvija, Libija (velja za imetnike diplomatskih in službenih potnih listov), Litva, Madžarska, Malezija, Mehika, Nemčija, Nizozemska, Poljska, Portugalska, Južna Afrika (velja za imetnike diplomatskih in službenih potnih listov), Singapur, Slovaška, Srbija, Španija, Švedska, Švica, Turčija (velja za imetnike diplomatskih, posebnih ali službenih potnih listov), Združeno kraljestvo, Združeni Arabski Emirati, Združene države Amerike.¹¹⁵

Informacije o napotitvi za urejanje vizumov se nahajajo v PRILOGI 2.

¹¹⁴ MNZ, Državljeni tretjih držav, URL: http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/vstop_v_slovenijo/drzavljeni_tretjih_drzav/.

¹¹⁵ European Commission, List of third countries whose nationals must be in possession of a visa when crossing the external borders, URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/borders-and-visas/visa-policy/apply_for_a_visa/docs/visa_lists_en.pdf.

3.4 PRILOGE

3.4.1 PRILOGA 1: Investicijski sporazumi EU

Mexico-EC Cooperation Agreement	EU (European Union); Mexico;	V veljavi
EC-Israel Association Agreement	EU (European Union); Israel;	V veljavi
EC-Morocco Association Agreement	EU (European Union); Morocco;	V veljavi
Cambodia-EC Cooperation Agreement	Cambodia; EU (European Union);	V veljavi
EC-Mercosur Cooperation Agreement	EU (European Union); MERCOSUR (Mercado Común Sudamericano);	V veljavi
EC-Kazakhstan Cooperation Agreement	EU (European Union); Kazakhstan;	V veljavi
Armenia-EC Cooperation Agreement	Armenia; EU (European Union);	V veljavi
Azerbaijan-EC Cooperation Agreement	Azerbaijan; EU (European Union);	V veljavi
EC-Kyrgyzstan Cooperation Agreement	EU (European Union); Kyrgyzstan;	V veljavi
EC-Uzbekistan Cooperation Agreement	EU (European Union); Uzbekistan;	V veljavi
EC-Yemen Cooperation Agreement	EU (European Union); Yemen;	V veljavi
EC-Vietnam Cooperation Agreement	EU (European Union); Viet Nam;	V veljavi
The Energy Charter Treaty (1994)	Energy Charter Treaty members;	V veljavi
EC-Tunisia Association Agreement	EU (European Union); Tunisia;	V veljavi
EC-Russia PCA	EU (European Union); Russian Federation;	V veljavi

EC-Lao Cooperation Agreement	EU (European Union); Lao People's Democratic Republic;	V veljavi
EC-Palestine Association Agreement	EU (European Union); Occupied Palestinian territory;	V veljavi
EC-Nepal Cooperation Agreement	EU (European Union); Nepal;	V veljavi
Ankara Agreement	EU (European Union); Turkey;	V veljavi
Brazil-EC Cooperation Agreement	Brazil; EU (European Union);	V veljavi
EC-Sri Lanka Cooperation Agreement	EU (European Union); Sri Lanka;	V veljavi
EC-India Cooperation Agreement	EU (European Union); India;	V veljavi
EC-EFTA	EFTA (European Free Trade Association); EU (European Union);	V veljavi
EC-Uruguay Cooperation Agreement	EU (European Union); Uruguay;	V veljavi
EEC-Mongolia Trade Cooperation Agreement	EU (European Union); Mongolia;	V veljavi
EC-Macao Trade Agreement	EU (European Union); Macao, China SAR;	V veljavi
EC-Paraguay Cooperation Agreement	EU (European Union); Paraguay;	V veljavi
EC-GCC Cooperation Agreement	EU (European Union); GCC (Gulf Cooperation Council);	V veljavi
China-EC Trade and Cooperation Agreement	China; EU (European Union);	V veljavi
ASEAN-EU Cooperation Agreement	ASEAN (Association of South-East Asian Nations); EU (European Union);	V veljavi
EU Treaty	EU (European Union);	V veljavi

116

¹¹⁶ UNCTAD, International Investment Agreement Navigator: Slovenia, URL: <http://investmentpolicyhub.unctad.org/IIA/CountryOtherIias/192#iiaInnerMenu>.

3.4.2 PRILOGA 2: Napotitev za urejanje vizumov

Albanija	Državljeni Albanije za vstop v Slovenijo ne potrebujejo vizuma za bivanje v trajanju do 90 dni z namenom obiska.	Veleposlaništvo Republike Slovenije EGT Tower, P.11/1 kati i 3 Rr. "Abdyl Frasheri" Tirana, Albanija T: (+) 355 4 2274 858 SLO: (01) 478 6555 F: (+) 355 4 2221 311 E: sloembassy.tirana(at)gov.si Splet: www.tirana.embassy.si Nje. eksc. gospa Lea Stančič, veleposlanica	Veleposlaništvo Republike Albanije Tavčarjeva ulica 10 1000 Ljubljana, Slovenija T: (+) 386 1 547 36 50 F: (+) 386 1 547 36 52 E: embassy.ljubljana(at)mfa.gov.al Splet: www.ambasadat.gov.al/slovenia Nj. eksc. gospod Pëllumb Qazimi, veleposlanik
Avstralija	Državljeni Avstralije ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.		Veleposlaništvo Avstralije Mattiellistrasse 2-4 A-1040 Dunaj, Avstrija T: (+) 43 1 506 740 F: (+) 43 1 504 11 78 E: austemb(at)aon.at Splet: www.austria.embassy.gov.au Nj. eksc. dr. Brendon Charles Hammer, veleposlanik
Azerbajdžan	Državljeni Azerbajdžana potrebujejo vizum za vstop v Slovenijo. Izjeme so imetniki diplomatskih in službenih potnih listov.	Za izdajo vizuma je pristojno Veleposlaništvo Republike Latvije: J. Jabbarli Street Baku, Azerbajjan AZ 1065 T: (+) 994 12 43 66 778 ali (+) 994 12 43 66 777 F: (+) 994 12 43 66 779 E: embassy.azerbaijan(at)mfa.gov.lv consulate.azerbaijan(at)mfa.gov.l v	Veleposlaništvo Republike Azerbajdžan Beethovnova ulica 4 1000 Ljubljana T: (+) 386 1 425 25 10 T: (+) 386 1 425 25 11 F: (+) 386 1 256 63 02 ljubljana(at)mission.mfa.gov.az neva.azembassy(at)siol.net Nj. eksc. g. Galib Israfilov, veleposlanik s sedežem na Dunaju
Bolgarija	Bolgarski državljani ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.		Veleposlaništvo Republike Bolgarije Opekarska cesta 35 SI-1000 Ljubljana, Slovenija T: (+) 386 1 283 28 99 (+) 386 1 283 29 00 F: (+) 386 1 283 29 01 E: embassy.ljubljana(at)mfa.bg Splet: http://www.mfa.bg/embassies/slovenia

			Nj. eksc. gospod Dimitar Ivanov Abadjiev, veleposlanik
BiH	Državljeni Bosne in Hercegovine za bivanje do 90 dni z namenom obiska ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.	Veleposlaništvo Republike Slovenije Maglajska ulica 4 7100 Sarajevo, Bosna in Hercegovina T: (+) 387 33 251 770 SLO: (01) 478 6558 F: (+) 387 33 251 773 E: sloembassy.sarajevo(at)gov.si Splet: www.sarajevo.veleposlanistvo.si Pristojno za: BiH Nj. eksc. Zorica Bukinac, veleposlanica	Veleposlaništvo Bosne in Hercegovine Kolarjeva 26 SI-1000 Ljubljana, Slovenija T: (+) 386 1 234 32 50 F: (+) 386 1 234 32 61 E: ambasadabih(at)siol.net Splet: www.ambasadabih.si gospod Veljko Obrenovič, začasni odpravnik poslov
Indija	Državljeni Indije potrebujejo vizum za vstop v Slovenijo.	Veleposlaništvo Republike Slovenije Vasant Vihar , New Delhi - 110057, Indija T: (+) 91 11 41 66 28 91 SLO: (01) 478 6564 F: (+) 91 11 41 66 28 95 E: sloembassy.newdelhi(at)gov.si http://newdelhi.veleposlanistvo.si Pristojno za: Bangladeš, Nepal, Šrilanko in Butan Nj. eksc. gospod Jožef Drogenik, veleposlanik	Veleposlaništvo Indije Železna cesta 16 1000 Ljubljana T: (+) 386 1 513 31 10 F: (+) 386 1 513 31 16 E: info(at)indianembassy.si Splet: www.indianembassy.si Nj. eksc. gospod Param Jit Mann, veleposlanik
Islandija	Državljeni Islandije ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.	Državljeni Islandije ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.	Konzulat Islandije Prešernova 15 1000 Ljubljana T: (+) 386 1 251 88 35 (+) 386 41 623 829 F: (+) 386 1 251 88 35 E: info(at)iceland.si vluznik(at)siol.net g. Vladimir Lužnik, častni konzul

Japonska	Državljeni Japonske ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.		Veleposlaništvo Japonske Trg republike 3/XI SI-1000 Ljubljana, Slovenija T: (+) 386 1 200 82 81, 200 82 82 F: (+) 386 1 251 18 22 E: info(at)s2.mofa.go.jp Splet: http://www.si.emb-japan.go.jp Nj. eksc. gospod Keiji Fukuda, veleposlanik
Kanada	Državljeni Kanade ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.		Veleposlaništvo Kanade Ganz utca 12-14 H-1027 Budimpešta, Madžarska T: (+) 36 1 392 33 60 F: (+) 36 1 392 33 90 E: bppest(at)international.gc.ca WWW: www.kanada.hu Nje. eksc. gospa Isabelle Poupert, veleposlanica
Katar	Državljeni Katarja potrebujejo vizum za vstop v Slovenijo.	Za izdajo vizumov je pristojno: Veleposlaništvo Zvezne republike Nemčije P.O. Box 3064 Doha, Katar T: (+) 974 487 69 59 F: (+) 974 487 69 49 E: germany(at)qatar.net.qa	Veleposlaništvo Države Katar Schottenring 10/Top 7 A-1010 Vienna, Avstrija T: (+) 431 310 49 50 F: (+) 431 319 08 97 E: katar.botschaft(at)mofa.gov.qa Nj. eksc. šejk Ali bin Jassim Al-Thani, veleposlanik
Kitajska	Državljeni Kitajske potrebujejo vizum za vstop v Slovenijo. zjeme: - vizum ni potreben za imetnike diplomatskih in službenih potnih listov za bivanje do 90 dni; - vizum ni potreben za imetnike potnih listov specialnih administrativnih regij LR Kitajske Hong Kong in Macao do 90 dni; - vizum ni potreben za imetnike potnih listov Tajvana.	Za izdajo vizumov je za področje Šanghaja pristojno Veleposlaništvo RS v Pekingu: Generalni konzulat Republike Avstrije v imenu Slovenije izdaja vizume samo za člane delegacij Foreign Affairs Office Qi Hua Tower, 3rd Floor No. 3A 1375 Huai Hai Road Shanghai 200031, Kitajska T: (+) 86 21 647 40 268 F: (+) 86 21 647 11 554 E: shanghai-gk(at)bmeia.gv.at Za področje Hong Konga: Generalni konzulat Zvezne republike Nemčije G.P.O. Box 250, Hongkong T: (+) 852 21 05 87 77 T: (+) 852 21 05 87 88	Veleposlaništvo Ljudske republike Kitajske Ob Ljubljani 10 SI-1000 Ljubljana, Slovenija T: (+) 386 1 620 25 07 F: (+) 386 1 420 28 59 kitajsko.veleposlanistvo(at)siol.net Splet: http://si.china-embassy.org Nj. eksc. gospod YE Hao, veleposlanik

		F: (+) 852 28 65 20 33 E: germancg@netvigator.com Splet: http://www.hongkong.diplo.de	
Makedonija	Makedonski državljani ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo (za kratkoročno bivanje do 90 dni v 6 mesecih).	Veleposlaništvo Republike Slovenije Majka Tereza 42 1000 Skopje, Makedonija +389/2-317-8730 +389/2-317-8734 +389/75-470-001 (dežurna številka za nujne primere) SLO: (01) 478 6557 F: (+) 389 2 317 66 31 E: sloembassy.skopje@gov.si vsk-vize.mzz@gov.si (konzularne zadeve) Splet: http://www.skopje.embassy.si/ Pristojno za: Makedonija Nj. eksc. prof. dr. Milan Jazbec, veleposlanik	Veleposlaništvo Republike Makedonije Rožna dolina, Cesta IV/2 SI-1000 Ljubljana, Slovenija T: (+) 386 1 421 00 21 F: (+) 386 1 421 00 23 E: ljubljana@mfa.gov.mk gospa Bojana Jovanoska, začasna odpravnica poslov
Malezija	Državljan Malezije ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.		Veleposlaništvo Malezije Házmán utca 8 H-1026 Budimpešta, Madžarska T: (+) 36 1 488 08 10 F: (+) 36 1 488 08 24 E: mwbdpest@t-online.hu mwbudapest@kln.gov.my g. Ahmad Irshad Razib, začasni odpravnik poslov
Norveška	Državljan Norveške ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.		Veleposlaništvo Kraljevine Norveške Ostrom u. 13 H-1015 Budimpešta, Madžarska T: (+) 36 1 325 33 00 F: (+) 36 1 325 33 99 E: emb.budapest@mfa.no Splet: www.norvegia.hu Nj. eksc. gospod Olav Berstad, veleposlanik

Republika Koreja	Državljeni Severne Koreje potrebujejo vizum za svtop v Slovenijo. Državljeni Južne Koreje ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.	Za izdajo vizumov je pristojno: Veleposlaništvo Republike Poljske v Pyongyangu Tedongang Munsudong Pyongyang D.P.R.K. T: (+) 8502 381 73 25 (+) 8502 381 73 28 (+) 8502 381 73 31 F: (+) 8502 381 76 34 (+) 8502 381 76 37 Splet: www.phenian.polemb.net	Veleposlaništvo Demokratične ljudske republike Koreje Beckmannngasse 10-12 1140 Dunaj , Avstrija T: (+) 43 1 894 23 13 F: (+) 43 1 894 31 74 E: ri.dprk(at)chello.at Nj. eksc. gospod Kim Kwang Sop, veleposlanik
Romunija	Državljeni Romunije ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.		Veleposlaništvo Romunije Smrekarjeva 33a SI-1000 Ljubljana, Slovenija T: (+) 386 1 505 82 94 F: (+) 386 1 505 54 32 E: ljubljana(at)mae.ro Splet: http://ljubljana.mae.ro Nj. eksc. gospod Anton Niculescu, veleposlanik
Singapur	Državljeni Singapurja ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.		
Srbija	Državljeni Srbije ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.		Veleposlaništvo Republike Srbije Slomškova ulica 1 SI-1000 Ljubljana, Slovenija T: (+) 386 1 438 01 10 F: (+) 386 1 434 26 88 E: embassy.ljubljana(at)mfa.rs Splet: www.ambasadasrbije.si Nje. eksc. gospa Zorana Vlatković, veleposlanica

Švica	Državljeni Švice ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.		Veleposlaništvo Švice Trg republike 3/VI SI-1000 Ljubljana, Slovenija T: (+) 386 1 200 86 40 F: (+) 386 1 200 86 69 E: lju.vertretung@eda.admin.ch Splet: www.eda.admin.ch/ljubljana Nj. eksc. gospod Pierre-Yves Fux, veleposlanik
Tajska	Državljeni Tajske potrebujejo vizum za vstop v Slovenijo. zjeme: Imetniki diplomatskih in službenih potnih listov.	Generalni konzulat Republike Slovenije 298/2 Silom Road, Soi 28 Bangkok 10500 Tajska T: (+) 66 2 234 76 37 T: (+) 66 2 234 24 81 GSM: (+) 66 8 5956 9194 F: (+) 66 2 237 13 75 E: phatra@anitasilk.com ga. Phatra Putipanpong, častna generalna konzulka	Veleposlaništvo Kraljevine Tajske Cottagegasse 48 A-1180 Dunaj, Avstrija T: (+) 43 1 478 33 35 F: (+) 43 1 478 29 07 E: embassy@thaivienna.at WWW: www.thaivienna.at Nj. eksc. gospod Songsak Saicheua, veleposlanik
Turčija	Državljeni Turčije potrebujejo vizum za vstop v Slovenijo. Izjeme: - za imetnike turških diplomatskih, posebnih in službenih potnih listov vizum za bivanje do 90 dni ni potreben.	Veleposlaništvo Republike Slovenije Kırlangıç Sokak No. 36 06700 G.O.P., Ankara, Turčija T: (+) 90-312-405 42 21, 405 42 22 SLO: (01) 478 6583 F: (+) 90-312-426 02 16 E: sloembassy.ankara@gov.si Splet: http://ankara.veleposlanistvo.si/ Pristojno za: Turčija, Afganistan, Azerbajdžan, Libanon in Irak Nj. eksc. gospod Igor Jukič, veleposlanik	Veleposlaništvo Republike Turčije Livarska 4 SI-1000 Ljubljana, Slovenija T: (+) 386 1 236 41 50 F: (+) 386 1 436 52 40 E: embassy.ljubljana@mfa.gov.tr Splet: http://ljubljana.emb.mfa.gov.tr/ Nje. eksc. gospa Esen Altuğ, veleposlanica
Ukrajina	Državljeni Ukrajine ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.		Veleposlaništvo Ukrajine Mivka 27 1000 Ljubljana, Slovenija T: (+) 386 1 421 06 04 F: (+) 386 1 421 06 03 E: emb_si@mfa.gov.ua Splet: http://slovenia.mfa.gov.ua/ Nj. eksc. gospod Mykhailo F. Brodovych, veleposlanik

ZDA	Državljeni Združenih držav Amerike ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo		Veleposlaništvo Združenih držav Amerike Prešernova cesta 31 SI-1000 Ljubljana, Slovenija T: (+) 386 1 200 55 00 F: (+) 386 1 200 55 55 E: usembassyljubljana@state.gov WWW: https://www.embassy-worldwide.com/embassy/u-s-embassy-in-ljubljana-slovenia/ Nj. eksc. g. Brent Robert Hartley, veleposlanik
ZAE	Državljeni Združenih Arabskih Emiratov ne potrebujejo vizuma za vstop v Slovenijo.		Veleposlaništvo Združenih arabskih emiratov Chimaništraße 36 A-1190 Dunaj, Avstrija T: (+) 431 368 14 55 F: (+) 431 368 44 85 E: viennaEMB@mofaic.gov.ae Nj. eksc. gospod Hamad Al Kaabi, veleposlanik

117

¹¹⁷ MZZ, Predstavništva po svetu, URL: http://www.mzz.gov.si/si/predstavnistva_po_svetu/.

4 Statusne oblike

4.1 Uvod

Gospodarsko pravo je pravo, ki se ukvarja predvsem s pravnimi normami in institucijami, ki se nanašajo ali so povezane z gospodarskim sistemom kot celoto, zlasti organizacijo in nastopanjem gospodarskih subjektov na trgu ter temu ustreznimi funkcijami države.¹¹⁸ Obseg in značilnosti sodobnega gospodarskega prava določajo vsebina, položaj in značaj te pravne panoge v pravnem sistemu. Za gospodarsko pravo sta značilni zlasti kreativnost in medsebojna povezanost teorije in prakse, ker zakonodaja ne razrešuje vseh vprašanj in ni sposobna slediti vedno nenehnim spremembam na tem področju. Sodobno pravo družb se ukvarja s pravnim statusom gospodarskih družb in združenj zaradi določenega cilja ter z obligacijskimi in korporacijskimi razmerji. Pravo družb je primerljivo z našim gospodarskim statusnim pravom ali korporacijskim pravom. Gospodarsko statusno pravo ureja pravne položaje družbe z omejeno odgovornostjo, družbe z neomejeno odgovornostjo, delniške družbe, komanditne družbe, komanditne delniške družbe in deloma tudi samostojnega podjetnika, ki nastopajo na trgu z namenom pridobivanja dobiček. To je tudi poglobljena razlika od nevladnih zasebnih organizacij, ki so neprofitne (npr. društva, zavodi), katerim glavno vodilo in namen ni pridobivanje dobička. V nadaljevanju vsako od njih podrobneje predstavljamo in izpostavljam bistvene značilnosti, prednosti in slabosti.

4.2 Splošno o gospodarski družbi

4.2.1 Temeljni pojmi

Podjetništvo je v svoji zasnovi “igra” med nosilci podjetniških dejavnosti (podjetniki), ki se organizirajo v različne pravnoorganizacijske oblike gospodarskih subjektov, od podjetnika posameznika do osebnih oz. kapitalskih družb.¹¹⁹

Cilj podjetniške igre je legalni in legitimni odvzem premoženja drugim udeležencem podjetniške igre upoštevajoč pravna, moralna in družbena pravila. To je igra za denar na izpadanje, “monopoly” z resničnim denarjem. Pomembno je, da družbeniki znajo ločiti premoženje za igro od tistega, ki ni namenjeno igri. Podjetniška igra je urejena s pravnimi, prisilnimi in avtonomnimi normami, pravili poslovne morale ter dobrimi poslovnimi običaji. Iz igre lahko družba in družbeniki izstopijo prostovoljno – prenehanje oz. likvidacija ali pa prisilno – stečaj.

¹¹⁸ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 63.

¹¹⁹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 93.

Podjetje je organizacijska tvorba, ki je namenjena opravljanju pridobitne dejavnosti, ne glede na pravnoorganizacijsko obliko;¹²⁰ je generičen pojem za skupek organiziranega premoženja in ljudi, organiziranih in namenjenih opravljanju gospodarske dejavnosti, ki mu pravni red posredno prek njegovega nosilca podjetništva (družbe, kot pravno pojavnne oblike podjetja) priznava status pravne osebe, s pravicami in obveznostmi. Družba, kot subjekt je nosilec določenih pravic in obveznosti, kot objekt pa predmet prodaje. Podjetje stopa v pravni promet s pojavno obliko družbe.¹²¹ Podjetje je podrejeno družbi, glede na to, da je družba nosilec podjetništva, podjetje pa ga uresničuje. Družba podjetje lahko proda ali da v zakup.¹²²

Podjetje je treba ločiti od obrata. Oba sta obliki organizacije. Namen organizacije obrata je izvedba celote ali dela delovnotehničnega procesa in tehnična organizacija. Organizacija podjetja, na drugi strani, pa gospodarjenje in poslovna organizacija.¹²³

Podružnica ni pravna oseba; to je obrat, ki je geografsko ločen od matične družbe in ima poslovno samostojnost. Podružnica je posebne vrste dislocirana enota, saj se vpiše v register, čeprav ni pravna oseba. V pravnem prometu podružnica nastopa v imenu in na račun družbe. Pri podružnici je vedno odprto vprašanje (ne)odvisnosti od matične družbe in o tem v kolikšni meri le ta odgovarja za njene dolgeve. Podružnica lahko ima lastnega prokurista, kar izhaja iz 33. člena ZGD-1 (o zastopanju družbe in prokuristu v nadaljevanju). Po ZGD-1 lahko opravlja vse dejavnosti, ki jih lahko opravlja družba. V primeru nastopanja pred sodiščem ali morebitne tožbe, kot stranka pred sodiščem nastopa družba.¹²⁴

Podružnico lahko ustanovi domača ali tuja pravna oseba, ne da bi zahtevala vpis osnovnega kapitala. Podružnice niso pravne osebe, lahko pa izvajajo vse dejavnosti, ki bi jih sicer lahko izvajala matična družba (torej registrirane dejavnosti). Tuje podjetje z vsem svojim premoženjem je odgovorno za vse obveznosti, ki izhajajo iz poslovanja podružnice. Sodišče odloča o vpisu podružnice v sodni register. Tuje družbe najpogosteje opravljajo svoje dejavnosti v Republiki Sloveniji preko odvisnih družb. Podružnica deluje v imenu in z imenom matične družbe, sedeža in firme.¹²⁵

¹²⁰ Podjetje je »vsaka fizična ali pravna oseba, ki opravlja gospodarsko dejavnost na trgu, vključno z javnimi podjetji in podružnicami tujih podjetij; kot podjetja se štejejo tudi posamezniki, zavodi in druge pravne osebe, ki v skladu z zakonom opravljajo svojo dejavnost po tržnih načelih, stalno, občasno ali ob svoji glavni dejavnosti.« (Zakon o kontroli cen, Ur. l. RS, št. 63/1999).

¹²¹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 111.

¹²² Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 112.

¹²³ Bohinc, KORPORACIJE (razlaga pravnih pravil in sodna praksa), 2008, Nebra, str. 89.

¹²⁴ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 119.

¹²⁵ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 120.

Tuje podjetje in zastopnik tuje družbe mora pridobiti slovensko davčno številko pred vpisom v sodni register. Po ustanovitvi je treba to še objaviti na spletni strani Agencije Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (v nadaljnjem besedilu: AJPES). Tuje podjetje iz države, ki ni članica EU, lahko v Sloveniji ustanovi podružnico, če je registrirana vsaj dve leti v državi, v kateri ima sedež. Odvisne družbe morajo skozi zakonski postopek registracije, enako kot vse slovenske družbe.¹²⁶

Poleg tega mora biti podružnica, v državi gostiteljici EU, ustanovljena v skladu z enim od nacionalnih pravnih statusnih oblik. Kapital odvisnega podjetja tj. podružnice je bodisi v celoti v lasti tuje matične družbe (zaradi česar je ena članica seveda priznana v vseh državah EU) ali pod nadzorom podjetja v sodelovanju z manjšinskimi lokalnimi partnerji (zaradi česar je to skupno podružnica). Glede na izbrano pravno strukturo odvisne družbe morajo upoštevati ustrezne zakonske določbe; na primer vstop v poslovni register, pravila o minimalnem kapitalu in registraciji podjetij. Podružnica je bolj priljubljena struktura v Evropi. Podjetjem je veliko lažje poslovati prek neodvisnega pravnega subjekta in odvisna družba ali družba z omejeno odgovornostjo običajno daje podjetju večjo verodostojnost s tretjimi strankami, kot so banke, ponudniki storitev in partnerji.

4.2.2 Ustanovitev družbe

Ustanovitev družbe, preoblikovanje družbe in prenehanje družbe so vedno posledica določenega pravnega akta. Družbe se lahko ustanovijo za določen ali za nedoločen čas. Glede na to da pri nastajanju, organiziranju in prenehanju družbe, kot smo že omenili, pride do pravnega razmerja morajo biti izpolnjeni vsi splošni pogoji za nastanek pravnega posla. Pri nastanku družbe pride do civilnopravnega razmerja, na podlagi katerega udeleženci pridobijo določene pravice, obveznosti in odgovornosti v zvezi z družbo in družbenim podjetjem. Pri ustanovitvi družbe mora obstajati določena stopnja zaupanja med družbeniki, pravno razmerje pa temeljiti na zakonu in načelih obligacijskega pravnega razmerja. Ta načela so npr. načelo vestnosti in poštenja, spoštovanja moralnih norm, dobrih poslovnih običajev, načelo dobrega gospodarja itd.¹²⁷

Družba ustanovljena na področju RS je slovenska gospodarska družba, ne glede na to kdo jo ustanovi. Za vpis družbe v sodni register je treba priložiti akt o ustanovitvi (družbeno pogodbo ali statut družbe) v notarski obliki.¹²⁸ Akti družbe morajo v sodni register biti sestavljeni in objavljeni v slovenskem jeziku (če so v tujem jeziku – potreben sodni prevod). Družba mora imeti svoje polno in skrajšano ime - firmo, ki mora biti sestavljeno iz treh delov: označevati mora njeno pravno

¹²⁶ Turk: Ustanovitev podružnice, URL: <https://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/ustanovitev-podjetja/ustanovitev-podruznice>.

¹²⁷ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 123.

¹²⁸ Člen 41a Zakon o sodnem registru (ZSReg), Ur. l. RS., št. 54/2007.

organizacijsko obliko, kratko navajati dejavnost s katero se družba pretežno ukvarja in imeti fantazijski dodatek, ki je nosilec ločevalne funkcije, de facto ime družbe. Firma mora biti resnična (ne sme zavajati) ter unikatna. Danes se lahko uporabljajo tudi tuje črke in tuja imena, dokler ne gre za neke znamenitosti ali zgodovinske osebe in tako naprej. Firma ne sme vsebovati imen ali znakov tujih držav ali mednarodnih organizacij.¹²⁹ O ustreznosti firme odloča Registrsko sodišče pred vpisom v sodni register. Družba z vpisom v sodni register pridobi vložno, matično in davčno številko. Domači zastopniki in družbeniki se vpisujejo v sodni register s EMŠOM, tuji družbeniki in zastopniki pa s davčno številko, ki jo je pred vpisom treba pridobiti. AJPES omogoča prosti dostop do vpogleda v vse gospodarske družbe registrirane v Republiki Sloveniji, omogoča izpis iz sodnega registra v slovenščini in angleščini, po novem pa ima objavljene tudi vse povezane družbe in podružnice na enem mestu. Za sedež družbe je mogoče določiti, kraj kjer družba opravlja dejavnost, ali kraj, kjer se pretežno vodijo njeni posli (sedež posloводства).¹³⁰

Družba je praviloma sestavljena iz dveh ali več družbenikov, vendar je mogoče, da nekatere družbe ustanovi tudi posameznik, kot je npr. enoosebni d.o.o. (podrobneje v nadaljevanju). Cilje družbe, kot tudi pravice, obveznosti in odgovornosti je mogoče doseči samo skupnim delovanjem (usmerjenem k istemu cilju). Z aktom o ustanovitvi se usklajujejo odnosi med družbeniki glede uresničevanja skupnega cilja. Družbena pogodba je pa pogodba, na podlagi katere se ustanovi družba. Družbena pogodba je bolj značilna za manjše in medsebojno bolj povezane družbenike, ki temelji na večji stopnji zaupanja (manjši ustanovitveni kapital). Družbe kot so npr. d.d. ali k.d.d. nastanejo na podlagi sprejetega statuta in je ta oblika bolj značilna za družbe v katerih vsi stremijo k istemu cilju - pridobivanje dobička, vendar niso med sabo tako tesno povezani. Če se družbe med seboj povezujejo to naredijo na podlagi podjetniških pogodb (več o tem v nadaljevanju). Za družbene pogodbe je zanimivo, da jih ni mogoče razdreti, razen v postopkih prenehanja družbe. Pogodba, statut in akt o ustanovitvi morajo biti v pisni obliki in morajo imeti z zakonom določeno vsebino, odvisno od vrste družbe, ki se ustanavlja. Enkrat, ko družba izpolni vse z zakonom predpisane pogoje in sprejme eno od prepisanih pravnih aktov se lahko vpiše v sodni register. Registracija družbe pomeni tudi njen nastanek - konstitutivni pomen vpisa družbe v sodni register. Postopek registracije se začne s predlogom. Sodišče pregleda ali so priloženi vsi zahtevani dokumenti (omenjeni za vsako družbo posebej v Zakonu o sodnem registru) in na podlagi tega odloči o vpisu družbe v sodni register. Postopek je hiter, vsaka stranka nosi svoje stroške in ni potrebno plačevati sodnih taks.¹³¹ V trenutku, ko je družbenikom dodeljena pravna osebnost (preden je družba nastala so tvorili obliko predružbe) morajo pridobljene pravice in obveznosti prenesti na družbo. S tem družba postane avtonomna pravna oseba in deluje v svojem imenu in za svoj

¹²⁹ Člen 14 Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), Ur. l. RS, 65/2009.

¹³⁰ Člen 4 Zakon o sodnem registru (ZSReg), Ur. l. RS., št. 54/2007.

¹³¹ Člen 9-19 Zakon o sodnem registru (ZSReg), Ur. l. RS., št. 54/2007.

račun. Zoper sklep, s katerim registrsko sodišče odloči o vpisu v sodni register, se lahko pritoži udeleženec ali kdo drug, ki meni, da je s sklepom prizadeta njegova pravica. Če se naknadno (tožbo za ugotovitev ničnosti kapitalske družbe lahko vloži vsak delničar ali družbenik, uprava ali poslovodja ter vsak član uprave ali nadzornega sveta v roku treh let od dneva objave vpisa ustanovitve družbe) ugotovi ničnost vpisa v sodni register, je pomembno omeniti, da ZSReg¹³², štiti tretje osebe tako, da ničnost ne učinkuje na veljavnost pravnih poslov, ki jih je družba sklenila s tretjimi, in tudi ne na obveznost delničarjev ali družbenikov vplačati nevplačane osnovne vložke ali delnice v obsegu, ki je potreben za polno poplačilo upnikov. Šele po pravnomočnosti sklepa o ničnosti kapitalske družbe, sodišče po uradni dolžnosti začne postopek likvidacije in šele potem lahko izda sklep o izbrisu gospodarske družbe.¹³³

V našem sistemu poznamo normativni sistem pridobivanja pravne osebnosti. To pomeni, da enkrat ko družba pristojnemu organu priloži vso potrebno dokumentacijo, če izpolnjuje pogoje za vpis določene v zakonu pridobi status pravne osebe. To pomeni, da pristojni organ ne odloča o tem ali bo podelil pravno osebnost ali ne, vendar samo preverja ali so vsi pogoji izpolnjeni. Gospodarska družba za pridobitev pravne osebnosti mora izpolnjevati naslednje pogoje:

1. mora biti družbena tvorba, ločena od družbenikov oz. članov, ki jo sestavljajo
2. mora imeti svoje premoženje, ki je ločeno od premoženja članov družbe
3. mora imeti določen namen, cilje oz. nalogo, ki niso v nasprotju z veljavnimi zakoni ali moralo
4. mora imeti svojo upravljalno organizacijo, prek katere oblikuje in izjavlja svojo voljo
5. veljavni pravni red ji priznava obstoj in pravno ter poslovno sposobnost.¹³⁴

4.2.3 Zastopniki gospodarske družbe

Odvisno od pravne podlage, gospodarsko družbo lahko zastopa zakoniti zastopnik (pravna podlaga v zakonu), statutarni zastopnik (določeno v pravnem aktu, kot je npr. statut) ali poslovni pooblaščenec in prokurist (na temelju pravnega posla). Pri poslovnem pooblaščenju je obseg prokure določen s strani pooblastitelja (ponavadi v pisni obliki, overjeni pri notarju, zakoniti zastopnik pooblasti pooblastitelja, da izvede določen posel ali določene posle v njegovem imenu t.j. v imenu družbe). Obseg prokure je določen v 33. členu ZGD-1 in določa obseg prokure za vsa pravna dejanja, ki spadajo v pravno sposobnost družbe, razen odsvojitve ali odtujitve nepremičnin (za to mora biti prokurist posebej pooblaščen). Če je prokura določena samo za podružnico, mora

¹³² Člen 42 Zakon o sodnem registru (ZSReg) Ur. l. RS, št. 54/2007.

¹³³ Člen 41 Zakon o sodnem registru (ZSReg) Ur. l. RS, št. 54/2007.

¹³⁴ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 126.

biti to izrecno določeno v registru in pri podpisu prokurista. Prokurist prokure ne more prenesti na drugo osebo. Z novelo ZGD-1 je bilo uvedeno upravičenje prokurista, da zastopa družbo pred sodišči brez posebnega pooblastila. To pomeni, da lahko prokurist družbo zastopa tudi v pravnem postopku in vseh tistih sodnih postopkih, kjer se določila Zakona o pravnem postopku (ZPP) uporabljajo subsidiarno, kot na primer v izvršilnem¹³⁵ ali nepravdnem postopku¹³⁶. Zelo dolgo je v praksi bilo sporno vprašanje ali lahko prokurist nastopa v pravnem postopku enako kot stranka ali pa rabi Pravniški državni izpit (PDI) za zastopanje pred Višjim in Vrhovnim sodiščem. Sodna praksa in odločitev Vrhovnega sodišča sta to dilemo leta 2017 rešila tako, da sta prokurista v pravnem postopku izenačila s stranko in le ta je zdaj izenačen s stranko, kar pomeni, da ne rabi PDI za zastopanje stranke. To se pa ne nanaša na zastopanje z izrednimi pravnimi sredstvi, saj 86. člen Zakona o pravnem postopku¹³⁷ določa da pravdna dejanja z izrednimi pravnimi sredstvi opravlja lahko samo odvetnik. Pred novelo ZGD-1 je bila sodna praksa neenotna glede vprašanja ali lahko prokurist podeli pooblastilo za zastopanje odvetniku ali drugemu pooblaščenca. V 96. členu ZPP-E najdemo člen, ki pravi: “Če stranka v pooblastilu ni natančneje določila pravice pooblaščenca, sme opravljati pooblaščenec, ki ni odvetnik, s takim pooblastilom vsa pravdna dejanja, vendar pa mora imeti vselej izrecno pooblastilo za umik tožbe, za pripoznanje tožbenega zahtevka ali za odpoved tožbenemu zahtevku, za sodno poravnavo, za odpoved ali umik pravnega sredstva, ter za prenos pooblastila na drugega”. Iz tega izhaja, da torej prokurist samostojno brez izrecnega pooblastila stranke za zastopanje v pravnem postopku ne more pooblastiti odvetnika ali drugega pooblaščenca.¹³⁸ Isto je izhaja iz Sklepa Vrhovnega sodišča iz leta 2016, ki v 9. točki določa takole:

“Prav tako mu ni podelila pravice opravljati vseh pravnih dejanj in s tem pravice prenesti pooblastila za zastopanje na drugega. Prokurist namreč še vedno ostaja pooblaščenec družbe, čeprav obseg njegovih upravičenj določa zakon. Zanj v pravnem postopku zato veljajo omejitve, ki veljajo za pooblaščenca, tudi omejitve po 96. členu ZPP, da pooblaščenec, ki ni odvetnik, brez posebnega pooblastila za zastopanje ne more prenesti na drugo osebo.”¹³⁹

To dilemo sta vendarle v letu 2017 rešila sodna praksa¹⁴⁰ ter tretji odstavek 35. člena ZGD-1¹⁴¹, v kateri je sedaj izrecno določeno, da lahko prokurist v mejah svojega materialnopravnega upravičenja

¹³⁵ Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ), Ur. l. RS, št. 51/1998.

¹³⁶ Zakon o nepravdnem postopku (ZNP), Ur. l. SRS, št.30/1986.

¹³⁷ Člen 86 Zakon o pravnem postopku (ZPP), Ur. l. RS, št. 73/2007.

¹³⁸ Lakožič, Položaj strankinega prokurista v pravnem postopku, str. 7-10.

¹³⁹ Vrhovno sodišče Republike Slovenije, VSL I Cp 3455/2015.

¹⁴⁰ Vrhovno sodišče Republike slovenije, Sklep UPRS I U 1099/2016.

¹⁴¹ Člen 35 ZGD-1.

zastopa družbo (v pravnih razmerjih pred drugimi organi) in da lahko da pooblastilo tudi odvetniku za zastopanje.

Učinki zastopanja so taki, da zastopnik nastopa v imenu zastopane neposredno. V primeru prekoračitve pooblastila ali na splošno nastopanja brez odobritve zastopnika in v primeru nastanka škode sta zastopnik in zastopani solidarno odgovorna oškodovani stranki (notranje razmerje med zastopnikom in zastopanim ne more škodljivo vplivati na tretje osebe – zunanje razmerje).¹⁴²

Morebitna sprememba zastopnika predpostavlja izbris starega in hkraten vpis novega zastopnika, kar pomeni, da ni mogoč izbris brez vpisa novega. Vpis zastopnika v sodni register je deklaratoren in ne konstitutiven. Na podlagi 27. člena Zakona o sodnem registru, predlog za vpis novega zastopnika mora predložiti notar. Postopek po navadi poteka tako, da ko je s sklepom odločeno o odpoklicu in postavitvi novega zastopnika, se ta sklep predloži notarju in ta vodi postopek naprej za vpis v sodni register.

4.2.4 Letno poročilo in računovodski izkazi

Letno poročilo je eden od najbolj pomembnih korporacijsko pravnih aktov gospodarske družbe. Lahko ga razdelimo na dva dela, in sicer na računovodski del in poslovno poročilo. Računovodsko poročilo je sestavljeno iz posameznih računovodskih izkazov in priloge s pojasnili k izkazu. Poslovno poročilo je dodatek letnemu poročilu in predstavlja vse podatke, ki se nanašajo na poslovanje in delovanje organizacije, pa niso razkriti v računovodskem poročilu oz. računovodskih izkazih s pojasnili. Temeljna računovodska izkaza sta bilanca stanja in izkaz poslovnega izida. Družbe se po ZGD-1 razvrščajo na mikro, majhne, srednje in velike družbe, odvisno od meril na bilančni presečni dan letne balance stanja, glede na povprečno število delavcev v poslovnem letu, čiste prihodke od prodaje in vrednosti aktive. Kot pojem je pomembno usvojiti tudi konsolidirano letno poročilo. To je letno poročilo, ki ga mora pripraviti družba s sedežem v Republiki Sloveniji, ki je prevladujoča eni ali več družbam s sedežem v Republiki Sloveniji ali zunaj nje (odvisne družbe) in če je obvladujoča družba ali ena od odvisnih družb organizirana kot kapitalska družba, kot dvojna družba ali kot druga istovrstna pravnoorganizacijska oblika po pravu države sedeža družbe.¹⁴³ V primerljivi korporacijski zakonodaji in teoriji v glavnem najdemo poimenovanje: koncernska bilanca in koncernski zaključek. Letna poročila velikih in srednjih kapitalskih družb preverjajo revizorji.

¹⁴² Orehek, Cujnik: Prokurist podjetja, URL: <https://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/poslovanje/prokurist-podjetja>.

¹⁴³ Člen 56 ZGD-1.

4.3 Vrste gospodarskih družb

Gospodarske družbe lahko delimo v več skupin. To so osebne družbe (d.n.o. in k.d.) ter kapitalske družbe (d.o.o., d.d., k.d.d.). V to skupino lahko uvrstimo tudi evropsko družbo (SE).¹⁴⁴ V drugo skupino lahko razvrstimo t.i. združevalne oblike (dvojne družbe, holding, gospodarsko interesno združenje) in povezane družbe. Tretjo skupino pa tvorijo tisti gospodarski subjekti, ki so sicer lahko organizirani v osnovnih oblikah, vendar pa njihova družbena funkcija zahteva posebno organizacijo in upravljanje (banke, zavarovalnice, vzajemne zavarovalnice, zadruga, družbe, ki opravljajo javno službo). V naši pravni teoriji velja načelo zaprtega števila gospodarskih subjektov, kar pomeni, da gospodarski subjekt, pridobi le tako pravnoorganizacijsko obliko, katera je določena v zakonu. Kvalifikacija določene fizične ali pravne osebe, kot gospodarskega subjekta je pomembna z več vidikov, in sicer, zaradi uporabe posebnih določb prav za gospodarske družbe (npr. 1019. člen Obligacijskega zakonika), posebni predpisi o nastopanju na trgu, o trgovini, neljalni konkurenci, o računovodstvu, pristojnosti sodišč, finančnem poslovanju itd.¹⁴⁵

4.3.1 Osebne družbe

4.3.1.1 Družba z neomejeno odgovornostjo (d.n.o.)

Družba z neomejeno odgovornostjo je vrsta osebne družbe, v katero so vzajemno pogodbeno združene dve ali več pravnih ali fizičnih oseb (družbenikov), ki odgovarjajo za obveznosti družbe s vsem svojim premoženjem (osebna odgovornost družbenikov), vendar subsidiarno, torej, ko družba nima zadosti svojega premoženja za odplačilo dolgov. Ta določba je kogentna in se ne da spreminjati. Družbo ustanovijo družbeniki konsenzualno s pogodbo. Status pravne osebe pa pridobijo s vpisom v sodni register.¹⁴⁶ Zakonodajalec ne zahteva osnovnega kapitala. Vložki v družbo niso nujno samo denarni, lahko so stvari, pravice, “know how” itd. Če ni drugače dogovorjeno so vložki družbenikov sorazmerno enaki.¹⁴⁷ Načeloma je d.n.o. primernejša za družinske družbe ali za delovno intenzivne panoge pri katerih je bistveno bolj pomembno znanje, kot pa vložek. Narava civilne družbe je razvidna na še enem mestu, in sicer, prevzete obveznosti mora družbenik izpolnjevati s skrbnostjo, kot v lastnih zadevah in ne s skrbnostjo dobrega gospodarstvenika. Posle družbe so upravičeni voditi vsi družbeniki, če ni z družbeno pogodbo drugače določeno. Vsak družbenik tako ima pravico vpogleda v poslovne knjige in dokumentacijo

¹⁴⁴ Kocbek Marijan, VELIKI KOMENTAR ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH, druga, dopolnjena izdaja z novelami ZGD-1A do ZGD-1H, 1. Knjiga (1.-252. Člen), 2014, 122.

¹⁴⁵ Člen 53 ZGD-1.

¹⁴⁶ Razmerja med družbeniki do vpisa družbe v sodni register se urejajo v skladu s civilnopravnimi pravili o družbeni pogodbi.

¹⁴⁷ Vrednost nedenarnega vložka morajo družbeniki sporazumno oceniti v denarju (Člen 80 ZGD-1).

z namenom nadzorovanja vodenja poslov družbe. Družbeniki, ki so upravičeni za vodenje poslov, sprejemajo odločitve soglasno, če ni z družbeno pogodbo določena večina. Glede razdelitve dobička, velja po ZGD-1, da od dobička pripada vsakemu družbeniku najprej delež v višini 5 odstotkov njegovega kapitalskega deleža. V primeru prenizkega dobička se ta ustrezno zmanjša; v primeru presežka pa razdeli med družbenike po enakih delih. Razdelitev dobička je seveda možno dogovoriti drugače, če družbeni pogodba to omogoča (pogodbena svoboda).¹⁴⁸ Družbenik ne more razpolagati s svojim deležem brez soglasja drugih družbenikov (gre za osebno družbo in bi vsako sleherno razpolaganje s kapitalskim deležem družbenika pomenilo vstop novega, kar predstavlja bistveno spremembo v razmerjih družbe, tako navznoter kot navzven¹⁴⁹). Zakon našteva sedem razlogov za prenehanje družbe, v zadnji alineji pa se sklicuje še na določanje drugih primerov v zakonu (npr. pripojitev). Vse razloge lahko razdelimo na razloge prostovoljnega prenehanja družbe in na razloge neprostovoljnega prenehanja družbe; razlikovalni kriterij je volja družbenikov o prenehanju.¹⁵⁰ Če pa družbenik hoče odpovedati pogodbe tega ne more storiti pred koncem poslovnega leta in mora pisno obvesti o tem ostale družbenike šest mesecev pred tem dnevom. Načeloma odpoved pogodbe v d.n.o. pomeni konec družbe, vendar zakon določa, da se lahko v družbeni pogodbi vnaprej družbeniki dogovorijo, da sama odpoved družbene pogodbe s strani enega družbenika ne bo pomenila “konec življenja” d.n.o. in da bo ta delovala naprej brez enega družbenika. V slučaju likvidacije, likvidacijski upravitelji so vsi družbeniki, prenehanje družbe, pa prav tako, morajo prijaviti za vpis v register vsi družbeniki (izjema je stečaj¹⁵¹). D.n.o. je odlična izbira za manjše ali družinske podjeme, ni potrebno vplačati osnovnega kapitala, družbeniki se morajo precej dobro poznati in razumeti glede na to, da so vsi upravičeni do vodenja in zastopanja d.n.o., pomembno je tudi to, da ni močnejšega ali slabšega družbenika, temveč imajo vsi enak status. Slabost d.n.o. predstavljajo lahko prav vse tiste prednosti naštetje v prejšnjem stavku. Dejstvo, da ni potrebno vplačati osnovnega kapitala pomeni, da odgovarjaš za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem.¹⁵²

4.3.1.2 Komanditna družba

Komanditna družba je družba dveh ali več oseb, v kateri je najmanj en družbenik odgovoren za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem (komplementar), medtem ko najmanj en družbenik

¹⁴⁸ Člen 79 ZGD-1.

¹⁴⁹ Kocbek Marijan, VELIKI KOMENTAR ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH, druga, dopolnjena izdaja z novelami ZGD-1A do ZGD-1H, 1. Knjiga (1.-252. Člen), 2014, str. 557.

¹⁵⁰ Kocbek Marijan, VELIKI KOMENTAR ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH, druga, dopolnjena izdaja z novelami ZGD-1A do ZGD-1H, 1. Knjiga (1.-252. Člen), 2014, str. 564.

¹⁵¹ Člen 419 - 423 Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP), Ur. l. RS, št. 13/2014.

¹⁵²

ni (komanditist). Izjema je edino, če komanditist ne vplača v pogodbi določenega vložka do konca; v takem primeru odgovarja upnikom do višine neplačanega zneska. Če ni drugače določeno se za komanditno družbo (natančneje za komplementarja) smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za družbo z neomejeno odgovornostjo. Drugačno kot v d.n.o. je pravilo o delitvi dobička, in sicer, če dobiček ne presega 5 odstotkov kapitalskih deležev, se deleži družbenikov v dobičku določajo, kot pri d.n.o. (glej zgoraj). Če ni v pogodbi drugače določeno ima komanditist pri udeležbi na dobičku enak položaj kot komplementar z eno izjemo, in sicer njegov dobiček se pripisuje njegovemu kapitalskemu deležu le toliko časa, da doseže znesek, ki se ga je zavezal vplačati (vložek) z družbeno pogodbo. Komanditist ni upravičen voditi poslov družbe, ne sme nasprotovati poslovanju komplementarjev, če to ne presega običajnega obsega dejavnosti družbe. Če v k.d. vstopi novi komanditist mora biti pazljiv na to, da odgovarja tudi za obveznosti, ki jih je družba prevzela pred njegovim vstopom.¹⁵³

4.3.1.3 Dvojna družba

Zveza dveh družb, ki imata praviloma z enim podjetjem isti cilj v različnih funkcijah in v dveh pravnoorganizacijskih oblikah: kapitalske in osebne družbe. Razlogi ustanovitve dvojne družbe so praviloma davčni, saj so osebne družbe manj obremenjene z davki kot kapitalske, pa tudi v uporabi dveh družb v poslovnih razmerjih pod enim nosilcem upravljanja in nadzora; omogoča učinkovito poslovanje zlasti pri investiranju v nove projekte.¹⁵⁴ Po drugi strani vidimo prednost na področju odgovornosti za obveznosti družbe. To je torej vrsta komanditne družbe, v kateri je edini komplementar družba, pri kateri ni osebno odgovornih družbenikov ali so vsi komplementarji take družbe. V praksi najbolj pogosto ustanovljene tako, da je edini komplementar d.o.o., ki sklene pogodbo o ustanovitvi k.d. s komanditistom, ki je pogosto tudi družbenik d.o.o. Torej v taki družbi ni osebno odgovornih družbenikov. Delniška družba, družba z omejeno odgovornostjo in komanditna delniška družba se ne smejo preoblikovati v dvojno družbo. Preoblikovanje družbe bi v takem primeru pomenilo spremembo njene pravnoorganizacijske oblike ob hkratnem nespreminjanju gospodarske in organizacijske identitete. Po ZGD-1 se gospodarske družbe lahko statusno preoblikujejo z združitvijo, delitvijo, prenosom premoženja ali spremembo pravnoorganizacijske oblike (več v poglavju o statusnih preoblikovanjih). Dvojna družba ne sme biti komplementar v komanditni družbi, ker bi to pomenilo nadgrajevanje in nastajanje večkratnih dvojnih družb.

¹⁵³ Kocbek Marijan, VELIKI KOMENTAR ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH, druga, dopolnjena izdaja z novelami ZGD-1A do ZGD-1H, 1. Knjiga (1.-252. Člen), 2014, str. 595.

¹⁵⁴ Kocbek Marijan, VELIKI KOMENTAR ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH, druga, dopolnjena izdaja z novelami ZGD-1A do ZGD-1H, 1. Knjiga (1.-252. Člen), 2014, str. 596.

4.3.1.4 Tiha družba

Tiha družba nastane s pogodbo, na podlagi katere tihi družbenik s premoženjskih vložkom v podjetje koga drugega (nosilec tihe družbe) pridobi pravico do udeležbe pri njegovem dobičku.¹⁵⁵ Tiha družba ni pravna oseba. Tiha družba predstavlja pogodbeno razmerje (pogodba o ustanovitvi tihe družbe) med vložiteljem (tihim družbenikom) in nosilcem tihe družbe (katerakoli gospodarska družba – osebna ali kapitalska, torej lahko tudi podjetnik). Tihi družbenik je lahko, po drugi strani, katerakoli pravna ali fizična oseba. Tihi družbenik navzven ni znan, zato je še posebej primerna, kadar želi vlagatelj ostati anonimen. Tiha družba je torej ustanovljena s ciljem po eni strani zagotoviti nosilcu tihe družbe nov kapital, tihi družbenik pa je v zameno udeležen pri dobičku nosilca tihe družbe.¹⁵⁶ Vložek tihega družbenika je lahko denarni, lahko pa tudi stvarni vložek, lahko bi bil tudi storitveni.¹⁵⁷ Z uvedbo ZGD-1 obstoječe tihe družbe prenehajo obstajati in tiha družba, kot taka se briše iz zakona.¹⁵⁸ Tiho družbo seveda še vedno poznamo v Sloveniji, vendar je ni več v ZGD-1, ker gre za izključno pogodbeno povezavo, ki ji danes rečemo pogodba o sodelovanju pri dobičku (več v nadaljevanju).

4.3.2 Kapitalske družbe

4.3.2.1 Družba z omejeno odgovornostjo (d.o.o.)

Kapitalska družba, ki ji je priznana pravna osebnost in katere osnovni kapital je razdeljen na osnovne vložke družbenikov.¹⁵⁹ To je družba, ki omogoča določeno sožitje med institucijo omejene odgovornosti družbenikov in svobodnega odločanja.¹⁶⁰ Za oblikovanje notranjih odnosov v d.o.o. je bistvena pogodbeno svoboda družbenikov, ki je pri d.d. npr. ne poznamo (več v poglavju o delniški družbi). Tako kot v drugih kapitalskih družbah tudi pri d.o.o. velja načelo večinskega odločanja in ohranjanje osnovnega kapitala družbe, vendar družbeniki lahko razpolagajo s poslovnimi deleži družbe. Družbo lahko ustanovi ena (družba z enim družbenikom) ali več družbenikov, ki so do vpisa v sodni register njeni ustanovitelji (predružba), z vpisom pa postanejo družbeniki, ki potem vse pridobljene pravice prenesejo na družbo, kot samostojno pravno subjektiviteto. D.o.o. ima lahko največ 50 družbenikov. Družba se ustanovi s družbeno pogodbo, ki je lahko sklenjena v obliki notarskega zapisa ali na posebnem obrazcu (overjeni podpisi) v fizični ali elektronski obliki. Ustanovitelji d.o.o. so lahko fizične ali pravne osebe, ne glede na

¹⁵⁵ Dr. Rado Bohinc, KOPORACIJE (razlaga pravnih pravil in sodna praksa), 2008, Nebra, str. 149.

¹⁵⁶ Člen 159 – 168 Zakon o gospodarskih družbah (ZGD) Ur. l. RS, št. 15/2005.

¹⁵⁷ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KOPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 150.

¹⁵⁸ Mercina, Ukinitvev tihe družbe, URL: <https://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/novice/ukinitvev-tihe-druzbe>, str. 1.

¹⁵⁹ Člen 471 ZGD-1.

¹⁶⁰ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KOPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 870.

državljanstvo in prebivališče. Zakon načeloma ne predvideva nobenih omejitev, razen glede opravljanja dejavnosti. Stroški in nagrade, ki se plačujejo iz sredstev društva se lahko plačujejo le v breme dobičeka. Glede firme in obveznih sestavin družbene pogodbe se smiselno uporabljajo splošna pravila o ustanovitvi gospodarske družbe (glej zgoraj). Bistvena obvezna sestavina družbene pogodbe je tudi opredelitev zneska osnovnega kapitala, pri čemer ta ne sme biti nižji od 7500 evrov (če tega podatka v družbeni pogodbi ni je ta nična). Tudi če družbeniki vložijo vložke v stvarih ali v pravicah, mora višina osnovnega kapitala biti izražena v denarju. Med statusno fakultativno vsebino družbene pogodbe štejemo določila o upravljanju družbe, zlasti pa o postopku sklicevanja skupščine, o pooblastilih skupščine, o morebitnem oblikovanju nadzornega sveta, o postopku in pogojih imenovanja poslovodje oz. številu oseb, ki opravljajo to funkcijo. Družbeniki pri ustanavljanju družbe morajo ravnati s skrbnostjo dobrega gospodarja. V slučaju da nastane škoda družbi ali upnikom družbeniki in poslovodja odgovarjajo solidarno, vendar po načelu subjektivne predpostavljene krivde in le, če je škoda povzročena namenoma ali iz hude malomarnosti. Družba se ne more odpovedati odškodninskemu zahtevku niti se ne more poravnati glede tega zahtevka, če je povračilo nujno za poravnavo obveznosti tretjim osebam. Če je škoda nastala samo družbi se lahko družba odpove odškodninskemu zahtevku. Splošni triletni zastaralni rok za uveljavitev škode teče od dneva vpisa družbe v sodni register. Pred prijavo za vpis morajo ustanovitelji zagotoviti vsaj eno četrtnino osnovnega vložka, vrednost vseh zagotovljenih vložkov pa mora znašati minimalno 7500 evrov. V slučaju, da kot vložek vlagajo stvar, mora ta biti izročena v celoti pred vpisom. Izročitev stvari pomeni, da poslovodja z njo prosto razpolaga. Nepremičnine se kot stvarni vložek izročajo tako, da se družbi na podlagi intabulacijske klavzule dovoli vpis v zemljiško knjigo. Kot stvarni vložek se lahko zagotovijo premičnine in nepremičnine, pravice in podjetje ali del podjetja. Kot stvarni vložek se šteje tudi plačilo za premoženjske predmete, ki jih je družba prevzela in ki jih družba prišteje družbenikovemu vložku. Če družbenik prenaša delnice ali druge vrednostne papirje na družbo mora opraviti prenos v skladu s predpisi o prenosu vrednostnih papirjev; s prenosom na račun novega imetnika pri centralnem registru Klirinško depotne družbe ali s cesijo, če gre za delnice, ki še niso bile izdane kot vrednostni papir.¹⁶¹

Vrednost osnovnih vložkov je lahko različna, vendar 475. člen ZGD-1 določa minimum od 50 evrov. Nadalje, na podlagi osnovnega vložka, ki ga vplača družbenik, dobi ta svoj poslovni delež izražen v odstotkih od osnovnega kapitala. poslovni delež je izrazito pravni pojem. Označuje namreč skupnost pravic in obveznosti, ki jih ima družbenik na podlagi njegovega osnovnega vložka ali osnovnega vložka njegovih prednikov.¹⁶² Za poslovne deleže ni mogoče izdati vrednostnih papirjev, lahko pa družba izda določen papir, ki ima značaj dokazila o vplačilu osnovnega vložka oz. o lastnini

¹⁶¹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 861-879.

¹⁶² Kocbek Marijan, VELIKI KOMENTAR ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH, druga, dopolnjena izdaja z novelami ZGD-1A do ZGD-1H, 1. Knjiga (1.-252. Člen), 2014, str. 819.

poslovnega deleža. Ni pa prepovedano, da bi d.o.o. izdajala drugačne (podjetniške) vrednostne papirje, če je to v skladu s posebnimi predpisi (na primer obveznice). Z njimi se ne povečuje osnovni kapital, ampak se zagotavljajo likvidna finančna sredstva proti vračilu. Taki papirji tudi ne zagotavljajo korporacijskih pravic. Po 45.a členu ZGD-1 je dopuščena možnost, da je v družbi udeležena tudi oseba, ki je na podlagi premoženjskega vložka v družbo, v kateri ni družbenik, pridobila pravico do udeležbe na dobičku. V tem primeru gre za že dolgo znano obliko skupnega vlaganja (joint venture), katere temelj je societetna pogodba civilnega prava. Če gre za tovrstno udeležbo v družbi z omejeno odgovornostjo, je vlagateljem mogoče dati tudi določene korporacijske pravice, kolikor je to nujno za ugotavljanje udeležbe na dobičku, vendar pod pogojem, da take pravice ne omejujejo upravljaljskih pravic družbenikov.¹⁶³ Po 480. členu ZGD-1 poslovni delež lahko pripada eni ali več osebam. Če pripada več osebam, uresničujejo pravice in so odgovorne za obveznosti iz poslovnega deleža skupno, med seboj se pa lahko zmenijo v kakšnem razmerju bodo udeleženi pri tem deležu (npr. zakonca).¹⁶⁴

4.3.2.1.1 Načini upravljanja

Upravljanje družbe je temeljna zakonska, članska in pogodbeno pravica družbenikov. Pravica upravljanja družbe je konstitutivnega značaja za članstvo in je ni mogoče ločiti od drugih članskih pravic – velja načelo prepovedi ločevanja pravic.¹⁶⁵ Skupščina družbenikov je najvišji organ d.o.o., ki jo sestavljajo vsi družbeniki (fizične osebe osebno, pravne osebe po zastopnikih). Družbeniki odločajo o vseh vprašanih upravljanja družbe s sprejemanjem sklepov, bodisi na skupščini družbenikov bodisi s pisnimi izjavami. Pravico prisostvovanja skupščini imajo vsi družbeniki, tudi tisti, ki nimajo glasovalne pravice. Družbeniki so individualni nosilci pravic upravljanja družbe in je skupščina le oblika sprejemanja sklepov. Družbeniki se lahko odločijo da se skupščina ne bo sestala in svoje glasove ali odločitve pošljejo elektronsko ali pisno ali kako drugače. Družbeniki odločajo o sprejetju letnega poročila in uporabi bilančnega dobička, zahtevi za vplačilo osnovnih vložkov, vračanju naknadnih vplačil, delitvi in prenehanju poslovnih deležev, postavitvi in odpoklicu poslovodij, postavitvi prokurista in poslovnega pooblaščenca, uveljavljanju zahtevkov družbe proti poslovodjem ali družbenikom v zvezi s povračilom škode, nastale pri ustanavljanju in poslovođenju, zastopanju družbe v sodnih postopkih proti poslovodjem in drugih zadevah, za katere tako določa zakon ali družbena pogodba (pomeni, da katalog pooblastil, o katerem odločanju družbeniki, ni prisilne narave). Skupščino skliče poslovodja po določenem postopku, zapisanem v 509. členu ZGD-1. Izjemoma imajo manjšinski družbeniki pravico sklicati skupščino. Vsakih

¹⁶³ Kocbek Marijan, VELIKI KOMENTAR ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH, druga, dopolnjena izdaja z novelami ZGD-1A do ZGD-1H, 1. Knjiga (1.-252. člen), 2014, str.823.

¹⁶⁴ Dugar, Podjetniško premoženje kot skupno premoženje zakoncev, Pravni letopis, 2015, str. 55.

¹⁶⁵ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 927.

dopoljenih 50 EUR osnovnega vložka daje družbeniku en glas, kar se da spremeniti z družbeno pogodbo.

V d.o.o. nadzorni svet ni obvezen in se le ta lahko določi z družbeno pogodbo.¹⁶⁶ Če je nadzorni svet oblikovan, je za njegovo oblikovanje, pooblastila in položaj treba smiselno uporabljati določila zakona, ki se nanašajo na nadzorni svet v d.d. (v nadaljevanju), pri čemer družbena pogodba lahko to določa drugače. Poslovodja v d.o.o. zavzema osrednje mesto. Brez njega d.o.o. ne more delovati. Lahko je le ena ali več fizičnih oseb skupaj. Družbena pogodba določa kako nastopajo poslovodje, če jih je več (samostojno ali skupno). Njegovo delo nadzoruje skupščina, oni ga tudi postavijo, odpokličejo in mu svetujejo.¹⁶⁷ Družbeniki lahko pravico postavljanja in odpoklica poslovodje prenesejo na drugi organ, in sicer, če ima družba nadzorni svet je ta pristojem za postavitve in odpoklic poslovodje. Za razliko od d.d. je d.o.o. lahko neki časa brez poslovodje, torej lahko obstaja, ne more pa delovati.¹⁶⁸ Zaradi delovnopравниh, davčnih in drugih vidikov mora družba s poslovodjo skleniti pogodbo o opravljanju funkcije poslovodje. Gre za neke vrste *sui generis* pogodbo, ker le ta v zakonu ni določena, mora pa biti sestavljena v pisni obliki na podlagi določil zakona o delovnih razmerij (ne iz tega sklepati, da je treba s poslovodjo skleniti pogodbo o zaposlitvi, kot pogodbo delovnega prava).¹⁶⁹ Pogodbo s poslovodjo sklepajo družbeniki. Dolžnost poslovodje je voditi posle – odločanje o proizvodnem procesu in o sklepanju poslov s 3. osebami. Poslovodja je zakoniti zastopnik družbe in ta posledično imenuje tudi prokurista in ostale zastopnike. Če poslovodja ni slovenski državljan, mora imenovati prokurista, ki je slovenski državljan. Družbeniki lahko kadarkoli na skupščini odpokličejo poslovodjo brez razloga. Poslovodja ni upravičen do odpravnine, če ta ni določena v družbeni pogodbi.¹⁷⁰

4.3.2.1.2 Prenos poslovnega deleža

Poslovni deleži se lahko delijo in dedujejo.¹⁷¹ Za odsvojitve deleža je potrebna pogodba izdelana v obliki notarskega zapisa. Če želi družbenik prenesti svoj delež v celoti ali deloma na drugo osebo, mora o tem pisno obvestiti poslovodni organ družbe. Poslovodni organ o tej odločitvi seznaniti vse družbenike, ki lahko v enem mesecu od prejema obvestila uveljavijo prednostno pravico do prevzema poslovnega deleža in sicer v razmerju njihovega vložka do osnovnega kapitala. Družbena pogodba lahko določi, da je za odsvojitve poslovnega deleža osebam, ki niso družbeniki, potrebno soglasje večine ali vseh družbenikov, in določi pogoje za izdajo soglasja. Družbenik ima pravico

¹⁶⁶ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 936.

¹⁶⁷ Postavitev je v tem primeru sinonim za imenovanje.

¹⁶⁸ Pri d.d. je neobstoj poslovodje razlog za prenehanje družbe.

¹⁶⁹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 938.

¹⁷⁰ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 937 - 939.

¹⁷¹ Člen 481 ZGD-1.

izstopiti iz družbe, če nobeden od družbenikov ni pripravljen za nakup in če tudi ne dajo soglasja za prodajo poslovnega deleža osebi, ki ni družbenik. Take omejitve zakon določa prav iz razloga ohranjanja osebne plati d.o.o. in zaradi preprečitve morebitnega sovražnega prevzema. Prenos deleža pa ni mogoče doseči s spremembo pogodbe, ker bi to bil obid zakona; s tem bi sicer bil lahko prizadet pomen določb o prenosu deležev in hkrati tudi pravica drugih družbenikov do prednostnega nakupa deleža. Poseben primer predstavlja tudi stečaj družbenika, in sicer, tudi v primeru prodaje dolžnikovega premoženja – poslovnega deleža v d.o.o. – v stečajnem postopku je treba obvestiti morebitne predkupne upravičence, ne glede na to kakšen način prodaje je odredil stečajni senat.¹⁷² Sprememba družbenika v d.o.o. se vpisuje v sodni register, vendar je ta vpis le deklaratorne narave (publiciteten).¹⁷³

Povečanje osnovnega kapitala se dogovori na skupščini družbenikov. Potem se izda sklep skupščine o povečanju osnovnega kapitala, ki pomeni vsebinsko spremembo družbene pogodbe, glede na to, da ta določa njegovo višino. Povečanje osnovnega kapitala lahko družbeniki izvedejo z novimi denarnimi vložki ali z izročitvijo stvarnih vložkov, pri čemer se premoženje družbe dejansko poveča (efektivno povečanje), ali s prenosom sredstev družbe iz rezerv in dobička v osnovni kapital družbe (nominalno povečanje). Pri efektivnem povečanju je treba med prevzemnikom deleža in družbo o nakupu deleža skleniti pogodbo v notarski obliki, vplačati vložek in vpisati povečanje osnovnega kapitala v sodni register. Pri efektivnem povečanju je treba biti pozoren na zakonsko pravico družbenika do prednostne pravice do prevzema novih vložkov v sorazmerju s svojimi deleži v osnovnem kapitalu (dosedanji družbeniki imajo prednostno pravico do prevzema novih vložkov v 14 dneh od dneva, ko je bil sprejet sklep). To pravico je mogoče izključiti s sklepom o povečanju osnovnega kapitala, vendar le če je bila popolna ali delna izključitev te pravice omenjena že v sklicu skupščine. Lahko se pa družba odloči za nominalno povečanje osnovnega kapitala, pri katerem poveča osnovni kapital s prenosom sredstev družbe iz rezerv in dobička v osnovni kapital družbe. Enako, tudi pri nominalnem povečanju osnovnega kapitala mora družba sprejeti sklep o povečanju osnovnega kapitala v obliki spremembe družbene pogodbe. Pri povečanju osnovnega kapitala iz sredstev družbe se osnovni vložki dosedanjih družbenikov povečajo v sorazmerju z njihovimi poslovnimi deleži v dosedanem osnovnem kapitalu. Zmanjšanje osnovnega kapitala ZGD-1 obravnava na isti način. Efektivnemu zmanjšanju osnovnega kapitala sledi tudi izplačilo dela osnovnega kapitala družbenikom in zmanjšanje premoženja družbe, pri nominalnem zmanjšanju kapitala pa gre za zmanjšanje osnovnega kapitala in porazdelitev sredstev v rezerve družbe. V primeru dedovanja, dedič podeduje celotni poslovni delež, kar pomeni tudi vse korporacijske pravice, ki sodijo zraven. Če je dedičev več, so ti soimetniki podedovanega deleža. Glede predkupne

¹⁷² Vrhovno sodišče RS, Sklep III Ips 152/98, 28.1.1999.

¹⁷³ Vpis odsvojitve poslovnega deleža v sodni register je deklaratoren (tako tudi Ustavno sodišče v 57. točki obrazložitve odločbe U-I-135/00 z dne 9. oktobra 2002). Ima učinek javne objave dejstva, ki pa je nastopilo že prej.

pravice družbenikov je potrebno povedati, da ta določba, čeprav je zakonska, ni kogentna, in se jo da z družbeno pogodbo omejiti (predkupna pravica le določenim družbenikom) ali izključiti.¹⁷⁴ Glede obvestila o prodaji poslovnega deleža sodna praksa sprejema razlago, da je obvestilo o nameravani prodaji potrebno le v primeru, da se poslovni delež prodaja tretji osebi, ne pa tudi, če gre za drugega družbenika.¹⁷⁵ Pogodba s tretjo osebo mora biti sklenjena pod enakimi pogoji, kot so bili ponujeni drugim družbenikom. Ni pa v nasprotju z zakonom, če bi družbenik prodal delež tretji osebi po višji ceni, kot jo je ponudil družbenikom.¹⁷⁶

4.3.2.2 Družba z enim družbenikom

Družba z enim družbenikom ali enoosebna družba ima lahko enega samega družbenika. V praksi je veljalo, da morata družbo ustanoviti vsaj dva ustanovitelja. Taka družba je pravno gledano *contradictio in adiecto*, zato ima pravilna rešitev tega problema v gospodarskem, kot tudi v pravnem pogledu zelo teoretičen, in še večji praktični pomen.¹⁷⁷ Družba z enim družbenikom je pravna konstrukcija gospodarskih pravnikov, ki skriva dvojno existenco edinega družbenika.¹⁷⁸ V enoosebni d.o.o. je ista oseba edini družbenik in poslovodja, kar je identično, kot pri samostojnemu podjetniku, le da v enoosebnem d.o.o. družbenik odgovarja le do višine kapitala družbe in ne s celotnim svojim premoženjem, kot samostojni podjetnik. Enoosebni d.o.o. ne more nastati s pogodbo, ampak se ustanovi na podlagi enostranske izjave volje, ni pa potrebno, da je ta v obliki notarskega zapisa. Za enoosebni d.o.o. veljajo enaka pravila glede osnovnih vložkov in osnovnega kapitala. Sklepi edinega družbenika se vpisujejo v posebno knjigo sklepov, ki jo predhodno overi notar. Notar ne sodeluje pri vsakem sklepu. Pravni posli morajo biti sklenjeni v pisni obliki.¹⁷⁹

4.3.2.3 Delniška družba

Delniška družba (v nadaljevanju d.d.) je temelj korporacijskega prava. Poglavitna pravna značilnost vseh tipov delniških družb je, da je nosilec pravic in obveznosti v družbi kot pravni osebi personificirani kapital. Temelj delniške družbe je, da je njen osnovni kapital sestavljen iz delnic, ki so vrednostni papir (včasih listine, danes, po sprejemu ZGD-1 so delnice nematerializarni vrednostni papirji). Delnica je alikvotni del osnovnega kapitala delniške družbe in se razume kot vsebina članskih pravic v družbi.¹⁸⁰ Delnica je oblika t.i. lastniškega financiranja podjetij – equity financing.

¹⁷⁴ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 888.

¹⁷⁵ Sklep VSK i Cpg 124/2000, 28.9.2000.

¹⁷⁶ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 890.

¹⁷⁷ Pertnar, ORIS PRIMERJALNEGA TRGOVINSKEGA PRAVA, II. Del, Trgovinske družbe, Ljubljana 1955, str. 49.

¹⁷⁸ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 941.

¹⁷⁹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 943 - 945.

¹⁸⁰ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 475.

Z delnicami je možno trgovati, zato je kapital v vsakem trenutku na voljo. D.d. ne omogoča le pridobivanje dobička, ampak je vložek v vsakem trenutku možno pretvoriti v denar – delnica je torej likvidna. Vrednostni papir je pravica, ki jo izdajatelj vrednostnega papirja obljublja vsakokratnemu imetniku vrednostnega papirja (delnica, obveznica, menica, nakladnica, skladiščnica, tovorni list itd.). Pri korporacijskem pravu nas zanimajo samo vrednostni papirji delnice. Nosilec odgovornosti za obveznosti je delniška družba kot samostojen premoženjskopравни subjekt. Obseg članskih pravic je strogo vezan na obseg vloženega kapitala oz. imetništva delnic.¹⁸¹ Včasih je bila delnica sestavljena iz treh delov: plašč (pove o vsebini delnice), kuponska pola in talon, danes v Sloveniji ni več možno ustanoviti delniško družbo tako, da imaš delnice v papirnati obliki (delnica je danes zgolj nematerializirana). Sedaj se delnica izda tako, da izdajatelj (delniška družba) po tem, ko so delničarji sprejeli statut družbe, ga podpisali in si razdelili delnice, ta d.d. zaprosi centralni register vrednostnih nematerializiranih vrednostnih papirjev, da mu izda določeno število delnic (npr. x vrednost delnic razdeljeno na določeno število delnic). Šteje se, da je delnica nastala šele takrat, ko je vpisana v korist imetnika na njegovem računu (in ne takrat ko zahtevaš izdajo delnic). Delniško knjigo za d.d. vodi krilniško depotna družba (KDD). Pravno bistvo delniškega osnovnega kapitala je še v tem, da je v celoti razdeljen na delnice.¹⁸² To pomeni, da vsota vseh izdelanih delnic predstavlja osnovni kapital. Delnice so lahko oblikovane kot delnice z nominalnim zneskom ali kot kosovne delnice. Družba ne sme imeti hkrati obeh oblik delnic. Delnice z nominalnim zneskom se morajo glasiti najmanj na 1 euro ali njegov večkratnik. Delež delnice z nominalnim zneskom v osnovnem kapitalu se določa po razmerju med njenim nominalnim zneskom in zneskom osnovnega kapitala. Kosovne delnice se ne glasijo na nominalni znesek. Vsaka kosovna delnica ima enak delež in pripadajoč znesek v osnovnem kapitalu. Znesek v osnovnem kapitalu, ki pripada posamezni kosovni delnici (v nadaljnjem besedilu: pripadajoč znesek), ne sme biti nižji od 1 eura. Delež posamezne kosovne delnice v osnovnem kapitalu se določa glede na število izdanih kosovnih delnic.¹⁸³ Delnice, izdane v nasprotju s temi pravili, so nične. Odgovornost nosijo izdajatelji solidarno.¹⁸⁴ Delnice so praviloma prosto prenosljive, vendar ZGD-1 ureja tudi t.i. vinkulirano imensko delnico, pri kateri je prenos vezan na odobritev družbe (odloča poslovodstvo družbe, če statut ne odloča drugače). Navadne delnice dajejo njihovim imetnikom pravico do udeležbe pri

¹⁸¹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 462.

¹⁸² Člen 168 ZGD-1.

¹⁸³ Člen 172 ZGD-1.

¹⁸⁴ Na tem mestu je treba razložiti še naslednje pojme:

Potrdilo o izdanih delnicah – pisna izjava s katero družba potrjuje, da je delničar imetnik določenega števila delnic in je legitimacijski papir.

Začasnica – potrdilo o udeležbi, ki se delničarju izda pred izdajo delnic. To je listina, ki se delničarju izroči le začasno in se pozneje lahko zamenja za dokončno izdano delnico/e.

Užitnica – samostojen vrednostni papir, ki je lahko vezan na posamezno delnico ali pa ne in ta le upravičuje do določene koristi (npr. dividende).

upravljanju družbe, pravico do dela dobička (dividend) ter pravico do ustreznega dela preostalega premoženja po likvidaciji ali stečaju družbe. Vsaka delnica zagotavlja glasovalno pravico.¹⁸⁵ Brez glasovalne pravice se lahko izdajajo samo prednostne delnice, vendar družba ne sme imeti več kot polovice tovrstnih delnic v sestavi osnovnega kapitala. Prednostne delnice brez glasovalne pravice sicer zagotavljajo vse pravice, ki jih ima delničar iz delnice, razen glasovalne pravice. Kljub temu ZGD-1 zahteva njihovo soglasje za določene primere. Razlikujemo participativne in zbirne prednostne delnice. Participativna prednostna delnica daje imetniku poleg prednostne dividend še pravico do izplačila dividend, ki pripadajo imetnikom navadnih delnic v skladu s sklepom o uporabi dobička. Zbirna ali kumulativna prednostna delnica daje njenemu imetniku, v skladu s sklepom o izdaji delnic, prednostno pravico do izplačila vseh še neizplačanih dividend, preden se imetnikom navadnih delnic izplačajo kakršnekoli dividende, v skladu s sklepom o razdelitvi dobička.¹⁸⁶ Delnica zagotavlja korporacijske pravice delničarju in le te delimo na dve veliki skupini: premoženjske pravice in članske pravice v ožjem smislu. Premoženjske pravice so:

- pravica do dividende oz. dela dobička
- pravica do ustreznega dela preostalega premoženja po likvidaciji ali stečaju družbe
- pravica do prednostnega nakupa delnic novih emisij.¹⁸⁷

Statut družbe lahko določi tudi druge pravice. Skupščina sprejme sklep o uporabi bilančnega dobička in odloča o delu dobička, ki se nameni za dividend. V takem primeru se tudi spremeni računovodski izkaz, in sicer se na pasivi namesto bilančnega dobička izkažejo obveznosti družbe.¹⁸⁸ Šele na podlagi sklepa o uporabi bilančnega dobička dobi delničar tudi obligacijsko pravni zahtevek za izplačilo dividend (uveljavljanje pravice do dela dobička).¹⁸⁹

Najnižji znesek osnovnega kapitala d.d. znaša 25.000 EUR.¹⁹⁰ Pri osnovnem kapitalu ločimo registrirani in vplačani osnovni kapital. Prvi ne more biti nikoli nižji od zakonsko določenega najnižjega nominalnega zneska osnovnega kapitala, lahko pa je seveda večji. Pri ustanovitvi d.d. pa ni potrebno vplačati celotnega delniškega kapitala, ki je s statutom opredeljen kot osnovni kapital. Odlog plačila je mogoč, če se delnice v celoti vplačajo z denarjem. Na vsako delnico, ki se vplača v denarju, mora biti pred vpisom d.d. v register vplačano najmanj 25 odstotkov njenega najmanjšega emisijskega zneska. Torej mora biti npr. za delnico z nominalnim zneskom 100 EUR vplačanih 25 EUR. Osnovni kapital je navzven jamstveno premoženje družbe za njene obveznosti. Za delniški

¹⁸⁵ Člen 178 ZGD-1.

¹⁸⁶ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 499.

¹⁸⁷ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 525.

¹⁸⁸ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 504.

¹⁸⁹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 493.

¹⁹⁰ Člen 171. ZGD-1.

kapital velja načelo trajnosti in nespremenljivosti, vložki se ne smejo vrniti in ne obrestovati. Premoženje družbe sestavljajo denar, stvari in pravice v najrazličnejših pojavnih oblikah izkazane na aktivi bilance stanja. Premoženje družbe je enako osnovnemu kapitalu d.d. le na začetku ob njeni ustanovitvi, kasneje pa dejansko premoženje družbe praviloma doseže mnogokratno vrednost osnovnega kapitala. Družba jamči z vsem svojim premoženjem in ne le z osnovnim kapitalom. Treba je še omeniti, da veljata dve osnovni načeli, in sicer načelo zagotovitve osnovnega kapitala (vrnitev vložkov je prepovedana in prepoved obrestovanja vložkov) ter načelo ohranitve osnovnega kapitala. V namen ohranitve osnovnega kapitala se formirajo posebni skladi, ki se imenujejo rezervni skladi ali skrajšano rezerve. Poznamo kapitalske in rezerve iz dobička. Kapitalske rezerve se lahko oblikujejo le iz dodatnih vplačil družbenikov ali tretjih oseb v osnovni kapital ali kot rezultat nominalnega zmanjšanja osnovnega kapitala. Rezerve iz dobička pa se lahko oblikujejo samo iz zneskov čistega dobička poslovnega leta in prenesenega dobička.¹⁹¹ Članske pravice delničarjev so:

- aktivna in pasivna volilna pravica v organih družbe
- pravica do nadzora nad poslovanjem družbe
- pravica do informacij
- pravica do izpodbijanja sklepov oz. ukrepov organov družbe.¹⁹²

Dolžnosti delničarjev so:

- glavne: vplačati emisijski znesek vpisanih delnic na račun družbe ali ji izročiti stvarne vložke
- stranske: fakultativne in obveznosti odvisne od statutarne ureditve.¹⁹³

Pridobivanje lastnih delnic ZGD-1 sicer načeloma prepoveduje. Absolutno je prepovedano originarno pridobivanje (na primarnem trgu), derivativno pridobivanje pa je prepovedano, vendar velja osem taksativno naštetih izjem za pridobitev lastnih delnic (preprečitev hude in neposredne škode, namen, da se bodo delnice ponudile v odkup delavcem družbe ali z njo povezane družbe, neodplačna pridobitev itd.).¹⁹⁴

Premoženje družbe je sestavljeno tudi iz dolžniškega kapitala, kapitala, ki ga je družba pridobila z obveznostnimi pravnimi posli, s krediti ipd., pri čemer je poudarek tudi na financiranju prek izdaje obveznic – obligacij.¹⁹⁵ Izdajo obveznic in drugih obligacij ureja Zakon o trgu finančnih

¹⁹¹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 470 - 475.

¹⁹² Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 525.

¹⁹³ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 525-528.

¹⁹⁴ Člen 247 ZGD-1.

¹⁹⁵ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 545.

instrumentov (ZTFI)¹⁹⁶ in drugi izvedbeni predpisi. ZGD-1 ne ureja vprašanja izdaje obveznic in drugih obligacij na splošno in zato bo o tem področju govora v drugih poglavjih tega vodiča. Na tem mestu bomo samo omenili, da obveznice, s katerimi se imetnikom zagotovi pravica do zamenjave z delnicami (zamenljive obveznice) ali pravica do prednostnega nakupa delnic in obveznice, s katerimi se pravice imetnikov obveznic povezujejo z dividendami delničarjev (dividendne obveznice), se lahko izdajo le na podlagi sklepa skupščine. Za veljavnost sklepa je potrebna večina najmanj treh četrtin pri sklepanju zastopanega osnovnega kapitala. Statut lahko določi drugačno kapitalsko večino.¹⁹⁷ Delničarji družbe imajo prednostno pravico do nakupa obveznic.

Število delnic je, kakor smo že povedali zgoraj, v korelaciji z nominalnim zneskom osnovnega kapitala in nominalnim oz. pripadajočim zneskom delnic. Njihovo število se lahko spreminja ob spremembi osnovnega kapitala, bodisi ob povečanju, bodisi ob zmanjšanju, o čemer ZGD-1 vsebuje kogentna pravila. S spremembo statuta se lahko pri nespremenjenem osnovnem kapitalu delnice z nominalnim zneskom ali kosovne delnice:

- razdelijo na delnice z nižjim nominalnim zneskom ali na več kosov (angl. *split up*), ali
- združijo v delnice z višjim nominalnim zneskom ali v manj kosov (angl. *split down*), če s tem soglašajo vsi delničarji.¹⁹⁸

4.3.2.3.1 Ustanovitev d.d.

Poznamo dva načina nastanka delniške družbe: simultana ali sočasna ustanovitev d.d. ali sukcesivna ali postopna ustanovitev d.d.

Simultana ustanovitev d.d. je bolj pomembna in tudi večkrat uporabljena v praksi. Pri simultani ustanovitvi je temeljna značilnost, da ustanovitelji vpišejo in prevzamejo vse delnice, ki jih družba izda. To pomeni, da ob ustanovitvi ni več na voljo niti ene delnice, ki jih je d.d. izdala. V trenutku, ko so delnice razdeljene se šteje, da je nastala družba civilnega prava (t.i. predružba) in se lahko nadaljuje postopek vpisa v sodni register.¹⁹⁹ Ustanovitelji potem imenujejo prvi nadzorni svet ali prvi upravni odbor in revizorja za prvo polno ali delno poslovno leto.²⁰⁰ Ti člani so imenovani le do prve skupščine. Po vplačilu osnovnega kapitala in imenovanju začasnih organov družbe se le ta prijavi za vpis v sodni register (to storijo organi uprave oz. nadzora). Pomanjkljivost takega načina

¹⁹⁶ Zakon o trgu finančnih instrumentov (ZTFI), Ur. l. št. 108/2010.

¹⁹⁷ Člen 56 ZGD-1.

¹⁹⁸ Peti odstavek člena 172 ZGD-1.

¹⁹⁹ Torej d.d. je nastala, ko ustanovitelji prevzamejo vse delnice.

²⁰⁰ Člen 192 ZGD-1.

ustanovitve je to, da v večini primerov ustanovitelji nimajo dovolj sredstev, da bi prevzeli vse delnice.²⁰¹

Zato se pojavi še drugi način ustanovitve d.d., in sicer sukcesivna ustanovitev d.d. Pri sukcesivni ustanovitvi d.d. se delnice vpisujejo na podlagi oglasa z vabilom k javnem vpisu delnic, imenovanem prospekt. To zgleda tako: ustanovitelji prevzamejo del delnic, ki jih je družba izdala, preostale pa ponudijo javnosti. V takem primeru pride do priliva kapitala, problem pa je, da ne veš kdo bo delnice kupil in kdo bo s tem postal delničar te družbe in kdo bo lahko pridobil kontrolni delež. Ravno iz tega razloga je potrebno izdati prospekt. To je civilnopravno akt, ki mu rečemo vabilo k dajanju ponudb in je urejen v ZTFI. Vsebuje podatke, ki vlagateljem omogočajo pravilno oceno stanja izdajatelja (in morebitnega poroka) ter vpogled v njegov pravni in finančni položaj, poslovne možnosti in pravice, ki izhajajo iz vrednostnega papirja.²⁰² Pri sukcesivni ustanovitvi v praksi praviloma sodeluje banka, ki za ustanovitelje izda tudi prospekt in tehnično posreduje pri emisiji delnic.²⁰³ ZGD-1 izrecno predpisuje, da se vpisovanje delnic in denarna vplačila zanje opravljajo samo pri bankah.²⁰⁴ Glede statuta pa velja, da ga sprejemejo ustanovitelji sami in da mora biti sklenjen v obliki notarskega zapisa. Če gre za javno d.d. bo ta kotirala na borzi in bo kdorkoli in kadarkoli lahko kupil delnice. V primeru nejavne d.d. pa ponavadi obstajajo omejitve, kot je npr. da uprava ali skupščina mora dati soglasje k nakupu delnic. Sam prevzem delnic še ne pomeni, da so vplačane. Prevzem pomeni zgolj, da so delnice prevzete s strani delničarjev in vpisane na njihovih računih pri centralnem registru. V takem primeru še ni prišlo do nastanka d.d. in je za nastanek še vedno potrebno dejanje uprave, in sicer vpis v sodni register. Sicer pa se delnice prevzemajo z vpisnico, ki jo mora podpisati vsak vpisnik v treh izvodih, od katerih enega zadrži vpisnik, dva pa družba. Vpisnica je izjava o vpisu delnic. ZGD-1 v 209. členu določa obligatorne elemente vpisnice in njihova odsotnost pomeni ničnost. Pomembno je, da so vse delnice vpisane oz. prevzete in da je tisti del delnic, ki morajo biti vplačane v tem postopku tudi vplačan. Rok za vpisovanje in vplačilo delnic ne sme biti daljši od treh mesecev od dneva, ki je določen za začetek vpisovanja. Ustanovitelji morajo prevzeti vsak vsaj eno delnico, ostale se pa vpisujejo na podlagi prospekta. Tudi v primeru sukcesivne ustanovitve morajo ustanovitelji sprejeti ustanovitveno poročilo, ki vsebuje samo relevantne podatke o tistih aktivnostih ob ustanovitvi družbe, ki so bile opravljene do trenutka začetka vpisovanja delnic in tudi relevantne podatke v zvezi s stvarnimi vložki, ki se nanašajo na ustanovitelje. Po uspelem vpisu sledi faza razdelitve vpisanih delnic (15 dnevni rok). Z vplačili za delnice ustanovitelji ne smejo razpolagati. Do razpolaganja lahko pride šele po registraciji družbe, in sicer s strani posloводства. Še ena pomembna razlika od simultane ustanovitve d.d. je to, da je

²⁰¹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 554.

²⁰² Prvi odstavek člena 53 Zakon o trgu finančnih instrumentov (ZTFI), Ur. l. RS, št. 108/2010.

²⁰³ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 567.

²⁰⁴ Člen 208 ZGD-1.

pred registracijo, pri sukcesivni ustanovitvi, potrebno opraviti ustanovno skupščino (najkasneje v dveh mesecih po preteku s prospektom določenega roka za vpisovanje delnic).²⁰⁵ Na ustanovni skupščini mora biti zastopana večina vseh delnic. Ustanovno skupščino odpre notar in vodi zapisnik. Družba je ustanovljena, ko skupščina sprejme vse potrebne sklepe.²⁰⁶

Poznamo tudi institut poustanovitve ali naknadne ustanovitve delniške družbe. Le ta zagotavlja varstvo osnovnega kapitala in njegova realna zagotovitev v primeru, če družba po ustanovitvi “pridobiva” stvarne vloške na ta način, da sicer s pravnimi posli pridobiva stvari oz. pravice na obligacijskopravni podlagi in jih plačuje v denarju. ZGD-1 zahteva, da mora z vsako pogodbo, ki jo sklene družba z ustanovitelji ali delničarji, ki so v osnovnem kapitalu družbe udeleženi z več kot 10 odstotkov v prvih dveh letih po vpisu ustanovitve v register, in na podlagi katere družba pridobi stvari oz. pravice, za ceno, ki dosega najmanj desetino osnovnega kapitala družbe, soglašati skupščina delniške družbe s $\frac{3}{4}$ večino pri sklepanju zastopanega osnovnega kapitala. Takšna pogodba je pogoj za vpis v sodni register.²⁰⁷

4.3.2.3.2 Organi d.d. in način upravljanja

Vprašanje, ki se pri upravljanju najprej poraja je “kako koncentrirana na eni strani in disperzna na drugi strani je lastniška struktura gospodarske družbe. Zelo lepo se da geografsko razdeliti kje se nahajajo koncentrirani (blockholder) modeli in na katerem območju prevladujejo disperzni (shareholder) modeli. Koncentrirani model je prevladujoč za Slovenijo, Nemčijo, Italijo, Češko, države bivše Jugoslavije itd. V taki koncentrirani kapitalski strukturi imamo enega (rečemo mu “blockholder”)²⁰⁸, ki je tako močan, da lahko neposredno vpliva na določene odločitve, ki jih družba sprejema – kontrolni deležnik.

Poznamo dva tipa upravljanja gospodarske družbe, odvisno od tega, na kakšen tip korporacije se upravljanje nanaša. Gledamo kakšen je odnos med upravljalško in lastniško strukturo in na kakšen način deluje. Če ima na primer en družbenik več kot 25 odstotkov (temu rečemo tudi negativni kontrolni delež) deleža v družbi, pomeni da je “blockholder”, ker lahko s svojim glasom, pri odločanju o najbolj pomembnih vprašanjih (npr. sprememba statuta d.d.) pri katerih se zahteva $\frac{3}{4}$ večina, ima vodilni glas, in sicer lahko blokira odločitve drugih. Lahko “blokira” imenovanje ali odpoklic člana nadzornega sveta, za katerega se zahteva minimalno 75 odstotkov glasov. Drugi, nasprotni model je disperzni ali “shareholder – model”, ki se pojavlja recimo v ZDA, VB, Japonski. Tam je “v igri” veliko kapitala, ne pa toliko lastništva. Tam je poslovodstvo bolj neodvisno (ni

²⁰⁵ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 566.

²⁰⁶ Člen 218 ZGD-1.

²⁰⁷ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 554 – 573.

²⁰⁸ URL: <https://www.investopedia.com/terms/b/blockholder.asp>.

odvisno od enega delničarja, ki ima toliko moč, da lahko blokira vse odločitve). Kakršenkoli sistem imamo, vedno pride do vprašanja, kako bomo izvajali nadzor nad temi, ki smo jim podelili pravico, da vodijo posle gospodarske družbe. Za kateri sistem korporativnega upravljanja se bo tuj investitor odločil? Pogledali si bomo oba, verjetno pa je, da bo prevladala tista oblika, ki je v Sloveniji bolj razširjena.

a. Enotirni sistem upravljanja

Pri enotirnem načinu upravljanja gospodarske družbe sta samo dva organa vodenja in nadzora. Ta dva sta skupščina in upravni odbor. Skupščina je organ, ki ga sestavljajo lastniki in je hkrati najvišji organ, ki sprejema najbolj temeljne odločitve v družbi (odločitve, kot so spreminjanje dejavnosti družbe, prodaja družbe, zapiranje družbe itd.). Skupščina tudi imenuje člane upravnega odbora. Upravni odbor je organ poslovanja. To je organ, ki vodi posle in zastopa družbo. Upravni odbor imenuje enega ali več izvršnih direktorjev, ki so *de facto* zadolženi za tekoče poslovanje družbe. Upravni odbor se torej deli na izvršne in neizvršne direktorje. Izvršni direktorji so lahko izvoljeni med člani upravnega odbora, lahko so tudi fizične poslovno sposobne osebe, ki izpolnjujejo določene pogoje iz ZGD-1 (npr. ne smejo biti hkrati člani drugega organa vodenja ali nadzora te družbe). Člani upravnega odbora lahko kadarkoli odpokličejo izvršne direktorje in na ta način izvršujejo nadzor nad njimi. Skupščina v enotirnem sistemu neposredno vpliva na upravni odbor, kar pa ni mogoče pri dvotirnem. Zato je prav tak sistem upravljanja, bolj učinkovit in priporočljiv v disperznem sistemu. Najbolj učinkovito je, če so člani izvršnega odbora v večji meri neodvisni. To pomeni, da niso imeli nikakršnih resnih poslovnih stikov s to družbo prej.²⁰⁹

b. Dvotirni sistem upravljanja

V dvotirnem sistemu upravljanja razlikujemo tri organe, in sicer skupščino, upravo in nadzorni svet. V takem sistemu poznamo nadzorni svet, kot organ, ki ga izvoli skupščina, da nadzoruje upravo. Skupščina, v tem sistemu, za razliko od enotirnega upravljanja, ne more neposredno odpoklicati ali vplivati na delo uprave. Enotirni sistem upravljanja je torej primernejši za koncentrirane modele pri katerih imamo "blockholder"-ja in prav zato, da ta ne more neposredno priti do uprave. Načeloma ima skupščina temeljne statusnopravne kadrovske pristojnosti, kar pomeni, da v situacijah, ko gre za dvotirno korporacijsko upravljanje, lahko odpoklicuje in imenuje člane nadzornega sveta ter nima neposrednega vpliva na imenovanje uprave (upravo imenuje in odpoklicuje nadzorni svet). Skupščina sprejema spremembe statute s $\frac{3}{4}$ večino. Poslovne odločitve so pridržane poslovnim organom. Zakaj je temu tako? Zato ker skupščina ne odgovarja; to pomeni, da če neka poslovna odločitev temelji na zakonitem skupščinskem sklepu pa iz takšne odločitve posledično nastane

²⁰⁹ Odprta vprašanja enotirnega sistema upravljanja v delniški družbi, Podjetje in delo, 2007, št. 8, str. 1729.

škoda, noben ne bo odgovarjal. Nadzorni svet se načeloma lahko sam odloči kdaj bo sodeloval pri poslovnih odločitvah, in sicer, lahko sam sebi s sklepom, ki ga sprejme na svoji seji, da pristojnost, da poslovno odloča/soodloča. Uprava je tista, ki zastopa in predstavlja družbo. Razen v določenih primerih. Ko pride do konflikta med družbo in upravo, družbo zastopa predsednik nadzornega sveta. Če pa nadzorni svet in uprava odgovarjata solidarno za nastalo škodo družbi, lahko skupščina imenuje posebnega pooblaščenca družbe, ki bo družbo zastopal proti članom vodenja in nadzora.²¹⁰ Če pa do takega izglasovanja ne more priti, še vedno manjšinskim delničarjem (tisti, ki imajo eno desetino kapitala v družbi) uspe samostojno začeti postopek zoper člane vodenja in nadzora v imenu in za račun družbe. Te možnosti nimajo po zakonu, vendar jim je lahko sodišče podela na podlagi instituta razširjene aktivne legitimacije (nastane t.i. derivativna ali izvedena aktivna legitimacija, ki se jo podeli za vsak posamezni primer). Manjšinski delničarji po ZGD-1 imajo tudi t.i. tožbo za uveljavljanje odškodnine – *actio pro socio*.²¹¹ Poslovodstvo družbe lahko nastopa v imenu in za račun družbe, vendar če družbi nastane škoda kot posledica kršitve dolžnosti članov organa vodenja in nadzora lahko skupščina z navadno večino odloči, da poslovodstvo mora odgovarjati. Če pa takšnega predloga ne sklenejo ostaja manjšinskim delničarjem posebna manjšinska pravica, da sami vložijo tožbo v svojem imenu in za račun družbe.²¹² V takem primeru je še pomembno vprašanje stroškov, ki je v konkretnem primeru naloženo družbi kot pravni osebi, če bo sodišče *actio pro socio* dovoilo, tudi če v pravdi ne bo uspešna. Manjšina bo morala poravnati stroške, le če jim bo mogoče očitati veliko malomarnost ali naklep ob vložitvi predloga za začetek postopka. Družba ima tudi možnost tožiti manjšinske delničarje za nekvalitetno pravljanje in za povrnitev škode iz tega naslova.²¹³

Nadzorni svet je tudi upravičen pregledovati in preverjati knjige in dokumentacijo družbe, njeno blagajno, shranjene vrednostne papirje in zaloge blaga ter druge stvari. Za izvrševanje teh pravic lahko pooblasti posameznega člana, komisijo ali za določene naloge tudi posebnega izvedenca.²¹⁴ Seveda funkcija tega izvedenca mora biti stvarno in časovno omejena (tako npr. ne morejo nadzorniki na začetku mandata reči: “imenujemo izvedenca za določeno področje na splošno”). Nadzorni svet ima še eno posebno pristojnost in to je potrditev letnega poročila. Šele ko nadzorni svet potrdi letno poročilo, se lahko to predstavi skupščini v potrditev. Poznamo še en primer, v katerem se delo uprave omejuje. Po 330. členu ZGD-1 piše, da je za sklenitev pogodb in drugih pravnih poslov, s katerimi se delniška družba zaveže prenesti najmanj 25 odstotkov premoženja družbe, pri čemer ne gre za prenos po določbah tega zakona o statusnih preoblikovanjih, potreben

²¹⁰ ZGD-1 v zvezi s tem, določa imenovanje posebnega zastopnika družbe, če je treba tožbo vložiti proti osebi, ki v članu odločanja skupščine še vedno opravlja funkcijo člana vodenja ali nadzora.

²¹¹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 808.

²¹² Člen 328 ZGD-1.

²¹³ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 639.

²¹⁴ Člen 281 ZGD-1.

sklep skupščine, sprejet z večino (3/4 večina). Ta omejitev nima pravnega učinka proti tretjim osebam. Ta zadnji stavek nam kaže, da obstaja omejitev, vendar kljub temu, da uprava nima soglasja delničarjev bo lahko posel sklenjen, in če je tretja oseba v dobri veri bo obveljal. Ta določba se nanaša na to, da v primerih ko odločitve uprave pri sklepanju tako velikih poslov lahko vplivajo na delničarje, imajo ti pravico se o tem izjasniti.

Ne moremo reči, kateri sistem je boljši ali učinkovitejši, vendar lahko rečemo, da je sistem korporacijskega upravljanja odvisen od tega, kakšna je struktura kapitala določene gospodarske družbe.

4.3.2.3.3 Spremembe statuta in ukrepi za povečanje oz. zmanjšanje osnovnega kapitala d.d.

Statut kot temeljni konstitutivni akt d.d. lahko spreminja le skupščina družbe. Velja načelo statutarne strogosti in je avtonomija delničarjev mogoča le če jo zakon izrecno določa. Za spreminjanje statuta velja večina najmanj $\frac{3}{4}$ pri odločanju na skupščini zastopanega kapitala, torej strožja večina. Vsaka sprememba učinkuje le z vpisom v sodni register in se vsaka sprememba priloži kot celotno prečiščeno besedilo statuta z notarsko listino, ki potrdi istovetnost spremenjenih določb statuta s sklepom o njegovi spremembi. Vpis spremembe v sodni register ima konstitutivni učinek.²¹⁵

Povečanje osnovnega kapitala se lahko doseže na dva načina, in sicer kot efektivno ali pa kot nominalno povečanje osnovnega kapitala. Pri efektivnem povečanju pride do dejanskega povečanja premoženja družbe. Ves osnovni kapital je razdeljen na delnice in se mora višina osnovnega kapitala vedno ujemati s številom delnic glede na njihovo nominalno vrednost. Povečanje nominalnega zneska delnic pa pomeni, da je število lahko tudi manjše, ker se delnice lahko glasijo na višje nominalne zneske. Pri povečanju osnovnega kapitala gre za štiri zakonsko različno urejene položaje oz. oblike povečanja:

- i. Povečanje osnovnega kapitala z vložki
- ii. Pogojno povečanje osnovnega kapitala
- iii. Odobreni kapital
- iv. Povečanje osnovnega kapitala iz sredstev družbe.

Zmanjšanje osnovnega kapitala se prav tako lahko izvede na dva načina (efektivno in nominalno zmanjšanje osnovnega kapitala). Efektivno zmanjšanje osnovnega kapitala se zgodi v primeru, da je osnovnega kapitala preveč glede na obseg poslov ter se ga ne more učinkovito izkoriščati.

²¹⁵ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 645 – 648.

Delničarji dobijo povrnjen ustrezen del kapitala. Nominalno zmanjšanje se pa zgodi takrat, kadar družba zaradi slabega položaja zaide v pasivnost. Zmanjšanje je potrebno za sanacijo d.d. in pri tem delničarji izgubijo del svojega vložnega kapitala. Pri zmanjšanju osnovnega kapitala gre za štiri različne oblike zmanjšanja, od katerih ZGD-1 izredno navaja tri:²¹⁶

- i. redno
- ii. poenostavljeno in
- iii. zmanjšanje osnovnega kapitala z umikom delnic.

Obstaja še en institut – kombinirano zmanjšanje in povečanje osnovnega kapitala. Osnovnega kapitala ni možno znižati pod zakonsko določeni najnižji nominalni znesek. Izjemoma je to možno, če se nominalni kapital hkrati poveča do te vsote. Oboje mora biti zvedeno sočasno, vključno s hkratno registracijo v registru. V primerjalni korporacijski praksi je kombinirano zmanjšanje kapitala skoraj izključni način za sanacijo družbe.²¹⁷ Pri kombiniranem zmanjšanju osnovnega kapitala mora skupščina družbe hkrati sprejeti sklep tako o zmanjšanju osnovnega kapitala kot tudi sklep o povečanju osnovnega kapitala. Zmanjšanje osnovnega kapitala je v takem primeru učinkovito. Pri povečanju osnovnega kapitala mora iti za realno povečanje. Pri tem pa ZGD-1 izrecno izključuje možnost povečanja osnovnega kapitala s stvarnimi vložki.²¹⁸

4.3.2.3.4 Izključitev/iztisnitev manjšinskih delničarjev (t.i. squeeze out)

Eden od institutov, ki je pomemben za d.d. je tudi institut izključitve ali iztisnitve manjšinskih delničarjev. Z večimi prevzemnimi ponudbami (pridobiš lahko 90 odstotkov lastništva in se lahko začne postopek iztisnitve malih delničarjev. Skupščina delniške družbe lahko na predlog delničarja, ki je imetnik delnic družbe, ki predstavljajo najmanj 90 odstotkov osnovnega kapitala družbe (v nadaljnjem besedilu: glavni delničar), sprejme sklep o prenosu delnic preostalih delničarjev (v nadaljnjem besedilu: manjšinski delničar) na glavnega delničarja za plačilo primerne denarne odpravnine (bolj pravilno bi bilo reči nadomestilo).²¹⁹ Ne glede na to, da se omenja delničar v ednini bo to lahko pomenilo, da če recimo imamo družbo babico, ki je mati treh hčerinskih družb, ki imajo potem v družbi vnukinji vse skupaj 90 odstotkov bomo lahko rekli, da je družba mati glavni delničar. To nadomestilo je ena od varovalk, ki jo je določil zakonodajalec in hkrati določa, da mora glavni delničar poslovodstvu družbe predložiti izjavo banke (t.i. bančna garancija), s katero se ta solidarno zaveže izpolniti obveznost glavnega delničarja, če on ne plača nadomestilo. Dodatna varovalka je

²¹⁶ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 719.

²¹⁷ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 748.

²¹⁸ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 747.

²¹⁹ Člen 384 ZGD-1.

tudi to, da primerno odpravnino (nadomestilo) mora pregledati tudi revizor ali celo dva, ki ga na predlog glavnega delničarja imenuje sodišče. Po vpisu v sodni register sklepa skupščine o soglasju za prenos delnic na glavnega delničarja ni mogoče izpodbijati, če denarna odpravnina ni primerna, če ni bila ponujena ali če ni bila pravilno ponujena. Če ponujena odpravnina ni primerna, lahko vsak manjšinski delničar predlaga, da sodišče določi primerno odpravnino. Enako velja, če glavni delničar ni ponudil odpravnine ali če je ni ponudil pravilno.²²⁰

4.3.3 Primerjava kapitalskih in osebnih družb – prednosti in slabosti

Za ustanovitev osebne družbe ni potreben osnovni kapital. V primerjavi s osebnimi družbami so kapitalske družbe več obdavčene. Slabost osebne družbe je, da za obveznosti poleg nje same, odgovarjajo tudi njeni družbeniki (subsidiarno) z vsem svojim premoženjem (ustreza lastniškemu kapitalizmu – “sam odločaš, sam odgovarjaš”). V kapitalskih družbah, družba odgovarja le do višine kapitala družbe. To pomeni, da družbenik odgovarja, le do višine kapitalskega vložka. Pomembno je omeniti tudi spregled pravne osebnosti (*lifting the corporate veil*), do katerega pride v primeru zlorab družbenikov in v katerem se ne upošteva odgovornost samo do višine premoženja družbe, vendar se odgovornost razširi tudi na njene družbenike. Po ZGD-1 so za obveznosti družbe, tudi kapitalske, odgovorni njeni družbeniki, če so družbo kot pravno osebo zlorabili za to, da bi dosegli cilj, ki je zanje kot posameznike prepovedan, če so družbo kot pravno osebo zlorabili za oškodovanje svojih ali njenih upnikov, če so v nasprotju z zakonom ravnali s premoženjem družbe kot pravne osebe kot s svojim lastnim premoženjem ali, če so v svojo korist ali v korist druge osebe zmanjšali premoženje družbe, čeprav so vedeli ali bi morali vedeti, da ne bo sposobna poravnati svojih obveznosti tretjim osebam. Problem, ki se pri spregledu pravne osebnosti pojavlja v praksi, je težko dokazovanje in trditveno breme, ki je na upnikih, ti pa nimajo dostopa do večine dokumentacije s katero bi lahko dokazali sporno delovanje družbenikov družbe.

4.3.4 Komanditna delniška družba

Komanditna delniška družba je družba, pri kateri najmanj en družbenik odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem (komplementar), komanditni delničarji, ki imajo delež v osnovnem kapitalu, za obveznosti družbe do upnikov ne odgovarjajo. Gre za družbo, ki vsebuje tako elemente komanditne, kot elemente delniške družbe. Statut komanditne delniške družbe mora sprejeti najmanj pet oseb. V statutu se navedejo osnovni kapital družbe in število delnic

²²⁰ Člen 388 ZGD-1.

(pri delnicah z nominalnim zneskom tudi njihov nominalni znesek) in če obstaja več razredov delnic, tudi razred delnic, ki jih prevzamejo komanditni delničarji.²²¹

4.4 Povezane družbe in statusne spremembe družb

Koncentracija gospodarskih resorjev je sredstvo za uspešnejše poslovanje gospodarskih subjektov. Bistveno za gospodarske oblike združevanja je oblikovanje skupnega upravljanja in vodstva med seboj združenih ali povezanih gospodarskih subjektov. To se lahko doseže s preoblikovanjem gospodarskih subjektov v druge oblike, s statusnimi spremembami (združitve ali pripojitve) ter kapitalskim ali pogodbenim povezovanjem v različne oblike povezanih družb. Pomembno je poudariti da koncentracija gospodarskih subjektov ni cilj sama po sebi in tudi ne patentni recept za reševanje gospodarskih težav.²²² V določenih primerih zna priti tudi do negativnega vpliva koncentracij, kot so na primer karteli (t.i. kartelizacija). Take primere sankcionira in omejuje Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence (ZPOmK-1)²²³, katerega vsebina in značilnost je obdelana v drugem poglavju tega Pravnega vodiča za tuje investitorje. Medsebojno povezovanje, zlasti združevanje gospodarskih subjektov omogoča ciljno in notranje podjetniško diferenciranje proizvodnih in storitvenih programov, s katerimi se povečujejo gospodarske možnosti in zmanjšajo riziki (diverzifikacija²²⁴). Organi povezanih nadrejenih (obvladujočih) družb v razmerju do odvisnih družb nimajo samo pravic, ampak tudi obveznosti.

4.4.1 Povezane družbe

Povezana družba (koncern) nastane, ko ena družba ustanovi drugo ali kupi delež (v primeru d.o.o.) ali delnice druge družbe (v primeru d. d.). Na ta način se družbe delijo na prvo družbo (t. i. podjetje – mati), ki je obvladujoče podjetje oz. investitor, ki ima investicijo v drugi družbi, ki je t. i. hčera te družbe (od tukaj torej izraz hčerinska družba oziroma podjetje). Te posamično rangirane družbe so med seboj povezane družbe v kapitalu ali upravljanju družbe oziroma gre za povezana podjetja v skupini. Povezana družba nastane tudi, ko je domača pravna oseba investitor v tuji pravni osebi. Koncerni so pravno samostojne družbe, ki so v medsebojnem razmerju zaradi uresničevanja skupnih ciljev.²²⁵ Nastanejo na podlagi:

²²¹ Člen 460-470 ZGD-1.

²²² Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 965.

²²³ Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence (ZPOmK-1), Ur. l. št. 36/2008.

²²⁴ Sodobni pojem – horizontalna diverzifikacija (več podjetij dela v okviru komplementarnih programov) ali vertikalna diverzifikacija (več gospodarskih subjektov izdeluje posamezne dele skupnega proizvoda).

²²⁵ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 965.

- i. kapitalske udeležbe ene družbe v drugi in na podlagi enotnega vodstva obvladujoče družbe (dejanski koncern ali holding)
- ii. konkretnih okoliščin
- iii. pogodbe o obvladovanju in drugih podjetniških pogodb (pogodbeni koncern)
- iv. vzajemne kapitalske udeležbe med družbami (vzajemno povezane družbe).²²⁶

4.4.1.1 Koncerni

Značilnosti koncernov so:

- Povezava pravno samostojnih družb
- Zasledovanje gospodarskih ciljev
- Skupno upravljanje in vodstvo
- Odločujoči vpliv obvladujoče družbe (bistvena značilnost).²²⁷

Bistvena lastnost koncernov je torej odvisnost in obvladovanje. Gre za neposredno obvladovanje saj odvisna in obvladujoča družba ne ustvarjata pravne skupnosti. Značilnosti obvladovanja sta naslednji: odvisna družba ne more svobodno oblikovati svoje volje in obstaja podlaga za obvladovanje odvisne družbe. Vrste obvladovanja so različne. Obvladujoča družba lahko obvladuje odvisno na način, da ima v organih odvisne družbe svoje člane (notranje obvladovanje), da odvisno obvladuje s pogoji poslovanja (zunanje obvladovanje), da sprejema odločitve za odvisno družbo (aktivno), da daje soglasje odločitvam odvisne družbe (pasivno), da vpliva na odvisno družbo prek 3. osebe (posredno) ali da direktno, neposredno obvladuje odvisno družbo. Neposredno lahko obvladuje na sledeče načine: tako, da daje obvezna navodila upravi odvisne družbe (direktno), da vpliva na odločitve skupščine (indirektno) ali celo t.i. negativno obvladovanje pri katerem ima obvladujoča družba kontrolni paket delnic (25 odstotkov + 1 delnic), s katerim lahko blokira pomembnejše odločitve. Koncern je povezovanje obvladujoče družbe in odvisnih družb pod enotnim vodstvom obvladujoče družbe. Večinska kapitalska udeležba ustvarja odnos odvisnosti.²²⁸

Glede na značilnosti omenjenega medsebojnega razmerja in odvisnosti družb ter pravnih podlag ločimo po ZGD-1 tri oblike koncerna:

- i. Dejanski koncern
- ii. Pogodbeni koncern
- iii. Koncern z razmerjem enakopravnosti

²²⁶ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 967.

²²⁷ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 971.

²²⁸ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 972-973.

- i. Dejanski koncern tvorijo ena družba, ki ima večinski kapitalski delež v eni ali več odvisnih družb, in odvisne družbe, povezane pod enotnim vodstvom obvladujoče družbe. To pomeni, da ena družba pridobi večino delnic ali deležev v drugi pravno samostojni družbi. Družba, ki pridobi večino delnic je družba z večinskim deležem; družba, katere večina delnic je bila pridobljena, je družba v večinski lasti.²²⁹ Večinski delež pomeni, da je obvladujoča družba pridobila vsaj 50 odstotkov + 1 delnica v odvisni družbi, kar omogoča večinsko glasovalno pravico. Vsaka družba je dolžna obvestiti drugo družbo, ko že pridobi lastništvo nad več kot 25 odstotkov njenih delnic. Obvestilo mora biti pisno in poslano zakonitim predstavnikom družbe v večinski lasti. Brez obvestila, družba z večinskim deležem ne more uveljavljati nobenih pravic. Vpliv na odvisno družbo je omejen. Vodstvo koncerna ne sme povzročati, da bi odvisna družba delala sama sebi škodo. Če to naredi, mora družba z večinskim deležem družbi v večinski lasti nadomestiti škodo. Če jo ne nadomesti, lahko družba v večinski lasti uveljavlja odškodnino. Zastopniki družbe, z večinskim deležem, ki so povzročili, da je družba v večinski lasti sklenila škodljiv pravni posel, so osebno odgovorni za nastalo škodo in odgovarjajo na podlagi predpostavljene krivde. Odgovornosti ni, če bi delali vestno in pošteno. Družba v večinski lasti mora vsako leto sestaviti poročilo o odvisnosti.²³⁰
- ii. Pogodbeni koncern je koncern z razmerjem podrejenosti. To je koncern v katerem je obvladujoča družba z odvisnimi povezana s pogodbo o obvladovanju, ki obvladujoči družbi dovoljuje, da posredno ali neposredno obvladuje odvisno družbo. Pri pogodbenem koncernu ostaneta odvisna in obvladujoča družba pravno samostojni, vendar pa obvladujoča družba izvaja vpliv na sprejemanje odločitev odvisne družbe. Pogodba o obvladovanju je obvezna. Z njo se obvladujoči družbi podredi le uprava odvisne družbe. Nadzornega sveta in skupščine odvisne družbe pogodba ne veže. Na podlagi pogodbe ima obvladujoča družba pravico dajati navodila odvisni družbi ali celo sama sprejeti določeno odločitev, če odvisna družba ne spoštuje navodil. Enako, kot v primeru dejanskega koncerna, mora pri pogodbenem koncernu, obvladujoča družba kriti izgubo odvisne družbe, ki je nastala med trajanjem družbene pogodbe. S pogodbo o obvladovanju so prizadeti delničarji odvisne družbe, ki nimajo hkrati delnic obvladujoče družbe (t.i. zunanji delničarji) in zato mora v pogodbi o obvladovanju biti vnesena pravica zunanjih delničarjev oz. družbenikov, da uveljavljajo nadomestilo zaradi prepuščenega vodenja oz. Prenosa dobička na obvladujočo družbo. Šteje se, da je

²²⁹ Člen 530 ZGD-1.

²³⁰ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 965 – 978.

nadomestilo ustrezno, če je določeno v višini najmanj letnega plačila zneska, ki bi bil predvidoma razdeljen kot povprečna dividenda. Poleg nje mora biti izplačana tudi odpravnina. Le ta je tudi nujna sestavina pogodbe o obvladovanju. Pogodbo je možno razvezati, vendar je treba spoštovati omejitve po ZGD-1. Razveza je možna le ob koncu poslovnega leta ali drugega v pogodbi določenega obračunskega obdobja.²³¹

- iii. Koncern z razmerjem enakopravnosti je koncern v katerem ni razmerja odvisnosti oz. nadrejenosti, obstaja pa enotno vodstvo v koncern povezanih družb. Gre za personalno unijo posloводства oz. oblikovanje skupnega posloводства ali za medsebojno pogodbeno razmerje o sodelovanju.²³²

Pri tem poglavju se pojavi tudi vprašanje: kaj se zgodi, ko je odločitev obvladujoče družbe/koncerna neposredno škodljiva za odvisno družbo. V primeru, da gre za pogodbeni koncern so taka navodila dopustna zato, ker se je ena družba samostojno odločila podrediti drugi družbi. V primeru dejanskega koncerna pa temu ni tako. Pri dejanskem koncernu pride do obvladovanja na podlagi kapitalne udeležbe in zato zakon pravi, da v dejanskem koncernu ni dovoljeno dajati škodljivih navodil, ki bi vodila v poslovno odločitev, ki lahko povzroči škodo odvisni družbi. Koncernski privilegij je izjema s katero je dovoljeno obvladujoči družbi dajati škodljiva navodila odvisni družbi, pa čeprav bo to povzročilo škodo odvisni družbi, pod pogojem, da v poslovnem letu v katerem je ta škoda nastala, obvladujoča družba povrne to prikrajšanje odvisni družbi. Koncernski privilegij velja samo za škodljiva navodila.²³³

4.4.1.2 Vzajemno kapitalsko povezane družbe

Vzajemno kapitalsko povezane družbe so povezane družbe, ki niso v razmerju podrejenosti in nimajo enotnega vodstva, temveč so povezane tako, da vsaki družbi pripada več kot 25 odstotkov delnic druge družbe.²³⁴ Na podlagi kapitalne udeležbe ne more nobena družba pridobiti položaja odvisne družbe, ker drugo kapitalsko obvladujejo. V teoriji ločimo dve obliki vzajemno kapitalsko povezanih družb, enostavno in kvalificirano medsebojno udeležbo. Pri enostavni medsebojni udeležbi gre za povezavo dveh ali več družb, pri čemer ena družba nima večine v drugi družbi, pri kvalificirani udeležbi pa gre že za odnos, v kateri ena družba obvladuje drugo na podlagi večinskega deleža. Pri kvalificirani udeležbi lahko tudi družbi ena drugo obvladujeta. O vsaki spremembi deleža se morajo družbe obveščati. Zakon pri vzajemno povezanih družbah vnaša institute omejitve

²³¹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 979 - 993.

²³² Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 994.

²³³ Člen 541 ZGD-1.

²³⁴ Člen 531 ZGD-1.

članskih in premoženjskih pravic. Družba lahko uresničuje svoje glasovalne pravice v drugi družbi največ do 25 odstotkov njenega deleža, četudi ji pripada več.²³⁵

4.4.1.3 Podjetniške pogodbe

Pogodbe s katerimi se povezujejo družbe ne glede na obliko, se imenujejo podjetniške pogodbe. Dve najbolj pomembni sta:

- Pogodba o obvladovanju,
- Pogodba o prenosu dobička²³⁶

Ter ostale podjetniške pogodbe, ki jih zakon našteva, in sicer:

- Pogodba o oblikovanju profitne skupnosti (združitve z namenom delitve skupnega dobička)
- Pogodba o delnem prenosu dobička (dobiček se prenese na 3. osebo)
- Pogodba o zakupu
- Pogodba o prepustitvi obrata (družba prepusti svoj obrat drugi družbi na izkoriščanje).²³⁷

Z vidika pravne narave omenjenih pogodb je treba poudariti, da gre za statusne pravne posle, ki imajo podobno pravno naravo kot statut oz. družbena pogodba ali ustanovitveni akt.

4.4.1.4 Vključene družbe

Vključene družbe so posebna oblika povezanih družb v katerem obvladujoči družbi (glavna družba) pripada 95 odstotkov vseh delnic odvisne družbe (vključena družba). To je najmočnejša oblika koncernske povezave. Pri vključitvi vključene družbe v glavno je bistveno, da vse delnice oz. poslovni deleži, ki niso v rokah glavne družbe, preidejo nanjo z vpisom vključitve v register.²³⁸ To pomeni, da z vključitvijo preide na glavno družbo tudi 5 odstotkov delnic, ki jih glavna družba še nima. Preostalim delničarjem se zagotovi odpravnina v delnicah glavne družbe. Vključena družba mora upoštevati navodila glavne družbe, četudi so škodljiva.²³⁹

²³⁵ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 995 – 996.

²³⁶ Člen 533 ZGD-1.

²³⁷ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 997 – 1000.

²³⁸ Člen 555 ZGD-1.

²³⁹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1002-1004.

4.4.1.5 Holding

Družba, ki ima v lasti večino deležev pravno samostojne družbe in opravlja predvsem dejavnost ustanavljanja, financiranja in upravljanja teh družb (holding) je družba z večinskim deležem.²⁴⁰ Holding se praviloma ustanavlja zaradi upravljanja z udeležbo v drugih pravno samostojnih družbah. Holding družba nima enotnega vodstva. Svojo funkcijo upravljanja opravlja na skupščini družbe, ne pa z navodili poslovodstvu družbe. Če pa holdinška družba daje tudi navodila poslovodstvu družbe je to holdinško – koncernska oblika povezanih družb. Pogodbe med družbami v okviru holdinga morajo biti sklenjene v notarski obliki in vpisane v sodni register.²⁴¹

4.4.2 Statusna preoblikovanja

Pravna dopustnost statusnih preoblikovanj je logična izpeljava načela avtonomije družbenikov kot ekonomskih lastnikov, da so namreč svobodni pri ustanovitvi kot tudi pri izbiri pravnoorganizacijske oblike gospodarske družbe. Osnovne oblike statusnih preoblikovanj so opredeljene v prvem odstavku 579. Člena ZGD-1 in so sledeče:

- Sprememba pravnoorganizacijske oblike
- Združitev
- Delitev
- Prenos premoženja

Vsaka družba se lahko preoblikuje v drugo družbo. Upniki in družbeniki ostanejo v enakem položaju, spremeni pa se pravna oblika subjekta. Pravice kot celota preidejo na novo družbo. Preoblikovanje je navidezno prenehanje, saj gre za nadaljevanje družbe v drugi pravni obliki. To pomeni, da se družba lahko recimo iz d.d. preoblikuje v k.d.d. ali v d.o.o. Za preoblikovanja obstajajo posebne omejitve. Ne more vsaka družba priti v vse druge vrste družb po ZGD-1.²⁴²

Statusne spremembe ali t.i. združevanje (fuzija) družb je gospodarsko ali pravno združevanje premoženja 2 ali več družb brez likvidacije posamezne družbe (materialno-statusno preoblikovanje). Združitev gospodarskih družb ima dve pojavnosti obliki: spojitev in pripojitev. Pri združitvah posebej ločimo koncernske združitev. V okviru koncernskih združitvev razlikujemo:

- Pripojitev družbe hčere k družbi materi
- Pripojitev sestrskih družb

²⁴⁰ Člen 562 ZGD-1.

²⁴¹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1004.

²⁴² Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1062.

- Pripojitev družbe matere h družbi hčeri.

V takih primerih obstajajo določene izjeme oz. poenostavitve (npr. ni potrebno zahtevati soglasja Agencije za varstvo konkurence).²⁴³

Najpomembnejši pravni akt pri združitvi je pogodba o združitvi. Prezemna oz. nova družba prevzame vse obveznosti prevzete družbe v razmerju do tretjih in pravno začne učinkovati z dnem vpisa združitve v sodni register. Korporacijskopravni učinek združitve je, da zaradi prenehanja prevzete družbe preneha korporacijskopravno razmerje med prevzeto družbo in njenimi delničarji in nastane novo korporacijskopravno razmerje med delničarji prevzete družbe in prevzemno oz. novo družbo. Prenehanje ni pravo, ker v vseh primerih obstajajo univerzalni pravni nasledniki. Pravice in obveznosti preidejo na naslednika (pravna kontinuiteta) ter ne pride do delitve premoženja.²⁴⁴

4.4.2.1 Pripojitev

Pripojitev je pravni prenos premoženja ene ali več družb na drugo družbo. Ena družba se vključi v drugo in v tem trenutku preneha obstajati.²⁴⁵ Postopek nadzorujejo pripojitveni revizorji, da ne bi prišlo do omejevanja konkurence. Postopek je tudi treba prijaviti Agenciji za varstvo konkurence, ki mora temu dati soglasje. Delničarjem prevzete družbe se delnice zamenjajo za delnice prevzemne družbe, kar se tudi določi v pogodbi o pripojitvi. Prav iz tega razloga, najpomembnejšo vlogo ima skupščina delniške družbe, ki odloča o združitvi s soglasjem k pripojitvi ($\frac{3}{4}$ večina), pravnoformalno pa pogodbo o pripojitvi skelene poslovodstvo družbe. Pripojitev je treba vpisati v register in od takrat naprej premoženje prevzete družbe preide na prevzemno družbo, medsebojne obveznosti se pobotajo, prevzeta družba preneha obstajati in delničarji prevzete družbe postanejo delničarji prevzemne družbe. Če prevzemna družba pred pripojitvijo že obvladuje 90 odstotkov kapitala prevzete družbe, lahko opravi pripojitev brez soglasja skupščine.²⁴⁶

ZGD-1 podrobneje ureja postopek pripojitve, ki se smiselno uporablja tudi za spojitev.

²⁴³ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1027.

²⁴⁴ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1036.

²⁴⁵ 581. ZGD-1.

²⁴⁶ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1025.

4.4.2.2 Spojitev

Spojitev družb je ustanovitev nove družbe, na katero preide premoženje družbe, ki se spajajo. Obstoječe družbe se spojijo v novo družbo.²⁴⁷ Nova družba dobi značaj prevzemne družbe, prevzete družbe pa prenehajo obstajati.²⁴⁸

4.4.2.3 Čezmejne združitve

O čezmejnih združitvah govorimo, ko je v postopku združitev udeležena ena ali več družb, ki niso iz Republike Slovenije (RS), ampak iz države članice EU. Osnovno pravno izhodišče pri mednarodnih združitvah je kompromis med uporabo prava nacionalne zakonodaje držav, iz katerih so gospodarske družbe, ki se združujejo, udeležene ter uporabo specialnih pravnih rešitev, ki jih ureja direktiva EU. Pri tem se, za vprašanja, ki niso posebej urejena s posebnimi pravili za čezmejne združitve smiselno uporabljajo določbe ZGD-1, ki urejajo združitev d.d. ZGD-1 odloča, da lahko delniške družbe (d. d.), komanditne delniške družbe (k. d. d.) in družbe z omejeno odgovornostjo (d. o. o.) s sedežem v RS sodelujejo kot prevzete družbe, udeležene v čezmejni združitvi s kapitalskimi družbami, ki so ustanovljene po pravu druge države članice, s sedežem, poslovanjem ali glavno dejavnostjo v državah članicah, ali če imajo te družbe v teh državah podružnico, ali družbe, ki izidejo iz čezmejne združitve dveh ali več kapitalskih družb, ki so ustanovljene po pravu različnih držav članic.²⁴⁹ Pri čezmejni združitvi torej govorimo o postopku, po katerem dve ali več kapitalskih družb iz različnih držav članic EU prenesejo celotno premoženje po poti univerzalnega pravnega nasledstva na kapitalsko družbo, ki izide iz čezmejne združitve (prevzemna ali nova družba), kapitalske družbe, ki svoje premoženje prenašajo, pa prenehajo. Imetniki deležev kapitalskih družb, ki svoje premoženje prenašajo, postanejo imetniki deležev kapitalske družbe, ki izide iz čezmejne združitve.²⁵⁰

4.4.2.4 Delitve

Delitev je oblika materialnega statusnega preoblikovanja, pri kateri se deli premoženja prenosne družbe prenašajo na druge prevzemne družbe, pri tem pa imetniki deležev prenosne družbe v zameno za preneseno premoženje pridobijo deleže prevzemnih družb. Delitev je splošni pojem za tovrstno statusno preoblikovanje, ki ima tri temeljne oblike, in sicer razdelitev, oddelitev in izčlenitev. Razdelitev se opravi s hkratnim prenosom vseh delov premoženja prenosne družbe, ki z razdelitvijo preneha, ne da bi bila opravljena likvidacija. Oddelitev pa se izvede s prenosom

²⁴⁷ Člen 616 ZGD-1.

²⁴⁸ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1026.

²⁴⁹ Kontarščak, Kristijan Anton, URL: <https://www.finance.si/209595>.

²⁵⁰ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1041..

posameznih delov premoženja prenosne družbe, ki z oddelitvijo preneha. Delitev se lahko opravi tudi tako, da se deli premoženja prenosne družbe hkrati prenesejo na nove in na prevzemne družbe. Pri delitvi z ustanovitvijo novih družb je najpomembnejši pravni akt delitveni načrt, ki zamenjuje pogodbo.²⁵¹ Med obema temeljnima oblikama delitve (razdelitvijo in oddelitvijo) in izčlenitvijo je primarna razlika v tem, da razdelitve in oddelitve, pri katerih deleži pridobitelja pripadejo vedno imetnikom deležev razpolagalca, med družbami vzpostavljajo sestrsko razmerje. Nasprotno pa izčlenitev, pri kateri deleži pridobitelja pripadejo razpolagalcu, med razpolagalcem in pridobiteljem vzpostavlja razmerje mati – hči.²⁵²

4.5 Prevzem gospodarske družbe

V zvezi s prevzemi moramo ločiti med prevzemom gospodarske družbe in prevzemom podjetja. Prevzem podjetja se kot pojem uporablja za različne oblike pridobitve nadzora nad določenim podjetjem in je podjetje obravnavano kot objekt, gospodarska družba pa kot subjekt. Nadzor nad podjetjem se lahko pridobi na različne načine:

- Pridobitev nadzora z odkupom celotnega ali dela podjetja kot objekta, torej premoženja oz. aktive druge gospodarske družbe,
- Pridobitev z odkupom delnic,
- Pridobitev z združitvijo, bodisi pripojitvijo bodisi spojitvijo.²⁵³

Kot že omenjeno zgoraj, v primeru pripojitve ali spojitve družba kot pravna oseba preneha obstajati. Podjetje ne preneha obstajati, ampak se samo prenese na novo pravno osebo. To lahko opredelimo kot nepravo prenehanje družbe, ker dejansko družba preneha brez postopka likvidacije. Pri prevzemu podjetja skozi odkup delnic postane prevzemnik delničar konkretne družbe. To lahko stori na primarnem (odkupi delnice pri sami izdaji delnic d.d.) ali na sekundarnem trgu (pridobi delnice od drugih delničarjev na trgu, bodisi na borzi ali zunaj borznega trga). V primeru prevzema podjetja skozi odkup delnic, za razliko od odkupa podjetja, ne pride do spremembe na aktivni premoženjski strani pravne osebe. Ravno ta oblika prevzema podjetja v ekonomskem smislu, torej realiziranega z odkupom delnic, v pravnem smislu pomeni prevzem gospodarske družbe.²⁵⁴

²⁵¹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1054 – 1067.

²⁵² Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1054 - 1060.

²⁵³ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1069.

²⁵⁴ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1069.

4.6 Prodaja podjetja

Podjetje se lahko prodaja v različnih oblikah, kot podjetje v celoti, z vsem premoženjem, pogodbenimi blagovno znamko, ali pa le delno, po sredstvih ali dejavnostih.

Predmet prodaje je lahko podjetje oziroma poslovni delež v podjetju, sredstva podjetja (zaloge, nepremičnine, oprema itd.), znanje (t.i. angl. *know-how*) ki ga imajo podjetje in zaposleni, blagovna znamka, poslovna ideja itd. Kot primer lahko navedemo zavarovalnega agenta, ki bo v primeru prodaje prodal svojo bazo strank in pogodbe, ki jih ima z različnimi zavarovalnicami. Razlogi za nakup podjetja so različni, lahko so poslovni (npr. kupiš konkurenta preden preveč zraste), finančni, lahko pa se zgodi tudi, da dobra podjetja kupujejo slaba, kako nebi postali tarča na trgu (angl. *target*)²⁵⁵, želja po delavcih v podjetjih in tako naprej. Prodaja podjetja se lahko izvede v dveh najbolj elementarnih oblikah, in sicer prodaja deleža (angl. *share deal*) ali prodaja sredstev podjetja (angl. *asset deal*).²⁵⁶

4.6.1 Share deal

V primeru *share deal*-a se podjetje kupi tako, da kupec kupi delež v podjetju. Pogodba o prodaji deleža ni urejena niti v Obligacijskem zakoniku (OZ) niti v ZGD-1 in se zato uporablja navadna prodajna pogodba ob upoštevanju določb ZGD-1. Pri prodaji deleža je pomembno upoštevati, da imajo družbeniki zakonito prednostno pravico, ki jo je mogoče izključiti z družbeno pogodbo ali statutom. Dogovor o prepovedi prodaje poslovnega deleža ni mogoč. Predmet prodaje ni osnovni vložek. Ni mogoče prodati le posameznih pravic poslovnega deleža, možna pa je odsvojitve dela poslovnega deleža. Prodajalec v takem primeru jamči samo za obstoj pravice in ne za njeno donosnost. V primeru prodaje deleža veljajo enake splošne predpostavke, kot za prodajno pogodbo, zahteva se pa notarski zapis. V primerih pomembnejših pridobitev udeležbe, kupec, da bi pridobil širše informacije o stanju ciljne družbe, naredi skrbni pravni pregled (angl. *due diligence*, ki ga ponavadi delajo odvetniške pisarne) ter gospodarski pregled (revizijske hiše). V pogodbo se lahko vključi tudi določba “zagotovila in jamstva” s katero prodajalec jamči za lastnosti, ki jih obljublja (npr. jamči, da so bili odplačani vsi dolgovi, poravnane vse obveznosti, plačani davki itd.).

4.6.2 Asset deal

V primeru prodaje sredstev podjetja, kupec ne kupi deleža družbe, ampak sredstva te družbe, ki so praviloma namenjena opravljanju neke dejavnosti. Proda se celotni obrat. Pri tem je pomembno

²⁵⁵ T.i. zaščita pred sovražnimi prevzemi.

²⁵⁶ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1070.

upoštevati pravila korporacijskega prava, ki smo jih zgoraj že omenjali in ki se nanašajo na primere statusnopравnih sprememb. Predmet prodaje so lahko vse pravice, ki so prenosljive. Predmet prodaje niso le stvari, ampak tudi delavci. Prodajna pogodba mora urediti vsa pravna razmerja, ki predstavljajo obrat. V primeru prodaje stvari je zelo zapleteno načelo singularnega prenosa, ki zahteva, da se vsak predmet prenese posebej. Zato se v praksi velikokrat navedejo samo določene stvari, ki bodo predmet prodaje, ostalo se pa določi z generalno klavzulo. V pogodbo o prodaji sredstev podjetja se tudi vnese določbo “zagotovila in jamstva” v kateri se natančno določijo lastnosti, katere mora imeti podjetje, ki se kupuje, in se na ta način razširi prodajalčeva odgovornost. Najbolj pogosta pogodbena klavzula pri asset deal-u je zaveza prodajalca, da določen čas ne bo opravljal konkurenčne dejavnosti.

4.6.3 Problematika 433. člena Obligacijskega zakonika

Člen 433 OZ²⁵⁷ določa, da kdor s pogodbo pridobi kakšno premoženjsko celoto ali njen posamezen del, odgovarja skupaj s dotedanjim imetnikom (torej prodajalcem) za dolgove, ki se nanašajo na to celoto. Odgovornost je solidarna, kar pomeni, da upnik lahko terjaa ali prodajalca ali kupca za celoten dolg. V praksi določba predstavlja največ problemov v primeru asset deal-ov, saj kupec seveda z nakupom sredstev podjetja ne želi prevzeti odgovornosti za morebitne razkrite ali nerazkrite obveznosti podjetja, katere se lahko pojavijo kadarkoli.²⁵⁸ Omenjena določba niti časovno ne omejuje odgovornosti. Torej določba 433. člena pridobitelja kogentno zaveže k plačilu dolgov te premoženjske celote, ki so lahko nastali še preden je kupec nakup načrtoval. Ni povsem jasno, zakaj je ta določba napisana in koga dejansko ščiti. Najbolj očiten odgovor bi bil, da ta določba varuje upnike prodajalca in da se s tem zagotavlja načelo, da upniki ne smejo biti postavljeni v slabši položaj. Mi se pa sprašujemo, ali je to varstvo sorazmerno s škodo, ki nastane kupcu in posledično slovenskemu gospodarstvu. Tudi v primeru zaščite upnikov prodajalca je težko najti utemeljen razlog za navedeno določbo, glede na to, da je upnikom na voljo veliko drugih vrst zavarovanj. Tudi z vidika delničarjev in družbenikov ni mogoče najti utemeljenega razloga za tako določbo. Njih sicer varuje cela paleta institutov (našteti v zgornjih poglavjih). Če bi se določba nanašala le na finančne upnike, bi imela nekaj smisla, kot taka pa je nedoločna in preširoka. Težko je določiti tudi na kakšne dolgove se točno nanaša 433. člen in v kakšnem obsegu. Po jezikovni razlagi bi se dalo

²⁵⁷ Člen 433 Obligacijski zakonik (OZ), Ur.l. RS, št. 97/2007:

“Pristop k dolgu pri prevzemu kakšne premoženjske celote

(1) Tisti, na katerega preide po pogodbi kakšna premoženjska celota ali posamezen njen del, odgovarja poleg dotedanjega imetnika in solidarno z njim za dolgove, ki se nanašajo na to celoto oziroma njen del, vendar le do vrednosti njenih aktiv.

(2) Nima pravnega učinka nasproti upnikom pogodbeno določilo, ki bi izključevalo ali omejevalo odgovornost iz prejšnjega odstavka.”

²⁵⁸ Merc: Najšibkejši člen – škodljivost 433. Člena OZ za slovensko okolje, Pravna praksa, 2016, št. 10, str. 6.

izpeljati, da je s tem zajeta odgovornost za vse (tudi npr. iz naslova odgovornosti za napake stvari, izplačila odpravnine ali odškodnine delavcu, terjatve države iz naslova davkov in prispevkov, globe itd.).²⁵⁹ Take terjatve so velikokrat kupcu neznane tudi po skrbnem pregledu podjetja. Ni razumno pričakovati, da bo kupec lahko naredil pregled celotnega poslovanja ali celo, da mu bo prodajalec to dopustil. Tudi če so te kupcu znane in jih poskuša s pogodbo prenesti na prodajalca, je ta določba kogentna in bo kupec moral odgovarjati upnikom ne glede na *inter partes* razmerje s prodajalcem. V takem primeru bi bilo dobro določiti klavzulo v pogodbi s katero se prodajalec zaveže povrniti kupcu stroške, ki jih je imel s poplačilom dolgov po 433. členu OZ.²⁶⁰ Če kupec plača pošteno vrednost premoženja, ki ga pridobiva, ni nobenega razloga, da bi potem še dodatno odgovarjal za dolgove, povezane s tem premoženjem, ki so jih ustvarili prodajalec in njegovi upniki. Drugi način s katerim bi se kupec lahko ekskulpiral odgovornosti je, da od vsakega upnika pridobi odvezo odgovornosti iz naslova prodajalčevih dolgov. Vendar je ta način zelo zamuden in kompliciran ter skoraj nemogoče izpeljati v praksi.

Tretja možnost, kako se lahko kupec reši usode 433. člena OZ je ta, da lahko prodajalec ustanovi hčerinsko družbo, na katero prenese celoten obrat, ki ga posledično proda kot share deal.

Iz vsega navedenega je mogoče pritrlditi mnenju Ožbeja Merca, ki pravi, da je določba 433. člena OZ za slovensko poslovno okolje škodljiva in če pogledamo z vidika namena Pravnega vodiča za tuje investitorje, ki je privabljanje tuje investitorje, bi jo bilo potrebno črtati iz zakonodaje. Zaenkrat smo pa ponudili le nekaj možnih rešitev, kako se je sporne določbe v praksi možno izogniti. Pomembno je poudariti tudi, da je ta določba še vedno “tiha grožnja” vsakemu kupcu sredstev podjetja, saj je večjemu delu splošne javnosti, tudi pravnikom, neznana.

4.7 Prenehanje družbe

Poznamo dva načina prenehanja družbe: redno prenehanje (likvidacija) ter prisilno prenehanje (stečaj in prisilna poravnava).

Do **likvidacije** pride, ko nastopi razlog zanjo (npr. potek časa za katerega je bila družba ustanovljena) ali če se družbeniki tako odločijo. Lahko pride do likvidacije, če ni več pogojev za poslovanje, če organi družbe več ne delujejo, s sklepom družbenikov, če se osnovni kapital zmanjša pod minimum, če sodišče tako odloči. Sklep o likvidaciji se vpiše v register, nato se začne postopek in je v firmo družbe potrebno dodati pristavek “v likvidaciji”. Določi se likvidacijski upravitelj, ki vodi poslovanje družbe v času likvidacije. V procesu likvidacije se izterjajo vse terjatve in odplačajo

²⁵⁹ Merc: Najšibkejši člen – škodljivost 433. člena OZ za slovensko okolje, Pravna praksa, 2016, št. 10, str. 6.

²⁶⁰ Eden od načinov kako preprečiti škodljive posledice člena 433 OZ.

vsi dolgovi. Po plačilu dolgov se preostanek premoženja razdeli med družbenike (delničarje) sorazmerno z njihovimi poslovnimi deleži. Za tem sledi izbris družbe iz registra. Premoženjsko stanje družbe je likvidirano. Sredstva družbe se lahko razdelijo med družbeniki le v denarni obliki.²⁶¹

Poznamo tudi **redno prenehanje po skrajšanem postopku** in ta daje možnost hitrejše likvidacije družbi, kjer niso ogroženi interesi upnikov. V takem primeru delničarji izjavijo, da bodo osebno poravnali vse obveznosti upnikom po izbrisu družbe iz registra. Prenehanje po skrajšanem postopku se začne z vložitvijo predloga sodišču, da brez likvidacije izbriše družbo iz registra. Sklep o prenehanju sprejme skupščina, overi ga pa notar. Sklep objavi sodišče, kar se obravnava kot javni poziv upnikom. V 15 dneh je na sklep možen ugovor s strani upnikov, državnih organov ali delničarjev. V ugovoru se zahteva likvidacija. Če ugovorov ni sodišče sprejme sklep o prenehanju družbe po skrajšanem postopku in sklep o izbrisu družbe iz sodnega registra.²⁶²

Če je družba nelikvidna²⁶³, pride do stečaja. Stečaj je način prenehanja družbe, ko njeno premoženje ne zadošča za plačilo vseh terjatev. Stečaj je sodni postopek in kontroliran je s strani sodišča. Veljajo posebne izjeme in načela, kot so načelo sorazmernega poplačila upnikov (razen v primeru izločitvene ali ločitvene pravice), načelo univerzalnosti (celotno premoženje družbe), načelo vnovčenja premoženja, načelo subsidiarnosti, načelo paritete upnikov (upniki so med seboj enaki, noben upnik ne more imeti privilegirane položaja v stečajnem postopku). Sodišče določi tudi stečajnega upravitelja, ki postane zastopnik družbe po sodni odločbi v stečajnem postopku.²⁶⁴

²⁶¹ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1034.

²⁶² 425. člen ZGD-1.

²⁶³ Pomeni, da družba nima dovolj sredstev za poplačilo svojih obveznosti.

²⁶⁴ Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str. 1164.

5 Financiranje

5.1 Financiranje

Zagotavljanje finančnih virov je ena od glavnih nujnosti v podjetju za nemoten potek poslovanja in rast podjetja. Financiranje je proces, ki obsega tako aktivnost ugotavljanja potrebnih sredstev kot tudi aktivnosti pridobivanja virov financiranja. Vire financiranja lahko najprej razdelimo med notranje in zunanje vire. Kot notranje razumemo financiranje skozi v preteklosti ustvarjene dobičke in amortizacijo. Zunanje financiranje pa lahko še dalje ločimo na lastniško in dolžniško. Pri lastniškem financiranju pridobi podjetje svež kapital preko borze – z izdajo nove emisije delnic ali pa se dokapitalizira mimo borze – dokapitalizacija obstoječih ali novih lastnikov podjetja, novi vložki vlagateljev in podobno. Med dolžniške vire financiranja pa sodijo bančna posojila in vse druge vrste posojil poleg njih pa tudi izdaja obveznic. Z dolžniškim financiranjem podjetje prevzame odgovornost za odplačevanje glavnice dolga in pripadajočih obresti.²⁶⁵

Podjetje se lahko zadolži kratkoročno, to pomeni z zapadlostjo do enega leta. Taka zadolževanja so primerna za zagotavljanje tekoče likvidnosti, financiranje zalog in terjatev do kupcev. Za podjetja je to financiranje primerno predvsem zato, ker je v prvi vrsti razpoložljivo. Banke namreč kratkoročna posojila odobravajo hitreje, ker denar hitro obrnejo, najkasneje torej v enem letu.²⁶⁶ Dolgoročno financiranje, ki zapade kasneje kot v enem letu pa je namenjeno investicijam. Pri dolgoročnem financiranju so glavni dejavniki predvsem:

- Vrsta podjetja – stabilnost prihodkov in stroškov
- Dobičkonosnost – če je velika ga je optimalno zmanjšati, da se dosežejo lagodni davčni učinki
- Sredstva podjetja – likvidna/nelikvidna – možnost njihove prodaje.²⁶⁷

V Sloveniji so najpomembnejši vir dolžniškega financiranja prav banke. V tem poglavju bo predstavljeno dolžniško financiranje in sicer bančno posojilo. Konkretnije bo poglavje predstavilo zakonsko ureditev kreditne pogodbe, postopek kreditiranja in ponudnike kreditnih storitev, ki bi bili za tuje investitorje najprimernejši, zavarovanje posojil in alternativne vire financiranja.

²⁶⁵ Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 15-16.

²⁶⁶ Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 34.

²⁶⁷ Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 36-37.

5.2 Informacije o financiranju v Sloveniji

Stanje na področju financiranja se je v letu 2017 že tretje leto zapored izboljšalo. Zaznati je mogoče manj vlog za bančno posojilo in več vlog za prekoračitev na tekočem računu. Kot dejavnike, ki najbolj omejujejo poslovanje podjetij v Sloveniji so stroški proizvodnje in dela, predpisi ter plačilna disciplina. Dostopnost financiranja je za podjetja v 2017 eden najmanj pomembnih dejavnikov, ki bi omejevalo poslovanje. To kaže na dobre možnosti za pridobitev finančnih sredstev in pripravljenost bank za financiranje.²⁶⁸

Podjetja za svoje financiranje uporabljajo notranje in zunanje vire financiranja. Med notranjimi so trenutno najbolj obsežni privarčevani zaslužki in lastniški kapital. Med zunanjimi viri financiranja je mogoče opaziti upad bančnih posojil in lizinga. Dolžniško financiranje torej trenutno upada. Podjetja tako večino investicijskih potreb pokrivajo z lastnimi viri financiranja. Neto potrebe po zunanjem financiranju se kažejo predvsem v gradbeništvu in nekaterih storitvenih podjetjih.²⁶⁹

Dostopnost do zunanjega financiranja je odvisna od naslednjih dejavnikov: gospodarsko stanje, dejavniki odvisni od podjetja ter odnos posojilodajalcev do podjetja. V letu 2017 se je uspešnost vloženih zahtev za vse vire financiranja glede na pretekli dve leti zopet povečala. Popolna uspešnost (podjetje dobi vsa sredstva) se je za bančna posojila povečala za kar 13 odstotkov. Beležimo torej zmanjšano število zavrnjenih vlog, ki je upadlo iz 8 na 7 odstotkov.²⁷⁰

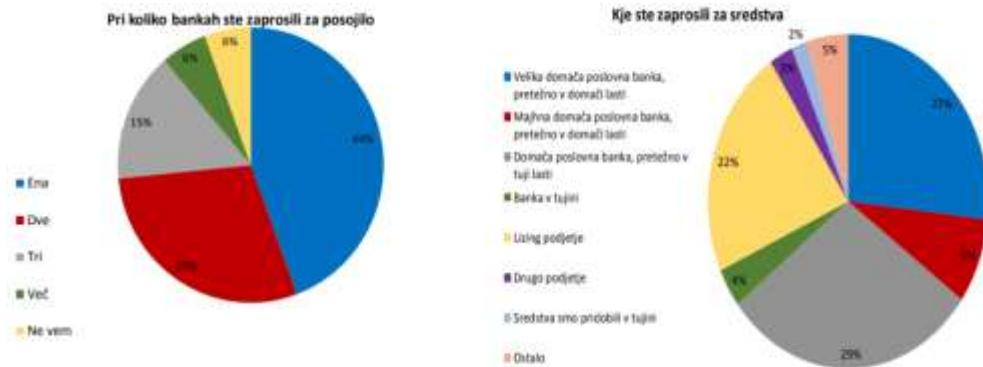
Večina podjetij se je zadolžila pri velikih domačih bankah (27 odstotkov) in domačih bankah v tuji lasti (30 odstotkov). Za sredstva je največ podjetij zaprosilo pri eni banki (44 odstotkov) pri dveh 29 odstotkov pri treh 15 odstotkov.²⁷¹

²⁶⁸ Banka Slovenije, Dostopnost finančnih virov za podjetja, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgfzgcHIZMfe_informacija-o-sme-za-svet-2017-zdr.pdf.

²⁶⁹ Banka Slovenije, Dostopnost finančnih virov za podjetja, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgfzgcHIZMfe_informacija-o-sme-za-svet-2017-zdr.pdf.

²⁷⁰ Banka Slovenije, Dostopnost finančnih virov za podjetja, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgfzgcHIZMfe_informacija-o-sme-za-svet-2017-zdr.pdf.

²⁷¹ Banka Slovenije, Dostopnost finančnih virov za podjetja, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgfzgcHIZMfe_informacija-o-sme-za-svet-2017-zdr.pdf.

Vir: Anketa BS. MSP, ki so vložili vlogo za financiranje v bančnem sistemu. Pri vprašanju, kje ste zaprosili za sredstva, sta mogoča dva odgovora; podjetje je izbralo eno ustanovo za bančne in eno za nebančne vire.

272

Slika 11: Anketa; kje ste zaprosili za sredstva?

Cenovni pogoji financiranja (obrestna mera in drugi stroški) so se v 2017 najbolj znižali, kar ne velja zgolj za gradbeništvo, ki kot edina dejavnost ocenjuje, da so se poslabšali tudi cenovni pogoji financiranja.²⁷³

Podjetja pričakujejo, da se bo dostopnost do zunanjega vira financiranja nadaljevala tudi v letu 2018. Večina jih v prihodnosti želi investirati v stroje in opremo (40 odstotkov), sledijo širitev poslovanja in investicije v nepremičnine. Bodoče razvojne projekte nameravajo financirati predvsem z lastnimi viri (42 odstotkov) in/ali bančnim posojilom (36 odstotkov).²⁷⁴

Posojila nebančnemu sektorju so se v letu 2017 povečala za kar 987 mio EUR. K temu povečanju so največ prispevala posojila gospodinjstvom (61 odstotkov) podjetja pa manj kot 20 odstotkov.²⁷⁵

²⁷² Banka Slovenije, Dostopnost finančnih virov za podjetja, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgmzgcHIZMfe_informacija-o-sme-za-svet-2017-zdr.pdf.

²⁷³ Banka Slovenije, Dostopnost finančnih virov za podjetja, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgmzgcHIZMfe_informacija-o-sme-za-svet-2017-zdr.pdf.

²⁷⁴ Banka Slovenije, Dostopnost finančnih virov za podjetja, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgmzgcHIZMfe_informacija-o-sme-za-svet-2017-zdr.pdf.

²⁷⁵ Banka Slovenije, Dostopnost finančnih virov za podjetja, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgmzgcHIZMfe_informacija-o-sme-za-svet-2017-zdr.pdf.

5.3 Organizacije za plačilni promet

Ko se podjetje odloča za odprtje transakcijskega računa se mora odločiti pri kateri banki bo to storilo. Pri tem mora biti pozorno na številne dejavnike, ki odločajo o končnih stroških bančnih storitev zato, da se bo lahko odločilo za najustreznejšo. Podjetje mora biti pozorno predvsem na naslednja dejavnika:

- Cene posameznih storitev – mesečni stroški vodenja računa, stroški transakcij.
- Transakcije, ki so opravljene znotraj iste banke so cenejše kot če bi sredstva nakazovali na drugo banko. Tako lahko podjetje prihrani veliko stroškov s tem, da odpre račun na isti banki, kjer ga ima odprtega večina poslovnih partnerjev. Seveda v primeru, da je večina partnerjev sploh skoncentrirana na eni banki. Enako v primeru, če z določenim poslovnim partnerjem poteka največ transakcij.²⁷⁶

V Sloveniji imamo tri najpomembnejše sistemske banke:

- NOVA LJUBLJANSKA BANKA d.d., LJUBLJANA
- NOVA KREDITNA BANKA MARIBOR d.d.
- ABANKA d.d.

Sistemska banka je banka, ki je tako pomembna v posamezni državi, da jo je treba dokapitalizirati z javnim denarjem v primeru da zaide v težave, ker bi to imelo učinke na celotno ekonomijo v državi. Govorimo o t.i. "too big to fail" banki.

Ostale banke:

- BANKA INTESA SANPAOLO d.d
- ADDIKO BANK d.d.
- BANKA SPARKASSE d.d.
- DEŽELNA BANKA SLOVENIJE d.d.
- GORENJSKA BANKA d.d., KRANJ
- SBERBANK BANKA d.d.
- UNICREDIT BANKA SLOVENIJA d.d.
- SKB BANKA d.d. LJUBLJANA
- SID - SLOVENSKA IZVOZNA IN RAZVOJNA BANKA, d.d., LJUBLJANA

²⁷⁶ Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 54.

Navedene banke imajo za območje Slovenije po relevantni zakonodaji dovoljenje za opravljanje bančnih, vzajemnih priznanih in dodatnih finančnih storitev. Spodaj sta navedena relevantna člena Zakona o bančništvu, ki predstavljata, kaj vse zajema bančna dejavnosti.

5. člen Zakona o bančništvu;²⁷⁷

(1) Bančne storitve so storitve sprejemanja depozitov in drugih vračljivih sredstev od javnosti ter dajanje kreditov za svoj račun.

(2) Finančne storitve so:

1. sprejemanje depozitov in drugih vračljivih sredstev;

2. dajanje kreditov, ki vključuje tudi:

- potrošniške kredite,
- hipotekarne kredite,
- odkup terjatev z regresom ali brez njega (faktoring),
- financiranje komercialnih poslov, vključno z izvoznim financiranjem na podlagi odkupa z diskontom in brez regresa dolgoročnih nezapadlih terjatev, zavarovanih s finančnim instrumentom (forfeiting);

3. finančni zakup (lizing, najem) dajanje sredstev v zakup, pri katerem se na zakupnika prenesejo vsa bistvena tveganja in koristi, ki izhajajo iz lastninske pravice nad sredstvom zakupa, pri čemer je prenos lastninske pravice na zakupnika mogoč, ne pa nujen;

4. plačilne storitve in storitve izdajanja elektronskega denarja;

5. izdajanje in upravljanje drugih plačilnih instrumentov (na primer potovalnih čekov in bančnih menic) v delu, v katerem ta storitev ni vključena v storitev iz prejšnje točke;

6. izdajanje garancij in drugih jamstev;

7. trgovanje za svoj račun ali za račun strank:

- z instrumenti denarnega trga,
- s tujimi plačilnimi sredstvi, vključno z menjalniškimi posli,
- s standardiziranimi terminskimi pogodbami in opcijami,

²⁷⁷ Zakona o bančništvu (ZBan-2), Uradni list RS, št. 41/17.

- z valutnimi in obrestnimi finančnimi instrumenti,

s prenosljivimi vrednostnimi papirji;

8. sodelovanje pri izdaji vrednostnih papirjev in storitve, povezane s tem;

9. svetovanje podjetjem glede kapitalske strukture, poslovne strategije in sorodnih zadev ter svetovanje in storitve v zvezi z združitvami in nakupom podjetij;

10. denarno posredništvo na medbančnih trgih;

11. upravljanje naložb in svetovanje v zvezi s tem;

12. hramba vrednostnih papirjev in druge storitve, povezane s hrambo;

13. kreditne bonitetne storitve: zbiranje, analiza in posredovanje informacij o kreditni sposobnosti;

14. oddajanje sefov;

15. investicijske storitve in posli ter pomožne investicijske storitve po ZTFI.

(3) Vzajemno priznane storitve po tem zakonu so bančne in finančne storitve.

Opravlja lahko naslednje dodatne finančne storitve po 6. členu ZBan-2:

1. posredovanje pri prodaji zavarovalnih polic po zakonu, ki ureja zavarovalništvo

4. skrbniške storitve po zakonu, ki ureja investicijske sklade in družbe za upravljanje

6. zastopanje pri finančnem zakupu (leasingu) in administrativne storitve za investicijske sklade.

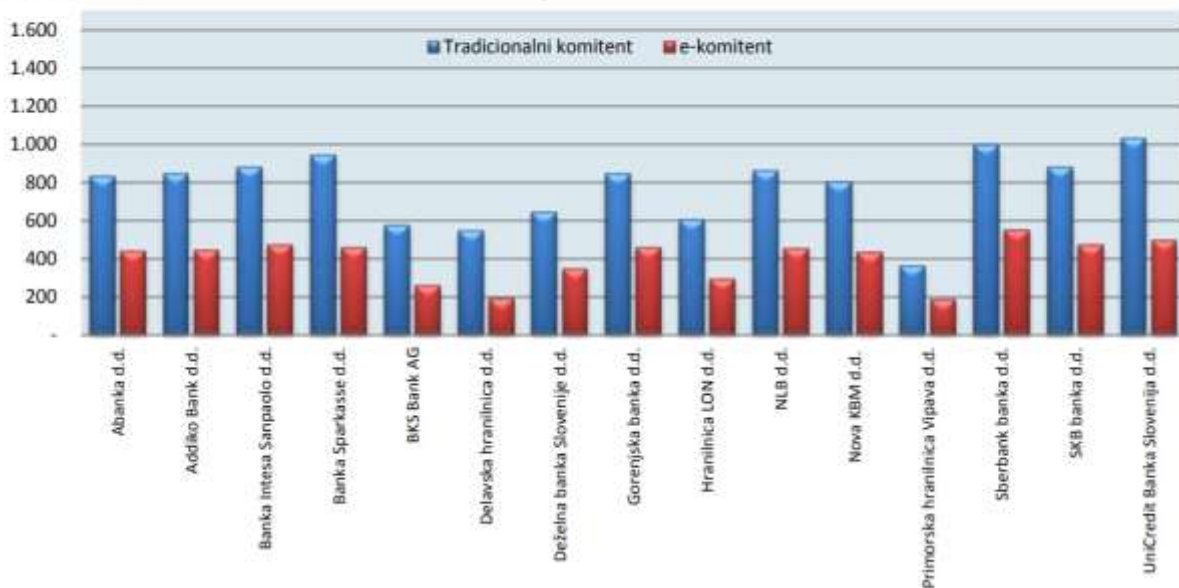
Uporabniki plačilnih storitev se lahko odločijo za posameznega ponudnika na podlagi stroškov, ki jih imajo z opravljanjem plačilnih storitev pri ponudniku. Letni stroški so odvisni od števila transakcij, od načina poslovanja ("tradicionalni komitent" – poslovanje preko bančnega okenca ali "e-komitent" – elektronska banka) ter višine nadomestil za plačilne storitve.

Pravne osebe kot "tradicionalni komitentje" lahko z zamenjavo ponudnika plačilnih storitev prihranijo do 666,65 EUR letno, razlike pri "e-komitentih" pa so manjše in sicer 363,65 EUR letno. Za obe vrsti komitentov je najcenejša Primorska hranilnica Vipava d.d. pri kateri bo letni strošek znašal 364,80 EUR za "tradicionalnega komitenta" in 189,90 za "e-komitenta".

Najdražja pa je UniCredit Banka Slovenija d.d., katere letni strošek za "tradicionalne komitente" znaša 1031,45 EUR, za "e-komitenta" pa Sberbank banka d.d., katere letni strošek znaša 553,55 EUR.²⁷⁸

Slika 2: Stroški košaric plačilnih storitev za PO po ponudnikih plačilnih storitev v letu 2017 (v EUR) (košarica BS)

279

Slika 12: Stroški košaric plačilnih sredstev za PO po ponudnikih plačilnih sredstev v letu 2017

Od glavnih sistemskih bank je za komitente najugodnejša NKBM, najdražja pa NLB. So pa te razlike med njimi minimalne namreč tradicionalni komitentje bi pri nova KBM prihranili 62 EUR letno za e-komitente pa je razlika zgolj 20 EUR. Pri odločanju med sistemskimi bankami stroški košarice plačilnih storitev torej ne bodo igrale ključne vloge.

²⁷⁸ Banka Slovenije, Analiza nadomestil bank in hranilnic, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdggfQiaifcgaHi_analiza-nadomestil-za-placilne-storitve_2017.pdf.

²⁷⁹ Banka Slovenije, Analiza nadomestil bank in hranilnic, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdggfQiaifcgaHi_analiza-nadomestil-za-placilne-storitve_2017.pdf.

Pri analizi je potrebno vzeti v zakup naslednje predpostavke:²⁸⁰

- Nadomestila, ki jih imajo ponudniki plačilnih storitev določena z individualnimi pogodbami s komintenti niso upoštevana.
- Zajeto je najvišje zaračunano nadomestilo, kar lahko ne odraža višine nadomestil, ki jih ponudnik dejansko zaračunava konkretnemu uporabniku. Prihaja namreč lahko do odstopanj znotraj posamezne postavke – študentje, interna plačila, določeno število brezplačnih transakcij, ...)

5.4 Kreditna pogodba

5.4.1 Bistveni elementi

Kreditna pogodba s fizičnimi osebami je predpisana v Zakonu o potrošniških kreditih (ZPotK-2)²⁸¹. Pravni vodič pa je namenjen pravnim osebami, zato bo tudi tu predstavljena zgolj kreditna pogodba s pravnimi osebami, ki pa je urejena v bivšem Zakonu o obligacijskih razmerjih (ZOR)²⁸², ki se za nekatere pogodbe torej še vedno uporablja.

Kreditna pogodba je posebna oblika posojilne pogodbe. Pri posojilni pogodbi gre za to, da se posojilodajalec zaveže izročiti predmet posojilojemalcu, ta pa se ga zaveže vrniti. Predmet posojilne pogodbe je neka nadomestna generična stvar, določena torej po količini in vrsti. Gre za konsenzualni kontrakt, torej obveznost nastane s sklenitvijo pogodbe oz. s sporazumom posojilodajalca in posojilojemalca. Posojilna pogodba je neoblična, pisna oblika pa je predvidena izjemoma, ko gre za hipotekarni kredit, torej kadar je obveznost vračila zavarovana z zastavno pravico na nepremičnini.²⁸³

Splošna posebnost je, da lahko posojilojemalec od posojilne pogodbe odstopi preden mu posojilodajalec izroči obljubljeni stvari in to brez navedbe utemeljenega razloga. Urejena je v 576. členu Obligacijskega zakonika.²⁸⁴ Brez izročitve posojila je obstoj pogodbe torej šibak. Če posojilojemalec izkoristi to možnost mora povrniti škodo, ki je nastala posojilodajalcu. Govorimo o pogodbeni škodi, kjer je veliko argumentov, da je treba povrniti pozitivni pogodbeni interes (poleg

²⁸⁰ Banka Slovenije, Analiza nadomestil bank in hranilnic, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdggfQiaifcgaHi_analiza-nadomestil-za-placilne-storitve_2017.pdf.

²⁸¹ Zakon o potrošniških kreditih (ZPotK -2) Uradni list RS, št. 77/16.

²⁸² Zakonu o obligacijskih razmerjih (ZOR) Uradni list SFRJ, št. 57/89.

²⁸³ Miha Juhart, neobjavljeno gradivo, Gospodarsko pravo predavanja 26.3.2018.

²⁸⁴ Obligacijskega zakonika (OZ) Uradni list RS, št. 97/07.

zmanjšanja premoženja tudi izgubljeni dobiček), ki pa ga je težko izračunati, ker je ta odvisen on kreditnega tveganja.²⁸⁵

Kreditna pogodba je ožja od same posojilne pogodbe. Značilno je, da takšno pogodbo sklepa specializiran subjekt na strani dajalca kredita, ki se s posojanjem kapitala ukvarja kot s svojo glavno pridobitno dejavnostjo. Predmet posojila pri kreditni pogodbi pa je denar. Kreditna pogodba je v ZOR urejena skopo zato se uporabljajo določbe posojilne pogodbe. Konkretno razmerje lahko stranki po načelu dispozitivnosti uredita tudi po svoje in drugače, kot je določeno v zakonu vse do meje kogentnih predpisov. V kreditni pogodbi mora biti določen znesek in pogoji pod katerimi bo kredit dan, uporabljen ali vrnjen.²⁸⁶ Posojilna pogodba je lahko bodisi neodplačna bodisi odplačna. Na odplačnost razmerja kaže pogodbeno določilo, da mora posojilojemalec poleg glavnice vrniti tudi dogovorjene obresti kot nadomestilo za uporabo glavnice. Kreditna pogodba je po zakonski definiciji odplačna in predvideva navedeno obveznost plačila obresti za kreditnojemalca.²⁸⁷

Stranki se morata v kreditni pogodbi dogovoriti o glavnici, obrestih, času in načinu vračanja. Obrestna mera je torej stvar dogovora med strankama kreditne pogodbe. V pravnem prometu se obresti načeloma izrazijo v odstotku od revalorizirane glavnice, ni pa to nujno. Kreditna pogodba lahko vsebuje zgolj višino obroka, ki zajema tudi obrestno mero. V tem primeru bo obrestna mera predstavljala razliko med vsoto vseh obrokov, ki jih mora plačati kreditnojemalec in nominalno vrednostjo glavnice.²⁸⁸

5.4.2 Obresti

Kreditne pogodbe so značilno odplačne, torej je za posojilo določena obveznost vračila glavnice in nekaj kar mora posojilojemalec dati poleg glavnice. Obresti so nadomestilo za uporabo glavnice. Dejansko gre za ceno, ki jo mora posojilojemalec plačati. Vse tisto, kar presega vračilo glavnice je strošek kredita.²⁸⁹

Pogodbene obrestne mere so tiste, ki sta jih stranki dogovorili kot plačilo za uporabo denarja. Pri čemer je obrestna mera tista enota, ki jo uporabljamo za izračun višine nadomestila, ki jo mora plačati posojilojemalec. Ločimo fiksne in variabilne obrestne mere. Fiksne so po navadi dogovorjene v določenem procentu glavnice na letni ravni v fiksnem znesku. Znesek obrestne mere je tako že ob sklenitvi pogodbe določen. Lahko se ta tudi spremeni čez določeno odplačno obdobje

²⁸⁵ Miha Juhart, neobjavljeno gradivo, Gospodarsko pravo predavanja 26.3.2018.

²⁸⁶ Vrhovno sodišče RS, št II Ips 903/2008, 23.2.2012.

²⁸⁷ Miha Juhart, neobjavljeno gradivo, Gospodarsko pravo predavanja 26.3.2018.

²⁸⁸ Juhart, Kreditna pogodba (1997), str. 28.

²⁸⁹ Miha Juhart, neobjavljeno gradivo, Gospodarsko pravo predavanja 26.3.2018.

v novo obrestno mero pa tu še ne govorimo o variabilni obrestni meri, ker je tudi ta prihajajoča že v naprej določena. Za variabilno obrestno mero gre takrat, ko je ta vezana na referenčno obrestno mero, torej na neko spremenljivko.²⁹⁰ Za območje evra je značilna spremenljivka EURIBOR. Vezan je na povprečno medbančno obrestno mesto – obrestno mero po katerih si evropske banke sposojajo med seboj. Poznamo različne zapadlosti in sicer tri mesečni, šest mesečni in eno letni EURIBOR. V uporabi pa je večinoma vezava na šest mesečno spremembo EURIBOR-ja. Trenutno, torej v aprilu leta 2018 ta znaša -0,271 odstotkov.²⁹¹ Tipična variabilna klavzula je 6 mesečni EURIBOR + določeno število odstotnih točk.

Za gospodarske subjekte velja domneva, da je posojilo obrestovano. To pomeni, da tudi če obrestna mera ni dogovorjena, se torej šteje, da je ta podana. V primeru, da gospodarski subjekt želi neobrestovano posojilo je treba to izrecno določiti v pogodbi! O tem govori OZ v drugem odstavku 570. člena, ki pravi: "V gospodarskih pogodbah dolguje posojiljemalec obresti, tudi če niso bile dogovorjene." V primeru, da pogodbene obresti niso dogovorjene bo v tem primeru določena 6 odstotna obrestna mera letno obresti pa zapadejo hkrati z zapadlostjo glavnice. Šest odstotno obrestno mero določa Obligacijski zakonik v drugem odstavku 382. člena.

Prepovedano je obrestovanje obresti. Obligacijski zakonik v 375. členu določa, da od zapadlih, pa ne plačanih obresti, ne tečejo zamudne obresti. Takšno pogodbeno določilo pa bi bilo nično.

Ob najemanju posojila se bolj kot prej danes postavlja v ospredje obrestno tveganje. Evropska centralna banka (ECB) se namreč počasi pripravlja na višanje obrestnih mer, konkretno trenutno že zmanjšuje politiko kvantitativnega sproščanja. Pri tem gre poenostavljeno za to, da ECB kupuje obveznice evropskih komercialnih bank in podjetij s čimer zagotavlja likvidnost in spodbuja inflacijo. Program odkupa evrskih obveznic bo trajal predvidoma do konca leta, potem pa sledi zviševanje ključnih obrestnih mer. Ob dolgoročnejših posojilih je torej treba računati, da se bodo obrestne mere dvignile od zdajšnjih rekordno nizkih vrednostih. V Sloveniji se bo to zgodilo verjetno v drugi polovici 2019, vsekakor pa bo ECB obrestne mere zviševala postopno.²⁹²

Pred dvigom obrestnih mer se je mogoče zaščititi bodisi s fiksnimi obrestnimi merami ali pa s posebnimi inštrumenti. Najpogostejši inštrumenti za zavarovanje obrestnega tveganja so:²⁹³

²⁹⁰ Podjetniške finance, Fiksna ali variabilna obrestna mera, URL: <https://bankazapodjetnike.si/novice/podjetniške-finance/fiksna-ali-spremenljiva-obrestna-mera/>.

²⁹¹ Euribor, URL: <http://www.euribor-rates.eu/>.

²⁹² Kenda, Pri najemanju posojil ne pozabite na obrestno tveganje, URL: <https://www.finance.si/8865040/Pri-najemanju-posojil-ne-pozabite-na-obrestno-tveganje?src=rec4>.

²⁹³ NLB, Zavarovanje obrestnega tveganja, URL: <https://www.nlb.si/obrestni-izvedeni-financni-instrumenti>.

- Obrestna zamenjava (IRS) → za primere, ko je kredit vezan na variabilno obrestno mero ponuja možnost zamenjave za fiksno obrestno mero ali obratno. Gre za dogovor med banko in komitentom. Podjetje še vedno plačuje svoje obveznosti po kreditu (EURIBOR + kreditni pribitek) in dogovorjeno fiksno obrestno mero, banka pa mu izplačuje EURIBOR pri čemer pride do učinka, da plačuje dejansko zgolj fiksno obrestno mero, dogovorjeno po obrestni zamenjavi in pribitek. Inštrument je pozitiven, ker je individualno dogovorjen in ponuja tako zaščito celotnega kredita kot tudi zgolj njenega dela.
- Obrestna kapica (IR cap) → za primere, ko je kredit vezan na variabilno obrestno mero in se komitent želi zavarovati pred rastjo obrestnih mer v prihodnosti, za to pa je pripravljen plačati premijo. Kupec je ob plačilu premije zavarovan pred naraščanjem obrestnih mer nad izvršilno ceno kapice. Slabost inštrumenta je, da so premije drage zato v praksi ne prihaja v poštev.
- Obrestna ovratnica (IR collar) → za primere, ko je kredit vezan na variabilno obrestno mero in komitent želi zavarovanje brez plačila premije. Sestavljena je iz nakupa obrestne kapice in hkrati prodaje obrestnega dna. Premija ovratnice je tako znižana za premijo, ki jo kupec prejme za prodajo obrestnega dna. Stranka s tem sprejme nekaj tveganja, kajti obrestne mere so lahko nizke in bo tako brez razloga kupil obrestno kapico.

Poleg obrestne mere se v strošek kredita šteje tudi pribitek in pa stroški vodenja ter odobritve kredita. Pribitki za pravne osebe se trenutno pri glavnih sistemskih bankah gibajo okoli 3,25 – 3,75 odstotkov, dejanska višina obrestne mere pa je odvisna od ročnosti referenčne obrestne mere, ročnosti kredita in bonitete komitenta. Kot možen strošek lahko komitent pričakuje tudi pribitek, ki se doda pogodbeni obrestni meri v primeru neplačila zapadlih rednih obresti, ta znaša okoli dveh odstotkov.²⁹⁴

5.4.3 Vračilo kredita

- Bullet credit – kredit z enkratnim vračilom glavnice. Pomeni, da je treba vrniti celotno glavnico po poteku posojila (v enkratnem znesku). Značilni so predvsem za gospodarske subjekte. Vračilo celote z enim dejanjem. Posojiljemalec plačuje obresti po dogovoru, glavnico pa na koncu vrne z enkratnim izplačilom. Možno je tudi, da vrne vse skupaj z obrestmi po koncu posojilnega obdobja.
- Obročni kredit – vrača se v mesečnih ali letnih obrokih. Sestavi se amortizacijski načrt, ki je načrt vračila posojila čez celotno časovno obdobje in posameznemu obroku pa pravimo anuiteta. Anuiteta je sestavljena iz obresti in razdolžnine (del glavnice). Problem teh posojil

²⁹⁴ Izvleček iz NLB Tarife in Sklepa o obrestnih merah NLB d.d., URL: <https://www.nlb.si/izvlecek-kreditno-depozitno-poslovanje>.

je predvsem to da gre za obveznost z zaporednimi izpolnitvami. Posojiljemalec mora opraviti izpolnitev v vsakem od časovnih obdobj. V primeru neizpolnitve posameznega obdobja lahko to pripelje do zapadlosti celotnega zneska in to predčasno. Temu je tako predvsem pri gospodarskih subjektih.²⁹⁵

Predčasno zapadlost lahko povzroči tudi drugačna raba posojila od dogovorjenega namena. Govorimo o t. i. namenskem kreditu (stanovanjski, avtomobilski). Pri njem je bistveno, da je namen za katerega sme posojiljemalec porabiti izposojeni denar pogodbeno dogovorjen. V primeru da posojiljemalec uporabi posojilo za drug namen od dogovorjenega Obligacijski zakonik v 578. členu določa, da lahko posojilodajalec enostransko odstopi od pogodbe. To pomeni zapadlost glavnice skupaj z vsemi obrestmi.

Predčasno vračilo je načeloma vselej dopustno, kar se tiče glavnice. Obligacijski zakonik izrecno določa, da je nično pogodbeno določilo, s katerim bi se dolžnik odpovedal tej pravici (373. člen OZ). Treba je opozoriti, da se možnost predčasnega vračila nanaša na glavnico in ne na obresti, ki so bile dogovorjene. Dolžnik je tako prost obveznosti plačila obresti le, če je k temu upravičen po pogodbi ali je to v skladu z običaji.

5.5 Postopek kreditiranja in zavarovanja

Vsaka banka mora imeti jasno opredeljen proces odobravanja novih kreditov ter spreminjanja, obnavljanja in ponovnega financiranja obstoječih kreditov. Vzpostaviti mora proces, ki se razlikuje najmanj po: vrsti dolžnika, viru denarnih tokov za poplačilo kredita (dohodek kreditorejmalca/dohodek premoženja), višini izpostavljenosti in kompleksnosti produktov. Se pa postopki kreditiranja med bankami razlikujejo.

Po 5. členu Sklepa Banke Slovenije o upravljanju kreditnega tveganja²⁹⁶ mora imeti banka primerna in natančno opredeljena merila za odločanje o odobritvi kreditov, ki vključujejo najmanj:

- ciljni tržni segment, kot ga opredeljuje strategija prevzemanja in upravljanja kreditnega tveganja;
- namen kredita in vire poplačila kredita;
- trenutni profil tveganja stranke;

²⁹⁵ Juhart, neobjavljeno gradivo, Gospodarsko pravo predavanja, 10.4.2018.

²⁹⁶ 3196. Sklep o upravljanju kreditnega tveganja v bankah in hranilnicah, stran 9512. Sprejet na podlagi 3. točke prvega odstavka 93. člena in 1. točke 135. člena Zakona o bančništvu (Uradni list RS, št. 25/15) ter prvega odstavka 31. člena Zakona o Banki Slovenije (Uradni list RS, št. 72/06).

- pretekle plačilne navade dolžnika, trenutno sposobnost odplačevanja kredita ter projekcije prihodnjih denarnih tokov na podlagi različnih scenarijev;
- kakovost in obseg kreditnega zavarovanja;
- kreditne pogoje, vključno s pogodbenimi zavezami, ki omejujejo tveganost stranke v prihodnosti;
- oceno nivoja strokovnega znanja in sposobnosti posloводства, položaja stranke v panogi in splošnega stanja v panogi (v primeru podjetniških kreditov).

Ključno merilo pri odobravanju kreditov je ocena kreditne sposobnosti stranke. Osmi člen navedenega sklepa določa, da mora banka kot primarni vir poplačila kredita upoštevati plačilno sposobnost dolžnika, kreditna zavarovanja za posamezen kredit predstavljajo sekundarni vir poplačila kredita. Banka mora ocenjevati kreditno kakovost osnovnega dolžnika oziroma osnovne izpostavljenosti ne glede na obstoj kreditnega zavarovanja.

Faze odobritve kredita so naslednje:

- sprejem vloge
- ocena kreditne sposobnosti
- zavarovanje
- odobritev
- spremljanje

5.5.1 Sprejem vloge

Posojiljemalec bo za pridobitev kredita moral poslati vlogo v kateri bo navedel povpraševanje po bančnem posojilu in navesti splošne informacije o podjetju. Po prejemu vloge bo banka želela pridobiti čim več podatkov na podlagi katerih bo lahko ocenila zmožnost in pripravljenost vračila kredita. Poleg splošnih informacij podjetja (firma in sedež, družbeniki in njihovi deleži, zgodovina, ...) bo banka zahtevala v večini primerov opis dejavnosti; finančne informacije – predvsem bilanco stanja in izkaz uspeha za preteklo leto ali dve; lastniško strukturo; poslovne izkušnje; poslovni načrt; pretekle plačane obveznosti; zavarovanje posojila; ipd.²⁹⁷

5.5.2 Ocena kreditne sposobnosti komitenta

Banka mora pred odobritvijo vsakega kredita oziroma pred sklenitvijo druge pogodbe, ki je temelj nastanka izpostavljenosti banke kreditnemu tveganju, oceniti in analizirati kvantitativne in

²⁹⁷ Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 106.

kvalitativne informacije ter druge pomembne dejavnike, ki omogočajo celovito oceno dolžnikove sposobnosti izpolnjevanja obveznosti do banke. Pri tem banka upošteva povezave stranke z drugimi osebami, ki lahko vplivajo na njeno kreditno sposobnost. Zagotavljati mora ustrezno strokovno in objektivno presojo ocene kreditnega tveganja in pridobiti dovolj informacij o stranki, da lahko ugotovi njen profil tveganja oziroma oceni njeno kreditno sposobnost in ji dodeli ustrezno bonitetno oceno. Še posebej mora biti previdna pri strankah, s katerimi prvič stopa v pogodbeno razmerje. Banka mora imeti v notranjih aktih predpisan minimalni obseg informacij, ki jih je potrebno pridobiti od stranke za ustrezno oceno kreditnega tveganja in so vključene v predlog za odobritev kredita.²⁹⁸

Bonitetna ocena temelji na računovodskih izkazih subjektov za zadnje poslovno leto. Gre za oceno banke o sposobnosti podjetja, da prevzame finančno breme in ga redno odplačuje. Višjo kot ima podjetje bonitetno oceno, manjša ima tveganja pri poslovanju in višja je sposobnost vračila kredita. Cilj je da odraža aktualno stanje in oceno tveganj.²⁹⁹ Vsaka banka ima lahko svojo bonitetno lestvico in merila, vendar se ponavadi banke oprejo na bonitetne ocene bonitetnih agencij (Fitch, Moody's, Standard & Poor). Bonitetna ocena ni odvisna zgolj od računovodskih podatkov, ker te kažejo zgolj preteklost. Za banko je ključna ocena prihodnega poslovanja podjetja in ocena sposobnosti odplačevanja finančne obveznosti. Banka pri oceni preverja kapitalsko ustreznost, odnose med poslovnimi partnerji, stabilnost in rast trga na katerem podjetje posluje, pričakovan trend poslovanja in tudi pripravljenost podjetja sodelovati z banko. Zadnje pomeni predvsem spoštovanje dogovorov in pripravljenost komitenta, da banki razkrije informacije.³⁰⁰ Bonitetna ocena bo odločilno vplivala na ceno posojila oz. odločitev za nefinanciranje zaradi prevelikega tveganja.

5.5.3 Zavarovanje

Zavarovanja so pomembna v dveh primerih: prvič za odobritev kredita v smislu zagotavljanja kapitalskih zahtev in drugič v primeru težav z odplačilom kredita pri čemer lahko pride do zahtev po dodatnem zavarovanju. Glavno tveganje kreditodajalca je, da komitent ne bo vrnil posojila, zato se banke zavarujejo. Bančni regulator določa principe za varno poslovanje bank – čim bolj je kredit zavarovan tem nižje je kreditno tveganje in manj varovalk mora postavljati banka. Glavne možnosti zavarovanja posojila so zavarovanja z nepremičninami, premičninami, denarnimi sredstvi,

²⁹⁸ 6. člen 3196. Sklep o upravljanju kreditnega tveganja v bankah in hranilnicah, stran 9512. Sprejet na podlagi 3. točke prvega odstavka 93. člena in 1. točke 135. člena Zakona o bančništvu (Uradni list RS, št. 41/17) ter prvega odstavka 31. člena Zakona o Banki Slovenije (Uradni list RS, št. 55/17).

²⁹⁹ RS biro, Zakaj je ocena podjetja pomemben kazalnik uspešnosti podjetja, URL: <http://www.rs-biro.si/zakaj-je-bonitetna-ocena-podjetja-pomemben-kazalnik-uspesnosti-podjetja/>.

³⁰⁰ Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 112 -113.

vrednostnimi papirji, poroštvom in garancijami. V poglavju so predstavljena le najbolj značilna in pogosta zavarovanja.

5.5.3.1 Zavarovanje preko zavarovalnice

V tem primeru posojilojemalec plačuje določeno premijo pri zavarovalnici, ta pa v primeru nezmožnosti vračanja kredita poravnava banki kredit.³⁰¹ Ko je upnik poplačan preide njegova terjatev na zavarovalnico in ta kasneje sama izterja kredit – subrogacijski učinek. Na višino stroškov vplivata predvsem količina in doba odplačevanja kredita. Zavarovalnice le redko zavarujejo kredite gospodarskim subjektom.³⁰²

5.5.3.2 Zavarovanje s porokom

Porok mora biti kreditno, plačilno ter poslovno sposoben. Kvaliteta zavarovanja bo odvisna od plačilne sposobnosti poroka. Poznamo državno poroštvo, bančno poroštvo in poroštvo za pravno osebo.

OZ v 1012. členu poda definicijo poroštva in sicer; »S poroštveno pogodbo se porok nasproti upniku zavezuje, da bo izpolnil veljavno in zapadlo obveznost dolžnika, če ta tega ne bi storil.« Poroštvena izjava mora biti pisna. Zavarovati se da lahko le obveznost, ki je enaka dolžnikovi namreč porokova obveznost ne sme biti večja od obveznosti glavnega dolžnika, v nasprotnem primeru se ta ustrezno zmanjša do dolžnikove obveznosti. Sicer pa porok odgovarja za izpolnitev celotne obveznosti, za katero je prevzel poroštvo, razen če je njegova odgovornost omejena ali vezana na lažje pogoje in za vsako povečanje obveznosti nastalo z dolžnikovo zamudo ali po dolžnikovi krivdi.³⁰³

Porok lahko proti upniku ugovarja vse ugovore, ki jih ima glavni dolžnik (obveznost je nična, prenehanje obveznosti, pobotanje) ne pa osebne dolžnikove ugovore. Lahko pa porok proti upniku uveljavlja svoje osebne ugovore, na primer ničnost poroštvene pogodbe, zastaranje upnikove terjatve nasproti njemu, ugovor pobotanja vzajemnih terjatev. Ne more pa porok proti upniku ugovarjati tisto, kar je vsebina njegovega razmerja z glavnim dolžnikom.³⁰⁴

Načeloma je podana subsidiarnost, upnik sme izpolnitev najprej zahtevati od glavnega upnika šele potem, ko ta ne izpolni pa lahko zahteva izpolnitev od poroka.³⁰⁵ Potem ko porok poravnava obveznost

³⁰¹ Triglav zavarovalnica, Zavarovanje finančnih kreditov, URL: http://www.triglav.si/zavarovanja/podjetja/zavarovanje_financnih_kreditov.

³⁰² Juhart, neobjavljeno gradivo, Gospodarsko pravo predavanja, 12.3.2018.

³⁰³ Glej prvi in drugi odstavek 1017. člena OZ.

³⁰⁴ 1024. člen OZ.

³⁰⁵ 1019. člen OZ.

namesto glavnega dolžnika preide na poroka upnikova terjatev z vsemi stranskimi pravicami in jamstvi za njeno izpolnitev – subrogacija. 1018. člen OZ izrecno določa, da na poroka, ki je poravnal upnikovo terjatev, preide ta terjatev z vsemi stranskimi pravicami in jamstvi za njeno izpolnitev. Pri gospodarskih pogodbah pa zakon postavlja domnevo, da se je porok zavezal upniku kot porok in plačnik in lahko upnik zahteva njeno izpolnitev bodisi od glavnega dolžnika bodisi od poroka, ali pa od obeh hkrati (solidarno poroštvo).

Za državna poroštva velja, da jih da država gospodarskim subjektom s sedežem v Republiki Sloveniji. Gre za poroštvo, ki zagotavlja največ varnosti, kajti država bo načeloma vedno plačevita. Ker pa jih izvaja država se pojavljajo lahko problemi državnih pomoči in izkrivljanja konkurence, poleg tega pa mora biti sprejet poseben zakon. Zaradi navedenega po njih posegajo večinoma gospodarski subjekti, ki delujejo pod okriljem države. So redka in se pojavljajo večinoma za gradnjo infrastrukture. Državna poroštva ureja Zakon o poroštvih Republike Slovenije za financiranje investicij gospodarskih družb (ZPFIGD)³⁰⁶. V prvem členu je določeno, da zakon določa upravičence, vrste in namen kreditov, pooblaščenice institucije in postopke izdajanja poroštev Republike Slovenije za obveznosti gospodarskih družb iz naslova kreditov pri prvovrstnih komercialnih bankah in hranilnicah ki imajo dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih storitev, namenjenih za financiranje investicij, opredeljenih v tem zakonu.

5.5.3.3 Zavarovanja s hipoteko

Najkvalitetnejša in najpogostejša pa so zavarovanja s hipoteko. Hipoteka je zastavna pravica na nepremičnini. Predmet hipoteke je lahko poleg nepremičnine tudi stavbna pravica ali posamezni del stavbe pri etažni lastnini. Gre za stvarno zavarovanje, kjer se zastavi nepremičnina na kateri se ustanovi zastavna pravica, ki upniku daje možnost prodaje in poplačila svoje obveznosti. Zastavi se lahko tako nepremičnina, ki jo s kreditom kupujemo, kot nepremičnina, ki jo imamo v lasti. Zastavna pravica je zavarovana s publiciteto v zemljiški knjigi, kar omogoča da zastavitelj nepremičnino uporablja, ni pa je mogoče skriti.³⁰⁷

Stvarnopravni zakonik³⁰⁸ za hipoteko v prvem odstavku 140. člena določa njeno nedeljivost – nepremičnina je zastavljena v celoti vse dokler ni poplačan zadnji cent iz obveznosti vračila kredita. Pomembno je tudi načelo vrstnega reda kjer ima starejša hipoteka prednost pred mlajšimi

³⁰⁶ Zakon o poroštvih Republike Slovenije za financiranje investicij gospodarskih družb (ZPFIGD), Uradni list RS, št. 82/15.

³⁰⁷ Juhart, neobjavljeno gradivo, Stvarno pravo predavanja, 5.3.2018.

³⁰⁸ Stvarno pravni zakonik (SPZ), Uradni list RS 91/13.

hipotekam. SPZ namreč pravi, da če je predmet zastavljen več zastavnim upnikom, se vrstni red njihovega popolnega poplačila določa po trenutku nastanka zastavne pravice.³⁰⁹

Hipoteka po navadi nastane v obliki t. i. notarske hipoteke. Gre za to, da je zavarovana terjatev v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa. Neposredna izvršljivost se potem zaznamuje v zemljiški knjigi in učinkuje proti vsakemu kasnejšemu pridobitelju lastninske pravice na zastavljeni nepremičnini³¹⁰. Notarska hipoteka je po vsebini popolnoma enaka kot navadna hipoteka, vendar pa je prednost v tem, da ima upnik, torej posojilodajalec zavarovano terjatev v obliki neposredne izvršljivosti. To pomeni, da upnik ne rabi dokazovati obstoj terjatve, ampak lahko v primeru neplačila takoj zahteva izvršbo, ker že ima izvršljiv naslov. Zastavljeno nepremičnino se lahko proda na podlagi javne dražbe, zavezujočega zbiranja ponudb ali pa na podlagi neposredne pogodbe. Za druga dva načina Zakon o izvršbi in zavarovanju³¹¹ v 183. členu določa, da je potreben sporazum upnikov.

Pri najemu večjih dolgoročnih kreditov bo zavarovanje s hipoteko predpostavka za odobritev kredita. To je predvsem zato, ker ima nepremičnina relativno stabilno gospodarsko vrednost. Je pa zavarovanje s hipoteko povezano s številnimi bančnimi in notarskimi stroški ter stroški povezanimi s cenitvijo nepremičnine. Banka ponavadi zahteva uradno cenitev nepremičnine. Stroški pri notarju pa nastanejo zaradi overitve zemljiško knjižnega dovolila in priprave dokumentacije za vpis hipoteke v zemljiško knjigo. Lahko dodamo tudi stroške sodne takse.³¹²

5.6 Alternativni vir financiranja

Poglavje predstavlja alternative za pridobitev finančnih virov od bančnega posojila. Gospodarski subjekti finančne vire pridobivajo tudi preko naslednjih alternativ:³¹³

- notranji viri financiranja
- javni viri (javni razpisi, subvencije, druge državne pomoči) evropska sredstva
- lastniški vir financiranja (skladi in družbe tveganega kapitala, poslovni angeli)
- faktoring (z zavarovanjem ali brez zavarovanja terjatev)
- leasing (finančni ali operativni leasing)

³⁰⁹ 136. člen SPZ.

³¹⁰ 142. SPZ.

³¹¹ Zakon o izvršbi in zavarovanju (ZIZ) Uradni list RS, št. 11/18 z dne 23. 2. 2018.

³¹² Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 154 – 155.

³¹³ Podjetniški portal, Viri financiranja, URL: <https://www.podjetniski-portal.si/izdelki-in-storitve/viri-financiranja>.

5.6.1 Notranji viri financiranja

Notranji viri financiranja so trenutno v Sloveniji prevladujoč način financiranja podjetij. Sem spadajo nerazdeljeni dobiček, amortizacija in drugi notranji viri kot npr. daljši plačilni rok pri dobaviteljih. Predvsem dobiček je največkrat način notranjega financiranja. Gre za razliko med vsemi prihodki in odhodki. Nerazdeljeni dobiček pa dobimo tako, da se podjetje odloči, da ustvarjenega dobička ne bo izplačalo lastnikom podjetja kot nagrade, ampak bo ta ostal v podjetju s čimer se večja knjigovodska vrednost podjetja in posledično njegova tržna cena. Ta nerazdeljeni dobiček lahko management uporabi za investicije, rast in razvoj podjetja.³¹⁴ Amortizacija ima dve funkciji in sicer: z njo se prenaša vrednost osnovnih sredstev med stroške poslovanja in drugič ustvarja se sklad za financiranje vlaganj v osnovna sredstva. Ko preteče amortizacijska doba se lahko iz zbranih sredstev ponovno financira nabava novih opredmetenih osnovnih sredstev, če pa podjetje nima potreb zanje pa se lahko sredstva namenijo za odplačevanje kreditov ali druge investicije. Poleg amortizacije in nerazdeljenega dobička se lahko podjetje primeroma notranje financira tudi iz: rezervacij, zmanjšanjem davkov, dezinvestiranjem, financiranje iz racionalizacij.³¹⁵

Prednost notranjega financiranja je samostojnost in neodvisnost od finančnega trga. Gre tudi za najcenejšo obliko financiranja, ki ne povzroča stroškov in obveznosti vračila glavnice. Vsekakor pa notranje financiranje ne sme ostati edini vir financiranja podjetja, ker bo zanemarjena donosnost kapitala in ker z zunanjim virom financiranja pridejo določene ugodnosti kot znižanje davčnih osnov.³¹⁶

5.6.2 Javni viri

Vsako leto so objavljeni razpisi v obliki nepovratnih ali povratnih sredstev na občinski, nacionalni in evropski ravni z namenom spodbujanja podjetništva. Razpisi so namenjeni gospodarskim subjektom na vseh področjih, je pa poudarek na ekološkem in socialnem področju ter na razvoju podeželja. Načeloma razpisi pokrivajo vse, tako gradnje, prireditve, raziskave, obnove, ekološke pridelave kot tudi zaposlovanje.³¹⁷

Za leto 2018 je gospodarsko ministrstvo Republike Slovenije napovedalo okoli 400 milijonov evrov spodbud od čigar pa bo zgolj četrtina nepovratnih sredstev ostalo pa bodo povratne oblike pomoči.

³¹⁴ Berlič, Notranji in zunanji viri financiranja v podjetju (2007), str. 8.

³¹⁵ Berlič, Notranji in zunanji viri financiranja v podjetju (2007), str. 9.

³¹⁶ Berlič, Notranji in zunanji viri financiranja v podjetju (2007), str. 9.

³¹⁷ Kos, Viri financiranja podjetja, URL: <https://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/pridobivanje-sredstev/viri-financiranja-podjetja>.

Poleg nacionalnih spodbud pa so podjetjem na voljo tudi zajetne vsote na evropski ravni, kjer pa je huda konkurenca evropskih podjetij. Institucije, ki ponujajo finančne spodbude na nacionalni ravni so:

- Slovenski podjetniški sklad; med predvidenimi ukrepi so največja jamstva za zavarovanje bančnih posojil, kjer je na voljo 77 milijonov evrov. Namen je, da sklad v okviru tega ukrepa zniža stroške bančnega posojila in izda 60 ali 80 odstotno zavarovanje posojil.
- SID banka; največ spodbud bo na voljo malim in srednjim podjetjem.³¹⁸

Na gospodarskem ministrstvu je bilo napovedanih 84 milijonov evrov spodbud za področja raziskav in razvoja. Za razvoj inovativnih produktov, bosta na voljo spodbudi:

- Eureka, ki spodbuja partnerje iz različnih držav pri novem izdelku, storitvi ali pa procesu, ki je tržno zanimiv.
- Pilotni projekti – razpis namenjen podpori projektov s področja pretvorbe, distribucije in upravljanja energije. To je področje na katerega sodi nova veja dejavnosti v Aktivni skupini in potencialno lahko dobi finančno pomoč tudi s strani države.³¹⁹

5.6.3 Lastniški vir financiranja

Lastniško financiranje se razlikuje predvsem od faze v kateri se podjetje nahaja. V začetnih fazah kapital po navadi zagotovi podjetnik sam, v kasnejših fazah pa govorimo predvsem o poslovnih angelih in skladih tveganega kapitala. Prihod kapitala je lahko v obliki denarja, stvari in pravic (patenti, licence).³²⁰

Kasnejši lastniški investitor v podjetje je pripravljen sprejeti veliko tveganje in to brez zavarovanj. Svoj dobiček pa realizira tako, da svoj delež podjetja, ki ga pridobi z investicijo, proda in s tem realizira svoj donos. Ob prihodu lastniškega investitorja je za pričakovati, da bo ta stremel k temu, da bo podjetje finančno optimizirano in uspešno, kajti zgolj tako lahko realizira svoj donos. Taka naložba v podjetje je torej opravljena z namenom realizacije kapitalskih dobičkov, bodisi z rastjo delnic ali vrednosti deležev podjetja.³²¹

³¹⁸ Grapulin, Kje bo denar za podjetja v letu 2018, URL: <https://subvencije.finance.si/8863318>.

³¹⁹ Grapulin, Kje bo denar za podjetja v letu 2018, URL: <https://subvencije.finance.si/8863318..>

³²⁰ Kos, Viri financiranja podjetja, URL: <https://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/pridobivanje-sredstev/viri-financiranja-podjetja>.

³²¹ Kos, Viri financiranja podjetja, URL: <https://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/pridobivanje-sredstev/viri-financiranja-podjetja>.

Poslovni angeli in skladi tveganega kapitala vlagajo zgolj v najperspektivnejše posle. Gre za izrazito dolgoročne posle zato se investira le v podjetja, ki imajo ugotovljen potencial za doseganje visokih stopenj rasti. Podjetje mora imeti mednarodni potencial, izkušeno ekipo in vidno strategijo. Za poslovne angele je značilno, da vlagajo v začetnih fazah podjetja torej, ko je ta še prototip oz. start-up, medtem ko skladi tveganega kapitala z milijonskimi vložki investirajo v podjetja, ki imajo že vzpostavljeno poslovanje in trg.³²²

Skladi tveganega kapitala zbirajo sredstva vlagateljev in jih razpršijo v projekte, ki so praviloma višje vrednosti in donosnosti. Gre za specializirane finančne institucije, ki lastniško investirajo v hitro rastoča, mlada podjetja v zameno za visoke kapitalske dobičke. Njihov motiv je torej dobiček in ne prevzemajo podjetniške vloge. Skladi tveganega kapitala bojo podjetjem dodali vrednost že z vloženim kapitalom s katerim se pospešuje rast, kot tudi z izkušnjami na področju industrije, financ in poslovnih stikov.³²³

Poslovni angeli pa so praviloma premožni posamezniki, ki vlagajo neposredno v konkretno podjetje s čimer tem podjetjem omogočijo kapital in kasneje realizirajo dobičke, ko oz. če podjetje prosperira in prodajo svoj delež, ki so ga kupili po nizki vrednosti.³²⁴

Oba načina zapolnjujeta vrzeli med začetnim stanjem, ko se podjetje financira samostojno z lastnimi prihranki in stanjem, ko so podjetja dovolj sposobna, da se financirajo z bančnimi posojili.³²⁵

5.6.4 Leasing

Leasing je pogodbeno razmerje, kjer leasingodajalec po naročilu leasingojemalca kupi predmet leasinga in mu ga izroči v uporabo. Leasingodajalec v času trajanja pogodbe ostane pravni lastnik, leasingojemalec pa mu za uporabo predmeta leasinga plačuje pogodbeno dogovorjen, praviloma mesečni, obrok. S plačilom zadnjega obroka jemalec leasinga postane pravni lastnik predmeta leasinga.³²⁶

Gre za dražjo obliko financiranja kot bančno posojilo, vendar pa ima številne prednosti in poenostavitve. Leasing pogodba je namreč nastala v praksi in ni zakonsko urejena, zato so možne prilagoditve in izpeljave instituta. Lastnik predmeta pogodbe ostane vse do zadnjega obroka leasingodajalec, zato niso potrebna dodatna zavarovanja posla. Ročnosti so prilagodljive in daljše -

³²² Kos, Viri financiranja podjetja, URL: <https://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/pridobivanje-sredstev/viri-financiranja-podjetja>.

³²³ Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 215.

³²⁴ Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 212.

³²⁵ Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 217.

³²⁶ Podjetniški portal, Leasing, URL: <https://www.podjetniski-portal.si/izdelki-in-storitve/viri-financiranja/Leasing>.

tudi do 15 let. Z leasingom je možno financiranje skoraj vseh premičnin in nepremičnin: osebna in komercialna vozila, nepremičnine, proizvodno in gradbeno opremo, stroje ipd.³²⁷

Postopki odobritve leasinga so hitrejši in krajši kot pri kreditih in ostalih oblikah financiranja. Za sklepanje leasing pogodbe ni potrebna obširna dokumentacija in sama merila za pridobitev leasinga so manj stroga. Višja je tudi fleksibilnost kar zadeva ugotavljanje bonitete strank. Pozitivno je tudi to, da so obroki leasinga praviloma fiksni in se razen spremenljive obrestne mere ne spreminjajo, kar omogoča predvidljivost in načrtno planiranje izdatkov.³²⁸

Prednost je tudi to, da omogoča likvidnost. Stranka lahko proda predmet leasingodajalcu in ga nato vzame nazaj v najem – "sale and lease back". Subjekt proda leasingodajalcu neko stvar za katero dobi kupnino, ki se šteje dejansko za kredit. Lastninska pravica na stvari preide na leasingodajalca. Potem pa se sklene še ena pogodba, ko leasingodajalec daje leasingojemalcu oz. prodajalcu stvar v uporabo za jasno določeno plačilo obrokov. S tem je gospodarskim subjektom omogočeno pridobiti denarna sredstva, ki so enakovredna bančnim posojilom. Taka pogodba se ponavadi sklene s fiksnimi obrestnimi merami, kar podjetju omogoča zavarovanje pred inflacijo.³²⁹

Ločimo finančni in operativni leasing. Za finančnega je značilno, da leasingodajalec kupi predmet financiranja po naročilu leasingojemalca in mu ga izroči v uporabo. Pravni lastnik predmeta financiranja ostane ves čas leasingodajalec, medtem ko je leasingojemalec njegov ekonomski lastnik in uporabnik vse do trenutka zadnjega obroka, ko ta postane pravni lastnik predmeta³³⁰. Stranki določita obdobje trdnosti pogodbe v katerem ne sme nobena enostransko odstopiti. Določeno pogodbeno obdobje je značilno sorazmerno času uporabe opreme. Jemalec ima poleg finančne obveznosti mesečnega obroka tudi stroške in tveganja glede predmeta, ki je dan v leasing.³³¹

Operativni leasing ali poslovni najem pa je posebna vrsta leasinga namenjena tistim, ki jim je v interesu uporaba in ne nakup predmeta leasinga. Po koncu pogodbenega razmerja lastnik torej še naprej ostane leasingodajalec. Gospodarski subjekti mesečno najemnino v celoti knjižijo kot strošek najema, predmet leasinga pa vodi leasing družba in ne gospodarski subjekt, zato lahko prikazujejo nižjo kreditno izpostavljenost. Ob zaključku pogodbe najemnik vrne predmet leasingodajalcu.³³² V primeru operativnega leasinga je leasingodajalec tisti, ki nosi stroške in tveganja glede predmeta

³²⁷ Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 189.

³²⁸ Lopert, Kaj je leasing?, URL: <https://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/pridobivanje-sredstev/leasing>.

³²⁹ Investopedia, Sale and leaseback, URL: <https://www.investopedia.com/exam-guide/cfa-level-1/liabilities/sale-leaseback.asp>.

³³⁰ Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 190.

³³¹ Lopert, Kaj je leasing?, URL: <https://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/pridobivanje-sredstev/leasing>.

³³² Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 191.

leasinga. Tveganje zastarevanja opreme obremenjuje torej dajalca, enako stroški licenc, popravil, itd. Za operativni leasing je značilna tudi t.i. pravica preklica pogodbe. Odvisna je od avtonomije strank glede odpovednih rokov, vendar se morata ravnati po ustaljeni praksi oz. ne sme prihajati do zlorab³³³.

FINANČNI LEASING	OPERATIVNI LEASING
Dolgoročno financiranje	Dolgoročni najem/kratkoročno financiranje
Ni možno odpovedati pogodbe brez posledic – leasingojemalec mora po prekinitvi plačati sedanjo vrednost še neplačanih obrokov	Pogodbo je mogoče odpovedati brez posledic za leasingojemalca
Vzdržuje najemnik	Vzdržuje lastnik
Leasingojemalec sodeluje pri razpolaganju s predmetom leasinga	Razpolaganje predmeta leasinga je v pristojnosti leasingodajalca
Alternativa za dolgoročni kredit ³³⁴	

Negativna stran leasinga je lahko situacija, ko je dogovorjen odkup predmeta po preteku pogodbenega roka, predmet odkupa pa je že tehnološko zastarel. Kot negativno stran leasinga bi lahko navedli tudi dejstvo, da leasingojemalec ne more izvajati izboljšav na najetem predmetu brez odobritve leasingodajalca, torej je njegova avtonomija omejena. Kot zadnje ima lahko negativen

³³³ Lopert, Kaj je leasing?, URL: <https://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/pridobivanje-sredstev/leasing>.

³³⁴ Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 191.

pridih tudi dejstvo, da leasingojemalec postane lastnik predmeta šele po nakazilu zadnjega obroka, kar lahko povzroča zamudnost.³³⁵

Kot negativno lastnost leasinga lahko navedemo tudi minimalni polog, ki je potreben za odobritev leasinga. Ta znaša ponavadi 20 odstotkov kot obvezna lastna udeležba, se pa lahko komitent izogne pologu, če tega nadomesti z drugo ustrežno obliko zavarovanja. Ostali stroški leasinga so še stroški odobritve, ki se pri glavnih leasing hišah (Unicredit Leasing, SKB Leasing, Probanka Leasing) gibljejo okoli 125€ do 300€. Efektivna obrestna mera tako znaša povprečno okoli 9 odstotkov. To kaže na v uvodu zatrjevano lastnost dražje oblike financiranja od bančnega posojila.³³⁶

5.6.5 Faktoring

Faktoring (odkup terjatev) je finančna storitev, ki podjetjem omogoča financiranje poslovanja z odkupom nezapadlih terjatev.³³⁷

Poleg financiranja omogoča faktoring podjetjem tudi zaščito pred tveganjem neplačila ter upravljanje terjatev. Združuje torej tri pomembne funkcije: financiranje, zavarovanje in upravljanje terjatev.³³⁸ Podjetje s prodajo poveča možnost za financiranje poslovanja, izboljša likvidnost in bonitetno oceno.

Dejansko gre za pogodbeno cesijo, urejeno v 417. členu Obligacijskega zakonika: »Upnik lahko s pogodbo, ki jo sklene s kom tretjim, prenese nanj svojo terjatev, izvzemši tiste terjatve, katerih prenos je z zakonom prepovedan, kot tudi tiste, ki so povezane z osebnostjo upnika ali njihova narava nasprotuje prenosu na drugega.«

Faktoring je namenjen predvsem malim, srednjim in hitro rastočim podjetjem, ki si želijo izboljšati likvidnost in zagotoviti predvidljiv denarni tok. Podjetje, ki prodaja blago ali storitev z odloženim plačilom lahko takoj ob izstavitvi fakture s strani faktorja prejme sredstva, s katerimi financirajo svoje poslovanje. Ni pa izključena možnost, da bi po faktoringu poseglo večje podjetje, namreč s tem lahko izboljšuje svojo boniteto in dosega konkurenčne prednosti v mednarodnem poslovnem okolju.³³⁹

Faktor je poslovni partner, ki je kupec terjatve za takojšnje plačilo in nase prevzame tveganje plačila ter nalogo izterjave dolga. Plačilo faktor dobi v obliki diskonta pri izplačilu nakupne cene. Do

³³⁵ Lopert, Kaj je leasing?, URL: <https://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/pridobivanje-sredstev/leasing>.

³³⁶ Kondža, Stroški lizinga, URL: <http://www.delo.si/gospodarstvo/stroski-lizinga.html>.

³³⁷ Podjetniški portal, Faktoring, URL: <https://www.podjetniski-portal.si/izdelki-in-storitve/viri-financiranja/Faktoring>.

³³⁸ Achilles, Kaj je faktoring?, URL: <http://www.achilles.si/faktoring/>.

³³⁹ Achilles, Kaj je faktoring?, URL: <http://www.achilles.si/faktoring>.

plačila je faktor upravičen, ker nase prevzame tveganje neplačila dolžnika, in ker podjetju zagotavlja denarna sredstva takoj in ne šele ob zapadlosti terjatve.³⁴⁰ Nakupno ceno terjatev predstavlja znesek na računu, zmanjšan za provizijo in zadržana sredstva, ki se izplačajo ko stranka poravnava račun. Provizije znašajo vse od 0.9 pa do dveh odstotkov. Določi se glede na vrednost posla, boniteto podjetja, plačilni rok.³⁴¹

Factoring se lahko izvaja z ali pa brez regresne pravice. Pri tem gre za to ali prodajalec terjatve jamči, da bo v primeru neplačila dolžnik vrnil predčasno izplačana sredstva ali ne. V primeru, da podjetje želi odkup terjatve brez regresne pravice bo diskont faktorja višji, ker ta krije večje tveganje. Vendar v primeru, da je terjatev prodana z regresno pravico podjetje nase sprejme dodatno tveganje in to je vračilo denarja in plačilo stroškov faktorja.³⁴² To lahko likvidnostno stanje podjetja samo še poslabša. Zato je priporočljivo, da se podjetje odloči za regresni factoring samo v primeru, da dolžnika pozna oz. je prepričano v njegovo plačilno sposobnost ali dobro bonitetno oceno.

vir: Podjetniški portal³⁴³

Slika 13: Factoring

³⁴⁰ Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 199.

³⁴¹ Achilles, Kaj je factoring?, URL: <http://www.achilles.si/factoring>.

³⁴² Stupica, Denar, Denar, Denar, str. 205.

³⁴³ Podjetniški portal, Factoring, URL: <https://www.podjetniski-portal.si/izdelki-in-storitve/viri-financiranja/Factoring>.

6 Konkurenčno pravo

6.1 Uvod

Konkurenčno pravo je eno ključnih pravnih področij pri delovanju podjetij na trgu. Konkurenčno pravo je sklop pravil, ki urejajo delovanje podjetij na trgu in skrbi, da se pri tem ne kršijo dobri poslovni običaji ter pravila konkurenčnega prava. Ker smo precej mlada država se naše konkurenčno pravo šele razvija in zato še nima tradicije in ustaljene sodne prakse. Poleg tega pa smo tudi majhna država, kar pomeni, da je tudi kršitev razmeroma malo. Naše konkurenčno pravo se torej gradi počasi. Ker je Slovenija članica EU nas zavezujejo tudi njihova pravila in mednarodni akti. Tudi naš ključni organ v okviru konkurenčnega prava Javna agencija za varstvo konkurence Republike Slovenije sodeluje z nekaterimi mednarodnimi organizacijami s katerimi skupaj usklajujejo konkurenčno politiko na območju EU.

V nadaljevanju bom predstavila konkurenčno politiko v Sloveniji ter nekatere temeljne institute konkurenčnega prava, katerih uporaba se največ pojavlja v praksi. Poleg tega bom predstavila tudi delovanje organov, ki v naši državi skrbijo za usklajeno presojanje konkurenčnih dejavnosti. Za potrebe tega pravnega vodiča za tuje investitorje sem izluščila nekatere najbolj temeljne pojme, saj bi presojanje vseh lahko povzročilo nepotrebno zmedo pri tujih investitorjih, ki jih ne zanima celotna slovenska konkurenčna politika, ampak le tisto, kar je zanje ključno.

6.2 Konkurenčna politika v Sloveniji

6.2.1 Konkurenčna politika v slovenskem gospodarskem sistemu

Republika Slovenija je mlada država, ki svoje pravo šele razvija in ga uveljavlja. Zato je obravnava nekaterih institutov za naše okolje nova in se nanjo počasi prilagajamo. Pred osamosvojitvijo je bilo naše gospodarstvo centralno plansko, kar je pomenilo, da je bilo le to vodeno centralizirano. V tem gospodarstvu ni bilo konkurenčnega prava, kar je razumljivo glede na njegovo naravo, ki je bila pogojena s takratnim načinom vodenja države. Danes imamo socialno tržno gospodarstvo, kjer sta vloga in položaj konkurenčnega prava in s konkurenco povezanih institutov veliko večja. Proces spreminjanja gospodarstva se je začel z novo Ustavo Republike Slovenije, ki je utemeljila pojme zasebne lastnine in svobodne gospodarske pobude. Pravica do zasebne lastnine daje njenemu imetniku možnost svobodnega razpolaganja na premoženjsko pravnem področju. Pravica do svobodne gospodarske pobude pa posamezniku omogoča delovanje na trgu, ki je podvrženo tržnemu mehanizmu v okolju zdrave konkurence. Prepovedane pa so gospodarske dejavnosti, ki so v nasprotju z javno koristjo in pa dejanje nelojalne konkurence ter taka dejanja, ki v nasprotju z

zakonom omejujejo konkurenco. Trg in tržna konkurenca ne bi smela biti razumljena kot končni cilj, ampak le kot sredstvo za uresničevanje legitimnih ciljev.³⁴⁴

Novi Ustavi je sledila tudi ureditev na nižji, zakonski ravni. Konkurenčno pravo je urejeno v Zakonu o preprečevanju omejevanja konkurence³⁴⁵ (v nadaljevanju: ZPOMK – 1). Zakonodajalec je pri sprejetju zakona upošteval in se zgledoval po ureditvah konkurence v drugih primerljivih ureditvah in ob tem seveda upošteval akte EU, ki zavezujejo Republiko Slovenijo. Sprejete predpise je bilo potrebno začeti uporabljati tudi v praksi, zaradi česar so bila ustanovljena specializirana telesa, klasična upravna telesa in sodišča, ki naj bi skrbela za uveljavljanje novo sprejetih predpisov s področju konkurenčnega prava v praksi. Telesa morajo delovati neodvisno in strokovno zaradi narave njihovega dela in zaradi prava EU, ki na nek način to zapoveduje. Predvsem je ta neodvisnost strogo razlagana za varuha konkurence in za sektorske regulatorje. Slovensko konkurenčno politiko tako oblikuje več dejavnikov, in sicer: pravo EU, Ustava, zakoni, sodna veja oblasti in pa tudi izvršilna veja oblasti.³⁴⁶

6.2.2 Institucionalna ureditev

Osrednji institut ureditve konkurenčnega prava v Sloveniji je ZPOMK – 1. Zakon se deli na devet delov in velja za vse gospodarske subjekte, lokalne skupnosti in državo. Poleg tega zakona pa se vprašanj, ki so povezana s konkurenčnim pravom dotika tudi Ustava Republike Slovenije v 74. členu, ki pravi, da so dejanja nelojalne konkurence prepovedana, prav tako pa so prepovedana tudi ravnanja, ki v nasprotju z zakonom omejujejo konkurenco.

Zakonodajalec je izmed ravnanj, ki lahko kažejo na protipravno omejevanje konkurence izbral tri, ki jih je vključil v Kazenski zakonik³⁴⁷. Ta ravnanja so: kršitev prepovedi omejevalnih sporazumov med podjetji, zlorabe prevladujočega položaja in ustvarjanje prepovedane koncentracije podjetij. Po ZPOMK-1 naštetih ravnanj štejejo le kot prekršek, za pregon po Kazenskem zakoniku pa je potrebno, da storilec doseže še preprečitev ali pomembno oviranje ali izkrivljanje konkurence v Republiki Sloveniji ali na trgu EU ali njenem pomembnem delu ali pa da se doseže pomemben vpliv na trgovino med državami članicami. Pomemben vpliv in velika premoženjska korist ali škoda sta po 225. členu KZ-1 objektivna pogoja kaznivosti, kar pomeni, da se ne zahteva, da sta ta dva znaka

³⁴⁴ Ferčič, Stranpoti slovenske konkurenčne politike (2015), str. 408 – 421.

³⁴⁵ Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence, Uradni list RS, št. 36/2008

³⁴⁶ Ferčič, Stranpoti slovenske konkurenčne politike (2015), str. 408 – 421.

³⁴⁷ Kazenski zakonik, Uradni list RS, št. 55/2008

zajeta v naklepu storilca. To pa ne pomeni, da med ravnanjem storilca in nastalo škodo ne rabi biti izkazana vzročna zveza.³⁴⁸

6.2.3 Agencija za varstvo konkurence

Izvršilno vejo oblasti tvorijo predvsem: varuh konkurence, sektorski regulatorji, inšpekcijske službe in specializirane enote posameznih ministrstev. Vlogo varuha konkurence pri nas opravlja Javna agencija RS za varstvo konkurence (v nadaljevanju: Agencija). Gre za pravno osebo javnega prava, ki je pristojna za nadzor nad izvajanjem Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence in izvajanjem 101. in 102. člena Pogodbe o delovanju EU.³⁴⁹

Agencija za varstvo konkurence obravnava primere omejevalne koordinacije podjetij, zlorabe prevladujočega položaja in tržne koncentracije, ki so primeri protipravnega omejevanja konkurence. Agencija spremlja in analizira razmere na trgu, vodi postopke in izdaja odločbe (zoper akte AVK ni mogoča pritožba) in sklepe ter podaja mnenja Državnemu zboru in Vladi glede vprašanj, ki se nanašajo na njeno pristojnost.³⁵⁰

O kršitvah odloča kot prekrškovni organ in pod zakonsko določenimi pogoji vloži tožbo za ugotovitev ničnosti omejevalnega sporazuma ali protipravnega izvrševanja tržne koncentracije. Za razliko od varuha konkurence sektorski regulatorji niso pristojni za vse, ampak le za enega ali več sektorjev. Njihova naloga je predvsem vzpostavitev učinkovite tržne konkurence, še posebej z zagotavljanjem dejanskega dostopa do omrežja in primerne cene za njihovo uporabo. Lahko bi rekli, da AVK v trg posega *ex post*, sektorski regulatorji pa *ex ante*. Pravo EU je na področju sektorskih regulatorjev precej strogo in članicam nalaga ustanovitev visoko specializiranih in neodvisnih teles, ki naj bi pospeševala spreminjanje nekonkurenčnih trgov v bolj konkurenčne.³⁵¹

Tržni inšpektorat Republike Slovenije deluje v okviru ministrstva, ki je pristojno za gospodarski razvoj in tehnologijo. Tržni inšpektorat je pristojen za inšpekcijski nadzor nad izvajanjem zakonov in drugih predpisov s področja gospodarskih dejavnosti. Varstvo lojalne konkurence je torej zgolj ena izmed njihovih nalog.³⁵²

Sektor za spremljanje državnih pomoči deluje kot organizacijska enota Direktorata za javno premoženje v okviru Ministrstva za finance, ki je med drugim pristojno za izvajanje Zakona o

³⁴⁸ Ferlinc, Protipravno omejevanje konkurence kot kaznivo dejanje (2017), str. 10 – 13.

³⁴⁹ Ferlinc, Protipravno omejevanje konkurence kot kaznivo dejanje (2017), str. 10 – 13.

³⁵⁰ Ferlinc, Protipravno omejevanje konkurence kot kaznivo dejanje (2017), str. 10 – 13.

³⁵¹ Ferlinc, Protipravno omejevanje konkurence kot kaznivo dejanje (2017), str. 10 – 13.

³⁵² Ferlinc, Protipravno omejevanje konkurence kot kaznivo dejanje (2017), str. 10 – 13.

spremljanju državnih pomoči. V sistemu tržnega gospodarstva je konkurenca nujen pogoj za dobro delovanje trga, zato je nujno, da jo varujejo tudi javna telesa oziroma, da je se njeno varovanje izvaja v javnem interesu. Pri uveljavljanju konkurenčnega prava razlikujemo med javnopravnim in zasebnopravnim uveljavljanjem. Zasebnega uveljavljanja je glede na statistiko konkurenčnopravnih zadev, ki pridejo na drugo in tretjo stopnjo pristojnosti sodišč zaenkrat še zelo malo.³⁵³

6.2.4 Mednarodno sodelovanje

Agencija pri svojem delu sodeluje tudi z mednarodnimi organizacijami, s čimer se zagotavlja večja harmonizacija prava in politike konkurence. V okviru Evropske mreže za konkurenco (European Competition Network – ECN) agencija sodeluje z Evropsko komisijo in nacionalnimi organi za varstvo konkurence. ECN je bila ustanovljena zato, da bi države članice sodelovale pri izvajanju 101. in 102. člena PDEU. Naslednja mednarodna organizacija je Mednarodna mreža za konkurenco (International Competition Network). Ta služi za izmenjavo izkušenj med organi za varstvo konkurence. Poleg tega se ICN ukvarja tudi s protimonopolnimi vprašanji ter podaja predloge za usklajenost konkurenčnopravnih ureditev med državami članicami. Poleg zgoraj naštetih pa Agencija sodeluje tudi z OECD, ki združuje gospodarsko najrazvitejše države na svetu.³⁵⁴

6.3 Podrobnejša ureditev posameznih pojmov/dejanj

6.3.1 Omejevalna ravnanja

Omejevalna ravnanja so nadpomenka za omejevalne sporazume med podjetji in zlorabe prevladujočega položaja enega ali več podjetij. Da lahko opredelimo, kdaj gre za omejevalno ravnanje, moramo najprej vedeti kaj pomeni pojem podjetje. Po 3. členu ZPOmK-1 je podjetje vsak subjekt, ki opravlja gospodarsko dejavnost ne glede na svojo pravnoorganizacijsko obliko in lastninsko pripadnost. Gre za pojem, ki je širši od pojma pravne osebe v davčnem ali gospodarskem pravu. Pod pojem podjetja štejemo tudi podjetniška združenja, ki neposredno ne opravljajo gospodarske dejavnosti, ampak lahko vplivajo na ravnanje podjetij na trgu.³⁵⁵

³⁵³ Ferčič, Stranpoti slovenske konkurenčne politike (2015), str. 408 – 421.

³⁵⁴ Letno poročilo Agencije za leto 2016, http://www.varstvo-konkurence.si/fileadmin/varstvo-konkurence.si/pageuploads/letna_porocila/Letno_porocilo_AVK_2016.pdf.

³⁵⁵ Javna agencija RS za varstvo konkurence, omejevalna ravnanja, <http://www.varstvo-konkurence.si/omejevalna-ravnanja/>.

6.3.1.1 Omejevalni sporazumi

Zakon o preprečevanju omejevanja konkurence v 6. členu pravi, da so nični in prepovedani sporazumi med podjetji, sklepi podjetniških združenj in usklajena ravnanja podjetij, katerih cilj je preprečevanju, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na ozemlju Republike Slovenije. Gre za generalno klavzulo, poleg katere zakon primeroma našteva še nekatere druge oblike delovanja, ki so prepovedane. V primeru, da ima tako ravnanje vpliv na trgovanje med članicami EU, lahko uporabimo tudi 101. člen PDEU. Opredelitev sporazuma je zelo široka. Gre za skupen načrt strank, ki omejujejo njihovo samostojno odločanje. Zadošča že izražena skupna volja podjetij, ki je prostovoljna in ki opredeljuje obnašanje na trgu. Za sporazum se ne zahteva nobena posebna obličnost. Lahko je usten ali pisen.³⁵⁶

Pri usklajenih ravnanjih ne pride do sporazuma ampak se ta sporazum nadomesti z dejanskim sodelovanjem. Gre za stik med podjetji katerega cilj je vplivati na konkurenta. Bistveno je, da podjetje prilagodi svoje delovanje drugemu podjetju. Udeležba v usklajenem ravnanju je, če podjetje prilagodi delovanje kot posledico odločitve, ki ni bila sprejeta v izolaciji, temveč v sodelovanju, ko podjetje prilagodi svoje delovanje drugim. Obstajati morajo okoliščine, ki kažejo na voljo podjetij, da ravnajo usklajeno. Zato je potrebno dokazati, da do takega obnašanja ne bi prišlo brez izmenjave informacij in da so podjetje to storila zavestno. Ta zadnji element je pomemben za razlikovanje usklajenih ravnanj od vzporednih, ki niso protipravna. Pri vzporednih ravnanjih gre za spremembo obnašanja določenega podjetja, ki se zgodi zgolj zaradi prilagajanja tržnim razmeram.³⁵⁷

Za razliko od sporazuma in usklajenega ravnanja gre pri sklepih podjetniških združenj za enostranski pravni akt. Le ta nastane po volji podjetij. Sklepi podjetniških združenj so lahko obvezujoči ali pa neobvezujoči. Zanje je značilno, da se vzpostavi nek organ odločanja, ki namesto njih (podjetij) izraža voljo in s tem vpliva na tržno obnašanje članic združenja. Pri tem ni pomembno, če združenje samo sklepa posle, če trguje ali če se pojavlja na trgu. Bistveno je, da združenje vpliva na članice, organizira njihovo delovanje in zanje predpisuje pogoje. Cilj oziroma učinek ravnanja podjetja mora biti preprečevanje, oviranje ali izkrivljanje konkurence, kot to določa zakon. To ugotavlja Agencija, ki pa ni dolžna dokazovati dejanskih ali potencialnih učinkov na trgu.³⁵⁸

³⁵⁶ Javna agencija RS za varstvo konkurence, omejevalni sporazumi, <http://www.varstvo-konkurence.si/omejevalna-ravnanja/omejevalni-sporazumi/>.

³⁵⁷ Javna agencija RS za varstvo konkurence, omejevalni sporazumi, <http://www.varstvo-konkurence.si/omejevalna-ravnanja/omejevalni-sporazumi/>.

³⁵⁸ Javna agencija RS za varstvo konkurence, omejevalni sporazumi, <http://www.varstvo-konkurence.si/omejevalna-ravnanja/omejevalni-sporazumi/>.

Omejevalne sporazume delimo na horizontalne in vertikalne. Delitev se opravi glede na to ali gre za podjetja, ki delujejo na isti stopnji ali ne. Horizontalni oziroma kartelni sporazumi so sporazumi med podjetji, ki delujejo na isti stopnji proizvodne oziroma distribucijske verige. Tipično v okviru horizontalnih sporazumov govorimo o kartelih, ki omejujejo konkurenco s tem, da določajo nakupne ali prodajne cene, omejujejo proizvodnjo ali prodajo. Vertikalni sporazumi so najbolj tipično franšizne pogodbe, vzdrževanje cen za nadaljnjo prodajo in še nekatere druge oblike.³⁵⁹

Omejevalni sporazumi so načeloma prepovedani, od tega pa poznamo tudi določene izjeme. Te izjeme so:

- Sporazumi, ki prispevajo k izboljšanju proizvodnje ali razdelitve dobrin ali ki pospešujejo tehnični in gospodarski razvoj (tretji odstavek 6. člena ZPOmK – 1)
- Sporazumi, ki sicer so protipravni, ampak so majhnega pomena in jih zato ne sankcioniramo – doktrina *de minimis* (7. člen ZPOmK – 1).

V tretjem odstavku 6. člena so določene dovoljene omejitve konkurence. Gre za izjeme od sicer prepovedane omejitve konkurence. Te izjeme se lahko nanašajo na posamičen sporazum ali pa na skupino sporazumov. Zato razlikujemo med posamičnimi in skupinskimi izjemami. Posamične izjeme se nanašajo na konkreten sporazum, sklep ali ravnanje. Stranka tak sporazum priglasijo s prošnjo, naj se ugotovi, da so podani razlogi za dopustnost takega sporazuma. Dokler Komisija ne odobri prošnje se sporazum šteje za omejevalni. Pri skupinskih izjemah pa gre za to, da so nekatere vrste in nekateri tipi sporazumov dovoljeni, ker spadajo v določeno skupino. Takrat Komisija ne presoja sestavin konkretnega primera ampak preveri, če sporazum spada v katerega izmed dovoljenih tipov sporazumov.³⁶⁰

Doktrina *de minimis* iz prepovedanih ravnanj izvzema tista ravnanja, ki ne vplivajo bistveno na delovanje trga. Ta doktrina velja tako za sporazume, sklepe podjetniških združenj kot tudi za usklajena ravnanja. Da je neko dejanje v nasprotju s konkurenčnim pravom mora biti eden od vzrokov za spremembo tržnih razmerij. Za sporazume majhnega pomena se štejejo tisti sporazumi, katerih skupni tržni delež na nobenem od upoštevanih trgov na ozemlju Republike Slovenije, na katere se sporazum nanaša, skupaj z drugimi podjetji v skupini ne presega:

³⁵⁹ Javna agencija RS za varstvo konkurence, omejevalni sporazumi, <http://www.varstvo-konkurence.si/omejevalna-ravnanja/omejevalni-sporazumi/>.

³⁶⁰ Grilc, ZAKON O PREPREČEVANJU OMEJEVANJA KONKURENCE S KOMENTARJEM (2009), str. 111.

- 10 odstotkov, kadar gre za podjetja, ki delujejo na isti stopnji proizvodnje ali trgovine (horizontalni sporazumi),
- 15 odstotkov, kadar gre za podjetja, ki delujejo na različnih stopnjah proizvodnje ali trgovine (vertikalni sporazumi),
- 10 odstotkov, kadar gre za mešane horizontalno-vertikalne sporazume ali kadar je težko opredeliti, ali gre za horizontalni ali vertikalni sporazum.³⁶¹

Če je konkurenca na upoštevem trgu omejena zaradi kumulativnih učinkov, nastalih zaradi enakih ali podobnih sporazumov drugih podjetij, so pragovi tržnih deležev iz prejšnjega odstavka zmanjšani na 5 odstotkov.³⁶²

Četrti odstavek 7. člena ZPOmK – 1 določa, da ne moremo uporabiti doktrine *de minimis*, čeprav podjetje ali podjetja v skupini ne dosežajo zgornjih pragov, če gre za določen tip sporazuma. Vedno so prepovedani horizontalni sporazumi, katerih cilj je določanje cen, omejitev proizvodnje ali prodaje ali pa razdelitev trga ali virov nabave. Prav tako so vedno prepovedani vertikalni sporazumi katerih cilje je določanje maloprodajnih cen ali popodletiev teritorialne zaščite udeleženi podjetjem ali tretjim osebam.³⁶³

6.3.1.2 Zloraba prevladujočega položaja

Poleg omejevalnih sporazumov pod pojem omejevalnih ravnanje štejemo tudi zlorabo prevladujočega položaja. Če ima taka zloraba učinke na notranjem, torej slovenskem trgu, za sankcioniranje uporabimo 9. člen ZPOmK – 1. Če pa ima zloraba prevladujočega položaja čezmejne učinke, potem pa gre za kršitev 102. člena PDEU.³⁶⁴

Treba je opozoriti, da sam prevladujoč položaj na trgu ni prepovedan, prepovedana je njegova zloraba. Prevladujoč položaj je tak položaj, ki podjetju omogoča, da ravna neodvisno od svojih konkurentov, strank in potrošnikov. Nasprotno to pomeni tudi, da ravnanja konkurentov, potrošnikov in strank ne vplivajo na delovanje podjetja. Domneva se, da ima podjetje prevladujoč položaj, kadar ima na trgu Republike Slovenije tržni delež višji od 40 odstotkov. Kadar pa gre za

³⁶¹ Grilc, ZAKON O PREPREČEVANJU OMEJEVANJA KONKURENCE S KOMENTARJEM (2009), str. 121.

³⁶² Grilc, ZAKON O PREPREČEVANJU OMEJEVANJA KONKURENCE S KOMENTARJEM (2009), str. 121.

³⁶³ Četrti odstavek 6. člena ZPOmK – 1.

³⁶⁴ Luka Bernard, Presoja ravnanj podjetja s prevladujočim položajem po učinku (2017), str. 598 – 624.

prevladujoč položaj dveh ali več podjetij potem pa mora biti za domnevo prevladujočega položaj tržni delež višji od 60 odstotkov.³⁶⁵

Poleg tržnega deleža obstajajo tudi druga merila za določanje prevladujočega položaja, in sicer:

- Stopnja konkurence na trgu
- Možnosti financiranja
- Ovire za vstop na trg
- Možnosti nakupa in prodaje podjetja.

Podjetje, ki ima prevladujoč položaj mora zaradi svojega vpliva na trg še bolj paziti na zadostno raven konkurenčnosti.

Primere zlorab prevladujočega položaja delimo v dve skupini:

1. Izkoriščevalske zlorabe: njihov cilj je oškodovanje potrošnikov
2. Izključevalske zlorabe: usmerjene so proti konkurentom.³⁶⁶

6.3.2 Koncentracije podjetij

Koncentracija je ena izmed prepovedanih oblik združevanja med podjetji v luči konkurenčnega prava.³⁶⁷ Po 10. členu ZPOMK-1 gre za koncentracijo v primeru trajnejših sprememb kontrole nad podjetjem, do katere pride zaradi:

- združitve dveh ali več podjetij ali delov podjetij, ki so bili prej neodvisni;
- pridobitev neposredne ali posredne kontrole nad celotnim podjetjem ali delom podjetja ali več podjetij, s strani ene ali več fizičnih oseb, ki že kontrolirajo najmanj eno podjetje ali s strani enega ali več podjetij, ki pridobi kontrolo nad podjetjem z nakupom vrednostnih papirjev, premoženja, s pogodbo ali na kakšen drug način;

³⁶⁵ Javna agencija RS za varstvo konkurence, zloraba prevladujočega položaja <http://www.varstvo-konkurence.si/omejevalna-ravnanja/zloraba-prevladujocega-polozaja/>.

³⁶⁶ Javna agencija RS za varstvo konkurence, zloraba prevladujočega položaja <http://www.varstvo-konkurence.si/omejevalna-ravnanja/zloraba-prevladujocega-polozaja/>.

³⁶⁷ Javna agencija RS za varstvo konkurence, koncentracije podjetij, <http://www.varstvo-konkurence.si/koncentracije-podjetij/>.

- ustanovitve skupnega podjetja med dvema ali več prej neodvisnimi podjetji, ki opravlja vse funkcije samostojnega podjetja z daljšim trajanjem (t. i. full functioning joint venture).³⁶⁸

6.3.2.1 Priglasitev koncentracije

V določenih primerih je treba koncentracijo priglasiti Javni agenciji RS za varstvo konkurence. To se zgodi v primeru, ko sta izpolnjena tako pravni kot ekonomski pogoj. Pravni pogoj je izpolnjen, če dejanje ustreza merilom, ki so opredeljena v 10. členu ZPOmK -1, ki so navedeni zgoraj. Mora iti za trajnejšo spremembo kontrole nad podjetjem. Ekonomski pogoj je prav tako opredeljen v zakonu, in sicer v 42. členu ZPOmK – 1.³⁶⁹

Ekonomski pogoj je izpolnjen, če je skupni letni promet podjetij, ki so vključena v koncentracijo skupaj z drugimi podjetji v skupini v predhodnem letu presejel 35 milijonov EUR na trgu Republike Slovenije in je letni promet podjetja, ki je bilo prevzeto skupaj z drugimi podjetji v skupini presejel 1 milijon EUR na slovenskem trgu. Letni promet zajema čiste prihodke od prodaje proizvodov in storitev, ne obsega pa čistih prihodkov od prodaje proizvodov in storitev med podjetji v skupini. Tako se presoja letni promet v primeru, da koncentracija nastane z udeležbo podjetij v skupini. Kadar pa do koncentracije pride s pridobitvijo kontrole nad podjetjem ali delom podjetja pa se upošteva letni promet tistih delov, ki so udeležena v koncentraciji. Posebna definicija letnega prometa pa pride v poštev v primeru presojanja letnega prometa kreditnih in finančnih institucij ter zavarovalnic. Pri kreditnih in finančnih institucijah letni promet zajema tri vrste finančnih prihodkov:

- finančne prihodke iz deležev
- finančne prihodke iz poslovnih terjatev
- finančne prihodke iz danih posojil.³⁷⁰

Letni promet zavarovalnic pa vključuje znesek zavarovalnih premij, ki vključujejo terjatve in prihodke, ki nastanejo s sklenitvijo zavarovalnih pogodb. Izpoljenost ekonomskega in pravnega pogoja zavezuje tudi podjetja s sedežem v tujini. Ni potrebno, da so podjetja organizirana v kateri izmed statusno – pravnih oblik, ki jih predpisuje naš zakon, ampak zadostuje že dejstvo, da imajo na našem trgu promet. Kljub nedoseganju oziroma neizpolnjevanju zgoraj naštetih pogojev pa lahko

³⁶⁸ 10. člen ZPOmK- 1.

³⁶⁹ Javna agencija RS za varstvo konkurence, priglasitev koncentracij, <http://www.varstvo-konkurence.si/koncentracije-podjetij/priglasitev/>.

³⁷⁰ Javna agencija RS za varstvo konkurence, priglasitev koncentracij, <http://www.varstvo-konkurence.si/koncentracije-podjetij/priglasitev/>.

Agencija v 15ih dneh od obvestila o izvedbi koncentracije pozove podjetja k priglasitvi, če imajo skupaj z drugimi podjetji v skupini več kot 60 odstotni tržni delež na trgu RS. V primeru, ko Agencija pozove podjetja, imajo ta 30 dni časa, da priglasijo koncentracijo.³⁷¹

Koncentracija mora biti priglašena v 30 dneh od:

- sklenitve pogodbe
- objave javne ponudbe
- pridobitve kontrole.

Koncentracija mora biti priglašena v roku 30ih dni od takrat, ko nastopi prvi izmed teh dogodkov. Priglasitev mora opraviti tista oseba ali podjetje, ki pridobi kontrolo. Če pa koncentracija nastane z združitvijo pa morajo priglasiti vsa podjetja, ki se združujejo. Priglasitev se opravi na obrazcu, skladnem z Uredbo o vsebini obrazca za priglasitev koncentracije podjetij (Uradni list RS, št. 36/09 in 3/14). Ob priglasitvi koncentracije je treba plačati upravno takso.³⁷²

V določenih primerih je treba koncentracijo priglasiti tudi Evropski komisiji, in sicer, da so izpolnjeni pogoji, ki jih določa Uredba Sveta (ES) št. 139/2004 z dne 20. januarja 2004 o nadzoru koncentracij podjetij (UL L 24, 29.1.2004, str. 1–22). Zakon določa tudi globe v primeru, da podjetje ali posameznik prepozno priglasijo koncentracijo ali pa, če je sploh ne priglasijo. Pravno osebo ali posameznika, ki ne priglasijo koncentracije zadane plačilo globe v višini 10 odstotkov letnega prometa. Poleg tega pa se kaznuje tudi odgovorno osebo. Globa za odgovorno osebo se giblje med 5.000 in 10.000 EUR. To je določeno v 74. členu ZPOmK – 1.³⁷³

ZPOmK-1 v prvem odstavku 44. člena določa, da osebe ne smejo uresničevati pravic in obveznosti iz koncentracije dokler Agencija ne izda odločbe, da je koncentracija skladna s pravili konkurenčnega prava. Dejanja, ki so storjena v nasprotju s to določbo, so nična. Če podjetje ne upošteva te določbe, se ga lahko kaznuje z globo, ki je enaka tisti, ki zadane podjetje ali posameznika, ki ne priglasijo koncentracije ali pa jo priglasijo prepozno.³⁷⁴

³⁷¹ Javna agencija RS za varstvo konkurence, priglasitev koncentracij, <http://www.varstvo-konkurence.si/koncentracije-podjetij/priglasitev/>.

³⁷² Javna agencija RS za varstvo konkurence, priglasitev koncentracij, <http://www.varstvo-konkurence.si/koncentracije-podjetij/priglasitev/>.

³⁷³ Javna agencija RS za varstvo konkurence, priglasitev koncentracij, <http://www.varstvo-konkurence.si/koncentracije-podjetij/priglasitev/>.

³⁷⁴ Javna agencija RS za varstvo konkurence, priglasitev koncentracij, <http://www.varstvo-konkurence.si/koncentracije-podjetij/priglasitev/>.

6.3.2.2 Postopek presoje pred agencijo

Postopek presoje pred agencijo se lahko začne na podlagi priglasitve ali pa po uradni dolžnosti. V primeru, da podjetje ni priglasilo koncentracije, pa je izkazana verjetnost, da je prišlo do koncentracije kot jo predpisuje zakon. V takem primeru se postopek presoje začne na podlagi sklepa o uvedbi postopka.

Pri presoji koncentracije agencija upošteva več dejavnikov, kot so: geografski in proizvodni trg, tržni položaj podjetij, ki so udeležena v koncentraciji, povpraševanje in ponudba na upoštevanem trgu, možnosti za financiranje in vse kar bi lahko vplivalo na delovanje podjetja oziroma združenih podjetij v prihodnosti. Agencija izda končno odločbo v vsakem primeru, torej tudi, če ugotovi, da koncentracija ni podrejena določbam zakona. Kadar pa dejanje podjetij ustreza merilom koncentracije, kot jo predpisuje zakon, pa Agencija izda odločbo s katero bodisi ugotovi skladnost koncentraciji s pravili konkurenčnega prava, bodisi da soglasje pod pogojem izpolnitve določenih ukrepov ali pa ugotovi neskladnost koncentracije s konkurenčnopравниimi pravili in izda odločbo, ki prepoveduje koncentracijo.³⁷⁵

Agencija mora izdati odločbo v 25 delovnih dneh od prejema popolne priglasitve. V primeru, da gre za sum glede skladnosti koncentracije s pravili konkurence, mora Agencija izdati odločbo v šestdesetih delovnih dneh od izdaje sklepa o uvedbi postopka. V primeru, da priglasitelj koncentracije predlaga korektivne ukrepe, se rok za izdajo odločbe ali sklepa o uvedbi postopka podaljša za 15 delovnih dni. Na odložne pogoje glede izdaje odločbe, ki jih stranke zapišejo v pogodbe, Agencija ni vezana in jih ni dolžna upoštevati. Agencija je vezana na prej omenjene roke, ki jih predpisuje zakon in ne na roke, ki jih stranke zapišejo v pogodbi.³⁷⁶

6.4 Sodno varstvo

Zoper odločbe Agencije ni mogoča pritožba, je pa mogoče začeti upravni spor pri Upravnem sodišču Republike Slovenije. To je določeno v 54. – 61.a členu ZPOmK-1. V primeru, da Agencija izda prekrškovno odločbo pa je mogoče začeti spor pred Okrajnim sodiščem v Ljubljani.³⁷⁷

Predlog novele ZPOmK-1 ohranja enako ureditev nelojalne konkurence kot jo poznamo že iz Zakona o varstvu konkurence. V nasprotju z dosedanjo ureditvijo pa se ukinjata prekrškovno in

³⁷⁵ Javna agencija RS za varstvo konkurence, postopek presoje pred agencij, <http://www.varstvo-konkurence.si/koncentracije-podjetij/postopek-presoje-pred-agencijo/>.

³⁷⁶ Javna agencija RS za varstvo konkurence, postopek presoje pred agencij, <http://www.varstvo-konkurence.si/koncentracije-podjetij/postopek-presoje-pred-agencijo/>.

³⁷⁷ Vovk, ZPOmK -1 (2015), str. 34.

upravno varstvo nelojalne konkurence. Na podlagi novejših sodnih praks Tržnega inšpektorata pri izdaji začasne prepovedi ni pristojevo ugotavljati zakonskih elementov nelojalne konkurence, temveč je vložena tožba zadostna podlaga za izdajo začasne prepovedi ravnanja podjetja, ki velja do konca civilnega sodnega postopka.³⁷⁸

To je lahko problematično v situacijah, ko Tržni inšpektorat ugotovi, da v določeni tožbi niso izpolnjeni zakonski pogoji za obstoj nelojalne konkurence. To torej lahko pomeni, da neko podjetje določen čas ne more opravljati svoje dejavnosti, kljub temu, da ni šlo za dejanje nelojalne konkurence. Izdaja začasne prepovedi je v takem primeru lahko problematična zaradi dolgotrajnosti civilnih sodnih postopkov. Dalj časa trajajoče neopravljanje dejavnosti pa lahko vodi v postopek likvidacije ali stečaja podjetja. Kljub črtanju začasne prepovedi v upravnem postopku ima podjetje še vedno možnost, da pri pristojnem sodišču zahteva izdajo začasne odredbe, s katero bo lahko doseglo začasno prepoved dejanj nelojalne konkurence. Podjetja bodo odslej spore zaradi dejanj nelojalne konkurence reševala v civilnem postopku pred sodišči.³⁷⁹

6.5 Zaključek

Bistveno pri konkurenčnem pravu je, da monopol oziroma prevladujoč položaj sam po sebi ni prepovedan, prepovedana pa je njegova zloraba. Za preprečevanje zlorab pa so ustanovljeni posebni organi, ki te zlorabe preprečujejo in sankcionirajo.

Slovenska ureditev se je v zadnjih letih močno izboljšala, saj varstvo konkurence ni več pod okriljem ministrstva, ampak deluje kot samostojen organ. To je ključno zato, ker mora varstvo konkurence biti v rokah neodvisnega organa zato, da je to varstvo učinkovito.

Menim, da je le malo kartelov in koncentracij dovolj strogo sankcionirano. Ker je slovenski trg majhen, je sankcioniranje še toliko bolj pomembno. Vsaka koncentracija lahko na tako majhen trg, kot je slovenski zelo negativno vpliva, saj hitro pride do zlorab in neželenih učinkov na trgu.

Naša ureditev konkurenčnega prava se mi sicer zdi ustrezna in tudi dosega vsa merila evropskega pravnega okolja. Težava uresničevanja načela pravne države v naši državi ni v določbah in ustreznosti predpisov, ampak nastane predvsem v operativi. To pomeni, da tako Agencija kot tudi sodišča nekatere zadeve v veliki meri rešujejo prepočasi in v neskladju z zakonskimi roki. Iz letnega poročila Agencije za leto 2016 tudi izhaja, da največjo težavo predstavlja pomanjkanje kadra v

³⁷⁸ Vovk, ZPOmK -1 (2015), str. 34.

³⁷⁹ Vovk, ZPOmK -1 (2015), str. 34.

Agenciji, ki zaradi gospodarske rasti in s tem povečanja dela, ni uspela obravnavati vseh zadev v rokih.³⁸⁰

³⁸⁰ Letno poročilo Agencije za leto 2016, http://www.varstvo-konkurence.si/fileadmin/varstvo-konkurence.si/pageuploads/letna_porocila/Letno_porocilo_AVK_2016.pdf.

7 Delovnopravno področje

7.1 Delavec in delodajalec

Definicije delodajalca:

- »Oseba, ki zaposluje delavca na podlagi pogodbe o zaposlitvi.«³⁸¹
- »Oseba, ki na kakršnikoli drugi pravni podlagi zagotavlja delo delavcu, razen oseb, ki zagotavljajo delo delavcem v gospodinjstvu in nosilcev kmetij, ki opravljajo delo z družinskimi člani na kmetijah v skladu s predpisi o kmetijstvu.«³⁸²
- »Fizična oseba, ki s člani svojih gospodarstev oziroma z družinskimi člani opravlja pridobitno ali drugo dejavnost.«³⁸³
- »Uporabnik, h kateremu so v skladu s predpisi, ki urejajo delovna razmerja, napoteni delavci s strani delodajalca (agencijski delavci), ki opravlja dejavnost zagotavljanja dela delavcev drugemu uporabniku.«³⁸⁴

Definicije delavca:

- »Oseba, ki pri delodajalcu opravlja delo na podlagi pogodbe o zaposlitvi.«³⁸⁵
- »Oseba, ki na kakršni koli drugi pravni podlagi opravlja delo za delodajalca.«³⁸⁶
- »Oseba, ki pri delodajalcu opravlja delo zaradi usposabljanja.«³⁸⁷

7.2 Splošno

Delo ustvarja razmerja med ljudmi. Ta razmerja so lahko različna in imajo različno pravno naravo. V primeru sklenitve pogodbe o zaposlitvi, gre za delovnopravno razmerje, medtem ko gre v primeru pogodbenega dela za pogodbo civilnega prava, kjer se uporabljajo pravila obligacijskega prava. Delo onkraj delovnega razmerja načeloma ni predmet delovnega prava oz. delovne zakonodaje, zato

³⁸¹ Člen 5 Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1), 2013. Uradni list RS, št. 21/13.

³⁸² Člen 3 Zakona o varstvu in zdravju pri delu (ZVZD-1), 2011. Uradni list RS, št. 43/11.

³⁸³ Člen 3 ZVZD-1.

³⁸⁴ Člen 3 ZVZD-1.

³⁸⁵ Člen 5 ZDR-1.

³⁸⁶ Člen 3 ZVZD-1.

³⁸⁷ Člen 3 ZVZD-1.

gre delovnopravno varstvo le delavcem. V delovnopravnem razmerju je pomembno razlikovati med delom in zaposlitvijo. Zaposlitev v vsakem primeru pomeni delo, vendar ni vsako delo zaposlitev.

Pereč problem povsod po svetu predstavlja brezposelnost, ki je v veliki meri odvisna od stanja gospodarstva v posamezni državi in stanja na globalnem trgu. V Sloveniji stopnja brezposelnosti znaša 5.3 odstotkov³⁸⁸, kar nas v EU uvršča nekje na sredino. Za lažjo primerjavo vzemimo stopnje brezposelnosti nekaterih bližnjih držav:³⁸⁹ Nemčija 3.4 odstotkov, Avstrija 4.9 odstotkov, Hrvaška 9.1 odstotkov, Italija 11.2 odstotkov, Madžarska 3.7 odstotkov.

Delovno razmerje je pogodbeno razmerje, predmet pogodbe o zaposlitvi pa ni delo kot blago (»commodity«), temveč aktivnost posameznika. Sklene jo delavec, zanj velja delovnopravna zakonodaja, za druge pa ne. Na drugi strani je predmet podjemne pogodbe rezultat in ne gre za delovno razmerje.

Tradicionalne oblike dela:

- a) Za odvisno delo: Pogodba delovnega prava, kjer je ena oseba drugi podrejena.
- b) Za neodvisno delo (pogodba civilnega prava): Samozaposlitev, pri kateri tovrstna oseba uživa status po Zakonu o gospodarskih družbah (ZGD-1).
- c) Pogodbeno delo: Podjemna pogodba in avtorsko delo.

Nove oblike dela: Gre za oblike dela onkraj/zunaj delovnega razmerja. Predvsem razmah samozaposlitve, podjemnih, avtorskih in inominatnih pogodb. Nove zakonite oblike dela: začasna in občasna dela za upokoјence (ZUTD), začasna in občasna dela študentov, osebno dopolnilno delo (ZPDZC-1).

Primarna uporaba ZDR-1:³⁹⁰

- za delovna razmerja med delodajalci, ki imajo sedež ali prebivališče v Republiki Sloveniji, in pri njih zaposlenimi delavci.
- za delovna razmerja med tujimi delodajalci in delavci, sklenjena na podlagi pogodbe o zaposlitvi na območju Republike Slovenije.
- za delavce, ki jih tuji delodajalec napoti na delo v Republiko Slovenijo na podlagi pogodbe o zaposlitvi po tujem pravu, se uporablja ta zakon v skladu z določbami, ki urejajo položaj

³⁸⁸ Unemployment rates, URL: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics.

³⁸⁹ Unemployment rates, URL: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics.

³⁹⁰ Člen 3 ZDR-1.

delavcev, napotenih na delo v Republiko Slovenijo. (člen 210/II: Delavcu iz prejšnjega odstavka mora delodajalec zagotoviti pravice po predpisih Republike Slovenije in po določbah kolektivne pogodbe na ravni dejavnosti, ki urejajo delovni čas, odmore in počitke, nočno delo, minimalni letni dopust, plačo, varnost in zdravje pri delu, posebno varstvo delavcev in zagotavljanje enakopravnosti, če je to za delavca ugodneje.)

Subsidiarna uporaba ZDR-1:³⁹¹

- delovna razmerja delavcev, zaposlenih v državnih organih, v lokalnih skupnostih in v zavodih, drugih organizacijah ter zasebnikih, ki opravljajo javno službo. (ZJU- velja primarno za zaposlene v LS in državni upravi(ministrstva, občine), za vse ostale v javnem sektorju velja primarno ZDR-1)
- delovna razmerja mobilnih delavcev, če ni glede delovnega časa, nočnega dela, odmorov in počitkov drugače določeno s posebnim zakonom. (Zakon o delovnem času in obveznih počitkih mobilnih delavcev ter o zapisovalni opremi v cestnih prevozih-ZDCOPMD; mobilni delavci so delavci ki vozijo avtobuse... - vozniki, imamo poseben zakon, glede delovnega časa se primarno uporablja ta zakon, subsidiarno ZDR)
- delovna razmerja pomorščakov, razen za vprašanja, ki so drugače določena v posebnem zakonu. (Pomorski zakonik, ZDR, prehodno obdobje, ker nimamo posebnega zakona)

Definicija delovnega razmerja iz ZDR-1:³⁹² »Delovno razmerje je razmerje med delavcem in delodajalcem, v katerem se delavec prostovoljno vključi v organiziran delovni proces delodajalca in v njem za plačilo, osebno in nepretrgano opravlja delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca.«

Iz tega lahko izluščimo naslednje elemente:

1. Odplačnost pogodbe. Delavec dela ne more podariti. Izjava, s katero se delavec odpove plačilu nima nikakršne veljave.
2. Osebno opravljanje dela (institut personea). Delo lahko opravlja samo tisti s katerim je delodajalec sklenil pogodbo o zaposlitvi.
3. Dlje trajajoča delovna aktivnost. Pri kateri rok za izpolnitev pogodbene obveznosti ni značilen element.
4. Vez podrejenosti med delavcem in delodajalcem.

³⁹¹ Člen 2 ZDR-1.

³⁹² Člen 4 ZDR-1.

Pri nas je pogodba o zaposlitvi pogodba delovnega prava. Poleg nje ima tovrstno naravo pogojno tudi kolektivna pogodba. Avtonomija pogodbenih strank je pri sklepanju delovnopравnih pogodb omejena predvsem v smislu vsebine. Omejena pa je tudi izbira strank, katero pogodbo skleniti. Stranki se namreč ne moreta svobodno odločiti, katero pogodbo bosta sklenili.

7.2.1 Primerjava pogodbe o zaposlitvi in civilnopravne pogodbe o delu

Pogodba o zaposlitvi³⁹³	Pogodba o delu³⁹⁴
pogodba delovnega prava	pogodba civilnega prava
stranki nista enakopravni, delavec podrejen, vezan na vodila in nadzor s strani delodajalca	stranki sta enakopravni, ni podrejenosti, ni nadzora in navodil kot pri pogodbi o zaposlitvi
delavec daje delodajalcu na razpolago svojo aktivnost, predmet pogodbe je obligacija prizadevanja	predmet pogodbe je obligacija rezultata, saj se podjemnik zaveže k izvedbi dela, končnemu izdelku
delavec lahko delo opravi le osebno	osebno delo ni pogoj, delo lahko opravi tretja oseba
delavec prejme plačo, pogodba o zaposlitvi je nujno odplačna, delavec dela ne more podariti	podjemnik prejme plačilo, delo lahko podari
v zameno za svoj podrejen položaj, delavec ne nosi poslovnega rizika, deležen delovnopравnega varstva	podjemnik delo organizira sam, odgovarja za uspeh, nosi poslovni riziko

³⁹³ Člen 17.-53 ZDR-1

³⁹⁴ Člen 619.-648 Obligacijskega zakonika (OZ), 2001. Uradni list RS, št. 83/01.

7.2.2 Oblika pogodbe o zaposlitvi

Pogodba o zaposlitvi je oblična pogodba. Sklepa se v pisni obliki. S pisnostjo se poveča transparentnost razmerja. Zelo pomembna je tudi zaradi preprečevanja sporov v zvezi z delovnim razmerjem. Vendar pa pisnost v tem primeru nima konstitutivnega značaja, pripisujemo ji le dokazni namen (forma ad probationem).³⁹⁵

Pri tem poznamo dve izjemi, kjer je obličnost bistvenega pomena:³⁹⁶ pogodba o zaposlitvi za določen čas (če ni sklenjena v pisni obliki, velja domneva da gre za pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas) in konkurenčna klavzula.

Oseba, ki je dopolnila 15 let ima sposobnost skleniti pogodbo o zaposlitvi.³⁹⁷ Tujci (državljeni 3. držav), morajo za sklenitev pogodbe izpolnjevati pogoje, določene v posebnih predpisih.³⁹⁸

7.2.3 Postopek sklenitve pogodbe o zaposlitvi

Pomembno vloga ima akt o sistematizaciji delovnih mest/del. To je edini akt, ki ga delodajalec mora imeti v primeru, ko zaposluje več kot 10 delavcev. V njem se določijo in poimenujejo delovna mesta ter pogoji, ki jih mora izpolnjevati delavec za posamezno delovno mesto.

Zahteva se obvezna javna objava prostega delovnega mesta, v kateri se objavijo pogoji in zahtevane lastnosti kandidata. Pogoje določi delodajalec v aktu o sistematizaciji delovnih mest. Izjeme od obveznosti javne objave določa ZDR-1 v 26. členu.

26. člen (izjeme od obveznosti objave)³⁹⁹

»(1) Izjemoma se lahko pogodba o zaposlitvi sklene **brez javne objave**, če gre za:

- sklenitev nove pogodbe o zaposlitvi med delavcem in delodajalcem zaradi spremenjenih okoliščin,
- obveznosti delodajalca iz naslova štipendiranja,
- zaposlitev invalida po zakonu, ki ureja zaposlovanje invalidov,

³⁹⁵ Člen 17 ZDR-1.

³⁹⁶ Člen 14 in 40 ZDR-1.

³⁹⁷ Člen 21 ZDR-1.

³⁹⁸ Člen 23 ZDR-1.

³⁹⁹ Člen 26 ZDR-1.

- zaposlitev za določen čas, ki po svoji naravi traja največ tri mesece v koledarskem letu ali zaposlitev za določen čas za nadomeščanje začasno odsotnega delavca,
- zaposlitev za nedoločen čas osebe, ki je pri delodajalcu opravljala pripravništvo, oziroma ki je bila pri delodajalcu zaposlena za določen čas, razen v primeru zaposlitve za določen čas iz tretjega odstavka 22. člena tega zakona in v primeru zaposlitve za določen čas za nadomeščanje začasno odsotnega delavca,
- zaposlitev zaradi dela v prilagoditvenem obdobju na podlagi dokončne odločbe in potrdila pristojnega organa, izdane v postopku priznavanja kvalifikacij po posebnem zakonu,
- zaposlitev s polnim delovnim časom osebe, ki je bila pri delodajalcu zaposlena s krajšim delovnim časom,
- zaposlitev družbenikov v pravni osebi,
- zaposlitev družinskih članov delodajalca, ki je fizična oseba,
- zaposlitev voljenih in imenovanih funkcionarjev oziroma drugih delavcev, ki so vezani na mandat organa ali funkcionarja v lokalnih skupnostih, političnih strankah, sindikatih, zbornicah, društvih in njihovih zvezah,
- poslovodne osebe, prokuriste in vodilne delavce iz drugega odstavka 74. člena tega zakona«

Nedopustna vprašanja so določena v drugem odstavku 28. člena ZDR-1, pri čemer zakon dopušča kandidatu, da na nedovoljeno vprašanje ne odgovori.

7.2.4 Vsebina pogodbe o zaposlitvi

Vsebino pogodbe o zaposlitvi določa 31. člen ZDR-1:⁴⁰⁰

»(1) Pogodba o zaposlitvi mora vsebovati:

- **podatke o pogodbenih strankah** z navedbo njunega prebivališča oziroma sedeža,
- **datum nastopa dela,**

⁴⁰⁰ Člen 31 ZDR-1.

- **naziv delovnega mesta** oziroma vrsto dela, s kratkim opisom dela, ki ga mora delavec opravljati po pogodbi o zaposlitvi in za katero se zahtevajo enaka raven in smer izobrazbe in drugi pogoji za opravljanje dela v skladu z 22. členom tega zakona,
- **kraj opravljanja dela;** če ni naveden točni kraj, velja, da delavec opravlja delo na sedežu delodajalca,
- **čas,** za katerega je sklenjena pogodba o zaposlitvi, razlog za sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas in določilo o načinu izrabe letnega dopusta, če je sklenjena pogodba o zaposlitvi za določen čas,
- določilo ali gre za pogodbo o zaposlitvi s polnim ali krajšim delovnim časom,
- določilo o dnevnem ali tedenskem delovnem času in razporeditvi delovnega časa,
- določilo o znesku osnovne plače delavca v eurih, ki mu pripada za opravljanje dela po pogodbi o zaposlitvi ter o morebitnih drugih plačilih,
- določilo o drugih sestavinah plače delavca, plačilnem obdobju, plačilnem dnevu in o načinu izplačevanja plače,
- določilo o letnem dopustu oziroma načinu določanja letnega dopusta,
- dolžino odpovednih rokov,
- navedbo kolektivnih pogodb, ki zavezujejo delodajalca oziroma splošnih aktov delodajalca, ki določajo pogoje dela delavca, in
- druge pravice in obveznosti v primerih, določenih s tem zakonom.

(2) V pogodbi o zaposlitvi se glede vprašanj, navedenih v sedmi, deveti, deseti in enajsti alineji prejšnjega odstavka, stranki lahko sklicujeta na veljavne zakone, kolektivne pogodbe oziroma splošne akte delodajalca.«

Vsaka sprememba pogodbe o zaposlitvi mora biti **v pisni obliki!**

7.2.5 Obveznosti delavca

- a) **Opravljanje dela:** Delavec mora vestno opravljati svoje delo, v času in kraju, ki sta določena za izvajanje dela. V primerih, določenih z zakonom ali kolektivno pogodbo mora opravljati

tudi drugo delo. Upoštevati mora delodajalčeva navodila, prav tako pa spoštovati predpise o varnosti in zdravju pri delu.

- b) Obveznost obveščanja o relevantnih okoliščinah.
- c) Prepoved škodljivega ravnanja: V nasprotnem primeru lahko odškodninsko odgovarja.
- d) Obveznost varovanja poslovne skrivnosti.
- e) Prepoved konkurence:
 - Konkurenčna prepoved: Določa jo ZDR-1. Delavec ne sme brez soglasja delodajalca, v svojem prostem času konkurirati dejavnosti, ki jo delodajalec dejansko izvaja. Delodajalec lahko v primeru kršitve zahteva povrnitev škode, nastale z delavčevim ravnanjem.
 - Konkurenčna klavzula: Določiti se mora v pogodbi o zaposlitvi in zavezuje samo tiste delavce, ki pri opravljanju dela dobijo določena znanja. Dogovori se lahko največ za obdobje dveh let po prenehanju pogodbe o zaposlitvi in le za primere prenehanja pogodbe o zaposlitvi s sporazumom med strankama, zaradi redne odpovedi s strani delavca, redne odpovedi delavcu iz krivdnega razloga ali izredne odpovedi delavcu s strani delodajalca.⁴⁰¹ Delavec je v tem obdobju upravičen do ustreznega nadomestila, če mu spoštovanje konkurenčne klavzule onemogoča pridobitev zaslužka primerljivega njegovi prejšnji plači. O prenehanju klavzule se lahko stranki dogovorita sporazumno. Klavzula prav tako preneha veljati, če je delodajalec huje kršil določila pogodbe o zaposlitvi in je delavec odpovedal pogodbo o zaposlitvi ter v roku enega mesca pisno izjavil, da ni vezan s konkurenčno klavzulo.⁴⁰²

7.2.6 Obveznosti delodajalca

- a) Zagotavljanje dela
- b) Obveznost zagotavljanja varnih delovnih razmer
- c) Obveznost varovanja delavčeve osebnosti
- d) Obveznost plačila⁴⁰³

7.2.7 Zaposlovanje invalidov

V Sloveniji imamo glede zaposlovanja invalidov sprejet kvotni sistem, ki je urejen v Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI). Zavezanci so vsi delodajalci, registrirani v Sloveniji, ki zaposlujejo najmanj 20 delavcev. Pri tem so izključena diplomatska in konzularna predstavništva, invalidska podjetja (zaposlujejo in usposablajo najmanj 40 odstotkov

⁴⁰¹ Člen 40 ZDR-1.

⁴⁰² Člen 33.-42. ZDR-1.

⁴⁰³ Člen 43.-48. ZDR-1.

invalidov od vseh zaposlenih) in zaposlitveni centri. Kvota pomeni obvezni delež invalidov od števila vseh zaposlenih pri določenem delodajalcu.

»Invalid oziroma invalidka (v nadaljnjem besedilu: invalid) je oseba, ki pridobi status invalida po tem zakonu ali po drugih predpisih, in oseba, pri kateri so z odločbo pristojnega organa ugotovljene trajne posledice telesne ali duševne okvare ali bolezni in ima zato bistveno manjše možnosti, da se zaposli ali ohrani zaposlitev ali v zaposlitvi napreduje.«⁴⁰⁴ V kvoto se štejejo invalidi, ki jih delodajalec kot take prijavi v obvezno zavarovanje.

»Kvoto določi **Vlada Republike Slovenije** na predlog Ekonomsko socialnega sveta z uredbo. Kvota je glede na registrirano področje glavne dejavnosti SKD delodajalca lahko različna, vendar ne more biti **nižja od 2 odstotkov in ne višja od 6 odstotkov** od skupnega števila zaposlenih delavcev.«⁴⁰⁵

Pri tem imajo delodajalci tudi možnost nadomestne izpolnitve kvote, ki je določena v 64. členu ZZRZI. V primeru, če posamezen delodajalec ne izpolni kvote mora plačati Skladu RS za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov, 70 odstotkov minimalne plače za vsakega invalida, ki bi ga moral zaposliti. Zakon določa tudi vzpodbude za zaposlovanje invalidov, med katerimi so za delodajalca najpomembnejše naslednje:

- oprostitev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje zaposlenih invalidov
- nagrade za preseganje kvote
- letne nagrade delodajalcem za dobro prakso na področju zaposlovanja invalidov

7.3 Vrste pogodb o zaposlitvi

7.3.1 Pogodba o zaposlitvi za nedoločen čas

V naši zakonodaji je določena kot pravilo. Vendar v praksi prevladujejo pogodbe o zaposlitvi za določen čas in ostale atipične oblike, ki dajejo delodajalcem večjo fleksibilnost pri upravljanju z delovno silo.

12. člen (pogodba o zaposlitvi za nedoločen čas)⁴⁰⁶

(1) Pogodba o zaposlitvi se sklepa za nedoločen čas, če s tem zakonom ni drugače določeno.

⁴⁰⁴ Člen 3 Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI), 2004. Uradni list RS, št. 63/04.

⁴⁰⁵ Člen 62 ZZRZI.

⁴⁰⁶ Člen 19 ZDR-1.

(2) Če s pogodbo o zaposlitvi čas trajanja ni pisno določen oziroma če pogodba o zaposlitvi za določen čas ni sklenjena v pisni obliki ob nastopu dela, se domneva, da je pogodba o zaposlitvi sklenjena za nedoločen čas.

7.3.2 Pogodba o zaposlitvi za določen čas

Najpogostejša atipična oblika pogodbe o zaposlitvi. Razen vnaprej znanega datuma prenehanja, so delavci v povsem enakem položaju kot pri pogodbi za nedoločen čas. Zakonodajalec želi zajezi sklepanje teh pogodb v praksi. To poskuša doseči z naslednjimi omejitvami: vsebinske (54. člen ZDR-1), časovna (55. člen ZDR-1), določitev pravice do odpravnine in obličnost (v nasprotnem primeru velja domneva sklenitve pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas).

Razlogi, v primeru katerih je mogoče skleniti pogodbo za določen čas, so navedeni v 54. členu ZDR-1:⁴⁰⁷

»- izvrševanje dela, ki po svoji naravi traja določen čas,

- nadomeščanje začasno odsotnega delavca,

- začasno povečan obseg dela,

- zaposlitev tujca ali osebe brez državljanstva, ki ima enotno dovoljenje kot ga določa zakon, ki ureja vstop in prebivanje tujcev, in dovoljenje za sezonsko delo, kot ga določa zakon, ki ureja zaposlovanje, samozaposlovanje in delo tujcev, razen kadar je enotno dovoljenje izdano na podlagi soglasja za zaposlitev, samozaposlitev ali delo,

- poslovodno osebo ali prokurista,

- vodilnega delavca iz prvega odstavka 74. člena tega zakona,

- opravljanje sezonskega dela,

- delavca, ki sklene pogodbo o zaposlitvi za določen čas zaradi priprave na delo, usposabljanja ali izpopolnjevanja za delo, oziroma izobraževanja,

- zaposlitev za določen čas zaradi dela v prilagoditvenem obdobju na podlagi dokončne odločbe in potrdila pristojnega organa, izdane v postopku priznavanja kvalifikacij po posebnem zakonu,

⁴⁰⁷ Člen 54 ZDR-1.

- opravljanje javnih del oziroma vključitev v ukrepe aktivne politike zaposlovanja v skladu z zakonom,
- pripravo oziroma izvedbo dela, ki je projektno organizirano,
- delo, potrebno v času uvajanja novih programov, nove tehnologije ter drugih tehničnih in tehnoloških izboljšav delovnega procesa ali zaradi usposabljanja delavcev,
- predajo dela,
- voljene in imenovane funkcionarje oziroma druge delavce, ki so vezani na mandat organa ali funkcionarja v lokalnih skupnostih, političnih strankah, sindikatih, zbornicah, društvih in njihovih zvezah,
- druge primere, ki jih določa zakon oziroma kolektivna pogodba na ravni dejavnosti.«

55. člen v drugem odstavku določa trajanje pogodbe za določen čas:⁴⁰⁸ »Delodajalec ne sme skleniti ene ali več zaporednih pogodb o zaposlitvi za določen čas za isto delo, katerih neprekinjen čas trajanja bi bil daljši kot dve leti, razen v primerih, ki jih določa zakon, ter v primerih iz druge, četrte, pete, šeste in štirinajste alineje prvega odstavka prejšnjega člena. Pogodba o zaposlitvi za določen čas iz razloga predaje dela lahko traja največ en mesec.«

7.3.3 Pogodba o zaposlitvi med delavcem in delodajalcem, ki opravlja dejavnost zagotavljanja dela delavcev drugemu uporabniku

Tudi tukaj gre za atipično pogodbo o zaposlitvi, ki jo opredeljuje razmerje med tremi subjekti: delavec, delodajalec in uporabnik. Delavec sklene pogodbo o zaposlitvi z delodajalcem, nato pa delo opravlja pri uporabniku. Delodajalci so v tem primeru agencije, kot sta npr. Adecco in Manpower. Za uporabnike je ta oblika zelo ugodna, ker je prožna. Uporabnik namreč ne odpušča, to mora reševati agencija. Pri tem mora se mora odločiti, ali jih bo odpustila in plačala odpravnino, ali pa poiskala druge uporabnike.

Če ima delavec pri uporabniku 100 enot plače, mora imeti 100 enot plače tudi delavec, ki je k uporabniku napoten.

⁴⁰⁸ Člen 55 ZDR-1.

Delodajalce se omejuje z določitvijo kvote, ki jo določa v 59. člen ZDR-1 v svojem tretjem odstavku.⁴⁰⁹

»(3) Število napotenih delavcev pri uporabniku ne sme presegati 25 odstotkov števila zaposlenih delavcev pri uporabniku, razen če ni s kolektivno pogodbo na ravni dejavnosti določeno drugače. V to omejitev se ne všttevajo delavci, ki so pri delodajalcu za zagotavljanje dela zaposleni za nedoločen čas. Omejitev iz tega odstavka se ne uporablja za uporabnika – manjšega delodajalca.«

Pravilo, ki se ga mora držati agencija je, da mora sklepati pogodbe za nedoločen čas. Pogodba za določen čas se lahko sklene le, če so pri uporabniku izpolnjeni pogoji za tako pogodbo. Posebnosti take pogodbe o zaposlitvi (61. člen ZDR-1):

- Dogovor o delu pri uporabniku.
- Višina plačila za delo in nadomestila so odvisni od dejanskega opravljanja dela pri uporabnikih, upošteva kolektivne pogodbe in splošne akte, ki zavezujejo posameznega uporabnika.
- Pogodba za nedoločen čas, v kateri se dogovorita tudi o nadomestilu plače v primeru prenehanja potrebe pri uporabniku oziroma za čas v katerem uporabnik ne zagotavlja dela.

7.3.4 Pogodba o zaposlitvi s krajšim delovnim časom

Namen tovrstne pogodbe je pro rata temporis. To pomeni, če delavec dela polovični delovni čas, dobi polovico plače. Pri tem se tudi zavarovalna in pokojninska doba štejeta polovično.⁴¹⁰ V praksi so na tak način zaposlene večinoma ženske. Zakon ne pozna pogojev za sklenitev te pogodbe, gre za stvar dogovora med delavcem in delodajalcem.

Kaj sploh je krajši delovni čas? Šteje se čas, ki je krajši od polnega delovnega časa, ki velja pri delodajalcu. Torej potrebno je izhajati iz načina ureditve pri posameznem delodajalcu. Polni delovni čas pa se lahko doseže pri več delodajalcih.

7.3.5 Pogodba o delu na domu

Določena je v 68. členu ZDR-1. O njej govori posebna konvencija MOD, ki ni ratificirana s strani Slovenije. V naš zakon je povzeta le osnovna ideja. Delavec je še vedno osebno podrejen

⁴⁰⁹ Člen 59 ZDR-1.

⁴¹⁰ Člen 65 ZDR-1.

delodajalcu. Pri tem je lahko nadzor nad njem relativno visok. Izpostavlja se predvsem problem varstva zasebnosti pri opravljanju dela s telekomunikacijskimi napravami.

7.3.6 Pogodba o zaposlitvi s poslovodno osebo

73. člen (pogodba o zaposlitvi s poslovodno osebo ali prokuristom)⁴¹¹

»(1) Če **poslovodna oseba ali prokurist** sklepa **pogodbo o zaposlitvi**, lahko v pogodbi o zaposlitvi stranki, ne glede na drugi odstavek 9. člena tega zakona, **drugače** uredita pravice, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja v zvezi:

- s pogoji in omejitvami delovnega razmerja za določen čas,
- z delovnim časom,
- z zagotavljanjem odmorov in počitkov,
- s plačilom za delo,
- z disciplinsko odgovornostjo,
- s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi.

(2) Ne glede na 4. člen tega zakona se v primeru, ko se pogodba o zaposlitvi sklene med poslovodno osebo in družbo, katere edini lastnik je ta poslovodna oseba, oziroma zavodom, katerega edini ustanovitelj je ta poslovodna oseba, takšno razmerje lahko šteje kot delovno razmerje.

(3) Glede pravic, obveznosti in odgovornosti poslovodne osebe iz 2. odstavka se uporabljajo določbe 1. odstavka tega člena.«

74. člen (vodilni delavci)⁴¹²

»(1) **Vodilni delavec**, ki vodi poslovno področje ali organizacijsko enoto pri delodajalcu in ima pooblastila za sklepanje pravnih poslov ali za samostojne kadrovske in organizacijske odločitve, lahko **izjemoma** sklene pogodbo o zaposlitvi za določen čas, če je že zaposlen pri delodajalcu na drugih delih za nedoločen čas ali če gre za vodilnega delavca, ki je na vodilno delo imenovan v skladu z zakonom ali z aktom o ustanovitvi.

⁴¹¹ Člen 73 ZDR-1.

⁴¹² Člen 74 ZDR-1.

(2) V času opravljanja vodilnega dela po pogodbi o zaposlitvi za določen čas v primeru, če je delavec že zaposlen pri delodajalcu na drugih delih za nedoločen čas, **mirujejo** pravice, obveznosti in odgovornosti iz pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas.

(3) Vodilnemu delavcu, ki ima za opravljanje vodilnega dela sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas, v primeru odpovedi pogodbe o zaposlitvi brez njegove volje ali krivde zaradi predčasne razrešitve ali ker po poteku mandata ni ponovno imenovan, pripadajo pravice, ki delavcem pripadajo na podlagi določb tega zakona, ki veljajo za odpoved iz poslovnega razloga.«

Če zakon pravi, da lahko pogodba določi drugače, to pomeni tudi slabše. Od strank je odvisno, kakšno pogodbo želita skleniti. To je lahko pogodba civilnega prava, lahko pa je tudi pogodba gospodarskega prava, v primerih kadar s.p. vodi podjetje. V praksi večina »direktorjev« sklepa pogodbe o zaposlitvi. Poslovodne osebe so v dvojnem položaju: v statusno-pravnem razmerju, ki nastane z aktom o imenovanju in pogodbenem, notranjem razmerju. Statusno razmerje učinkuje navzven, pogodbeno razmerje pa navznoter, torej napram družbi, ki jo le-ta vodi.

7.3.7 Sprememba delodajalca

Na tem mestu je potrebno omeniti institut spremembe delodajalca, ki je zelo pomemben pri pravnem prenosu med podjetji. Gre za posebnost v delovnem pravu. Pomeni, da pod določenimi pogoji sprememba identitete delodajalca ne vpliva na obstoj delovnega razmerja, niti na obstoj pravic, ki jih ima delavec po pogodbi o zaposlitvi.

S kakšno situacijo se lahko soočimo, ko gre za spremembo delodajalca?

- Eno podjetje kupi drugo podjetje
- Prevzem družbe, pri čemer želi prevzemnik družbo uničiti.

Institut se nanaša na vprašanje prehajanja delavcev od prvotnega delodajalca k drugemu. Običajno to pomeni, da pri prvem delodajalcu pogodba preneha, delavec pa se nato zaposli pri drugemu delodajalcu s sklenitvijo nove pogodbe o zaposlitvi. Če so izpolnjeni pogoji za spremembo delodajalca, delavci od prvega delodajalca (prenosnika) preidejo k drugemu (prevzemniku) avtomatično. Podpis nove pogodbe ni potreben.

Kriterija, ki morata biti izpolnjena za pravni prenos sta: ohranitev identitete podjetja in sprememba identitete delodajalca. Ob predpostavki, da sta izpolnjena, pride do avtomatičnega prenosa delavca od delodajalca prenosnika do delodajalca prevzemnika. Prehod delodajalcev ni sestavni del pogodbe med delodajalcema oziroma ni stvar volje pogodbenih strank. Tudi v bodoče veljajo iste pogodbe s

pravicami in obveznostmi na dan pravnega prenosa. Za določen čas po spremembi ni potrebno oziroma dovoljeno sklepati novih pogodb o zaposlitvi.

7.4 Prenehanje pogodbe o zaposlitvi

Pogodba o zaposlitvi preneha na naslednje načine:⁴¹³

- S potekom časa – pogodba za določen čas
- Smrt delavca oz. delodajalca kot fizične osebe
- Prenehanje s sporazumom
- Redna ali izredna odpoved
- S sodbo sodišča
- Po samem zakonu

7.4.1 Prenehanje pogodbe za določen čas

Pogodba za določen čas preneha s potekom časa, s tem ko je določeno delo opravljeno ter s prenehanjem razloga, zaradi katerega je bila sklenjena. Tukaj gre na nek način za redno prenehanje. Zakon dopušča, da se pogodba tudi predčasno prekine zaradi razlogov, navedenih pri odpovedi pogodbe za nedoločen čas.

Pri tem je potrebno opozoriti na novost, ki jo je prinesel ZDR-1, in sicer pravico do odpravnine (glej 3-7 odstavek 79 ZDR-1). Odpravnina je mišljena v primerih, ko pogodba za določen čas preneha redno.

Delavec te pravice nima v naslednjih primerih:⁴¹⁴

- prenehanje pogodbe za opravljanje javnih del
- primeri, ko delavec in delodajalec takoj po prenehanju skleneta pogodbo za nedoločen čas
- po prihodu odsotnega delavca nazaj na delo
- prenehanje sezonskega dela

7.4.2 Odpoved pogodbe o zaposlitvi

S strani delavca:

- redna odpoved brez obrazložitve (spoštovanje odpovednega roka)

⁴¹³ Člen 77 ZDR-1.

⁴¹⁴ Člen 79 ZDR-1.

- izredna odpoved v zakonsko določenih primerih (brez odpovednega roka, taksativno določeni razlogi)

S strani delodajalca:

- redna odpoved iz utemeljenih razlogov (opisno navedeni)
- izredna odpoved v zakonsko določenih primerih (brez odpovednega roka, taksativno določeni razlogi)

7.4.2.1 Redna odpoved

Predhodni postopek in formalne zahteve:

1. Postopek se začne s pisnim opozorilom delodajalca na izpolnjevanje obveznosti in na možnost redne odpovedi iz krivdnega razloga. Pri tem prva kršitev sama po sebi ni dovolj za redno odpoved iz krivdnega razloga.

2. V naslednjih primerih nato sledi zagovor delavca: razlog nesposobnosti, krivdni razlog ter izredna odpoved. Pred zagovorom mora delodajalec obvezno pisno seznaniti delavca z očitanimi kršitvami.

3. Vlogo sindikatov in drugih delavskih predstavnikov pri odpovedi določa ZDR-1 v 86. členu:⁴¹⁵

»(1) Če delavec tako zahteva, mora delodajalec o nameravani redni ali izredni odpovedi pogodbe o zaposlitvi pisno obvestiti sindikat, katerega član je delavec ob uvedbi postopka. Če delavec ni član sindikata, mora delodajalec na zahtevo delavca obvestiti svet delavcev oziroma delavskega zaupnika.

(2) Sindikat ali svet delavcev oziroma delavski zaupnik iz prejšnjega odstavka lahko poda svoje mnenje v roku šestih dni. Če svojega mnenja v tem roku ne poda, se šteje, da odpovedi ne nasprotuje.

(3) Sindikat ali svet delavcev oziroma delavski zaupnik iz prvega odstavka tega člena lahko poda negativno mnenje, če meni, da za odpoved ni utemeljenih razlogov ali da postopek ni bil izveden skladno s tem zakonom. Svoje mnenje mora pisno obrazložiti.

(4) Ne glede na negativno mnenje sindikata ali sveta delavcev oziroma delavskega zaupnika lahko delodajalec delavcu odpove pogodbo o zaposlitvi.«

⁴¹⁵ Člen 86 ZDR-1.

4. Dokazno breme v sodnem sporu glede redne odpovedi s strani delodajalca nosi delodajalec, ki mora dokazati, da je bila le-ta skladna s predpisi.

5. ZDR-1 v tretjem odstavku 89. člena določa rok za podajo odpovedi. To je rok, v katerem se mora delodajalec odzvati in odpovedati pogodbo o zaposlitvi. Gre za prekluziven rok, kar pomeni, če ga zamudi, je odpoved avtomatično nezakonita.

7.4.2.1.1 Rok za podajo odpovedi

- V primeru odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz razloga nesposobnosti mora delodajalec podati odpoved najkasneje v šestih mesecih od nastanka utemeljenega razloga (objektivni rok).
- V primeru krivdnega razloga mora delodajalec podati odpoved najkasneje v 60 dneh od ugotovitve(seznanitve) utemeljenega razloga (subjektivni rok) in najkasneje v šestih mesecih od nastanka utemeljenega razloga (objektivni rok). Če ima krivdni razlog na strani delavca vse znake kaznivega dejanja, delodajalec lahko poda odpoved pogodbe o zaposlitvi v 60 dneh od takrat(podaljšanje objektivnega roka), ko je delodajalec ugotovil utemeljen krivdni razlog za redno odpoved, in za storilca ves čas, ko je mogoč kazenski pregon.
- Pri poslovnem razlogu ni več roka za podajo odpovedi.⁴¹⁶

Trenutek zagovora se v praksi običajno šteje kot trenutek nastanka razloga za odpoved pogodbe o zaposlitvi. To v sodnem sporu predstavlja dejansko vprašanje, ki je ključnega pomena. V primeru, ko sodišče ugotovi, da je do nastanka prišlo prej, lahko pride do prekluzije, in posledično do nezakonitosti odpovedi.

7.4.2.1.2 Odpovedni razlogi

Določeni so v 89. členu ZDR-1:⁴¹⁷

- Poslovni razlog: »prenehanje potreb po opravljanju določenega dela pod pogoji iz pogodbe o zaposlitvi, zaradi ekonomskih, organizacijskih, tehnoloških, strukturnih ali podobnih razlogov na strani delodajalca«

V praksi se pogosto kot poslovni razlog pojavlja ukinitve delovnega mesta (strukturna sprememba): Delovno mesto nastane z določitvijo v aktu o sistematizaciji delovnih mest. Delodajalec lahko delovno mesto na enak način tudi ukine ter spremeni njegovo vsebino. Sodna praksa še vedno stoji na stališču, da ukinitve delovnega mesta pomeni poslovni razlog. Delodajalec ima popolno

⁴¹⁶ Člen 89 ZDR-1.

⁴¹⁷ Člen 89 ZDR-1.

diskrecijo glede nastajanja teh razlogov, kar se manifestira v tem, da lahko kadarkoli spremeni akt sistematizacije delovnih mest.⁴¹⁸ Pri tem poslovni razlog ne pomeni nujno, da delodajalec delavca ne rabi več, lahko ga še vedno rabi vendar pod drugačnimi pogoji. Istemu delavcu delodajalec ni zavezan ponuditi nove pogodbe.

- Razlog nesposobnosti: »1) nedoseganje pričakovanih delovnih rezultatov, ker delavec dela ne opravlja pravočasno, strokovno in kvalitetno(objektivni razlogi) 2) neizpolnjevanje pogojev za opravljanje dela, določenih z zakoni in drugimi predpisi, izdanimi na podlagi zakona, zaradi česar delavec ne izpolnjuje oziroma ne more izpolnjevati pogodbenih ali drugih obveznosti iz delovnega razmerja (formalni vidik)«

1) Postopki iz starih kolektivnih pogodb se lahko uporabijo v primerih, ko delodajalec meni, da nekdo ne dela dovolj dobro, vendar ga ne more z nikomur primerjati. Posledično se zmožnosti delavca objektivizirajo, kar nam omogoči dejansko oceno njegovih rezultatov in sposobnosti.

2) Ne gre za pogoje, ki jih določi delodajalec. Po navadi se ta razlog pojavlja v javnem sektorju, kot na primer pogoj veljavne habilitacije pedagoškega delavca.

- Krivdni razlog: »kršenje pogodbene obveznosti(obveznost iz pogodbe o zaposlitvi) ali druge obveznosti iz delovnega razmerja«

Druge obveznosti izhajajo iz ZDR-1 (prepoved konkurence, vestno opravljanje dela...), drugega zakona (npr. Zakon o zdravju in varstvu pri delu), kolektivne pogodbe in splošnih aktov delodajalca. Isti razlog lahko pomeni tudi možnost začetka disciplinskega postopka.

- Razlog nesposobnosti zaradi invalidnosti: »nezmožnost za opravljanje dela pod pogoji iz pogodbe o zaposlitvi zaradi invalidnosti v skladu s predpisi, ki urejajo pokojninsko in invalidsko zavarovanje, oziroma s predpisi, ki urejajo zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov«

Invalidi uživajo posebno pravno varstvo. Invalidnost sama po sebi je neutemeljen razlog za odpoved pogodbe o zaposlitvi. Tukaj gre za nezmožnost zaradi invalidnosti. Delavec invalid je v okviru svoje sposobnosti dolžan in sposoben delati svoje delo. ZDR-1 odkazuje na posebne zakone glede invalidnosti. Nimajo več absolutnega varstva, kot so ga uživali včasih.

- »neuspešno opravljeno poskusno delo«

⁴¹⁸ VDSS RS, sodba Pdp 795/2011.

Vpeljan je bil z ZDR-1, ter po svoji vsebini predstavlja razlog nesposobnosti. Gre za obdobje, v katerem delodajalec ugotavlja ali je delavec sposoben za delo. Če delodajalec na koncu ugotovi, da ga ni uspešno opravil to pomeni, da ni dosegel pričakovanih rezultatov. V praksi se velikokrat sklepajo pogodbe za nedoločen čas, v katerih se določi poskusno delo za obdobje 6 mesecev. To omogoča delodajalcem določeno fleksibilnost, saj lahko delavcu podajo odpoved po preteku dobe določene v pogodbi ali že prej, z navedbo neuspešno opravljenega poskusnega dela kot razlogom.

Kakovost razloga za redno odpoved PZ:⁴¹⁹ »Delodajalec lahko delavcu odpove pogodbo o zaposlitvi le, če obstaja utemeljen razlog iz prejšnjega odstavka, ki onemogoča nadaljevanje dela pod pogoji iz pogodbe o zaposlitvi.«

7.4.2.1.3 Odpovedni rok

Predstavlja bistveno značilnost redne odpovedi. To je čas, ki mora preteči od vročitve odpovedi do prenehanja pogodbe o zaposlitvi. Minimalne roke določa ZDR-1 v 94. členu.

Odvisni so od dejstva, katera stranka odpoveduje pogodbo o zaposlitvi. Če odpoveduje delodajalec, je trajanje odvisno od odpovednega razloga (krivdni) in od delovne dobe delavca pri njem.

Denarno povračilo namesto odpovednega roka ne spremeni načina prenehanja pogodbe. Delavec pa v tem času pridobi tudi pravico do odsotnosti z dela (minimalno 2 uri na teden) zaradi iskanja zaposlitve.

7.4.2.1.4 Odpoved večjemu številu delavcev iz poslovnega razloga

O njej govori 98. člen ZDR-1:⁴²⁰

»Delodajalec, ki ugotovi, da bo zaradi poslovnih razlogov postalo nepotrebno delo v obdobju 30 dni:

- najmanj 10 delavcev pri delodajalcu, ki zaposluje več kot 20 in manj kot 100 delavcev,
- najmanj 10 odstotkov delavcev pri delodajalcu, ki zaposluje najmanj 100, vendar manj kot 300 delavcev,
- najmanj 30 delavcev pri delodajalcu, ki zaposluje 300 ali več delavcev,

⁴¹⁹ Člen 89 ZDR-1.

⁴²⁰ Člen 98 ZDR-1.

je dolžan izdelati program razreševanja presežnih delavcev.«

Obveznosti delodajalca pri tovrstni odpovedi:

- Obveščanja sindikatov (glej 99/I ZDR-1)
- Posvetovanja s sindikatom (glej 99/II ZDR-1)
- Obveščanje zavoda o zaposlovanju (glej 100 ZDR-1)
- Program razreševanja presežnih delavcev (glej 101 ZDR-1)

Kako je v primeru če delodajalec odpove pogodbo o zaposlitvi več delavcem, pri tem pa hkrati ne gre za večje število delavcev? Delodajalec mora tudi tukaj napraviti izbor, a ne rabi posvetovanja in programa. Pri tem izboru so morebitni kriteriji, dogovorjeni s kolektivno pogodbo lahko obvezujoči, odvisno kako so formulirani. Če kolektivna pogodba določa kriterije samo v primeru kolektivnih odpustov jih delodajalec ni dolžan upoštevati. Prepoved diskriminacije je po mnenju sodne prakse edina omejitev v teh primerih.

7.4.2.1.5 Odpravnina

Pogoj za pridobitev pravice do odpravnine je najmanj eno leto zaposlitve. Višina je odvisna od dolžine službovanja pri delodajalcu in je določena v drugem odstavku 108. člena ZDR-1.⁴²¹

»- 1/5 osnove iz prejšnjega odstavka za vsako leto dela pri delodajalcu, če je zaposlen pri delodajalcu več kot eno leto do deset let,

- 1/4 osnove iz prejšnjega odstavka za vsako leto dela pri delodajalcu, če je zaposlen pri delodajalcu več kot deset let do 20 let,

- 1/3 osnove iz prejšnjega odstavka za vsako leto dela pri delodajalcu, če je zaposlen pri delodajalcu več kot 20 let.«

Osnova za odmero je povprečna mesečna plača v zadnjih treh mesecih pred odpovedjo. Pripada delavcu, ki mu delodajalec odpove pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov ali iz razloga nesposobnosti. Prav tako pa je do nje upravičen delavec, ki mu je redno prenehala pogodba o zaposlitvi za določen čas.

⁴²¹ Člen 108 ZDR-1.

7.4.2.2 Izredna odpoved

Gre za odpoved brez odpovednega roka. Odpovesta lahko delodajalec ter delavec in sicer v primeru:

- Če obstajajo v zakonu določeni razlogi.
- Če glede na okoliščine in interese obeh strank ni mogoče nadaljevati delovnega razmerja do izteka odpovednega roka oz. do poteka časa, za katerega je bila sklenjena pogodba o zaposlitvi. To mora dokazati stranka, ki odpoveduje pogodbo. Hkrati mora izkazati dejansko nujnost odpovedi, zakaj se ni odločila za redno odpoved.

Sodna praksa pravi, da stranki, ki odpoveduje, v sami odpovedi ni potrebno dokazovati elementa resnosti. Gre za stvar dokaznega postopka na sodišču. Zahteva pa se vsaj omemba te okoliščine. Posamezna kršitev ene ali druge stranke povzroči porušenje zaupanja, tako da ni možno nadaljevati delavnega razmerja do izteka odpovednega roka.

Rok, v katerem mora pogodbeni stranka podati pisno odpoved je zakonsko določen:

- najkasneje v 30 dneh od ugotovitve razloga (subjektivni rok)
- najkasneje v 6 mesecih od nastanka razloga (objektivni rok)
- pri razlogu, ki ima znake kaznivega dejanja, zakon podaljšuje oz. specialneje ureja objektivni rok, ter ga veže na možnost kazenskega pregona

Roki so prekluzivni, torej če stranka zamudi rok, izgubi pravico odpovedati pogodbo.

Sodna praksa se je ustalila na ugotovitvi, da se najkasneje od zagovora naprej šteje, da se je delodajalec seznanil z razlogom. Delodajalci se pri tem ne smejo pretirano zanašati na datum zagovora, po navadi se v praksi že v vabilu na zagovor napiše, kaj se delavcu očita.

Razlogi na strani delavca so določeni v 110. členu ZDR-1:⁴²²

- »če delavec krši pogodbeno ali drugo obveznost iz delovnega razmerja in ima kršitev vse znake kaznivega dejanja,«

V delovnopravnem smislu je to pristojnost delodajalca in tudi sleherno ukrepanje ni nujno povezano z morebitnimi posledicami ugotavljanja kazenske odgovornosti. Delodajalcu ni potrebno pravno kvalificirati dejanja, samo opiše dejanje, iz opisa pa morajo izhajati znaki kaznivega dejanja. Glej

⁴²² Člen 110 ZDR-1.

določbo 87/II ZDR-1:⁴²³ »Delodajalec mora v odpovedi pogodbe o zaposlitvi **pisno obrazložiti** dejanski razlog za odpoved pogodbe o zaposlitvi.«

Če je delavec v kazenskem postopku oproščen kazenske odgovornosti, to samo po sebi še ne pomeni, da je odpoved nezakonita. Obsodba za kaznivo dejanje je le še toliko očitnejši znak, da je bila odpoved zakonita.

- »če delavec naklepoma ali iz hude malomarnosti huje krši pogodbene ali druge obveznosti iz delovnega razmerja,«

Kaj je hujša kršitev? Praksa gre v smer, da se v pogodbi o zaposlitvi pogosto naštevajo neke kršitve, ki so vnaprej opredeljene kot hujše. Sodna praksa je takšno vnaprejšnje naštevavanje določilo za irelevantno in zavzelo stališče, da to še ne pomeni da gre res za hujšo kršitev. Lahko pa delodajalec opiše neko kršitev na tak način, da izpolnjuje znake po prvi in drugi alineji tega člena. Če se izkaže, da razlog ni bil zajet v teh dejanskih okoliščinah je odpoved nezakonita. Pomembna je sama kršitev in njen vpliv na delavno razmerje.

- »če je delavec kot kandidat v postopku izbire predložil lažne podatke ali dokazila o izpolnjevanju pogojev za opravljanje dela,«
- »če delavec najmanj pet dni zaporedoma ne pride na delo, o razlogih za svojo odsotnost pa ne obvesti delodajalca, čeprav bi to moral in mogel storiti,«

Praksa po navadi napačno razume, da ne gre za neopravičeno odsotnost z dela (kršitev po drugi alineji). Tukaj gre za primer, ko se opusti obveznost obvestitve delodajalca o odsotnosti.

- »če je delavcu po pravnomočni odločbi prepovedano opravljati določena dela v delovnem razmerju ali če mu je izrečen vzgojni, varnostni ali varstveni ukrep oziroma sankcija za prekršek, zaradi katerega ne more opravljati dela dalj kot šest mesecev, ali če mora biti zaradi prestajanja zaporne kazni več kot šest mesecev odsoten z dela,«

Določen kazenski postopek, zapor itd. sam po sebi še ne pomeni odpovedi, gre le za supenz pogodbe o zaposlitvi. Če je narava sankcija takšna, da nekdo več kot 6 mesecev ne more opravljati dela, pa to pomeni razlog po tej alineji.

- »če delavec odkloni prehod in dejansko opravljanje dela pri delodajalcu prevzemniku,«

⁴²³ Člen 87 ZDR-1.

- »če se delavec v roku petih delovnih dni po prenehanju razlogov za suspenz pogodbe o zaposlitvi neopravičeno ne vrne na delo,«
- »če delavec v času odsotnosti z dela zaradi bolezni ali poškodbe ne spoštuje navodil pristojnega zdravnika, imenovanega zdravnika ali zdravstvene komisije ali če v tem času opravlja pridobitno delo ali če brez odobritve pristojnega zdravnika, imenovanega zdravnika ali zdravstvene komisije odpotuje iz kraja svojega bivanja.«

7.5 Plača

ZDR-1 je ne definira, njena definicija izhaja iz K95 o zaščiti plač.⁴²⁴ »Plačilo, ki ga je delodajalec zavezan plačati delavcu na podlagi delavčeve zaposlitve pri njem.«

Sestavine plače določa ZDR-1 v 127. členu:⁴²⁵

- Osnovna plača: Osnovna vrednost dela, upošteva se predvsem zahtevnost. Osnovni dejavnik je stopnja izobrazbe (tarifni razredi), a se to nekoliko opušča in se povezuje z zahtevnostjo dela.
- Del plače iz naslova delovne uspešnosti: Gre za stimulacijo. Delodajalec jih na vsak mesec oceni in jim prizna določene odstotke navzgor ali navzdol. Kriteriji za tovrstno oceno morajo biti vnaprej določeni v pogodbi o zaposlitvi.
- Del plače iz naslova poslovne uspešnosti: Odkazuje na ureditev v kolektivnih pogodbah (po navadi na ravni podjetja) in na ureditev v pogodbi o zaposlitvi.
- Dodatki: Sem **NE** spadata regres za prehrano ter potni stroški.
 - Dodatek za delovno dobo: Relikt starega sistema, pri tem se upošteva delovna doba delavca. V javnem sektorju se še vedno šteje skupna delovna doba, kar pomeni da so starejši delavci bistveno dražji za delodajalca, podobno je tudi v zasebnem sektorju.
 - Dodatki za manj ugodne pogoje dela (glej 127/III ZDR-1)

Na podlagi navedenih sestavin se določi bruto plača. Nato se morajo plačati še prispevki, davki, akontacija itd. Šele potem dobimo neto plačo. Delavec mora hkrati dobiti tudi pisni obračun plače, v katerem piše kakšna je njegova bruto plača, koliko je šlo za prispevke...

⁴²⁴ Člen 1 Konvencije 95 o zaščiti plač 1949.

⁴²⁵ Člen 127 ZDR-1.

Osnova za obračun prispevkov za socialno varnost je bruto mesečna plača oziroma nadomestilo plače ter vsi drugi prejemki na podlagi delovnega razmerja. Delodajalec mora za posameznega delavca plačati naslednje prispevke:⁴²⁶

»Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje: 8,85 odstotkov

Prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje: 6,56 odstotkov

Prispevek za zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni: 0,53 odstotkov

Prispevek za starševsko varstvo: 0,10 odstotkov

Prispevek za zaposlovanje: 0,06 odstotkov

Skupaj: 16,10 odstotkov«

Nato mora še delavec plačati:⁴²⁷

»Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje: 15,50 odstotkov

Prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje: 6,36 odstotkov

Prispevek za starševsko varstvo: 0,10 odstotkov

Prispevek za zaposlovanje: 0,14 odstotkov

Skupaj: 22,10 odstotkov«

Povprečna bruto mesečna plača v Sloveniji znaša 1.659,27 EUR (povračila stroškov v zvezi s delom niso upoštevana), kar po plačilu vseh prispevkov znaša 1.077,73 EUR neto.⁴²⁸ Pridemo do ugotovitve, da je razmerje med bruto in neto plačo približno 1,5:1. Gre za relativno visoko razmerje, kar nas uvršča v sam vrh evropskih držav. Po višini plač pa smo v EU uvrščeni na 17. mesto, se pravi spadamo nekje v povprečje. Za lažjo predstavbo so v nadaljevanju navedene povprečne bruto

⁴²⁶ Prispevki za socialno varnost, URL: http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Prispevki_za_socialno_varnost/Opis/Podrobnejši_opis_3_izdaja_Placevanje_prispevkov_za_socialno_varnost_iz_delovnega_razmerja.pdf.

⁴²⁷ Prispevki za socialno varnost, URL: http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Prispevki_za_socialno_varnost/Opis/Podrobnejši_opis_3_izdaja_Placevanje_prispevkov_za_socialno_varnost_iz_delovnega_razmerja.pdf.

⁴²⁸ Statistični urad Republike Slovenija, Plače, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/74>.

plače nekaterih bližnjih držav: ⁴²⁹ Nemčija 3711€, Italija 2534€, Madžarska 1036€, Hrvaška 1155€, Avstrija 3632€.

7.5.1 Stroški dela: primerjava redno zaposleni/študent

Na tem mestu se nam postavi naslednje vprašanje. Kaj se delodajalcu bolj splača z vidika stroškov dela: zaposliti delavce ali študente?

Predpostavimo, da znaša plača delavca 842,79€ (minimalna bruto plača). Prispevki delodajalca so 16,1 odstotkov, torej 135,68€. Tukaj moramo hkrati upoštevati tudi nadomestilo za prehrano (4€/dan) in prevoz (35€/mesec) ter regres (70,23€/mesec). Ob predpostavki, da se dela 22 dni, to skupno zneso 1171,7€ in predstavlja mesečni strošek delavca. Na drugi strani vzemimo študenta, katerega bruto postavka mora znašati po odredbi MDDSZEM vsaj 4,73€/uro. Preračunano na mesečno raven (176 ur) je to 832,48€. Poleg tega mora delodajalec plačati še DDV in potemtakem skupni strošek dela za študenta znaša 1175,04€.

Pridemo do zaključka da glede višine samega stroška dela ni bistvene razlike. Vendar pa se bo kljub temu podjetje, ki ima v svoji sestavi stroškov več fiksnih kot variabilnih, običajno raje odločilo za zaposlitev delavcev ter obratno. Razlog tiči predvsem v tem, da potrebujejo tovrstna podjetja določeno gotovost, katero nedvomno v večji meri zagotavljajo delavci. Po drugi strani pa lahko podjetja z večjo količino variabilnih stroškov, v določenih obdobjih, zmanjšajo število študentov in pri tem ne potrebujejo plačevati odpravnine. S tem pridobijo večjo fleksibilnost pri upravljanju z delovno silo ter s stroški.

7.6 Delovni čas

Številni mednarodni viri urejajo področje delovnega časa (MESL, MPESKP, K MOD). Pri nas se namesto pojma normalni delavni čas uporablja pojem polni delovni čas. To je standardiziran obseg delovnega časa, veljaven za vse delavce v državi. Znotraj obsega polnega delovnega časa pa so možni različni organizacijski pristopi, ki so v praksi odraz t.i. kvalitativnega pristopa k urejanju delovnega časa. Polni delovni čas je pri nas 40 ur/teden ali manj.

Definicija delovnega časa iz ZDR-1:⁴³⁰

⁴²⁹ List of European countries by average wage, URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_European_countries_by_average_wage.

⁴³⁰ Člen 142 ZDR-1.

»(1) Delovni čas je **efektivni delovni čas** in **čas odmora** po 154. členu tega zakona ter čas upravičenih odsotnosti z dela v skladu z zakonom in kolektivno pogodbo oziroma splošnim aktom.

(2) Efektivni delovni čas je vsak čas, v katerem delavec dela, kar pomeni, da je na razpolago delodajalcu in izpolnjuje svoje delovne obveznosti iz pogodbe o zaposlitvi.

(3) Efektivni delovni čas je osnova za izračun produktivnosti dela.«

Za delodajalca je relevantno tudi vprašanje o nadurnem delu (glej 144. člen ZDR-1). V praksi si veliko delavcev želi delati nadure, saj si s tem povečajo plačo. Vendar gre za ukrep delodajalca. Nadurno delo je zgolj delo, ki ga delodajalec pisno odredi (vnaprej ali pa naknadno). Viški ur (ostajanje v službi) niso nadurno delo. Na posamezen delovni dan so dopustne 4 nadure.

Pomembno vprašanje pri vsem tem je: Ali se lahko prave nadure koristijo kot proste ure? To se v praksi pogosto dogaja, ampak je načeloma nezakonito. Zakon predvideva plačilo kot edini način razbremenitve obveznosti delodajalca. Zakonito je le v primeru, ko se poleg koriščenja prostih ur izplača še dodatek, ki je predviden za siceršnje plačilo nadurnega dela. Evropski odbor je zavzel stališče, da če pravni red dopušča koriščenje nadur kot prostih ur, se mora posledično upoštevati njihovo večjo vrednost.

7.6.1 Razporejanje delovnega časa

O razporejanju delovnega časa govori 148. člen ZDR-1 in pojasnjuje dva vidika urejanja delovnega časa:

148. člen (razporejanje delovnega časa)⁴³¹

»(1) Razporeditev in pogoji za začasno prerazporeditev delovnega časa se **določijo s pogodbo o zaposlitvi** v skladu z zakonom in kolektivno pogodbo.

(2) **Pred** začetkom koledarskega oziroma poslovnega leta **delodajalec določi letni raspored delovnega časa** in o tem **pisno obvesti delavce** na pri delodajalcu običajen način (npr. na določenem oglasnem mestu v poslovnih prostorih delodajalca ali z uporabo informacijske tehnologije) in sindikate pri delodajalcu.

(3) Če delavec v času trajanja delovnega razmerja zaradi potreb usklajevanja družinskega in poklicnega življenja predlaga drugačno razporeditev delovnega časa, mu mora delodajalec,

⁴³¹ Člen 148 ZDR-1.

upoštevaje potrebe delovnega procesa, **pisno utemeljiti** svojo odločitev. Pisna utemeljitev se lahko pošlje tudi po elektronski poti na elektronski naslov delavca, ki ga zagotavlja in uporabo nalaga delodajalec.

(4) Delodajalec mora pisno obvestiti delavce o začasni prerazporeditvi delovnega časa najmanj en dan pred razporeditvijo delovnega časa na pri delodajalcu običajen način.

(5) Pri **enakomerni razporeditvi** polni delovni čas **ne sme** biti razporejen **na manj kot štiri dni v tednu**.

(6) Zaradi **narave** ali **organizacije dela** ali **potreb uporabnikov** je delovni čas lahko neenakomerno razporejen. Pri neenakomerni razporeditvi ter začasni prerazporeditvi polnega delovnega časa delovni čas **ne sme trajati več kot 56 ur na teden**.

(7) Pri **neenakomerni razporeditvi** ter **začasni prerazporeditvi delovnega časa** se upošteva polni delovni čas kot povprečna delovna obveznost v obdobju, ki ne sme biti **daljše od šest mesecev**.

(8) Določbe 146. člena tega zakona o prepovedi dela preko polnega delovnega časa veljajo tudi v primeru neenakomerne razporeditve ali prerazporeditve delovnega časa.

(9) Če sindikat oziroma svet delavcev ali delavski zaupnik pri delodajalcu tako zahteva, ga mora delodajalec enkrat letno obvestiti o izrabi delovnega časa, upošteva letni raspored delovnega časa, o opravljanju nadurnega dela oziroma o začasni prerazporeditvi delovnega časa.«

Ali je možno, da se organizira delovni čas 3 dni na teden po 12 ur na dan? Pri enakomerni razporeditvi to ni možno, saj delovni čas ne sme biti razporejen na manj kot 4 dni na teden (glej 148/V ZDR-1). Možno bi bilo pa v kontekstu neenakomerne razporeditve in začasne razporeditve. Pri tem je ključno, da se upošteva začasna narava tovrstnega ukrepa (referenčno obdobje je 6 mesecev). Najdaljša odreditev dela pri neenakomerni razporeditvi je 13 ur na dan. Možen je tudi dodatek za delo v neenakomernem delovnem času, kar je stvar dogovora med delavcem in delodajalcem.

7.6.2 Odmori in počitki

Delavec, zaposlen za polni delovni čas, je dnevno upravičen do 30-minutnega odmora. V primeru, ko dela krajši delovni čas, vendar ne manj kot 4 ure na dan, je upravičen do odmora v sorazmerju s časom, preživetem na delu. Dolžina odmora v zgoraj omenjeni razporeditvi delovnega časa je odvisna od dolžine dnevnega delovnega časa. Čas odmora se vštevava v delavčev delovni čas. Po navadi se odmor izrabi nekje na polovici delovnega časa.

Vse kar ni delovni čas, ZDR-1 imenuje čas počitka. Delavec ima pravico do najmanj 12 ur počitka oz. 11 ur v primeru neenakomerne razporeditve ali začasne prerazporeditve delovnega časa.

7.6.3 Letni dopust

»Delavec pridobi pravico do letnega dopusta s **sklenitvijo delovnega razmerja**.«⁴³² ZDR-1 ga ureja v členih 159-164. V principu gre za nedeljivo pravico. Delavec jo ima v polnem obsegu.

Dolžina/trajanje letnega dopusta: Če je delavec zaposlen celo koledarsko leto, mu pripada pravica do celotnega dopusta. Kar znaša najmanj 18 delovnih dni (zakon določa primere, v katerih ima delavec pravico do dodatnih dnevov). V primeru, ko je zaposlen manj časa, ima pravico do sorazmernega dela dopusta (po dvanajstinah za vsak mesec). V posamičnem koledarskem letu ne sme trajati manj kot 4 tedne, ne glede na to ali se dela polni delovni čas ali delovni čas, ki je krajši od polnega. Pri tem je število dni dopusta odvisno od razporeditve delovnih dni.

Izraba letnega dopusta:

- En del dopusta mora trajati v kosu vsaj dva tedna(koledarsko). To pomeni 10 delovnih dni.
- Delavec mora v koledarskem letu izrabiti vsaj dva tedna, ostalo se lahko prenese v naslednje leto ter se porabi do 30.6. naslednjega leta. Hkrati ima pravico v koledarskem letu izrabiti celoten dopust. Na drugi strani ima delodajalec obveznost, da mu omogoči izrabo.

Delavec mora prijaviti termin izrabe letnega dopusta, ni dovolj če mu samo sporoči. Delodajalec lahko zavrne izrabo letnega dopusta, v primeru ko delovni proces tega ne omogoča (npr. če bi vsi pravniki iz pravne službe želeli hkrati na dopust).

7.7 Sindikati

V Sloveniji je sindikalna svoboda povzdignjena na raven ustavne pravice. Sindikat je prostovoljna organizacija delavcev, katere cilj je zaščita zaposlenih in lažje doseganje skupnih ciljev. Lahko je organiziran na ravni podjetja, dejavnosti ali države. Pravno osebnost pridobi z dnem, ko se izda odločba o hrambi statuta oz. drugega temeljnega akta. Reprezentativnost predstavlja zelo

⁴³² Člen 159 ZDR-1.

pomembno lastnost za delovanje sindikatov. Pogoje za njeno pridobitev določa Zakon o reprezentativnosti sindikatov v 6. členu:⁴³³

»Reprezentativni so tisti sindikati, ki:

- so demokratični in uresničujejo svobodo včlanjevanja v sindikate, njihovega delovanja in uresničevanja članskih pravic in obveznosti,
- neprekinjeno delujejo najmanj zadnjih šest mesecev;
- so neodvisni od državnih organov in delodajalcev,
- se financirajo pretežno iz članarine in drugih lastnih virov,
- imajo določeno število članov v skladu z določili tega zakona.«

Posledice reprezentativnosti so določene v naslednjem členu:⁴³⁴

»**Posledice** omenjene lastnosti so, da lahko reprezentativni sindikati, **sklepajo kolektivne pogodbe s splošno veljavnostjo in sodelujejo v organih**, ki odločajo o vprašanih ekonomske in socialne varnosti delavcev ter predlagajo kandidate delavcev, ki sodelujejo pri upravljanju.«

7.8 Kolektivna pogajanja in kolektivne pogodbe

Kolektivna pogodba je dvostranski avtonomni pravni vir. Ima dvojno pravno naravo. Sestavljena je iz dveh delov: obligacijski in normativni del. Naravo pravnega vira ima lahko samo normativni del. V obligacijskem delu pa so določene medsebojne pravice in obveznosti strank. Kolektivna pogodba ni pogodba civilnega prava in tudi ni predpis, temveč je t.i. »sui generis« pravni vir.

4. člen (omejitev avtonomije pogodbenih strank)⁴³⁵ - in peius

Kolektivna pogodba lahko vsebuje **le določbe**, ki so za delavce **ugodnejše** od določb, vsebovanih v zakonih, **razen** v primeru, ko Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/02) določa **drugače**.

⁴³³ Člen 6 Zakona o reprezentativnosti sindikatov (ZRSin), 1993. Uradni list RS, št. 13/93.

⁴³⁴ Člen 7 ZRSin.

⁴³⁵ Člen 4 ZDR-1.

5. člen (hierarhija kolektivnih pogodb)⁴³⁶ - in favorem laboratoris

»(1) Delodajalci, ki jih zavezuje kolektivna pogodba, se pri sklepanju kolektivnih pogodb **na ožji ravni** dogovorijo o pravicah in delovnih pogojih, ki so za delavce **ugodnejši**.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se lahko **pod pogoji**, ki se določijo s kolektivno pogodbo na širši ravni, s kolektivno pogodbo **na ožji ravni** določijo tudi pravice in delovni pogoji, ki so za delavce **drugačni ali manj ugodni**.«

Zakon dopušča izjemo od standarda in favorem in omogoča standard in peius. Enostavno povedano, tukaj obstaja dvojna varovalka. Kolektivna pogodba na ravni dejavnosti mora določati pogoje, prav tako pa mora obstajati soglasje na ravni podjetja, da se dejansko lahko pravice in delovni pogoji za delavce uredijo drugače ali manj ugodno.

7.8.1 Stranke kolektivne pogodbe

Na delavski strani v vlogi stranke vedno nastopa sindikat. Gre za ekskluzivno pravico sindikata, ostali kot te pravice nimajo. Pri tem ne gre za pravico v običajnem pomenu besede, saj na drugi strani nimamo obveznosti, ker bi bilo to v nasprotju s prostovoljnostjo kolektivnih pogajanj. Interese delodajalcev na ravni podjetja zastopa posamezen delodajalec, na ravni dejavnosti pa delodajalska organizacija. Z vidika sindikatov ima tukaj pomembno vlogo zgoraj omenjena lastnost reprezentativnosti. Vsak sindikat ima možnost oz. pravico pogajanja, vendar ni vsak sindikat reprezentativen. Posamezna stran lahko pri sklepanju kolektivne pogodbe in v okviru kolektivnih pogajanj zastopa več sindikatov, delodajalcev ali delodajalskih organizacij.

7.8.2 Postopek sklepanja

Postopek sklepanja je določen v 6. členu Zakona o kolektivnih pogodbah:⁴³⁷

»(1) Postopek za sklenitev kolektivne pogodbe se začne na **pisni predlog ene od strank**.

(2) V pisnem predlogu za sklenitev kolektivne pogodbe mora stranka opredeliti tudi **vsebino** predlagane kolektivne pogodbe. **Druga stranka mora pisni odgovor** poslati najpozneje **v 30 dneh** od dneva, ko je prejela predlog.

⁴³⁶ Člen 4 ZDR-1.

⁴³⁷ Člen 6 Zakona o kolektivnih pogodbah (ZKolP), 2006. Uradni list RS, št. 43/06.

(3) Kadar nastopa kot stranka več sindikatov ali njihovih združenj oziroma več delodajalcev ali njihovih združenj, določi stranka za pogajanja pogajalsko skupino, podpisnik pogodbe pa je vsak od njih.

(4) Osebe, ki v imenu podpisnikov podpišejo kolektivno pogodbo, morajo imeti za podpis pisno pooblastilo v skladu s statutom ali drugim ustreznim aktom podpisnika.«

7.8.3 Veljavnost

Zakon o kolektivnih pogodbah (ZKolP) pravi, da kolektivna pogodba velja za stranki ter njune člane. Pri tem je pomemben institut razširitve veljavnosti, kjer minister za delo pod pogoji določenimi v 12. členu ZKolP, razširi veljavnost določene kolektivne pogodbe na vse delodajalce v dejavnosti oz. dejavnostih, za katere je sklenjena kolektivna pogodba.

7.8.4 Prenehanje in uporaba kolektivne pogodbe

Kolektivna pogodba preneha na naslednje načine: s potekom časa, s sporazumom in z odpovedjo (glej 16. člen ZKolP).

V 17. členu ZKolP, zakon določa uporabo kolektivne pogodbe po prenehanju veljavnosti:⁴³⁸

»**Po prenehanju veljavnosti** kolektivne pogodbe se **do sklenitve nove**, vendar **najdalj eno leto**, če stranki ne določita drugače, **še naprej uporabljajo določbe normativnega dela**, s katerimi se urejajo pravice in obveznosti delavcev in delodajalcev pri sklepanju pogodb o zaposlitvi, med trajanjem delovnega razmerja in v zvezi s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi, plačilo za delo, ter drugi osebni prejemki in povračila v zvezi z delom ter varnost in zdravje pri delu.«

Pri tem moramo paziti, da se določbe normativnega dela le uporabljajo, ne gre za veljavnost.

7.9 Stavka

Definira jo 1. člen Zakona o stavki: »Stavka je organizirana prekinitev dela delavcev za uresničevanje ekonomskih in socialnih pravic in interesov iz dela.«⁴³⁹

V Sloveniji je pravica do stavke ustavna pravica. Stavka poteka na delovnih mestih. Delavci pridejo v službo in prekinejo delo, dela ne odklonijo. Poznamo različne oblike stavke kot je npr. oblika »go

⁴³⁸ Člen 17 ZKolP.

⁴³⁹ Člen 1 Zakona o stavki (ZStk), 1991. Uradni list SFRJ, št. 23/91.

slow«, kjer se dela ne prekine, temveč se dela izrazito počasi ali oblika »work to rule«, pri kateri se pikolovsko spoštujejo pravila.

Dokler je stavka zakonita, udeležba v njej ne pomeni nikakršnih kršitev pravic delavca. Stavka je lahko le popolnoma zakonita ali pa popolnoma nezakonita. V primeru če je nezakonita, ima to lahko hude posledice za delavca, namreč predstavlja podlago za odpoved pogodbe o zaposlitvi. Prav tako lahko delavec odškodninsko odgovarja za škodo, povzročeno z nezakonito stavko.

7.9.1 Začetek stavke

Sklep o začetku stavke:

1. Sprejme ga sindikat ali večina delavcev.
2. Določijo se: zahteve delavcev, čas začetka stavke, kraj zbiranja udeležencev ter oblikuje se stavkovni odbor, ki zastopa interese delavcev in v njihovem imenu vodi stavko .

Napoved stavke:

3. Stavkovni odbor mora napovedati stavko najpozneje pet dni pred dnevom, določenim za njen začetek. To stori na način, da pošlje sklep o začetku stavke organu upravljanja in poslovnemu organu organizacije oziroma delodajalcu. Od napovedi do začetka stavke ter ves čas stavke obstaja obveznost pogajanj za njeno čimprejšnje končanje.
4. »V dejavnostih iz prvega odstavka 7. člena (dejavnosti posebnega družbenega pomena, npr. elektro dejavnost) tega zakona se stavka napove organu upravljanja in poslovnemu organu oziroma delodajalcu, sindikatu, če sindikat ni organizator stavke, in pristojnemu organu družbenopolitične skupnosti najpozneje 10 dni pred začetkom stavke tako, da se pošljeta sklep o začetku stavke in izjava o načinu zagotovitve minimuma delovnega procesa v skladu s prvim odstavkom 7. člena tega zakona.«⁴⁴⁰

Potek stavke:

5. Stavkovni odbor in delavci, ki sodelujejo v stavki, morajo stavko organizirati in voditi na način, ki ne ogroža varnosti in zdravja ljudi in premoženja ter omogoča nadaljevanje dela po končani stavki.

⁴⁴⁰ Člen 8 ZStk.

6. Stavkovni odbor in delavci, ki sodelujejo v stavki, ne smejo delavcem, ki ne sodelujejo v njej preprečevati, da bi delali.

Delovnopravne posledice udeležbe v stavki:

»Organiziranje stavke oziroma udeležba v njej pod pogoji, določenimi s tem zakonom, **ne pomeni kršitve delovne obveznosti**. Prav tako **ne sme biti podlaga** za začetek postopka za ugotavljanje disciplinske in materialne odgovornosti delavca in ne sme imeti za posledico prenehanja delovnega razmerja delavca.

Delavec, ki sodeluje v stavki, uveljavlja temeljne pravice iz delovnega razmerja, razen pravice do nadomestila osebnega dohodka. Pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa uveljavlja v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Materialno nadomestilo med stavko se lahko uveljavi, če je to predvideno s kolektivno pogodbo ali s splošnim aktom.«⁴⁴¹

⁴⁴¹ Člen 13 ZStk.

8 Davki

8.1 Davčni sistem na splošno

Davčni sistemi se med seboj zelo razlikujejo, zato je za tuje investitorje ključno njihovo poznavanje, ker lahko dober pregled nad sistemom privede do ključnih razlik že pri izbiri same oblike družbe, kot tudi pri njenem poslovanju.

Davčni sistem predstavlja skupek veljavnih procesnih in materialnih pravnih norm, ki urejajo pravna razmerja med državnimi organi in davčnimi zavezanci pri nastajanju in izvrševanju davčne obveznosti.⁴⁴² Davčno pravo loči zunanji in notranji davčni sistem. Zunanji sistem sestavlja zbir pravno-tehnično usklajenih in pravno-sistemske neprotislovnih norm, ki so formalni sistemski okvir. Notranji sistem pa je sistem vrednot, ki naj se varujejo z davčnimi normami.⁴⁴³ Davčna politika mora težiti k optimalnosti in davčni nevtralnosti. V Republiki Sloveniji je zakonodaje, ki ureja davke veliko⁴⁴⁴, vendar pa je za tuje investitorje za začetek nujno poznavanje predvsem Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb⁴⁴⁵ (v nadaljevanju ZDDPO-2) in nekaterih mednarodnih aktih.

8.1.1 Splošni pojmi in značilnosti davkov

Davki imajo 6 temeljnih značilnosti:

- 1) Enostranskost – določi jih enostransko država ali lokalna skupnost s pravnim aktom;
- 2) Prisilnost – za zavezance niso prostovoljna, temveč prisilna dajatev, za katere izvršitev skrbi država prek svojih organov oblasti;
- 3) Nerecipročnost – niso vezani na neposredne ali posebne protidajatve, ki bi jih davčnim zavezancem zagotavljala država;
- 4) Nepovratnost – država postane lastnik sredstev;
- 5) Nedoločljivost porabe davkov (javne porabe)

⁴⁴² Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), str. 67

⁴⁴³ Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), str. 68

⁴⁴⁴ Če naštejemo le nekatere glavne so to: Zakon o davčnem postopku, Zakon o davku na promet nepremičnin, Zakon o davku na dediščine in darila, Zakon o davku na vodna plovila, Zakon o davkih občanov, Zakon o dohodnini, Zakon o davku na dodano vrednost, Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb

⁴⁴⁵ Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2), Ur. L. RS, št. 117/06, 56/08, 76/08, 5/09, 96/09, 110/09 – ZDavP-2B, 43/10, 59/11, 24/12, 30/12, 94/12, 81/13, 50/14, 23/15, 82/15, 68/16 in 69/17

- 6) Denarna oblika – davki so denarni dohodki države, izjemoma so lahko v naravi. Davek je lahko enkratna ali redna ponavljajoča denarna dajatev, ki jo predpišejo državni organi pravnim ali fizičnim osebam.⁴⁴⁶

DAVČNI SUBJEKT je lahko fizična ali pravna oseba. Davčne subjekte delimo na pasivne in aktivne. Pasivni so tiste osebe, ki plačujejo davčne dajatve (davčni zavezanci), aktivne pa so tiste osebe, ki predpisujejo obdavčenje in pridobivajo na zakonskem temelju davčne prihodke.⁴⁴⁷

DAVČNA OSNOVA je denarna ali fizična količina, natančno določena z davčnimi predpisi. Višina davčne obveznosti posameznega zavezanca je odvisna od davčne osnove in davčne stopnje.⁴⁴⁸

DAVČNA STOPNJA se izračuna kot razmerje med davkom in davčno osnovo. Davke lahko razvrščamo glede na vrsto davčne stopnje, davčna stopnja pa je sicer lahko povprečna⁴⁴⁹ ali mejna⁴⁵⁰.

Davek je PROPORCIONALEN, če je povprečna davčna stopnja stalna in sta povprečna ter mejna davčna stopnja enaki. Proporcionalno obdavčenje z makroekonomskega vidika zmanjšuje dohodke, ne glede na njihovo velikost, za enak odstotek.

8.1.2 Progresiven in regresiven davek

Ko je mejna davčna stopnja višja od povprečne, z rastjo davčne osnove davek narašča. S tem tudi povprečna stopnja narašča in dokler je mejna davčna stopnja višja, je davek progresiven.

Poznamo tri tipe progresije. Prvi tip je običajna progresija in to je metoda obdavčevanja, pri kateri se določi naraščanje povprečne davčne stopnje. Ko davčna osnova preseže določeni znesek, se zvišana davčna stopnja uporabi ne le za del osnove nad tem zneskom, temveč za vso davčno osnovo. Ko zavezančeva osnova preseže mejo naslednjega višjega zahtevka, se davek poveča (nesorazmerno). V sodobnih davčnih sistemih je to redko pristop k obdavčevanju. Drugi tip je stopničasta progresija, ki je najbolj uporabljena metoda urejanja progresivnih davkov. Tukaj predpisi določijo mejne davčne stopnje, ki naraščajo z rastjo osnove, vendar se zvišana davčna stopnja uporablja samo za tisti del osnove, ki presega mejo spodnjega razreda osnove. Povprečna stopnja od celotne osnove je v tem primeru nižja od mejne. Tretji tip je prikrita ali indirektna

⁴⁴⁶ Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), str. 71

⁴⁴⁷ Kovač, Matjaž, DAVKI OD A DO Ž: CELOVIT PREGLED OBDAVČITVE V REPUBLIKI SLOVENIJI IN NJIHOVA OBRAZLOŽITEV Z VELJAVNO ZAKONODAJO, str. 27

⁴⁴⁸ www.eracunovodstvo.org/blog/podjetnikov_slovar/davcna-osnova/ (25.05.2018)

⁴⁴⁹ Razmerje med celotnim plačanim davkom in celotno davčno osnovo

⁴⁵⁰ Določen znesek davka, ki se plačuje od posameznih razredov davčne osnove

progresija, ki je zelo pogosta, vendar se je davčni zavezanci velikokrat ne zavedajo. Pri tej metodi je s predpisi določena oprostitvev začetnega dela davčne osnove, nato pa je določena »navidezna« proporcionalna davčna stopnja za ves preostanek osnove nad tem zneskom. Povprečna stopnja umirjeno narašča z rastjo osnove.⁴⁵¹

V davčnih ureditvah pogosteje zasledimo prikrito ali indirektno regresijo (npr. predpisi določijo obdavčitev samo na začetni del osnove, preostali del pa ni obdavčen) kot neposredno pravno urejanje obdavčevanja z regresivnim pristopom.

V primerih, ko je mejna stopnja nižja od povprečne pa govorimo o regresivnih davkih⁴⁵²

8.2 Davek na dodano vrednost (ddv)

DDV je davek, s katerim se obdavčuje dodana vrednost. »Je ena izmed oblik prometnega davka, s katerim se obdavčujejo blago in storitve v vseh fazah prometa, od proizvajalca, trgovca, do končnega potrošnika. Gre za potrošno obliko davka na dodano vrednost, s katerim se obdavčujejo blago in storitve v vseh fazah menjave.« V Sloveniji je DDV urejen v Zakonu o davku na dodano vrednost⁴⁵³ (v nadaljevanju ZDDV-1) in ta ureditev se zelo pogosto novelira, saj mora slediti spremembam Direktive Sveta 2006/112/ES in uredbam, ki jih na tem področju sprejema Svet EU.

Z DDV obdavčujemo blago in storitve v vseh fazah menjave po splošni stopnji 22 odstotkov. V Prilogi I k ZDDV-1 pa je seznam storitev in blaga, za katere se uporablja nižja davčna stopnja 9,5 odstotkov.⁴⁵⁴ To so npr. hrana za ljudi in živali, dobava vode, zdravila, medicinska oprema in še nekatere druge kategorije.

8.2.1 Davek na dobiček

Poznamo sistem neposrednega in posrednega obdavčevanja. Sistem neposrednih davkov zajema obdavčitev dohodkov fizičnih oseb (dohodnina), obdavčitev dohodka pravnih oseb in poseben davčni režim v ekonomskih conah. Sistem posrednih davkov pa zajema davek na dodano vrednost, trošarine, davek na motorna vozila in davke na mednarodno trgovino.

⁴⁵¹ Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), str.75-77

⁴⁵² Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), str. 78-79

⁴⁵³ Zakon o davku na dodano vrednost (ZDDV-1), Ur. l. RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 18/11, 78/11, 38/12, 83/12, 86/14 in 90/15

⁴⁵⁴ http://www.fu.gov.si/davki_in_druga_dajatve/podrocja/davek_na_dodano_vrednost_ddv/ 5.05.2018)

8.2.2 Pravni vidik neposrednega obdavčevanja korporacij

V Sloveniji imamo uveljavljen klasičen sistem obdavčitve dobička pravnih oseb, kar pomeni, da je dobiček pravnih oseb obdavčen na ravni pravne osebe, dividende in drugi deleži v dobičku pa pri delničarjih.⁴⁵⁵ Davek na dobiček pa je tipična oblika neposrednega korporacijskega davka. Za njega je značilno, da sta davčni zavezanec in davčni plačnik združena v isti osebi. Davčni zavezanec mora biti vnaprej znan, saj je obdavčitev pri neposrednem obdavčenju pravnih oseb opravljena z individualnim in konkretnim pravnim aktom (odločbo). Dobitek d.o.o. je obdavčen po stopnji 19 odstotkov, izplačilo dobička lastniku pa je obdavčeno po končni davčni stopnji 25 odstotkov.

Poleg davka na dobiček poznamo še druge vrste neposrednih davkov, ki bremenijo pravne osebe in to so: premoženjski davki, davki na kapitalske dobičke iz pridobitne dejavnosti in podobni davki, davki na dediščine, davki na inkorporacijo (ustanovitev) pravnih oseb ipd.

Neposredne davke so zavezane plačevati pravne osebe, ki imajo lastni davčni status, ne glede na njihov civilno-pravni status. Prispevkov za socialno varnost in zdravstveno zavarovanje pa med davke ne štejemo.⁴⁵⁶

8.2.3 Davčna osnova

»Splošna davčna stopnja za obračun davka znaša 17 odstotkov. Davek od dohodkov pravnih oseb je od 1.1.2017 dalje spremenjena in znaša 19 odstotkov. To pomeni, da se pri obračunu davka za koledarsko leto 2016 davek izračuna še po stari, 17 odstotni stopnji, pri izračunu višine akontacije za tekoče leto, torej za leto 2017, pa se že upošteva 19 odstotna davčna stopnja.«⁴⁵⁷

DOBIČEK je davčna osnova za najpomembnejši neposredni davek, ki bremeni pravne osebe in predstavlja razliko med ustvarjenimi prihodki in odhodki, ki jih davčni zavezanec ustvari v tekočem enoletnem obračunskem obdobju. Dobitek, ki je ugotovljen v davčnem izkazu praviloma ni enak dobičku ali izgubi, kot sta bila ugotovljena v izkazu uspeha. Torej je dejansko mogoče, da davčni zavezanec v izkazu uspeha ugotovi izgubo, v davčnem izkazu pa pozitivno davčno osnovo oz. dobiček in obratno.⁴⁵⁸

⁴⁵⁵ Kovač, Matjaž, DAVKI OD A DO Ž: CELOVIT PREGLED OBDAVČITVE V REPUBLIKI SLOVENIJI IN NJIHOVA OBRAZLOŽITEV Z VELJAVNO ZAKONODAJO, str. 33

⁴⁵⁶ Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), str. 74

⁴⁵⁷

FURS,

URL:

http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Davek_od_dohodkov_pravnih_oseb/Opis/Podrobnejši_opisi_2_izdaja_Splosno_o_DDPO.pdf, str. 4

⁴⁵⁸ Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), str. 80

Davčna osnova davka na dobiček: $Y = R - Ts - Am - Ob$ ⁴⁵⁹

Y	davčna osnova
R	prihodki
Ts	tekoči stroški (plače, stroški reprodukcijskega materiala ipd.)
Am	amortizacija
Ob	plačilo obresti

Davčni zavezanci morajo enkrat na leto davčnemu organu sami prijaviti letni obračun dohodkov ter odšteti odhodkov, ki sintetično tvorijo bruto davčno osnovo. Razlika med dohodki in davčno upravičenimi odhodki je davčna osnova, na podlagi katere davčni organ z letno odločbo odmeri davek.⁴⁶⁰

Pri prihodkih in odhodkih, ki so bili ugotovljeni v poslovnem izidu, se upoštevajo določene posebnosti:

- izvzeti so prihodki iz naslova dividend in dohodkov, podobnih dividendam, ter dobički iz odsvojitve lastniških deležev (dividende, dohodki podobni dividendam, dobički od odsvojitve lastniških deležev v višini 50 odstotkov - udeležba v kapitalu oz. v upravljanju je najmanj 8 odstotkov v 6 mesecih in zavezanec v tem obdobju zaposluje vsaj eno osebo);
- prihodki in odhodki so prilagojeni pri poslovanju med povezanimi osebami (za povezane osebe gre, če ima ena oseba neposredno ali posredno v lasti najmanj 25 odstotkov vrednosti ali števila delnic ali deležev v kapitalu, upravljanju ali nadzoru oziroma glasovalnih pravic v drugi osebi) in
- ne priznajo se tisti odhodki, ki niso potrebni za pridobitev prihodkov, ki so po ZDDPO-2 obdavčeni (v celoti se ne priznavajo izplačila dohodkov, ki so podobna dividendam, odhodki

⁴⁵⁹ Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), str. 81

⁴⁶⁰

FURS,

URL:

http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Davek_od_dohodkov_pravnih_oseb/Opis/Podrobnejši_opisi_2_izdaja_Splosno_o_DDPO.pdf, str. 4

za pokrivanje izgub iz preteklih let, stroški, ki se nanašajo na privatno življenje, stroški prisilne izterjave davkov ali drugih dajatev, kazni, ki jih izreče pristojni organ, davki, ki jih je plačal družbenik kot fizična oseba, davek na dodano vrednost, če ga zavezanec ni uveljavljal kot odbitek, čeprav je imel to pravico, obresti od nepravčasno plačanih davkov, obresti od posojil, prejetih od oseb iz držav, kjer je stopnja davka od dobička nižja od 12,5 odstotkov, donacije, podkupnine in njim podobne oblike danih premoženjskih koristi).⁴⁶¹

8.2.4 Posebnosti za s.p.

Zelo pogosta pravnoorganizacijska oblika, predvsem na začetku podjetniške kariere je s.p. Ker je s.p. fizična oseba, se za njegovo obdavčitev uporablja Zakon o dohodnini ⁴⁶² (v nadaljevanju ZDoh-2). Predmet obdavčitve pri samostojnem podjetniku je dohodek iz dejavnosti. Za dohodek iz dejavnosti se šteje dohodek, dosežen z opravljanjem vsake podjetniške, kmetijske, gozdarske, poklicne ali druge neodvisne samostojne dejavnosti.⁴⁶³

S.p. se lahko ob ustanovitvi ali ob začetku vsakega leta odloči za obdavčitev dobička z davčnimi stopnjami dohodninske lestvice ali s stopnjo 20 odstotkov.

V primeru, da se podjetnik odloči za obdavčitev dobička s stopnjami iz dohodninske lestvice mora preko leto zbirati vse izdane in prejete račune povezane s poslovanjem ali druge podobne dokumente, povezane s poslom. Knjigovodstvo mora biti zelo dosledno izvedeno, saj se glede na ugotovitve računovodstva določi ali se bo davek odmeril ali ne in nato kolikšen ta davek bo. Če podjetnik nima dobička, davka ne bo plačal. Če pa ima dobiček bo plačal davek, ki bo izračunan z davčnimi stopnjami iz dohodninske lestvice. Podatke o aktualnih dohodninskih lestvicah lahko najdejo na spletnih straneh Finančne Uprave Republike Slovenije, tukaj pa le primeroma navajam dohodninsko lestvico za leto 2018.

⁴⁶¹

FURS,

URL:

http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Davek_od_dohodkov_pravnih_oseb/Opis/Podrobnejši_opisi_2_izdaja_Splosno_o_DDPO.pdf, str. 5-7

⁴⁶² Zakon o dohodnini (ZDoh-2), Ur. L. RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 9/12 – odl. US, 24/12, 30/12, 40/12 – ZUJF, 75/12, 94/12, 52/13 – odl. US, 96/13, 29/14 – odl. US, 50/14, 23/15, 55/15, 63/16 in 69/17

⁴⁶³ Člen 46 ZDoh-2.

Če znaša neto letna davčna osnova v eurih		Znaša dohodnina v eurih	
Nad	Do		
	8.021,34		16 %
8.021,34	20.400,00	1.283,41	+ 27 % nad 8.021,34
20.400,00	48.000,00	4.625,65	+ 34 % nad 20.400,00
48.000,00	70.907,20	14.009,65	+ 39 % nad 48.000,00
70.907,20		22.943,46	+ 50 % nad 70.907,20

464

Slika 14: Primer dohodninske lestvice za leto 2018

8.2.5 Ključne razlike med s.p. in d.o.o.

	NAVADNI S.P.	NORMIRANI S.P.	D.O.O.	NORMIRANI D.O.O.
OBDAVČITEV	Progresivna		Pavšalna (cedularna)	
DAVČNA OSNOVA	Dobiček, ki je presežek davčno priznanih prihodkov nad davčno priznanimi odhodki.	20 odstotkov od davčno priznanih prihodkov.	Dobiček, ki je presežek davčno priznanih prihodkov nad davčno priznanimi odhodki.	20 odstotkov od davčno priznanih prihodkov.
DAVČNO OBDOBJE	Koledarsko leto	Koledarsko leto	Lahko je različno od koledarskega leta, vendar ne sme presegati obdobja 12	Koledarsko leto

464

SLIKA:

http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Dohodnina/Letna_odmera_dohodnine/Opis/Lestvica_za_letno_2018.pdf (19.06.2018)

168

			mesecev in se ga 3 leta ne sme spreminjati	
SPLOPNA STOPNJA OBDAVČITVE	Glede na dohodninsko lestvico (16, 27, 41, 50 odstotkov)	20 odstotkov	19 odstotkov	19 odstotkov
MOŽNOST UVELJAVLJANJA DAVČNIH OLAJŠAV	Da	Ne	Da	Ne

465

8.2.6 Davčna osnova rezidenta in nerezidenta

Zavezanci rezidenti morajo po načelu svetovnega dohodka plačati davek od vseh dohodkov, ki imajo svoj vir v Sloveniji in zunaj nje. Pod rezidente štejemo tiste zavezance, ki imajo sedež v Sloveniji in tiste, ki nimajo sedeža v Sloveniji, imajo pa v Sloveniji kraj dejanskega delovanja posloводства. Hčerinske družbe tujih pravnih oseb v Sloveniji se po ZDDPO-2 štejejo za rezidente Slovenije in so zavezane za davek v Sloveniji.⁴⁶⁶

Nerezidenti so obdavčeni po teritorialnem načelu (obdavčitev po viru), kar pomeni, da so zavezani plačati davek od dohodkov, ki jih dosegajo v poslovni enoti ali preko poslovne enote v Sloveniji, in za katere je določena obveznost davčni odtegljaj.⁴⁶⁷ Poslovna enota nerezidenta je kraj poslovanja, kjer nerezident v celoti ali zgolj delno opravlja dejavnost. Sem spadajo pisarne, podružnice, tovarne, gradbišča itn.

⁴⁶⁵ TABELA: Razlike med s.p. in d.o.o., URL: <https://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/racunovodstvo/razlike-med-s-p-in-d-o-o>

⁴⁶⁶ Člen 5 ZDDPO-2

⁴⁶⁷ Člen 4 ZDDPO-2.

Načelo svetovnega dohodka in teritorialno načelo povzročata formalno dvojno obdavčitev. Rezydentom se zato od davčne obveznosti načeloma odšteje davek, ki so ga plačali na podlagi obdavčitve po viru v tuji državi.

8.2.7 Obdavčitev z davčnim odtegljajem

Davek se izračuna, odtegne in plača po stopnji 15 odstotkov od dohodkov nerezidentov, razen dividend in dohodkov podobnih dividendam, izplačanih preko poslovne enote nerezidenta, ki se nahaja v Sloveniji. Z davčnim odtegljajem so obdavčeni dohodki, ki imajo vir v Sloveniji. Zakon jih v 70. členu taksativno našteva. To so dividende in dohodki, podobni dividendam, plačila za obresti, plačila za uporabo ali pravico do uporabe avtorskih pravic, patentov, zaščitnih znakov in drugih premoženjskih pravic, plačila za zakup nepremičnin itn.⁴⁶⁸

8.2.8 Oprostitev plačila davka

Od plačila davka so oproščeni naslednji zavezanci: zavod, društvo, ustanova, verska skupnost, politična stranka, zbornica, reprezentativni sindikat itn. Če bi opravljali pridobitno dejavnost⁴⁶⁹, bi od nje vseeno morali plačati davek.⁴⁷⁰

Družba, ki prenaša svoje premoženje (obrat) bo oproščena davka v zvezi z dobički ki nastanejo pri prenosu sredstev in obveznosti, ki pripadajo prenesenemu obratu ali obratom.⁴⁷¹ Prav tako je oproščen plačila davka v zvezi z dobičkom družbenik prevzete družbe pri zamenjavi kapitalskih deležev oziroma mu ne bo priznana izguba, ki je bila dosežena z zamenjavo vrednostnih papirjev prevzete družbe, razen če bi to plačilo prejel v denarju.⁴⁷²

Določene posebnosti pri oprostitvah slovenski pravni sistem pozna tudi v pri združitvah in delitvah, kjer so prenosne družbe ponovno oproščene plačila davka v zvezi z dobički. Prevzemna družba pa bo prevzela davčna upravičenja in davčne izgube prenosne družbe pod enakimi pogoji, ki bi veljali za prenosno družbo, če prenos ne bi bil izvršen. Prav tako bo prevzemna družba upravičena do oprostitve plačila davka v zvezi z dobički, ki bi jih dosegla ob prenehanju udeležbe v kapitalu prenosne družbe, če bi imela pred združitvijo oziroma delitvijo v tej družbi udeležbo v kapitalu.⁴⁷³

⁴⁶⁸ Člen 70 ZDDPO-2.

⁴⁶⁹ Glej Pravilnik o opredelitvi pridobitne in nepridobitne dejavnosti, Ur. l. RS, št. 109/07 in 68/09

⁴⁷⁰

FURS,

URL:

http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajlatve/Podrocja/Davek_od_dohodkov_pravnih_oseb/Opis/Podrobnejsi_opisi_2_izdaja_Splosno_o_DDPO.pdf, str. 3

⁴⁷¹ Prvi odstavek 40. člena ZDDPO-2.

⁴⁷² Prvi odstavek 45. člena ZDDPO-2.

⁴⁷³ Prvi odstavek 49. člena ZDDPO-2.

Če pri združitvi oziroma delitvi pride do zamenjave vrednostnih papirjev, bo družbenik prenosne družbe oproščen davka z zvezi z dobičkom, razen če bi izplačilo prejel v denarju.⁴⁷⁴

8.2.9 Izogibanje plačilu davka

»Davčnega načrtovanja in izogibanja plačilu davka, ki je izvedeno z uporabo zakonitih metod in sredstev (t.im. zakonita davčna evazija), čeprav pogosto tudi na nelegitimen način, ne moremo in ne smemo enačiti z davčno utajo (t.im. nezakonito davčno evazijo), ki pomeni nezakonito izogibanje plačilu davkov.«⁴⁷⁵

1. DAVČNA UTAJA ALI NEZAKONITA EVAZIJA je nezakonito izogibanje plačilu davka in je sankcionirana kot kaznivo dejanje ali prekršek.
2. DAVČNO IZOGIBANJE ALI ZAKONITA EVAZIJA je zakonito izogibanje plačilu davka. S tem davčni zavezanec legalno prepreči zmanjšanje realnega dohodka. Pravna podlaga za to so davčne praznine.
3. DAVČNO PREVALJEVANJE je proces, s katerim davčni zavezanci s spreminjanjem cen davčno obveznost v celoti ali delno preložijo na druge subjekte (npr. prevalitev naprej – na kupce; prevalitev nazaj – na prodajalce).⁴⁷⁶

Po ekonomski teoriji poznamo tri načine davčnega izogibanja:

1. PRENOS DOHODKA (*income shifting*) se pojavi takrat, ko je davčna lestvica progresivno stopničasta. Ko se (mejna) davčna stopnja dviga glede na davčno osnovo, se lahko davčni zavezanec izogne višji davčni stopnji tako, da prenese del dobička na drugega zavezanca, ki ima nižjo osnovo (povezano osebo).
2. ČASOVNA PRELOŽITEV UGOTAVLJANJA DOHODKA je mogoča le pri napovedih neposrednih davkov. Ob izračunavanju davčne osnove se uporabi vse možnosti prenosov in rezervacij tako, da je tekoča davčna napoved čim nižja.
3. DAVČNO ARBITRIRANJE je proces, v katerem akterji s hitrim izkoristkom različnih tečajev valut, istih delnic ali istega blaga na različnih trgih poskušajo ustvariti kapitalski dobiček. To je možno, če subjekti nastopajo v različnih davčnih sistemih in je zato ta način izogibanja plačilu davka prisoten predvsem v transnacionalnem poslovanju.⁴⁷⁷

⁴⁷⁴ Tretji odstavek 49. člena ZDDPO-2.

⁴⁷⁵ Razlika med davčnim načrtovanjem, davčno utajo in davčnim prevaljevanjem, URL: <http://www.eracunovodstvo.org/blog/racunovodstvo/razlika-med-davcnim-nacrtovanjem-davcno-utajo-in-davcnim-prevaljevanjem/>

⁴⁷⁶ Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), 88-90

⁴⁷⁷ Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), 90-92

8.2.10 Davčne olajšave

Davčne olajšave lahko zavezanec uveljavlja največ v višini svoje davčne osnove. Če bi davčni zavezanec v svojih poslovnih knjigah izkazoval izgubo, davčnih olajšav ne bi mogel uveljavljati. Delimo jih v več skupin:

1. DAVČNA OLAJŠAVA V OŽJEM SMISLU – odbitek pred izračunom obdavčljive davčne osnove
2. ZNIŽANJE DAVKA – znižanje davka po ugotovljeni davčni osnovi in že izračunanem davku
3. UGODNEJŠA DAVČNA OSNOVA – se uporablja, ko z namenom stimulacije razvoja določenih dejavnosti država obdavči davčno osnovo zavezancev s posebno, nižjo davčno stopnjo od običajne⁴⁷⁸

Zmanjšanje davčne osnove za uveljavljanje davčnih olajšav, vendar največ v višini davčne osnove, je možno za naslednje namene:

- za vlaganja v raziskave in razvoj (100 odstotkov),
- za investiranje v opremo in v neopredmetna sredstva (40 odstotkov investiranega zneska),
- za zaposlovanje (največ v višini davčne osnove v primerih, ko na novo zaposli osebo, mlajšo od 26 let, ali osebo, starejšo od 55 let, ko zaposluje invalida ali če sprejme vajenca, dijaka ali študenta),
- za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje (največ do zneska, ki je enak 24 odstotkov obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za delojemalca zavarovanca in ne več kot 2.390€ letno (ob upoštevanju valorizacije) in največ do višine davčne osnove davčnega obdobja),
- za donacije (0,3 odstotka obdavčenega prihodka),
- za zaposlovanje in za investiranje v določenih regijah (70 odstotkov investiranega zneska, največ v višini davčne osnove).⁴⁷⁹

8.2.11 Davčne spodbude

Pri davku na dobiček velja izpostaviti dve davčni spodbudi, in sicer sta to pospešena amortizacija in investicijske olajšave. Pri pospešeni amortizaciji gre za to, da se dejansko zmanjšuje davčna osnova. Če je izhodišče to, da država pozitivnopravno predpisuje določene amortizacijske stopnje,

⁴⁷⁸ Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), 97-98

⁴⁷⁹ Člen 55 do 59 ZDDPO-2.

je neto dohodek, ki ostane po zadostitvi obveznosti amortizacije in plačilu davka, enak takrat, ko je sedanja vrednost plačanih davkov od dobička pri pospešeni amortizaciji nižja od sedanje vrednosti plačanih davkov ob ekonomski amortizaciji. Sedanja vrednost plačanih davkov ob pospešeni amortizaciji je zato posledično nižja od sedanje vrednosti plačanih davkov ob ekonomski amortizaciji.⁴⁸⁰

Investicijske olajšave pa so davčne spodbude, ki neposredno zmanjšujejo davčno obveznost (efektivno znižanje davčne osnove). Gre za določen odstotek, ki se zaradi investiranja prizna kot odbitna postavka pri ugotavljanju davčne osnove.⁴⁸¹

8.3 Davek na izplačilo dividend

Dividenda je udeležba pri dobičku podjetja, ki pripada lastnikom delnic delniške družbe in spada med dohodke iz kapitala po 80. členu ZDoh-2. med dohodke iz kapitala sicer štejemo še obresti in dobiček iz kapitala, vse skupaj pa obdavčujemo z dohodnino po proporcionalni stopnji – 25 odstotkov. to se šteje kot dokončen davek. Tukaj se nam že pojavi problem ekonomske dvojne obdavčitve, saj je dobiček kot rezultat poslovanja obdavčen tako na ravni družbe, kot na ravni fizične osebe.⁴⁸²

Stopnja dohodnine od dobička iz kapitala se znižuje vsakih 5 let imetništva kapitala, in sicer znaša po dopoljenih 5 letih imetništva kapitala 15 odstotkov, po dopoljenih 10 letih imetništva kapitala 10 odstotkov in po dopoljenih 15 letih imetništva kapitala 5 odstotkov.⁴⁸³

Izračun in plačilo dohodnine od obresti in dividend se opravi na podlagi davčnega obračuna z davčnim odtegljajem ali odmero dohodnine. Če dividende izplačuje podjetje v Sloveniji, te dividende ne bodo vključene v letno dohodninsko napoved in dobo obdavčene po stopnji 25 odstotkov. Če pa se dividenda prejema iz podjetja v tujini, pa mora prejemnik dividende le-to napovedati sam pri davčnem organu.⁴⁸⁴

8.3.1 Posebnosti podružnice

Podružnica je podaljšek matičnega podjetja v drugi državi in ni pravna oseba ter se ne šteje za davčnega rezidenta Slovenije. Ko bo na ozemlju Slovenije opravljala pridobitno dejavnost, bo

⁴⁸⁰ Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), str. 100-101

⁴⁸¹ Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), str. 101

⁴⁸² Člen 80 ZDoh-2.

⁴⁸³ Člen 132 ZDoh-2.

⁴⁸⁴ Člen 134 ZDoh-2.

zavezana za plačilo davka od dohodka pravnih oseb kot nerezidentka. Za njeno poslovanje bo odgovarjala matična družba. Podružnice navadno opravljajo dejavnost nabave in prodaje blaga ali storitev in je njihov dobiček po ZDDPO-2 obdavčen po davčni stopnji 19 odstotkov.⁴⁸⁵ Podružnica svoji matični družbi ne more izplačevati dobička, saj le-ta že pripada sedežu družbe, podružnica pa zgolj opravi premestitev presežnih denarnih sredstev iz svojega računa na račun sedeža družbe. Tudi davčni odtegljaj se nikoli ne obračuna, ker med podružnico in sedežem družbe pravno gledano ne gre za plačilo obresti in dividend.⁴⁸⁶

8.4 Problem dvojne obdavčitve

Dvojna obdavčitev se pojavlja pri čezmejnem poslovanju, ko želijo isti pravni osebi v istem obdobju dohodek obdavčiti dve ali več držav. Prihaja do situacij, ko je npr. čezmejna dividenda predmet dveh davčnih pristojnosti, torej bo obdavčljiva v državi izplačevalca zaradi vira na teritoriju države in v državi prejemnika zaradi principa svetovnega dohodka. To moramo preprečevati, ker se s tem dodatno in neupravičeno obremenjuje davčne zavezance, npr. omejimo obdavčitev v državi izplačevalca (prepoved davčnega odtegljaja) ali v državi prejemnika dividende (izvzetje dividend oziroma vračunanje tujega davka). To je zelo velik problem pri mednarodnem širjenju družb in ima lahko negativne posledice na naložbe in poslovanja.

Države se vse več zatekajo k ustanavljanju hčerinskih družb, podružnic ali drugih organizacijskih oblik, ki se štejejo za povezane osebe v drugih državah. Pri tem uporabljajo tri različne mehanizme: transferne cene, posojila med povezanimi družbami in alociranje svojih sredstev.

8.4.1 Transferne cene

Področje transference cen je v Sloveniji urejeno v treh predpisih: ZDDPO-2, Pravilniku o transference cenah⁴⁸⁷ in Zakonu o davčnem postopku⁴⁸⁸ (v nadaljevanju ZDavP-2).

Transferne cene so cene za blago oziroma storitve, ki si jih med seboj zaračunavajo povezane osebe, torej so to cene, po katerih se odvijajo transakcije med povezanimi osebami. Dve osebi se štejeta za povezani, če podjetje v eni državi pogodbenici neposredno ali posredno sodeluje v upravljanju,

⁴⁸⁵ Kolikšna je obdavčitev podružnic tujih podjetij v Sloveniji?, URL: <https://data.si/blog/2015/02/03/kolikšna-je-obdavcitev-podruznic-tujih-podjetij-v-sloveniji/>

⁴⁸⁶ Kakšne so posebnosti obdavčitve podružnic?, URL: <https://akademija.finance.si/8857333>

⁴⁸⁷ Pravilnik o transference cenah, Ur. l. RS, št. 141/06 in 4/12

⁴⁸⁸ Zakon o davčnem postopku (ZdavP-2), Ur. l. RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNep, 111/13, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15, 63/16, 69/17 in 13/18 – ZJF-H

nadzoru ali kapitalu v podjetju v drugi državi ali če iste osebe neposredno ali posredno sodelujejo v upravljanju, nadzoru ali kapitalu podjetja v prvi državi pogodbenici in drugi državi pogodbenici.⁴⁸⁹

Transferne cene se kažejo v izkazu uspeha, in sicer v prihodkih pri prodaji surovin in izdelkov, plačil za različne storitve, licenčnine, najemnine za nepremičnine in premičnine in pri odhodkih.

Težave s transfernimi cenami nastanejo šele takrat, kadar sta povezani oseb rezidenta dveh različnih držav in sta tako podvržena različnim davčnim ureditvam. Za povezani osebi štejemo zavezanca, ki je rezident ali nerezident in tujo osebo, če si zavezanec v tuji osebi lasti 25 odstotne vrednosti ali števila delnic ali deležev v kapitalu, upravljanju ali nadzoru oziroma glasovalnih pravic ali če zavezanec tujo osebo obvladuje na podlagi pogodbe.⁴⁹⁰

Povezana podjetja prilivajo dobičke iz države z višjimi davčnimi obremenitvami v države z nižjimi davčnimi obremenitvami. S transfernimi cenami lahko povezana podjetja prilagajajo poslovne rezultate posameznih družb. To pogostokrat naredijo z zaračunavanjem previsokih oziroma prenizkih cen za blago in storitve, ki so bile predmet transakcije med povezanimi osebami. Če želimo odkriti ali do tega dejansko prihaja, moramo ugotoviti ali so bile zaračunane cene primerne in če niso bile primerne, kaj bi morale biti zaračunano. Države članice OECD pri presojanju ustreznosti transfernih cen uporabljajo neodvisno tržno načelo oz. »Arm's length principle⁴⁹¹«. To pomeni, da morajo biti cene takšne, kot da bi si jih med seboj zaračunale nepovezane osebe za isto oziroma podobno blago ali storitve v podobni tržni situaciji. V primeru, da transferne cene niso v skladu z neodvisnim tržnim načelom, je potrebno narediti prilagoditev obračuna davka od dohodkov pravnih oseb.⁴⁹²

OECD-jev model pozna več metod za ugotavljanje transfernih cen. Prve so klasične transakcijske metode, druge so metode dobička in nato sledijo, kot tretje, še ostale metode, ki jih uporabljamo pri nekaterih transakcijah med povezanimi osebami. Klasične transakcijske metode lahko razdelimo na tri dodatne metode.

Prva je metoda primerljivih prostih cen, po kateri se transferne cene za blago in storitve primerjajo s cenami pri nenadzorovanih transakcijah (tj. na prostem trgu). Ta metoda zagotavlja najbolj zanesljivo primerjavo za uporabo tržnega načela, kadar gre za enako blago ali storitev, ki je predmet

⁴⁸⁹ Člen 16 ZDDPO-2.

⁴⁹⁰ Člen 12 ZDDPO-2.

⁴⁹¹ »Če se komercialni ali finančni pogoji poslovanja med dvema družbama razlikujejo od tistih, ki bi veljali med neodvisnimi družbami, potem se lahko dobički, ki bi nastali, pa zaradi omenjenih pogojev niso, pri eni od družb, vključijo v dobiček tega podjetja in ustrezno obdavčijo.«

⁴⁹² Petauer, Boštjan, TRANSFERNE CENE, str. 17-21

primerjave ali pa so razlike minimalne. Za primerjavo se npr. lahko vzame cena, po kateri povezana družba kupuje nepovezani družbi. Tretja družba s to ceno primerja svojo transferno ceno pri prodaji nepovezani družbi. Druga je metoda preprodaje, ki se uporablja za ugotavljanje transfernih cen v primerih, ko povezana oseba blago, kupljeno pri drugi povezani osebi, prodaja neodvisnim strankam. Izračun po tej metodi se začne s pričakovano prodajno ceno trgovca pri prodaji nepovezani osebi, kar pomeni, da se transferne cene ugotavljajo s konca na začetek. Transferna cena pri nabavi se ugotovi tako, da se od prodajne cene odšteje bruto marža trgovca. Bruto marža trgovca je tako osnova za primerjavo in se lahko primerja z maržo, ki jo zaračunava nepovezani trgovec pri prodaji na prostem trgu, maržo, ki jo povezani trgovec zaračunava pri prodaji nepovezanem kupcu za istovrstno blago, kupljeno na prostem trgu ali maržo, ki jo nepovezani trgovec ustvari na prostem trgu za blago, kupljeno nepovezani osebi. Pri tej metodi ni pomembna vrsta blaga, pomembnejša je primerjava funkcij, ki jih opravlja prodajalec, torej delamo primerjavo med prodajalci podobnih blagovnih skupin (npr. primerjava med prodajalcem hi-fi naprav in prodajalcem televizij je primerna). Tretja je metoda pribitka na stroške. Najpogosteje se uporablja za ugotavljanje primernosti transfernih cen proizvajalcev, ki prodajajo svoje proizvode povezanim osebam in pri storitvah znotraj povezanih oseb. Med seboj primerjamo stroške proizvodnje in pribitek marže, nato pa ugotavljamo ceno v skladu s tržnim načelom, ki naj jo proizvajalec doseže pri prodaji svojega blaga ali storitev. Pribitek na stroške pri transakciji s povezano osebo se primerja z pribitkom, ki ga proizvajalec A obračuna pri prodaji nepovezani osebi D ali pribitkom, ki ga neodvisni proizvajalec C obračuna pri prodaji nepovezani osebi D ali pribitkom, ki ga neodvisni dobavitelj C zaračuna povezani osebi B.⁴⁹³

Metoda delitve dobička je primerna takrat, kadar obstaja velika soodvisnost povezanih podjetij pri ustvarjanju dobička, tako da ni na razpolago neodvisnih primerjalnih podatkov ali pa kjer posameznih sestavin kompleksnih transakcij ni mogoče preprosto identificirati in izločiti. Metoda bazira na notranjih podatkih obravnavanega podjetja in njen cilj je porazdeliti dobiček pri taki transakciji na enak način kot bi bil porazdeljen med povezanimi podjetji, ki sodelujejo v skupnem projektu ali transakciji. Delitev dobička se ugotavlja v dveh fazah, in sicer se najprej ugotavlja dobiček, ki ga je potrebno razdeliti med povezana podjetja in nato razdelitev dobička na razumni ekonomski osnovi, ki jo je mogoče strokovno utemeljiti in zagovarjati.⁴⁹⁴

⁴⁹³ Petauer, Boštjan, TRANSFERNE CENE, str. 29-35

⁴⁹⁴ Petauer, Boštjan, TRANSFERNE CENE, str. 36-49

Metoda stopnje čistega dobička je primerna za ugotavljanje čistega dobička pri nekaterih transakcijah ali skupinah transakcij. Tukaj primerjamo stopnjo čistega dobička pri transakcijah med povezanimi osebami s stopnjami čistega dobička pri širše primerljivih neodvisnih transakcijah.⁴⁹⁵

8.4.2 Ločitveno pravilo

To pravilo opredeljuje ločenost pravne sfere pravne osebe in pravne sfere fizične osebe (ločevanje pravne sfere ekonomskega lastnika in pravnega subjekta). Družbeniki osebnih družb imajo v veliko pravnih redih ugodnejši davčni položaj, ker ne plačajo »cene« dvojne obdavčitve. Družbeniki kapitalskih družb to »ceno« zaradi omejene odgovornosti plačajo.⁴⁹⁶

8.4.3 Integracija neposrednih davkov

Do dvojne obdavčitve istega davčnega predmeta pride tako, da je na ob zaključku poslovnega leta najprej obdavčen letni dobiček pravnih oseb, ko je ugotovljen z davčno bilanco in nato še enkrat, ko pride do distribucije alikvotnih deležev dividendnim upravičencem. Z metodo integracije se taka dvojna obdavčitev sanira. Na podlagi integrirane ureditve lahko dividendni upravičenci uveljavljajo plačane davke po odbitku kot znižanje davka pri osebnih dohodninah. To znižanje je lahko 100 odstotno.⁴⁹⁷

8.4.4 Načelo uvoznice kapitala in načelo izvoznice kapitala

NAČELO UVOZNICE KAPITALA: dohodek od kapitala se obdavčuje po davčni stopnji države uvoznice kapitala in tudi davčni dohodek pripade državi uvoznici kapitala (država, kjer je dohodek nastal)

NAČELO IZVOZNICE KAPITALA: dohodek od kapitala se obdavčuje po davčni stopnji izvoznice in davčni prihodek pripada državi izvoznici kapitala (država, kjer biva prejemnik tega prihodka)⁴⁹⁸

Pravila GATT⁴⁹⁹ in WTO⁵⁰⁰, ki prepovedujejo dvojno obdavčevanje, ne veljajo pri mednarodnem prenosu dohodka od kapitala, zato imamo vzpostavljene bilateralne in multilateralne sporazume, ki naj bi to preprečevali. Sporazume s posameznimi državami lahko najdemo na spletni strani Finančne

⁴⁹⁵ Petauer, Boštjan, TRANSFERNE CENE, str. 40

⁴⁹⁶ Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), str. 130

⁴⁹⁷ Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), str. 139-140

⁴⁹⁸ Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), str. 166

⁴⁹⁹ General Agreement on Tariffs and Trade

⁵⁰⁰ World Trade Organization

uprave Republike Slovenije.⁵⁰¹ S temi sporazumi se poskuša vzpostaviti davčna nevtralnost in ta se dosega z dvema metodama: kreditno metodo in metodo izvzetja. Če uporabljamo kreditno metodo, bo rezidentom države, ki je ta pristop izbrala vseeno (nevtralna odločitev), kje bodo investirali. Če uporabljamo metodo izvzetja, pa je zelo pomembna davčna stopnja v državi, v katero investiramo.⁵⁰²

8.5 Primerjava z drugimi državami EU

Slovenija je del EU in je zaradi tega zavezana zakonodaji EU. Vendar je pa pri določanju davčnih stopenj še vedno veliko diskrecije na samih državah. Evropska komisija je določila le najnižjo splošno stopnjo DDV 15 odstotkov in najnižjo znižano stopnjo DDV 5 odstotkov. Sicer se pa davčne stopnje med državami precej razlikujejo.

Država	DDV		Davek od dohodka pravnih oseb	Dohodnina
	Splošna	Znižana		
Avstrija	20%	10%	25%	25% - 55%
Belgija	21%	6% in 12%	24,98% - 33,99%	25% - 50%
Bolgarija	20%	9%	10%	10%
Ciper	19%	5% in 9%	12,5%	20% - 35%
Češka republika	21%	10% in 15%	19%	15%
Danska	25%	-	22%	Max. 51,95%

⁵⁰¹ FURS, Seznam veljavnih mednarodnih pogodb o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja, ki se uporabljajo od 1. januarja 2018, URL: http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Mednarodno_obdavcenje/Zakonodaja/Seznam_veljavnih_MP.pdf

⁵⁰² Tičar, Bojan, UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO (2001), str. 167

Estonija	20%	9%	20%	20%
Finska	24%	10% in 14%	20%	6,5% - 31,75%
Francija	20%	5,5% in 10%	33,3%	14% - 45%
Grčija	24%	6% in 13%	29%	22% - 45%
Hrvaška	25%	5% in 13%	20%	12% - 40%
Irska	23%	9% in 13,5%	12,5%	20% - 40%
Islandija	24%	11%	20%	22,5% - 46,24%
Italija	22%	5% in 10%	31,4%	23% - 43%
Latvija	21%	12%	15%	23%
Litva	21%	5% in 9%	15%	15%
Luksemburg	17%	8%	29,22%	8% - 40%
Madžarska	27%	5% in 18%	19%	15%
Malta	18%	5% in 7%	35%	15% - 35%
Nemčija	19%	7%	15,825%	14% - 45%
Nizozemska	21%	6%	20% - 25%	8,4% - 52%

Norveška	25%	15% in 10%	27%	32,5% - 39%
Poljska	23%	5% in 8%	19%	18% - 32%
Portugalska	23%	6% in 13%	21%	14,5% - 48%
Romunija	20%	5% in 9%	16%	16%
Slovaška	20%	10%	22%	19% - 25%
Slovenija	22%	9,5%	19%	16% - 50%
Španija	21%	10%	25%	19% - 45%
Švedska	25%	6% in 12%	22%	20% - 25%
Združeno kraljestvo	20%	5%	20%	20% - 45%

503

Kljub temu da so ga v Sloveniji pred kratkim še dodatno zvišali, je davek na dohodek pravnih oseb pri nas še vedno med najnižjimi v Evropi.⁵⁰⁴ V svetu pa lahko najdemo tudi nekatere države, kjer davka na dobiček ne poznajo. Pravimo jim davčne oaze. ZDA, ki je visoko razvita država ima enega izmed najvišjih davkov na dobiček na svetu.⁵⁰⁵

⁵⁰³ TABELA: KJE PLAČUJEJO NAJVEČ IN KJE NAJMANJ DAVKA?, URL: <http://www.fidata.si/2017/02/23/kje-placujejo-najvec-in-kje-najmanj-davka/>

⁵⁰⁴ KJE PLAČUJEJO NAJVEČ IN KJE NAJMANJ DAVKA?, URL: <http://www.fidata.si/2017/02/23/kje-placujejo-najvec-in-kje-najmanj-davka/>

⁵⁰⁵ Davki po svetu in pri nas: kam oditi?, URL: <https://svetkapitala.delo.si/ikonomija/davki-po-svetu-in-pri-nas-kam-oditi-329>

Davek na dobiček

države brez
davka na dobiček, 2016

0 %

Bahrajn
Bermuda
otok Guernsey
Isle of Man
Kajmansko otočje
Kamerun
Norveški Karibi (Bonaire,
Saint Eustatius in Saba)
Vanuatu

države z najvišjimi
davki na dobiček, 2016

države z najnižjimi
davki na dobiček, 2016

Slika 15: Davek na dobiček v EU in drugih državah sveta⁵⁰⁶

⁵⁰⁶ SLIKA: Davki po svetu in pri nas: kam oditi?, URL: <https://svetkapitala.delo.si/ikonomija/davki-po-svetu-in-pri-nas-kam-oditi-329>

9 Vstop investitorja v podjetje s pomočjo finančnega prestrukturiranja

9.1 Uvod

V tem poglavju so predstavljene možnosti, ki jih ima na voljo tuji investitor pri vstopu v podjetje s pomočjo finančnega prestrukturiranja. V našem pravnem prostoru sta možna dve temeljna načina: s sodnim prestrukturiranjem v okviru prisilne poravnave in zunajsodnim prestrukturiranjem. Zato so na kratko opisane bistvene značilnosti obeh postopkov, medsebojne razlike ter poti, ki jih ima na voljo tuji investitor preko postopka prisilne poravnave ali s pomočjo sporazuma o finančnem prestrukturiranju v okviru zunajsodnega postopka.

9.2 Sodno prestrukturiranje

Prisilno poravnavo na našem zakonodajnem področju v celoti ureja Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (v nadaljevanju: ZFPPIPP⁵⁰⁷). Pri sprejemanju je zakonodajalec v celoti upošteval smernice UNCITRAL-a (Komisija za mednarodno in trgovinsko pravo) za insolvenčno pravo – *UNCITRAL legislative guide on insolvency law* iz leta 2004, ki so bile pripravljene na podlagi primerjalnopravne analize ureditve postopkov zaradi insolventnosti v državah članicah Združenih narodov.⁵⁰⁸

9.2.1 Osnovni pojmi

9.2.1.1 Prisilna poravnava

Prisilna poravnava je sodni postopek s katerim se omogoči insolventnemu dolžniku izvedbo ukrepov prestrukturiranja. Ti ukrepi pa omogočajo odpravo vzrokov insolventnosti in kratkoročne ter dolgoročne plačilne sposobnosti. Za odločanje v postopku prisilne poravnave je določena izključna krajevna pristojnost okrožnega sodišča, na območju katerega ima insolventni dolžnik svoj sedež.⁵⁰⁹

⁵⁰⁷ Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP), Ur. l. RS, št. 126/2017.

⁵⁰⁸ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 74.

⁵⁰⁹ Lajevec, Levstek; Plavšak, UREJENA SODNA PRAKSA K ZAKONU O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM (2017), str. 141.

9.2.1.2 Insolventni dolžnik

V pogovornem jeziku kot insolventnega dolžnika označujemo dolžnika, ki je postal insolventen – trajneje nelikviden oziroma dolgoročno plačilno nesposoben. ZFPPIPP pa izraz insolventnega dolžnika razume ožje, saj se uporablja le za tistega dolžnika nad katerim je bil začet postopek zaradi insolventnosti.

9.2.1.3 Insolventnost

Pojem insolventnosti je predpostavka za začetek postopka prisilne poravnave in 14. člen ZFPPIPP ga opredeljuje kot finančni položaj dolžnika, ki lahko nastane pri:

- trajnejši nelikvidnosti dolžnika ali
- dolgoročni plačilni nesposobnosti dolžnika.

Položaj trajnejše nelikvidnosti nastane, če dolžnik v daljšem obdobju ni sposoben poravnati vseh svojih obveznosti, ki so zapadle v tem obdobju. Za sam položaj insolventnosti pa ne zadošča zgolj dejstvo, da bi bil dolžnik v določenem trenutku nelikviden, temveč mora stanje nelikvidnosti trajati določeno časovno obdobje. Za lažje dokazovanje položaja trajnejše nelikvidnosti ZFPPIPP v drugem odstavku 14. člena opredeljuje izpodbojne domneve, kot npr.:

- *Če dolžnik, ki je pravna oseba, podjetnik ali zasebnik, za več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo ene ali več obveznosti v skupnem znesku, ki presega 20 odstotkov zneska njegovih obveznosti, izkazanih v zadnjem javno objavljenem letnem poročilu, velja, da je dolžnik trajneje nelikviden, če se ne dokaže drugače.*

Podobno je pri dokazovanju dolgoročne plačilne nesposobnosti, kjer ZFPPIPP v 3. odstavku 14. člena alternativno predvideva izpodbojni domnevi:

Če se ne dokaže drugače, velja, da je dolžnik postal dolgoročno plačilno nesposoben:

1. *če je vrednost njegovega premoženja manjša od vsote njegovih obveznosti -prezadolženost,*
2. *pri dolžniku, ki je kapitalska družba: tudi če je izguba tekočega leta skupaj s prenesenimi izgubami dosegla polovico osnovnega kapitala in te izgube ni mogoče pokriti v breme prenesenega dobička ali rezerv.*⁵¹⁰

⁵¹⁰ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 100.

9.2.2 Splošna pravila postopka prisilne poravnave

Postopek prisilne poravnave je zaradi namena postopka, ki je »ozdraviti« insolventnega dolžnika in na drugi strani zaradi močnih interesov upnikov ter njihovega varstva pred oškodovanjem, zelo kompleksen. Zaradi nasprotujočih si interesov glavnih deležnikov postopka prisilne poravnave, se pred začetkom postopka postavita dve temeljni zahtevi:

- Prva zahteva se izraža v verjetnosti uspeha prisilne poravnave. Prisilna poravnava je poslovno-finančni položaj, zato se naj prisilna poravnava opravi, samo takrat, ko obstajajo resni indici uspeha ukrepov prestrukturiranja, pri tem pa je potrebno izhajati iz spoznanj poslovno-finančne stroke.
- Pri nastopu insolventnosti podjetja, stopijo v ospredje interesi upnikov, ki postanejo nadrejeni interesom lastnikov. Iz česar izhaja druga zahteva, ki terja, da je interes lastnikov za nadaljevanje poslovanja podjetja dovoljeno uresničevati samo v obsegu v katerem niso ogroženi interesi upnikov (da prejmejo plačilo svojih terjatev v največjem možnem obsegu). To zahtevo oziroma omejitev izraža eno temeljnih načel postopka prisilne poravnave - načelo absolutne prednosti.⁵¹¹

9.2.3 Predpostavke za začetek postopka prisilne poravnave

Da postopek prisilne poravnave lahko steče morajo obstajati določena pravna dejstva, t.i. predpostavke za začetek postopka prisilne poravnave, v nasprotnem primeru sodišče predlog za začetek postopka prisilne poravnave zavrže. Pravna teorija deli predpostavke na procesne in materialne.

9.2.3.1 Procesne predpostavke za začetek postopka prisilne poravnave

a) Pasivna procesna legitimacija:

Postopek prisilne poravnave je dovoljeno voditi nad dolžnikom, glede katerega se predlaga začetek postopka prisilne poravnave. ZFPPIPP v 135. členu določa splošna pravila o pasivni procesni legitimaciji. Postopek prisilne poravnave je dovoljeno voditi nad:

- Gospodarsko družbo ali zadrugo. Posebni zakoni, ki urejajo gospodarske dejavnosti, pa lahko v nekaterih primerih prepovedujejo vodenje postopka prisilne poravnave nad določenim insolventnim dolžnikom (značilno za družbe, ki opravljajo finančne dejavnosti).

⁵¹¹ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 327.

- Nad podjetnikom.⁵¹²
- Za druge pravne osebe, ki niso gospodarska družba ali zadruga, ZFPPIPP ne ureja možnosti postopka prisilne poravnave. Kar pomeni, da je možno nad tako pravno osebo voditi postopek prisilne poravnave, če matični zakon to dovoli oziroma ureja.⁵¹³

b) Aktivna procesna legitimacija:

Upravičenje za vložitev predloga za začetek postopka prisilne poravnave ureja 139. člen ZFPPIPP. Aktivno procesno legitimirani so:

- Dolžnik,
- Osebnodgovorni družbenik, če je dolžnik osebna družba ali pravna oseba, za obveznosti katere odgovarjajo njeni družbeniki in
- Upniki, ki so skupno imetniki finančnih terjatev do dolžnika, katerih vsota presega 20 odstotkov finančnih obveznosti dolžnika, izkazanih v zadnjem javno objavljenem letnem poročilu.

c) Ni procesnih ovir (negativnih procesnih predpostavk) za vodenje postopka prisilne poravnave

140. člen ZFPPIPP določa dve skupini procesnih predpostavk za vodenje postopka prisilne poravnave, katerih namen je, da se dolžniku onemogoči zlorabo postopka prisilne poravnave za oviranje upnikov, ki želijo doseči začetek stečajnega postopka oziroma za doseganje drugih ciljev, ki niso združljivi z namenom postopka prisilne poravnave. Procesne ovire:

- Predlog za prisilno poravnavo ni dovoljen, če je vložen pred potekom:
 - o treh let od dneva, ko je dolžnik izpolnil vse obveznosti iz prejšnje potrjene prisilne poravnave,
 - o dveh let od izdaje sklepa o ustavitvi prejšnjega postopka prisilne poravnave
 - o dveh let od izdaje sklepa s katerim se zavrne dolžnikov predlog za začetek prisilne poravnave.
- Po začetku stečajnega postopka ni več dovoljeno predlagati postopka prisilne poravnave.⁵¹⁴

⁵¹² Člen 135 ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP), Ur. l. RS, št. 126/2017.

⁵¹³ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 330.

⁵¹⁴ Člen 140 ZFPPIPP.

d) Predlagatelj postopka prisilne poravnave mora založiti začetni predujem, ki ga določa peti odstavek 141. člena ZFPPIPP.

9.2.3.2 Materialne predpostavke za začetek postopka prisilne poravnave

- a) Dolžnik je insolventen,
- b) Obstaja najmanj 50-odstotna verjetnost:
 - o da bo izvedba načrta finančnega prestrukturiranja omogočila tako finančno prestrukturiranje dolžnika, da bo postal kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben, in
 - o da bodo upnikom s potrditvijo prisilne poravnave, ki jo predlaga dolžnik, zagotovljeni ugodnejši pogoji plačila njihovih terjatev, kot če bi bil nad dolžnikom začet stečajni postopek.
- c) Predlog za začetek postopka prisilne poravnave je popoln in pravilen.⁵¹⁵

9.2.4 Predlog za začetek postopka prisilne poravnave

V tem poglavju so opisana splošna pravila predloga za začetek prisilne poravnave iz 141. člena ZFPPIPP, ki se uporabljajo takrat, kadar začetek postopka prisilne poravnave predlaga dolžnik.⁵¹⁶ Začetek postopka prisilne poravnave nad majhno, srednjo ali veliko kapitalsko družbo lahko predlagajo tudi upniki, takrat pa veljajo nekatera posebna pravila urejena v členih 221.j in 221.k ZFPPIPP.

Dolžnik s predlogom uveljavlja pravovarstveni zahtevek, da naj sodišče nad njim začne postopek prisilne poravnave in da upnike, pozove, da glasujejo o sprejetju prisilne poravnave z vsebino, predvsem načrtom finančnega prestrukturiranja, ki je določena v predlogu. ZFPPIPP v 2. odstavku 141. člena določa kaj mora predlog vsebovati oziroma kaj mora priložiti poleg predloga za začetek postopka prisilne poravnave. Mora priložiti:

- poročilo o finančnem položaju in poslovanju dolžnika,
- revizorjevo poročilo, v katerem je revizor dal revizijsko mnenje brez pridržkov,
- načrt finančnega prestrukturiranja,

⁵¹⁵ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 331.

⁵¹⁶ S predlogom za začetek postopka prisilne poravnave se začne predhodni postopek prisilne poravnave.

- poročilo pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetja, v katerem je pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetja dal pritrdilno mnenje ali mnenje s pridržkom (s katerim izkaže obstoj predpostavk za vodenje postopka⁵¹⁷), in
- dokaz o plačilu začetnega predujma.

ZFFPIPP pa v 3. odstavku 141. člena vzpostavlja pomembno kogentno pravilo, uporabo katerega ni mogoče izključiti: *predlog za začetek postopka prisilne poravnave vsebuje tudi podrejeni zahtevek, da sodišče začne stečajni postopek, če bo predlog za začetek postopka prisilne poravnave zavrglo ali zavrnilo.*⁵¹⁸

9.2.5 Ukrepi finančnega prestrukturiranja

9.2.5.1 Vrste ukrepov

Cilj postopka prisilne poravnave, da dolžnikov podjetje znova postane kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben, se doseže s finančnim prestrukturiranjem. Ukrep finančnega prestrukturiranja je tako vsak ukrep katerega izvedba v skladu s pravili poslovno-finančne stroke omogoča odpravo vzrokov dolžnikove insolventnosti. Ukrepe lahko razvrščamo po različnih merilih, najpomembnejša je razvrstitev na:

- ukrepe, ki učinkujejo na terjatve upnikov – prestrukturiranje terjatev,**
- ukrepe, za izvedbo katerih je treba v postopku prisilne poravnave opraviti ustrezno korporacijsko dejanje dolžnika – korporacijsko prestrukturiranje dolžnika in**
- druge ukrepe, ki ne učinkujejo na terjatve upnikov in ni potrebno opraviti korporacijskega dejanja – poslovno prestrukturiranje dolžnika (različni ukrepi optimizacije dolžnikovega poslovanja).**⁵¹⁹

9.2.5.1.1 Prestrukturiranje terjatev

Ukrepi, ki učinkujejo na terjatve upnikov in hkrati na obveznosti dolžnika, povzročijo različne vrste sprememb terjatev, kot npr.: zmanjšanje glavnice terjatve, znižanje obrestne mere, odložitev dospelosti terjatve oz. prenehanje terjatve (v primeru njene konverzije v deleže). Po učinkih pa te vrste ukrepov nadalje razvrščamo v dve skupini:

⁵¹⁷ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPIPP) (2017), str. 333.

⁵¹⁸ Tretji odstavek 141. člena ZFPIPP.

⁵¹⁹ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPIPP) (2017), str. 337.

- obligacijsko prestrukturiranje terjatev: terjatev upnika oziroma obveznost dolžnika ostane, vendar se njena vsebina s pomočjo prestrukturiranja spremeni tako, da se zmanjša glavnica, zniža obrestna mera ali odloži dospelost terjatev.
- korporacijsko prestrukturiranje terjatev: pri tej skupini ukrepov pa terjatev upnika oziroma obveznost dolžnika preneha in namesto tega nastane korporacijsko razmerje. Sprememba nastane takrat, kadar upnik v postopku povečanja osnovnega kapitala dolžnika vplača nove delnice s stvarnim vložkom – terjatev do dolžnika. Zato za to vrsto prestrukturiranja uporabljamo izraz *konverzija terjatev v deleže* (»debt to equity swap«).⁵²⁰

9.2.5.1.2 Korporacijsko prestrukturiranje dolžnika:

V drugo skupino spadajo ukrepi, za izvedbo katerih je potrebno v postopku prisilne poravnave opraviti ustrezno korporacijsko dejanje. V to pomembno skupino ukrepov spadajo:

- izčlenitev,
- poenostavljeno zmanjšanje osnovnega kapitala,
- povečanje osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki in
- povečanje osnovnega kapitala s stvarnimi vložki (konverzija terjatev v deleže).

Ta skupina ukrepov prestrukturiranja je pomembna za tuje investitorje, ki želijo prevzeti insolventno podjetje. Cilj tujega investitorja je pridobiti večinsko zastopanje v osnovnem kapitalu podjetja, to pa lahko doseže s kombinacijo ukrepa poenostavljenega zmanjšanja osnovnega kapitala in ukrepa povečanja osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki tujega investitorja. V praksi se pojavlja tudi primeri, kjer tretje osebe pridobijo sklope terjatev do insolventnega dolžnika in jih s konverzijo spremenijo v poslovne deleže ter tako pridobijo kontrolo nad podjetjem. To poglavje pa je osredotočeno zgolj na prvo navedeno možnost, tj. povečanje osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki.⁵²¹

9.2.6 Načrt finančnega prestrukturiranja

Predlog za začetek postopka prisilne poravnave mora med drugim vsebovati tudi načrt finančnega prestrukturiranja, s katerim se naj bi doseglo ponovno kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobnost insolventnega dolžnika. Po splošnih pravilih ZFPPIPP je predlagatelj prisilne poravnave lahko samo dolžnik, saj lahko samo on vloži osnovni oziroma spremenjeni načrt finančnega

⁵²⁰ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 337.

⁵²¹ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 337.

prestrukturiranja, t.i. dolžnikov načrt finančnega prestrukturiranja. Po posebnih pravilih, ki jih ureja ZFPPIPP v oddelku 4.8., ki se nanaša na postopek prisilne poravnave nad majhno, srednjo ali veliko kapitalsko družbo, pa lahko predlagajo začetek postopka prisilne poravnave ter s tem tudi vložijo načrt finančnega prestrukturiranja tudi upniški odbor ali upniki.⁵²² Za lažje razumevanje se to poglavje ravna po splošnih pravilih, torej po dolžnikovem načrtu finančnega prestrukturiranja.

Pomembno vprašanje, ki se pojavi pri ukrepih vsebovanih v načrtu finančnega prestrukturiranja, je prostovoljnost in prisilnost prestrukturiranja terjatev upnikov. Iz zornega kota upnikov je prestrukturiranje njihovih terjatev lahko prostovoljno oziroma prisilno. Prisilno prestrukturiranje, za razliko od prostovoljnega, učinkuje tudi na terjatve upnikov, ki niso privolili v sprejetje prisilne poravnave. Iz tega pa izhaja tudi delitev ukrepov prestrukturiranja na dovoljene oziroma obvezne.⁵²³

9.2.7 Dovoljeni ukrepi prestrukturiranja

Prostovoljno obligacijsko prestrukturiranje terjatev je vedno dovoljeno na način in v obsegu o katerem se sporazumeta upnik in dolžnik, gre za načelo avtonomije pogodbenih strank. Po splošnih pravilih obligacijskega prava pa pogodba učinkuje le med pogodbenimi strankami (*inter partes*), kar pomeni, da pogodba ne more učinkovati zoper tretjega, ki ni stranka posla. Prisilni učinek prestrukturiranja obligacijskih terjatev upnikov, ki niso soglašali s sprejetjem prisilne poravnave, nastane le zaradi posebnih pravil ZFPPIPP in je zato dovoljeno le v obsegu in na način, kjer ZFPPIPP izrecno to omogoča.⁵²⁴

Ukrepi korporacijskega prestrukturiranja pa vedno temeljijo na korporacijskem pravnem poslu, ki je po pravilih Zakona o dgospodarskih družbah (ZGD-1), sklep skupščine.⁵²⁵ Po ZFPPIPP so dovoljeni ukrepi korporacijskega prestrukturiranja:

- sprememba osnovnega kapitala, ki vključuje zmanjšanje osnovnega kapitala in hkratno povečanje s konverzijo terjatev v deleže,
- povečanje osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki in

⁵²² Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 339.

⁵²³ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 339.

⁵²⁴ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 339.

⁵²⁵ Na nekaterih delih ZFPPIPP pristojnost skupščine omejuje, saj lahko na podlagi posebnih določb o posameznih korporacijskih poslih odloči tudi upniški odbor ali upniki.

- izčlenitev v postopku prisilne poravnave nad majhno, srednjo ali veliko kapitalsko družbo.⁵²⁶

9.2.8 Obvezni ukrepi prestrukturiranja

ZFPPIPP na posameznih mestih zapoveduje, da mora biti določen ukrep vključen v načrt finančnega prestrukturiranja. Pravila lahko razvrstimo v tri skupine:

1. Skupina ukrepov, izbira katerih je vedno obvezna:
 - a. prisilno prestrukturiranje navadnih terjatev in
 - b. prisilno prestrukturiranje podrejenih terjatev.
2. Skupina ukrepov, izbira katerih je obvezna, če ob začetku prisilne poravnave obstaja določen položaj. Značilno za konverzijo terjatev v deleže in s tem povezano povečanje osnovnega kapitala s stvarnimi vložki. V 8. odstavku 144. člena ZFPPIPP so naštetih položaji, kadar mora predlagatelj prisilne poravnave v načrt finančnega prestrukturiranja vključiti alternativno ponudbo za konverzijo terjatev v deleže.
3. Skupina ukrepov, izbira katerih je obvezna, če je izbran ukrep, za katerega ZFPPIPP določa, da je poleg tega, potrebno sprejeti še dodatne ukrepe. Kot npr. ukrep poenostavljenega zmanjšanja osnovnega kapitala, ki mora biti izbran, če načrt finančnega prestrukturiranja vsebuje:
 - o povečanje osnovnega kapitala s konverzijo terjatev ali
 - o povečanje osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki.⁵²⁷

ZFPPIPP pozna tudi pojem obvezna izvedba posameznega ukrepa, ki ne pomeni obvezne izbire. O obvezni izvedbi govorimo takrat, kadar mora biti ta ukrep, če je izbran, uspešno izveden, saj je njegova uspešna izvedba pogoj za potrditev prisilne poravnave. Na drugi strani pa njegova neuspešna izvedba ima za posledico začetek stečajnega postopka. Ukrepi za katere velja obvezna izvedba so:

- prostovoljno prestrukturiranje zavarovanih terjatev in morebitnih drugih terjatev, ki jih je treba prostovoljno prestrukturirati, da bi bilo finančno prestrukturiranje dolžnika uspešno,
- povečanje osnovnega kapitala s konverzijo terjatev ali z novimi denarnimi vložki in hkratno poenostavljeno zmanjšanje osnovnega kapitala.⁵²⁸

⁵²⁶ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 341.

⁵²⁷ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 342.

⁵²⁸ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 342.

Strnjena pravila obligacijskega prestrukturiranja terjatev:

- prednostnih terjatev ni dovoljeno prisilno prestrukturirati,
- prestrukturiranje navadnih terjatev je obvezno, na način:
 - o zmanjšanje glavnice,
 - o znižanje obrestne mere ali
 - o odložitev dospelosti,
- navadne terjatve je dovoljeno prisilno prestrukturirati v obsegu, da je poplačilo teh terjatev ob pogojih s predlogom prisilne poravnave ponujenega poplačila ugodnejše od poplačila, ki bi ga upniki prejeli v primeru stečajnega postopka nad dolžnikom,
- prestrukturiranje podrejenih terjatev je obvezno,⁵²⁹
- prisilna poravnava ne učinkuje na zavarovane terjatve, možno jih je prestrukturirati le prostovoljno.^{530, 531}

9.2.9 Vsebina načrta finančnega prestrukturiranja

V načrtu finančnega prestrukturiranja predlagatelj prisilne poravnave opiše ukrepe, ki jih načrtuje ter načrtovane učinke na dolžnikovo plačilno sposobnost. Pri tem se mora opreti na spoznanja poslovno-finančne stroke, saj mora izbrati ukrepe, katerih izvedba bo pripeljala do odprave vzrokov dolžnikove insolventnosti. Pri tem je omejen z zgoraj opisanimi pravili ZFPPIPP o dovoljenosti in obveznosti ukrepov. Tem pravilom se ne more izogniti, saj so kogentne narave, mora jih v celoti upoštevati in v samem načrtu finančnega prestrukturiranja utemeljiti, kako je ta pravila upošteval.

Načrt finančnega prestrukturiranja je razčlenjen na sklope po zaporedju:

1. del: navede se okoliščine dolžnikove insolventnosti.
2. del: predlog prisilne poravnave, ki ima 2 obvezni sestavini:
 - a. Osnovna ponudba za prisilno obligacijsko prestrukturiranje: razčlenjena je po vrstah terjatev. Za vsako vrsto terjatev mora biti opis načina in obsega prisilnega prestrukturiranja terjatev, če bo prisilna poravnava potrjena.
 - b. Alternativna ponudba za konverzijo terjatev v deleže: mora vsebovati vse sestavine sklepa o spremembi osnovnega kapitala. Zato vsebuje terjatve, ki so predmet

⁵²⁹ S prestrukturiranjem podrejene terjatve prenehajo.

⁵³⁰ Izjema velja za postopek prisilne poravnave nad veliko ali srednjo družbo, saj je po posebnem pravilu dovoljeno prisilno prestrukturirati tudi zavarovane terjatve, vendar le z znižanjem obrestne mere oz. z odlogom dospelosti terjatve.

⁵³¹ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 344.

alternativne ponudbe, pravno možnost izbire ter opis spremembe osnovnega kapitala s konverzijo.

3. del: v tem delu so navedeni vsi drugi ukrepi prestrukturiranja, ki jih je izbral predlagatelj, med drugim tudi ukrep povečanja osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki. Če je izbran ta ukrep, mora načrt vsebovati:
 - vse sestavine sklepa o povečanju osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki in
 - navedbo, da bo postopek vpisa in vplačila novih delnic izveden v postopku prisilne poravnave pod odložnim pogojem, da bo prisilna poravnava pravnomočno potrjena.
4. del: vsebuje presojo predpostavk ukrepov prestrukturiranja terjatev in spremembe osnovnega kapitala ter ocena njihovih učinkov po stanju ob koncu postopka prisilne poravnave.⁵³²

Načrt finančnega prestrukturiranja mora pregledati pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetja. Register pooblaščenih ocenjevalcev vrednosti podjetja vodi Slovenski inštitut za revizijo. Njihova naloga je izdelava mnenja o predpostavkah za vodenje postopka prisilne poravnave. Pooblaščen ocenjevalec v svojem mnenju navede:

- ali je dolžnik insolventen,
- ali bo izvedba načrta finančnega prestrukturiranja omogočila tako finančno prestrukturiranje, da bo postal kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben in
- ali bodo upnikom s potrditvijo prisilne poravnave, ki jo predlaga dolžnik, zagotovljeni ugodnejši pogoji plačila njihovih terjatev, kot če bi bil nad dolžnikom začet stečajni postopek.⁵³³

Uspešnost prisilne poravnave je mogoče predvideti le z določeno stopnjo verjetnosti. ZFPPIPP postavi mejni prag, da določa najmanj 50 odstotno verjetnost. Kar lahko razlagamo, da mora biti verjetnost izida uspešnega finančnega prestrukturiranja, večja kot verjetnost izida neuspešnega finančnega prestrukturiranja. Četrty odstavek 146. člena ZFPPIPP tako določa, da pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetja, da pritrdilno mnenje k načrtu, če kumulativno:

- presodi, da je dolžnik insolventen,

⁵³² Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 352.

⁵³³ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 384.

- oceni s stopnjo verjetnosti, ki presega 50 odstotkov, da bo izvedba finančnega načrta omogočila ponovno kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobnost in
- če oceni z enako stopnjo verjetnosti, da bodo upnikom s potrditvijo prisilne poravnave, ki jo predlaga dolžnik, zagotovljeni ugodnejši pogoji plačila njihovih terjatev, kot če bi bil nad dolžnikom začet stečajni postopek.⁵³⁴

Možna je pa tudi sprememba načrta finančnega prestrukturiranja, katerega namen je, da na podlagi pogajanj z upniki oblikuje tako vsebino predloga prisilne poravnave, ki bo sprejemljiva za zadostno število upnikov tako, da bo dosežena večina, potrebna za sprejetje prisilne poravnave. Po splošnem pravilu je to upravičen zahtevati le *dolžnik*. V postopku prisilne poravnave nad majhno, srednjo ali veliko kapitalsko družbo pa je po posebnem pravilu zahtevo za spremembo načrta finančnega prestrukturiranja upravičen vložiti tudi upniški odbor. ZFPPIPP ta institut ureja v 180. členu.⁵³⁵

9.2.10 Pravne posledice uvedbe postopka prisilne poravnave

V prvi fazi postopka prisilne poravnave, tj. predhodni postopek, sodišče odloča o zgoraj naštetih in opisanih procesnih in materialnih pravnih predpostavkah. V kolikor so izpolnjene sodišče izda sklep o začetku postopka prisilne poravnave oziroma v nasprotnem primeru izda sklep o dopolnitvi nepopolnega predloga. Z začetkom predhodnega postopka pa nastopijo tri vrste pravnih posledic:

1. omejijo se posli, ki jih sme dolžnik opravljati – 151. člen ZFPPIPP:
 - o dolžnik sme opravljati le redne posle v zvezi z opravljanjem svoje dejavnosti in poravnavanjem svojih obveznosti iz teh poslov. Ob soglasju sodišča pa izjemoma lahko proda poslovno nepotrebno premoženje družbe in najema posojila ali kredite (podrobneje v 151. členu ZFPPIPP).
2. omejijo se pristojnosti organa nadzora in skupščine insolventnega dolžnika – 151.a člen ZFPPIPP. Organ nadzora in skupščina insolventnega dolžnika smeta opravljati le tekoče posle in sprejeti sklepe določene v 151.a členu:
 - o sklep o odpoklicu ali razrešitvi člana in imenovanju novega člana posloводства ali člana organa nadzora insolventnega dolžnika, če za tako odločitev dobi soglasje sodišča,
 - o sklep o spremembi osnovnega kapitala zaradi izvedbe finančnega prestrukturiranja,

⁵³⁴ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 384.

⁵³⁵ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 423.

- sklep o povečanju osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki, če je insolventni dolžnik v načrtu finančnega prestrukturiranja kot ukrep finančnega prestrukturiranja predvidel povečanje osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki,
- drug sklep, ki je potreben za izvedbo ukrepov finančnega prestrukturiranja, določenih v načrtu finančnega prestrukturiranja, če za tako odločitev dobi soglasje sodišča.

3. nastane procesna ovira za odločanje o začetku stečajnega postopka – 152. člen ZFPPIPP.⁵³⁶

Poslovanje insolventnega dolžnika v okviru navedenih omejitev in izpolnjevanje obveznosti nadzoruje upravitelj, kateremu mora insolventni dolžnik dati vse informacije, potrebne za nadzor. Če upravitelj ugotovi kršitev omejitve poslovanja, lahko poda ugovor proti vodenju postopka prisilne poravnave po 5. točki prvega odstavka 172. Člena.

9.2.11 Povečanje osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki

Ukrep povečanja osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki omogoča tujim investitorjem vstop v insolventno podjetje. S tem ukrepom se zagotovijo novi lastni finančni viri, s katerimi lahko tretje osebe pridobijo večinski lastniški delež ter tako kontrolo nad podjetjem. Tuji investitor lahko vstopi na dva načina. Če je pred postopkom prisilne poravnave odkupil terjatev od katerega drugega upnika insolventnega podjetja in je tako pridobil položaj upnika, lahko vstopi v insolventno podjetje na podlagi 2. točke četrtega odstavka 199. a člena ZFPPIPP. Če tuji investitor ni pridobil položaj upnika insolventnega podjetja, lahko vstopi v insolventno podjetje le na podlagi petega odstavka 199. a člena, saj so po 2. točki četrtega odstavka 199. a člena do vpisa novih delnic upravičeni le upniki ali družbeniki insolventnega podjetja.⁵³⁷

9.2.11.1 Postopek

Sprememba osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki se opravi znotraj postopka prisilne poravnave, zato mora pristojni organ sprejeti sklep o povečanju osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki.

Za sprejetje sklepa o povečanju osnovnega kapitala je po splošnih pravilih korporacijskega prava pristojna skupščina. Statut družbe pa lahko določi, da je za to pristojno poslovodstvo družbe. ZFPPIPP pa v 199. a členu določa, da je po začetku postopka prisilne poravnave za sprejetje sklepa

⁵³⁶ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 394.

⁵³⁷ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 476.

pristojen tudi upniški odbor. Odbor lahko sklep sprejme tudi, če insolventni dolžnik v načrtu finančnega prestrukturiranja kot ukrep finančnega prestrukturiranja ni predvidel povečanja osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki. Pristojnost za sprejetje sklepa pa ZFPPIPP daje tudi poslovodstvu družbe, če je insolventni dolžnik v načrtu finančnega prestrukturiranja kot ukrep predvidel povečanje osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki. Če sta sklep sprejela tako poslovodstvo insolventnega dolžnika kot upniški odbor, se postopek povečanja osnovnega kapitala izvede na podlagi sklepa, ki ga je sprejel upniški odbor.⁵³⁸

S sklepom o povečanju osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki, pa mora pristojni organ hkrati tudi odločiti o poenostavljenem zmanjšanju osnovnega kapitala. Po drugem odstavku 199.d člena ZFPPIPP se mora izvesti poenostavljeno zmanjšanje osnovnega kapitala, če:

- če dolžnik v računovodskih izkazih izkazuje nepokrito izgubo in če morebitni dobiček in razpoložljive rezerve, ne zadoščajo za pokritje celotne nepokrite izgube, oziroma
- če je vrednost sredstev insolventnega dolžnika, izkazana v računovodskih večja od likvidacijske vrednosti sredstev (po 142. členu ZFPPIPP).⁵³⁹

Pomembna je tudi določba četrtega odstavka 199.d člena:

*Če se zaradi poenostavljenega zmanjšanja osnovnega kapitala dotedanji osnovni kapital zmanjša na 0, se poenostavljeno zmanjšanje osnovnega kapitala izvede z razveljavitvijo dotedanjih delnic, na katere je bil razdeljen ta osnovni kapital.*⁵⁴⁰

9.2.11.2 Vsebina sklepa

Sklep mora vsebovati:

1. Odločitev, da se osnovni kapital poveča z novimi denarnimi vložki, in emisijski znesek, ki se vplača za eno delnico.
2. Določati mora, kdo ima pravico do vpisa novih delnic – *upravičenec do vpisa novih delnic*:
 - Vsak upnik, čigar terjatve so vključene v seznam navadnih terjatev ali podrejenih terjatev (glej 3. in 4. točko prvega odstavka 142. člena ZFPPIPP).
 - Vsaka oseba, ki ima na dan sprejetja položaj delničarja insolventne družbe.
 - Po petem odstavku 199.a člena pa lahko sklep določa, da so upravičenci do vpisa in vplačila poleg upnikov in delničarjev tudi **druge osebe**. Ta določba je pomembna za tuje investitorje, saj jim daje možnost vpisa in vplačila novih delnic ter tako vstop v

⁵³⁸ Člen 199.a ZFPPIPP.

⁵³⁹ Drugi odstavek 199.d člena ZFPPIPP

⁵⁴⁰ Četrti odstavek 199.d člena ZFPPIPP.

insolventno družbo. Če sklep vsebuje to možnost, mora sklep za vsako osebo, ki ni upnik ali sedanji delničar, vsebovati tudi:

- osebno ime in naslov ali firmo in sedež
- število delnic, ki jih ima pravico vpisati in vplačati.

Pomembno je opozoriti, da sedanji delničarji nimajo prednostne pravice do vpisa in vplačila delnic, temveč lahko to pravico uresničijo samo pod enakimi pogoji, kot jo lahko uresničijo upniki, saj so imeli delničarji že pred začetkom postopka prisilne poravnave pravno možnost izvesti povečanje osnovnega kapitala z novimi vložki in pri tem uresničiti prednostno pravico do novih delnic.⁵⁴¹

3. Sklep mora vsebovati navedbo, da se vplačilo novih delnic opravi v dobro fiduciarnega računa upravitelja, ter številko računa.
4. Določen mora biti prag uspešnosti povečanja osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki, tako da je navedeno najmanjše število novih delnic, ki morajo biti vpisane in vplačane.
5. Navedba, da se osnovni kapital poveča za znesek, ki je enak številu vpisanih in vplačanih delnic, pomnoženim z nominalnim ali pripadajočim zneskom teh delnic.
6. Opozorilo, da sklep učinkuje pod odložnim pogojem, da bo prisilna poravnava pravnomočno potrjena.⁵⁴²

9.2.11.3 Poziv za vpis in vplačilo novih delnic in vplačilo denarnih vložkov

Po splošnih pravilih korporacijskega prava opravi poziv za vpis in vplačilo novih delnic družba kot izdajatelj novih delnic. V postopku prisilne poravnave pa namesto družbe to opravi sodišče v imenu družbe kot insolventnega dolžnika. Sodišče hkrati z objavo poziva upnike h glasovanju o prisilni poravnavi. Vpisnik novih delnic mora podati izjavo o vpisu in vplačilu novih delnic, za katerega ZGD-1 uporablja izraz vpisnica ali vpisno potrdilo.⁵⁴³ Vpisnik delnice mora vplačati denarni vložek v enem mesecu od objave poziva za vpis in vplačilo delnic. Vplačilo se opravi v dobro fiduciarnega računa upravitelja, s tem se vplačnik izogne tveganju ne vračila vplačil v primeru, da prisilna poravnava ne bi bila potrjena in bi bil nad dolžnikom začet stečajni postopek. Upravitelj vplačila hrani do pravnomočnega končanja postopka prisilne poravnave in mora po dvanajstem odstavku 199.a ZFPPIPP, v 3 delovnih dneh po dnevu, ko ga sodišče obvesti o pravnomočnosti sklepa glede izida postopka:

⁵⁴¹ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 476.

⁵⁴² Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 476.

⁵⁴³ Člen 200 in 336 Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1), Ur. l. RS, št. 65/2009.

- prejeta vplačila vrniti vplačnikom, če je postopek prisilne poravnave ustavljen in začet stečajni postopek, ali
- prejeta plačila nakazati insolventnemu dolžniku, če je prisilna poravnava pravno močno potrjena.⁵⁴⁴

9.2.11.4 Prenos pooblastila za vodenje poslov insolventnega dolžnika na vplačnika novih delnic

Vplačnik delnic prevzame tveganje, da bo v primeru neuspešnega poslovanja družbe, izgubil ekonomsko vrednost svoje naložbe. V praksi to tveganje imenujejo lastniško tveganje (*equity risk*). V primeru insolventne družbe, pri kateri je dolgoročna plačilna sposobnost ogrožena, je tveganje še toliko večje. Sodelovanje pri upravljanju delničarja je pomemben pravni instrument, s katerim se lahko lastniško tveganje obvladuje. Upravičenci, ki so vpisali nove delnice, po splošnih pravilih korporacijskega prava pridobijo korporacijske pravice in s tem upravljavska upravičenja z vpisom povečanja osnovnega kapitala v sodni register.⁵⁴⁵ Kar lahko negativno vpliva na pripravljenost upnikov in zlasti novih investitorjev vplačati nove delnice v postopku spremembe osnovnega kapitala zaradi izvedbe finančnega prestrukturiranja. Zato ZFPPIPP upnikom in novim investitorjem, ki vplačajo nove delnice, v 199.c členu, daje pravno možnost zahtevati prenos upravičenja za vodenje poslov insolventnega dolžnika, že med postopkom prisilne poravnave. Pravico zahtevati prenos upravičenja za vodenje poslov ima vsak vplačnik novih delnic v postopku spremembe osnovnega kapitala zaradi izvedbe finančnega prestrukturiranja. Zahtevo za prenos mora vložiti do poteka roka za vpis in vplačilo novih delnic, torej v enem mesecu od objave poziva za vpis in vplačilo. O prenosu in podelitvi upravičenja vodenja poslov insolventnega dolžnika odloči sodišče, ki vodi postopek prisilne poravnave. Sodišče ne presoja primernosti sedanjega posloводства dolžnika, temveč s sklepom v 15 dneh odloči, da se upravičenje za vodenje poslov prenese na vlagatelja zahteve.⁵⁴⁶ Če zahtevo poda več vplačnikov novih delnic in se ti sporazumejo o skupnem vodenju poslov, sodišče prenese upravičenje za vodenje poslov insolventnega dolžnika na vse vplačnike. V kolikor sporazuma vplačniki ne dosežejo ZFPPIPP v petem in šestem odstavku določa prednosti vrstni, po katerem sodišče podeli upravičenje za vodenje poslov. Vrstni red:

1. vplačnik, ki privoli, da insolventnemu dolžniku odobri posojilo za financiranje tekočih poslov v času trajanja prisilne poravnave, in se hkrati za primer, če bo nad insolventnim dolžnikom začet stečajni postopek, odpove pravici zahtevati povrnitev posojila po pravilih

⁵⁴⁴ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 479.

⁵⁴⁵ Člen 340 ZGD-1.

⁵⁴⁶ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 482.

- o stroških stečajnega postopka. S tem vplačnik prevzame veliko tveganje, zato se vplačniki za to možnost redko odločijo in bo sodišče prenos opravilo na vplačnika po naslednji točki.
2. vplačnik najvišjega denarnega vložka.
 3. vplačnik najvišjega stvarnega vložka.

Pravni učinki sklepa o prenosu za vodenje poslov nastanejo že z izdajo sklepa. S tem pa vplačnik delnic, na katerega je sodišče preneslo pooblastilo za vodenje poslov, pridobi upravičenje odpoklicati ali razrešiti sedanje člane in imenovati nove člane posloводства ter organa nadzora insolventnega dolžnika. Pravica odločati o zamenjavi članov posloводства in organa nadzora insolventnega dolžnika traja do zasedanja prve skupščine, ki jo morata sklicati posloводство in organ nadzora dolžnika v 15 dneh po pravnomočnosti sklepa o potrditvi prisilne poravnave. V 15 dneh po pravnomočnosti sklepa o potrditvi prisilne poravnave pa morata posloводство in organ nadzora dolžnika objaviti sklic skupščine, ki naj odloči o potrditvi mandata sedanjim ali odpoklicu sedanjih in imenovanju novih članov organov vodenja in nadzora družbe, o imenovanju katerih je pristojna odločati skupščina dolžnika. Ne glede na prvi odstavek 275. člena ZGD-1, ki določa, da je za sklep o odpoklicu potrebna najmanj tričetrtinska večina oddanih glasov, je za sprejetje sklepa o odpoklicu, po ZFPPIPP potrebna večina oddanih glasov delničarjev. Omenjeni instituti skrajšajo okno negotovosti novih investitorjev, ki nosijo tveganja lastniške naložbe. Insolventni dolžnik mora ustrezne spremembe osnovnega kapitala in novih poslovnih deležev vpisati v sodni register. Vpis pa ima le publicitetne učinke, saj korporacijske pravne posledice spremembe osnovnega kapitala nastanejo že s pravnomočnostjo sklepa o potrditvi prisilne poravnave, zato na prvi skupščini že lahko izvršujejo glasovalne pravice ne glede na to, ali je do zasedanja te skupščine že izveden vpis spremembe osnovnega kapitala v sodni register.⁵⁴⁷

Tuji investitorji lahko tako z vpisom in vplačilom novih delnic, s prenosom pooblastila za vodenje poslov in nazadnje z imenovanjem članov organov vodenja in nadzora prevzame vodenje poslov insolventnega dolžnika že med postopkom prisilne poravnave.

Zgornji opis postopka povečanja osnovnega kapitala z novimi denarnimi vložki temelji na delniški družbi. Vendar se po 187. členu ZFPPIPP pravila o spremembi osnovnega kapitala zaradi izvedbe finančnega prestrukturiranja, smiselno uporabljajo tudi za insolventnega dolžnika, ki je organiziran kot družba z omejeno odgovornostjo.

⁵⁴⁷ Plavšak, KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPPIPP) (2017), str. 484.

9.3 Odločanje o prisilni poravnavi

9.3.1 Sprejetje prisilne poravnave

O sprejetju prisilne poravnave odločajo upniki z glasovanjem. Pravico glasovati ima vsak upnik, katerega terjatev je v postopku prisilne poravnave priznana ali verjetno izkazana, razen glede terjatev, za katere prisilna poravnava ne učinkuje. Glasovalna pravica upnika je odvisna od vrste terjatve, ki jo je upnik prijavil v postopku prisilne poravnave ter je priznana ali verjetno izkazana in odvisna je od vrste terjatev, ki so predmet prisilnega prestrukturiranja. Po 205. členu ZFPPIPP je prisilna poravnava sprejeta, če za njeno sprejetje glasujejo upniki, katerih skupni ponderirani zneski terjatev so najmanj enaki $6/10$ vsote ponderiranih zneskov vseh priznanih in verjetno izkazanih terjatev upnikov v postopku prisilne poravnave. Izračun deleža glasovalnih pravic upnika podrobneje ureja 210. člen ZFPPIPP.

9.3.2 Potrditev prisilne poravnave

O potrditvi prisilne poravnave odloči sodišče s sklepom:

1. če je dosežena večina, potrebna za sprejetje prisilne poravnave,
2. če ugovor proti vodenju postopka prisilne poravnave ni bil vložen ali je bil zavržen ali zavrnjen,
3. če je predmet prisilne poravnave alternativna ponudba iz prvega odstavka 144. člena ZFPPIPP ali iz drugega odstavka 144. člena ZFPPIPP, če je bil postopek vpisa in vplačila novih delnic uspešen, in
4. če je pooblaščenec ocenjevalec vrednosti podjetij dal mnenje s pridržkom iz petega odstavka 146. člena tega zakona, tudi: če je izdalo sklep o ugotovitvi, da so izpolnjeni dodatni pogoji za uspešno finančno prestrukturiranje iz šestega odstavka 185.a člena tega zakona.⁵⁴⁸

9.3.3 Zunajsodno prestrukturiranje

Finančno prestrukturiranje gospodarskih družb pa se lahko izvede tudi zunajsodno. Namen tega poglavja je na kratko opisati bistvene značilnosti zunajsodnega finančnega prestrukturiranja.

Finančno prestrukturiranje zunaj sodnih postopkov na našem zakonodajnem področju ni posebej urejeno. V preteklosti je bilo moč zaznati premike v smeri ureditve tega postopka v specialen predpis, kar bi prineslo neko mero gotovosti, predvidljivosti in varnosti v ta postopek. V strokovni

⁵⁴⁸ Prvi odstavek 9. člena ZFPPIPP.

javnosti je tak predpis znan kot Zakon o sistemski razdolžitvi podjetij (ZSR). Poleg jamstev, ki bi jih prinesla enotna ureditev v posebnem predpisu, pa se potreba po sprejetju kaže tudi v velikem številu zunajsodnih finančnih prestrukturiranj, saj sodni postopki, kot je postopek prisilne poravnave, ne zmorejo pravočasno sprovesti povečanega števila potrebnih prestrukturiranj.⁵⁴⁹

Kot rešitev problema, da bi se dolžnik lahko znašel v sodnih postopkih zaradi insolventnosti, se je v gospodarstvu razširil model ukrepanja – pogodbe o reprogramiranju finančnih obveznosti, ki se sklenejo pred začetkom sodnega postopka in se nato v sodnem postopku potrdijo. V slovenski insolvenčni zakonodaji obstaja takšna možnost zgolj za mikro gospodarske podjeme, ne pa tudi za sistemsko pomembne korporacije. Zato se je v praksi razvil model finančnega prestrukturiranja, ki pa ne spada v okvir insolvenčnega prava v formalnem smislu.⁵⁵⁰

9.3.3.1 Sporazum o moratoriju

Najpozneje ob nastopu insolventnosti mora poslovodstvo začeti odprt diskurz z vsemi ključnimi upniki. Začnejo se pogajanja, ki so praviloma dvofazna. V prvi se poskuša skleniti sporazum o moratoriju, sledi druga faza, v kateri so izvedena pogajanja usmerjena v sklenitev sporazuma o finančnem prestrukturiranju. Ključno za uspešnost pogajanja je, da so že od samega začetka vključeni vsi ključni deležniki procesa prestrukturiranja (dolžnik, ključni upniki in glavni delničarji). Poleg njih pa je ustrezno, da sodelujejo zunanji strokovnjaki, kot so revizorji, odvetniki, finančni svetovalci itd.⁵⁵¹

Sporazum o moratoriju je večstranski pravni posel, pri katerem se ključni deležniki zavežejo k določenim dejanjem in opustitvam v času mirovanja. Glavni cilj moratorija je zagotoviti, da se nadaljnje odločitve o finančnem prestrukturiranju sprejemajo na podlagi popolnih in zanesljivih informacij. Običajni dogovori:

- upniki se zavežejo, da v času moratorija ne bodo spreminjali pogojev obstoječih posojil, zahtevali predčasnega vračila posojil, zaračunali obrestnih mer, sprožili postopka zaradi insolventnosti itd.,
- dolžnik se zaveže, da ne bo povečal svojih finančnih obveznosti in tako zmanjševal premoženja, temveč bo v tem času opravljal samo tekoče posle,
- lastniki pa se zavežejo, da bodo ohranjali dosedanje podporo, kot npr. izdajanja korporativnih poroštev, garancij itd.

⁵⁴⁹ Ilič, Prezem insolventne tarče z zunajsodnim finančnim prestrukturiranjem (2013), str. 1243.

⁵⁵⁰ Ilič, Prezem insolventne tarče z zunajsodnim finančnim prestrukturiranjem (2013), str. 1244.

⁵⁵¹ Ilič, Prezem insolventne tarče z zunajsodnim finančnim prestrukturiranjem (2013), str. 1245.

S sporazumom o moratoriju se lahko uredijo tudi določena vprašanja korporacijskega upravljanja, zlasti zaradi zahtev upnikov po imenovanju dodatnega člana poslovodstva, ki bo skrbel za izpolnjevanje v sporazumu naloženih obveznosti. Po sklenitvi sporazuma sledi celovit pregled dolžnika, ki je praviloma sestavljen najmanj iz poslovnega, finančnega in pravnega dela. Cilj skrbnega pregleda je pridobivanje verodostojnih informacij in na podlagi opravljenega poročila se lahko sprejme odločitve o nadaljnjih možnih poteh insolventnega dolžnika. Možna je izbira sodnega postopka zaradi insolventnosti (prisilna poravnava ali celo stečajni postopek) ali postopek zunajsodnega prestrukturiranja. Modelov zunajsodnega prestrukturiranja je več, v slovenski poslovni praksi pa sta uveljavljena predvsem dva:

1. postopek oddelitve oziroma izločitve rentabilnih delov podjetja insolventnega dolžnika na novo ali že obstoječo družbo ob sočasnem začetku stečajnega postopka nad družbo materjo, znotraj katerega lahko stečajni upravitelj proda družbo hčer, in
2. sklenitev sporazuma o razdolžitvi dolžnika. ZFPPIPP ga ureja znotraj postopka prisilne poravnave kot postopek zaradi insolventnosti, v praksi pa se izvaja tudi zunajsodno in se označuje kot sporazum o finančnem prestrukturiranju.⁵⁵²

9.3.3.2 Sporazum o finančnem prestrukturiranju

Sporazum o finančnem prestrukturiranju je dogovor, ki ga sklene družba z vsemi upniki ali s ključnimi upniki in s katerim udeleženci uredijo medsebojne pravice in obveznosti glede izvedbe finančnega prestrukturiranja. Vsebina sporazuma je stvar avtonomije volje. S sklenitvijo lahko upniki privolijo v zmanjšanje terjatev, odložitve dospelosti terjatev, zmanjšanje obrestnih mer itd., dolžnik pa na drugi strani lahko omogoči dodatna zavarovanja in druge podobne zaveze. Večji lastniki se praviloma zavežejo, da bodo omogočali podporo dolžniku z nudenjem zavarovanj za bodoče posle, zagotavljali dodatna denarna sredstva, zagotavljali pogoje za poslovanje itd. Udeleženci pa se lahko dogovorijo tudi o zmanjšanju osnovnega kapitala družbe zaradi pokrivanja izgub in sočasnem povečanju osnovnega kapitala družbe s stvarnimi vložki ali z novimi denarnimi vložki.⁵⁵³ Tuji investitorji imajo lahko tako tudi možnost prevzema insolventne družbe s pomočjo zunajsodnega prestrukturiranja, vendar morajo biti bolj previdni, saj zunajsodno prestrukturiranje ne nudi jamstev za tveganja, do katerih pride z vplačilom novih denarnih vložkov, kot to nudi ZFPPIPP v postopku prisilne poravnave.

Za zunajsodni postopek tako ne veljajo instituti ZFPPIPP kot npr.: fiduciarni račun upravitelja poravnave, zahteva za prenos pooblastila za vodenje in nadzor, učinkovanje prenosa pooblastila za

⁵⁵² Ilić, Prevzem insolventne tarče z zunajsodnim finančnim prestrukturiranjem (2013), str. 1248.

⁵⁵³ Ilić, Prevzem insolventne tarče z zunajsodnim finančnim prestrukturiranjem (2013), str. 1248.

vodenje poslov pred vpisom v sodni register itd., zato je potrebno biti pri sklenitvi sporazuma previden, da si lahko tuji investitor zagotovi podobna jamstva, ki mu jih nudi postopek prisilne poravnave. Pogosta vsebina sporazuma o finančnem prestrukturiranju je tako dogovor o bodoči strukturi kapitalskega upravljanja dolžnika.

9.4 Primerjava sodnega in zunajsodnega prestrukturiranja

Namen obeh postopkov je dolžnikova razdolžitev in dolžnikovo nadaljevanje poslovanja kot samostojna oseba. Med postopkoma pa so pomembne razlike, ki lahko vplivajo na odločitev glavnih deležnikov za kateri postopek se bodo odločili.

Prisilna poravnava učinkuje proti vsem upnikom navadnih terjatev (*erga omnes*). Pravni učinki se raztezajo ne samo na tiste, ki v postopku prisilne poravnave niso glasovali, temveč tudi na tiste, ki so glasovali proti. Sporazum o zunajsodnem finančnem prestrukturiranju pa kot vsaka pogodba učinkuje le med strankama (*inter partes*). Torej samo za dolžnika, lastnike in tiste upnike, ki so izrecno soglašali s predlogom sporazumom o zunajsodnem prestrukturiranju. Učinek *inter partes* predstavlja največjo oviro k večji učinkovitosti zunajsodnega prestrukturiranja, saj omogoča blokado sprejetja sporazuma o finančnem prestrukturiranju s strani posameznega ločitvenega upnika, ki ne želi sprejeti dogovora. Dolžnik bi se tudi v takem primeru teoretično lahko s preostalimi upniki dogovoril o zunajsodnem prestrukturiranju, vendar se v praksi upniki praviloma niso pripravljeno odreči svojim upravičenjem, če tako ne ravnajo vsi upniki. Ločitveni upniki (imetniki zavarovanih terjatev) imajo tako v zunajsodnem prestrukturiranju ključno vlogo, za razliko v postopku prisilne poravnave, ki na ločitvene upnike ne vpliva. Ravno zaradi tega problema se je v stroki razmišljalo o sprejetju posebnih pravnih pravil, s katerimi bi zunajsodnem sporazumu o finančnem prestrukturiranju določili tudi obveznostno naravo.⁵⁵⁴ Načelo avtonomije volje pogodbenih strank pa predstavlja prednost zunajsodnega prestrukturiranja, saj lahko stranke sporazuma o finančnem prestrukturiranju, postopek »ozdravitve« podjetja, napravijo bolj fleksibilen in podredijo svojim interesom.

9.5 Sklepna misel

Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju je lahko tudi za pravnika izredno težaven. To poglavju poskuša strnjeno predstaviti ureditev postopka prisilne poravnave v Sloveniji in opisati, kako tuji investitor lahko vstopi v insolventnega dolžnika. ZFPPIP vsebuje nekaj pravnih institutov, ki blažijo tveganja, katerim so podvrženi vlagatelji, predvsem institut fiduciarnega računa upravitelja, zahteva za prenos pooblastila za vodenje poslov

⁵⁵⁴ Ilić, Prevzem insolventne tarče z zunajsodnim finančnim prestrukturiranjem (2013), str. 1252.

in možnost odpoklica in imenovanja novih članov organov vodenja ter nadzora so ključni za preprečitev izgube vložka tujega investitorja zaradi morebitnega neuspeha prisilne poravnave. Seveda se pa kot pri večini poslovnih odločitvah tuji investitor ne more izogniti ekonomskim tveganjem. Konkurenco »rigidnemu« sodnemu postopku prisilne poravnave pa v praksi predstavlja zunajsodno prestrukturiranje, ki je lahko način reševanja podjetja pred nastopom insolventnosti in tudi, ko insolventnost že nastopi. Glavna razlika med obema postopkoma se kaže v prisilnosti, saj zunajsodno, za razliko od postopka prisilne poravnave, učinkuje zgolj *inter partes*, torej za upnike, ki so sklenili sporazum o finančnem prestrukturiranju. To se kaže kot velika slabost, saj tako sporazum o finančnem prestrukturiranju, ki bi bil za rešitev insolventnega podjetja ustrezen, lahko blokirajo ločitveni upniki. Potrebno pa je opozoriti, da morajo biti tuji investitorji pri zunajsodnem postopku prestrukturiranja pozorni na omejitve Zakona o prevzemih (ZPre-1).⁵⁵⁵

⁵⁵⁵ Zakon o prevzemih (ZPre-1), Ur. l. št. 79/2006.

10 Infrastrukturalna javna naročila

10.1 Uvod

Aprila 2016 je v Sloveniji začel veljati novi zakon s področja javnih naročil – Zakon o javnem naročanju (v nadaljevanju: ZJN-3), ki je bil sprejet na podlagi Direktive 2014/24/EU o javnem naročanju in Direktive 2014/25/EU o javnem naročanju naročnikov, ki opravljajo dejavnosti v vodnem, energetske in prometnem sektorju ter sektorju poštne storitve. Po besedah Evropskega parlamenta imajo javna naročila ključno vlogo pri strategiji Evropa 2020 za pametno, trajnostno in vključujočo rast, zato je bilo v ta namen treba pregledati in posodobiti do takrat veljavna pravila o javnem naročanju.⁵⁵⁶ Omenjeni direktivi urejata 2 različni področji javnega naročanja – javna naročila iz splošnega področja (v nadaljevanju: splošna javna naročila) in javna naročila iz infrastrukturnega področja (v nadaljevanju: infrastrukturna javna naročila). Infrastrukturna javna naročila so v razmerju do splošnih javnih naročil posebna pravna ureditev, vendar jih ne gre zanemarjati. Delež javnih naročil v bruto družbenem proizvodu (BDP) je leta 2016 znašal 9,84 odstotkov (3.912.762.959 evrov), od tega pa je vrednost infrastrukturnih javnih naročil znašala približno 20 odstotkov.⁵⁵⁷ Naš zakonodajalec je obe področji enotno uredil v ZJN-3, zaradi česar je zakon na določenih predelih prenatrpan in za uporabnike težko razumljiv. Aktiva skupina d.o.o. želi v prihodnje nastopati v postopkih javnega naročanja na infrastrukturnem sektorju, zato je s tem poglavjem skozi najpomembnejše določbe ZJN-3, strnjeno opisano infrastrukturno javno naročanje in poudarjene so razlike v razmerju do splošnih javnih naročil.

10.2 Javno naročanje

Javno naročanje je dejavnost, ki je namenjena oskrbovanju javnega sektorja z blagom, storitvami in gradbenimi deli, pri čemer zasleduje cilj na podlagi več med seboj konkurenčnih ponudb izbrati najugodnejšo. ZJN-3 v 1. točki prvega odstavka 1. člena definira javno naročilo kot pisno sklenjeno odplačno pogodbo med enim ali več gospodarskimi subjekti ter enim ali več naročniki, katere predmet je izvedba gradenj, dobava blaga ali izvajanje storitev.⁵⁵⁸ Vendar javno naročilo je več kot le preprosta nabava blaga, storitev ali gradenj, saj se nabave, ki se izvajajo v javnem sektorju razlikujejo od nabav zasebnih subjektov v tem, da so financirane z davkoplačevalskim denarjem,

⁵⁵⁶ Direktiva (EU) št. 320 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o javnem naročanju naročnikov, ki opravljajo dejavnosti v vodnem, energetske in prometnem sektorju ter sektorju poštne storitve ter o razveljavitvi Direktive 2004/17/ES (Ur. l. EU št. 94 z dne 28.3.2014).

⁵⁵⁷ Ministrstvo za javno upravo, Statistično poročilo o javnih naročilih, oddanih v letu 2016, URL: http://www.djn.mju.gov.si/resources/files/Letna_porocila/Stat_por_JN_2016.pdf, str. 4.

⁵⁵⁸ Zakon o javnem naročanju (ZJN-3), Ur. l. RS, št. 91/2015.

zaradi česar morajo biti opravljene pregledno in na način, da so pod enakimi pogoji dostopne vsem zainteresiranim gospodarskim subjektom. Tako javno naročanje ne more biti prepuščeno le tržnim zakonitostim, ampak morajo biti poslovni procesi, ki vodijo k nabavi, ustrezno pravno urejeni, nad njimi pa mora biti vzpostavljen tudi določen nadzor, kar zahteva sistemsko pravno urejanje. Postopke javnega naročanja urejajo kogentna pravna pravila, katerih *ratio* je, da se prepreči netransparentno delovanje naročnikov, ki jih lahko, zlasti pri naročilih večjih vrednosti, vodijo tudi zasebni interesi ter, da se v čim večji meri zagotovi izbira ponudnika, ki bo sposoben naročilo izpeljati pravočasno, zanesljivo in kvalitetno.⁵⁵⁹ Sistem javnega naročanja tako sestavlja vrsta pravnih predpisov (civilnih, upravnih, finančnih itd.) med katerimi je najpomembnejši ravno ZJN-3.⁵⁶⁰ Sprejet je bil 18.11.2015, veljati pa je začel 1. aprila naslednje leto. Enotna ureditev dveh področij javnega naročanja je bila po besedah predlagatelja zakona racionalna rešitev, saj direktivi vsebujeta podobne rešitve.⁵⁶¹ S stališča preglednosti pa je to gotovo boljše, kot če bi sprejel dva ločena zakona, vendar takšen pristop zahteva nekoliko več pozornosti na strani uporabnika zakona. Združevanje obeh področij normiranja, od katerih ima vsako svoje posebnosti tako pri ureditvi posameznih institutov kot pri pravni terminologiji, namreč nosi nevarnost napačne uporabe zakona zaradi spregleda in tudi morebitne zamenjave posameznih pravil. Zato je za uporabnika zakona pomembno, da zna področji jasno ločiti oziroma razmejiti. Je pa ZJN-3 tako po strukturi kot po vsebini skoraj enak direktivam. Gre za zelo koristen pristop, saj ne pušča veliko prostora za napake pri implementaciji, hkrati pa je »prepisano« pravilo včasih lažje razumeti kot prepletano pravilo notranjega prava.⁵⁶²

10.3 Infrastrukturalna javna naročila

Opredelitev infrastrukturnih javnih naročil nam poda 22. točka prvega odstavka 2. člena ZJN-3, ki jih definira kot področje javnega naročanja, kadar naročnik, ki opravlja eno ali več dejavnosti na vodnem, energetskem, transportnem področju in področju poštnih storitev, ki so zajete v členih 13 do 19 ZJN-3, naroča blago, storitve ali gradnje za opravljanje te oziroma teh dejavnosti.⁵⁶³ Poleg infrastrukturnih pa poznamo še drugo obliko posebnih javnih naročil – »obrambna in varnostna

⁵⁵⁹ Repše, SPOSOBNOST GOSPODARSKIH SUBJEKTOV ZA NAROČANJE V POSTOPKIH JAVNEGA NAROČANJA (2017), str.4.

⁵⁶⁰ Potočnik, v: Basta Trtnik, Kostanjevec, Matas, Potočnik, Skok Klima, ZAKON O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-3) S KOMENTARJEM (2016), str. 20.

⁵⁶¹ Vlada Republike Slovenije, Predlog zakona o javnem naročanju, URL: <https://www.findinfo.si/download/razno/f7dc9fe28790a35ba06b.pdf>.

⁵⁶² Potočnik, v: Basta Trtnik, Kostanjevec, Matas, Potočnik, Skok Klima, ZAKON O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-3) S KOMENTARJEM (2016), str. 22.

⁵⁶³ Dvaindvajseta točka prvega odstavka 2. člena ZJN-3.

javna naročila«, ki jih ureja Zakon o javnem naročanju na področju obrambe in varnosti (ZJNPOV) iz leta 2012.⁵⁶⁴

10.3.1 Naročniki

ZJN-3 v 9. členu opredeli zavezanca zakona pod skupen pojem »naročnik« in odstopa od Direktive 2014/25/EU, ki loči med »javnim naročnikom« in »naročnikom«. Enotna opredelitev naročnika iz obeh področji lahko povzroči zmedo za uporabnike zakona. Po direktivi so »javni naročniki« subjekti, ki opravljajo javna naročila iz splošnega področja (v nadaljevanju: splošni naročniki), »naročniki«, pa so subjekti, ki opravljajo javna naročila na infrastrukturnem področju (v nadaljevanju infrastrukturni naročniki).⁵⁶⁵ Kot »javne naročnike« se po ZJN-3 razume organe Republike Slovenije (v nadaljevanju: RS), organe lokalnih samoupravnih skupnosti in druge osebe javnega prava. Kot »naročnike« pa po ZJN-3 razumemo javna podjetja, ki opravljajo dejavnost na infrastrukturnem področju in druge subjekte, ki izvajajo dejavnost na infrastrukturnem področju na podlagi posebne ali izključne pravice.⁵⁶⁶ Vsi ti subjekti, četudi niso uradno del oblasti, uporabljajo javna sredstva za zagotavljanje ali v imenu zagotavljanja javnega interesa, zato se z razvojem sodne prakse status naročnika vztrajno širi.⁵⁶⁷ V grobem je mogoče šteti, da imajo status naročnika tisti subjekti, ki delujejo v javnem interesu in imajo status neposrednega ali posrednega proračunskega uporabnika oziroma prejemnika proračunskih sredstev. Določitev vrste naročnika in vrste dejavnosti na kateri izvajajo javna naročila, pa je zelo pomembna, saj imajo infrastrukturni naročniki več svobode in možnosti pri uporabi zakona, kar se že kaže v višini mejne vrednosti uporabe zakona, ki bo opisana v nadaljevanju.⁵⁶⁸

10.3.2 Infrastrukturni naročniki

10.3.2.1 Javna podjetja, ki opravljajo eno ali več dejavnosti na infrastrukturnem področju

Javno podjetje mora izvajati dejavnost za zadovoljitev potreb splošnega interesa. V sodni praksi EU se je izoblikovalo stališče, da četudi javna podjetja zasledujejo dobiček in so kot takšna usmerjena,

⁵⁶⁴ Zakon o javnem naročanju na področju obrambe in varnosti (ZJNPOV), Ur. l. RS, št. 90/12.

⁵⁶⁵ Člen 2 Direktive 2014/25/EU o javnem naročanju naročnikov, ki opravljajo dejavnosti v vodnem, energetskem in prometnem sektorju ter sektorju poštne storitve ter o razveljavitvi Direktive 2004/17/ES, UL. l. št. 94/2014.

⁵⁶⁶ Člen 9 ZJN-3.

⁵⁶⁷ Sodišče EU je v svojih zgodnjih odločitvah razvilo t.i. test funkcionalnosti, ali subjekt izvaja dejavnost v javnem interesu.

⁵⁶⁸ Basta Trtnik, v: Basta Trtnik, Kostanjevec, Matas, Potočnik, Skok Klima, ZAKON O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-3) S KOMENTARJEM (2016), str. 70.

ker izvajajo dejavnost na trgu, to ni ovira, da bi se takšen subjekt spoznal kot naročnik, če je njegova glavna dejavnost zadovoljitev potreb splošnega pomena.⁵⁶⁹

10.3.2.2 Subjekti, ki jim je za opravljanje dejavnosti bila podeljena posebna ali izključna pravica

Gre za zasebne subjekte, ki niso organ RS, organ občine ali druga oseba javnega prava. Iz dikcije zakona izhaja, da jim za opravljanje dejavnosti na infrastrukturnem področju podeljuje izključne ali posebne pravice le organ RS, vendar je potrebno upoštevati, da le-te lahko podeljujejo tudi lokalne samoupravne skupnosti.⁵⁷⁰ Definicijo izključne ali posebne pravice pa lahko najdemo v 11. točki prvega odstavka 5. člena ZJZP.⁵⁷¹

10.3.3 Uporaba pravil za javno naročanje na splošnem in infrastrukturnem področju – 12. člen ZJN-3

Gre za najpomembnejši člen, ki ureja obseg in razmejitev uporabe ZJN-3 glede na področje oziroma dejavnost, ki jo uporablja naročnik. V prvem odstavku tega člena ZJN-3 sporoča, da v kolikor je institut namenjen samo za infrastrukturne naročnike, ali samo splošne, ali če lahko infrastrukturni naročniki uporabljajo določila zakona v blažji meri oziroma jih niso dolžni upoštevati, to zakon v okviru posamezne določbe eksplicitno določa.⁵⁷² V 2. in 3. odstavku 12. člena pa ZJN-3 loči in razmeji obseg uporabe zakona na:

a) Splošni naročnik, ki izvaja eno ali več infrastrukturnih dejavnosti

ZJN-3 določa, da mora splošni naročnik v primeru, če naroča blago, storitve ali gradnje za opravljanje ene ali več infrastrukturnih dejavnosti, uporabiti pravila za infrastrukturno javno naročanje. V preostalih primerih naročnik uporabi pravila za splošno javno naročanje. Navedeno pomeni, da subjekt (ob upoštevanju, da izpolnjuje pogoje tudi za splošnega naročnika), če ne opravlja ene ali več infrastrukturnih dejavnosti, za nabavo predmeta naročila ne uporabi tega zakona v delih, kot se uporablja za infrastrukturne naročnike, ampak uporabi zakon v celoti (kot splošni naročnik).⁵⁷³ Za ponazoritev navajam primer občine, ki praviloma velja za splošnega naročnika, vendar v okviru zagotavljanja stalnega vodovodnega omrežja za zagotovitev pitne vode, ki po ZJN-

⁵⁶⁹ Prav tam, str. 76.

⁵⁷⁰ Prav tam, str. 77.

⁵⁷¹ »Posebna ali izključna pravica« je pravica, ki jo podeli javni partner in katere namen ali posledica je omejitev pravic izvajanja dejavnosti na eno ali več oseb, vendar je število oseb omejeno, če pri tem druge osebe, ki te pravice nimajo, na istem geografskem območju iste dejavnosti pod enakovrednimi pogoji ne morejo izvajati.

⁵⁷² Člen 12 ZJN-3.

⁵⁷³ Basta Trtnik, v: Basta Trtnik, Kostanjevec, Matas, Potočnik, Skok Klima, ZAKON O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-3) S KOMENTARJEM (2016), str. 85.

3 predstavlja infrastrukturno dejavnost, je upravičena do uporabe določb ZJN-3 v mejah kot velja za opravljanje infrastrukturne dejavnosti.⁵⁷⁴ V kontekstu razmejitve, ki opredeljuje obseg uporabe zakona, je treba biti skrben, saj so pravila za infrastrukturno področje nekoliko manj stroga od pravil za splošno področje.

b) Naročnik, ki opravlja infrastrukturno dejavnost – infrastrukturni naročnik

Naročnik, ki opravlja infrastrukturno dejavnost bodisi javno podjetje bodisi zasebni subjekt, ki izvaja dejavnosti na infrastrukturnem področju na podlagi posebne ali izključne pravice, mora, kadar naroča blago, storitve ali gradnje, namenjene za izvajanje ene od infrastrukturne dejavnosti, upoštevati določila zakona v obsegu, kot so predvidena za infrastrukturne naročnike. Kdaj gre za izvajanje infrastrukturne dejavnosti je treba presojati v vsakokratnem primeru posebej, kar je Upravno sodišče RS poudarilo v sodbi II U 221/2012.⁵⁷⁵ Po stališču Sodišča EU je uporaba odvisna od dejavnosti, ki jo opravlja zadevni naročnik, ter zveze med to dejavnostjo in naročilom, ki ga načrtuje ta naročnik. Kar pomeni, da ni pomembno, ali naročila zadevajo relevantno infrastrukturno dejavnost, ampak je pomembno to, ali naročnik opravlja relevantno infrastrukturno dejavnost (»preizkus dejavnosti«) in ali so vezi med to dejavnostjo in naročili, ki jih načrtuje naročnik (»preizkus vezi«).⁵⁷⁶ To pravilo pa je potrebno razlagati ozko in restriktivno, saj infrastrukturnim naročnikom v primeru naročanja blaga, storitev ali gradenj, ki niso povezana z infrastrukturno dejavnostjo, pravil javnega naročanja ni potrebno upoštevati. Poudariti je treba, da izključitev uporabe velja samo za javna podjetja, ki opravljajo infrastrukturno dejavnost in zasebne subjekte, ki jim je bila podeljena posebna pravica. Termin izključno pri tem pomeni, da gre za takšnega naročnika, ki ga ni mogoče opredeliti kot osebe javnega prava, sicer bi morali ravnati po pravilih, ki veljajo za splošen sektor, torej uporabljati ZJN-3 v celoti.⁵⁷⁷

10.3.4 Infrastrukturne dejavnosti

Infrastrukturne dejavnosti so v ZJN-3 navedene od 13. do 19. člena. Za infrastrukturno področje javnega naročanja gre, kadar naročnik, ki opravlja eno ali več dejavnosti na vodnem, energetskem, transportnem področju in področju poštne storitve, naroča blago, storitve ali gradnje za opravljanje

⁵⁷⁴ Basta Trtnik, *Občina kot naročnik s področja infrastrukturne dejavnosti* (2018), str. 13.

⁵⁷⁵ Upravno sodišče RS, št. II 221/2012, 20. maj 2014: »Pri presoji vprašanja, ali je bil subjekt ustanovljen za opravljanje dejavnosti, ki je v splošnem interesu (pozitiven pogoj), je treba ugotavljati okoliščine vsakega konkretnega primera posebej. Upoštevati je treba okoliščine ob ustanovitvi subjekta ter naravo potreb, ki jih subjekt zadovoljuje«.

⁵⁷⁶ Basta Trtnik, v: Basta Trtnik, Kostanjevec, Matas, Potočnik, Skok Klima, ZAKON O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-3) S KOMENTARJEM (2016), str. 85.

⁵⁷⁷ Basta Trtnik, v: Basta Trtnik, Kostanjevec, Matas, Potočnik, Skok Klima, ZAKON O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-3) S KOMENTARJEM (2016), str. 86.

te oziroma teh storitev. Opredelitev teh področij je identična opredelitvi Direktive 2014/25/EU. Jedro vseh teh infrastrukturnih dejavnosti je v tem, da gre za monopole, torej da so v zvezi s tem podeljene posebne izključne pravice. Gre za ureditev, v katero je država precej vključena in je prav zato treba vzpostaviti konkurenčnost, preglednost, nediskriminatornost ter ostale cilje javnega naročanja.⁵⁷⁸ Lahko pa pride do situacije, ko na določenem geografskem območju v določeni državi, določeno infrastrukturno področje ali njen del postane tako izpostavljen konkurenci, da jo je mogoče določiti kot izjemo. 30. Člen ZJN-3 določa pogoje, pravila in poseben postopek za ugotavljanje delovanja trga posamezne dejavnosti ter postopek izločitve te dejavnosti ali njenega dela iz obvezne uporabe ZJN-3. Evropska komisija je v preteklosti že obravnavala zadevo, ko je odločala o izvzetju proizvodnje in veleprodaje električne energije na severu Italije.⁵⁷⁹

10.3.5 Mejna vrednost uporabe zakona

V 21. členu ZJN-3 določa mejne vrednosti uporabe zakona. Naročniki morajo ocenjeno vrednost predmeta javnega naročila izračunati na podlagi uporabe primerne metode, priporočljivo pa je, da naročnik za pravilno ocenitev vsebine, lastnosti in posledično tudi vrednosti predmeta javnega naročila izvede predhodno preveritev trga. Uporaba zakona je vezana na vrednost predmeta javnega naročila, in sicer na njegovo ocenjeno vrednost (v evrih, brez DDV). Kadar ocenjena vrednost predmeta javnega naročila dosega ali presega mejno vrednost za uporabo zakona, mora naročnik javno naročilo objaviti vsaj na portalu javnih naročil⁵⁸⁰, razen ob zakonskih izjemah. Zakon določa različne mejne vrednosti, za splošne naročnike so določene nižje mejne vrednosti za uporabo zakona, kot pa za infrastrukturne naročnike.

Mejne vrednosti na splošnem področju:

- 20.000 evrov za javno naročilo blaga ali storitev ali projektne natečaj,
- 40.000 evrov za javno naročanje gradenj,
- 750.000 evrov za javno naročilo storitev, ki jih določata priloga XIV direktive 2104/24/EU IN PRILOGA XVII direktive 2014/15/EU (socialne in druge pravice), razen storitev varovanja z varnostniki.

Mejne vrednosti na infrastrukturnem področju:

⁵⁷⁸ Basta Trtnik, v: Basta Trtnik, Kostanjevec, Matas, Potočnik, Skok Klima, ZAKON O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-3) S KOMENTARJEM (2016), str. 87.

⁵⁷⁹ Matas, v: Basta Trtnik, Kostanjevec, Matas, Potočnik, Skok Klima, ZAKON O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-3) S KOMENTARJEM (2016), str. 163.

⁵⁸⁰ V RS so vsa javna naročila zbrana na Portalu javnih naročil na spletnem naslovu: www.enarocanje.si.

- 50.000 evrov za javno naročilo blaga ali storitev ali projektni natečaj,
- 100.000 evrov za javno naročilo gradenj,
- evrov za javno naročilo socialnih in drugih posebnih storitev, razen storitev varovanja z varnostniki.⁵⁸¹

Glede na vrsto naročnika se razlikujejo mejne vrednosti tudi za uporabo drugih institutov javnega naročanja, kot npr. mejna vrednost za objavo javnega naročila v Uradnem listu EU. Za organe RS in organe občin je mejna vrednost 135.000 evrov brez DDV, za druge osebe javnega prava in druge zavezanca v splošnem sektorju pa je ta mejna vrednost 209.000 evrov brez DDV. Mejna vrednost za obveznost objave v Uradnem listu EU pa za infrastrukturne naročnike znaša 414.000 evrov brez DDV.⁵⁸²

10.3.6 Postopki javnega naročanja

Infrastrukturni naročniki imajo tako kot splošni naročniki na voljo vseh 8 vrst postopkov javnega naročanja, ki so naštetih v prvem odstavku 39. člena ZJN -3. Veljajo pa za splošne naročnike določene omejitve, ki pa ne zavezujejo infrastrukturne naročnike in tako delajo postopek javnega naročanja na splošnem področju veliko bolj strožji. Naročniki na splošnem področju javnega naročanja se lahko vedno prosto odločijo bodisi za uporabo odprtega postopka ali omejenega postopka. Uporaba postopkov konkurenčnega dialoga, partnerstva za inovacije in konkurenčnega postopka s pogajanjem je omejena na okoliščine, ki so določene z zakonom. Še strožje pa je omejena uporaba postopka s pogajanjem brez predhodne objave, ki ga je mogoče uporabiti le v primerih, izčrpno naštetih z zakonom. V nasprotju s splošnimi naročniki lahko infrastrukturni naročniki prosto izbirajo med uporabo odprtega postopka, omejenega postopka, konkurenčnega dialoga, ali postopka s pogajanjem z objavo. Pravila, ki urejajo uporabo partnerstva za inovacije in postopka s pogajanjem brez predhodne objave na infrastrukturnem področju, pa so bolj ali manj enaka kot na splošnem področju naročanja. Druga razlika na katero bi opozoril pa je tip sredstva za javno objavo povabila k sodelovanju v postopku javnega naročanja. Splošni naročniki imajo na voljo le obvestilo o javnem naročilu, medtem, ko imajo naročniki iz infrastrukturnega področja, poleg obvestila o javnem naročanju, na voljo še dva druga načina: periodično informativno obvestilo in obvestilo o vzpostavitvi kvalifikacijskega sistema (značilnost infrastrukturnih javnih naročil).⁵⁸³

⁵⁸¹ Basta Trtnik, v: Basta Trtnik, Kostanjevec, Matas, Potočnik, Skok Klima, ZAKON O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-3) S KOMENTARJEM (2016), str. 107.

⁵⁸² Basta Trtnik, v: Basta Trtnik, Kostanjevec, Matas, Potočnik, Skok Klima, ZAKON O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-3) S KOMENTARJEM (2016), str. 109.

⁵⁸³ Kostanjevec, v: Basta Trtnik, Kostanjevec, Matas, Potočnik, Skok Klima, ZAKON O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-3) S KOMENTARJEM (2016), str. 201.

10.3.7 Tehnike javnega naročanja

Tehnike naročanja so način izvršitve dejanj postopka javnega naročanja. ZJN-3 pozna:

- Okvirni sporazum – 48. člen ZJN-3,
- Dinamični nabavni sistem – 49. člen ZJN-3,
- Elektronska dražba – 50. člen ZJN-3,
- Kvalifikacijski sistem – 63. člen ZJN-3.

10.3.7.1 Kvalifikacijski sistem

Gre za posebnost infrastrukturnih javnih naročil. Je podobna tehnika dinamičnemu nabavnemu sistemu, s tem da je velik poudarek na ugotavljanju usposobljenosti oziroma kvalifikacij ponudnika, preden naročnik ponudnika vključi v kvalifikacijski sistem. V grobem kvalifikacijski sistem poteka v 3 fazah. V prvi fazi se na podlagi javne objave vzpostavi kvalifikacijski sistem, na podlagi katere se gospodarski subjekt, ki jih zanima poslovanje z javnimi naročniki v infrastrukturnem sektorju in izpolnjujejo vnaprej določene in objavljene pogoje za ugotavljanje usposobljenosti, lahko registrirajo kot potencialni ponudniki blaga, storitev ali gradenj. Naročnik, ki vzpostavi kvalifikacijski sistem, mora zagotoviti, da lahko gospodarski subjekt kadarkoli zaprosi za priznanje usposobljenosti in vključitev v sistem, torej gre za odprt sistem, kjer je mogoče tudi kasnejše vključevanje in ne samo v času objave. ZJN-3 v 90. členu določa, da mora naročnik v roku šestih mesecev obvestiti prijavitelje o svoji odločitvi glede usposobljenosti.

Registrirani ponudniki se nato zabeležijo v pisni evidenci kvalificiranih gospodarskih subjektov, na podlagi katere lahko naročnik v drugi fazi kandidate, ki izpolnjujejo vse zahteve za določeno naročilo, povabi k oddaji ponudbe. Pri tem naročnik ne preverja več usposobljenosti in izpolnjevanja pogojev za javno naročanje, saj se šteje, da kandidati, vključeni v kvalifikacijski sistem, izpolnjujejo vse pogoje. Naročnik mora povabiti vse kvalificirane kandidate k oddaji ponudbe in pri nima diskrecijske pravice, da prosto izbira kandidate, ki jih bo povabil k oddaji ponudbe. Pri povabilu k oddaji ponudb, mora naročnik natančno določiti merila, na podlagi katerih bo razvrstil in ocenil prejete ponudbe, da bodo lahko v zadnji, torej tretji fazi lahko stekla pogajanja o merilih (praviloma cena, hitrost, kakovost ipd.) in izbral najprimernejšega ponudnika.⁵⁸⁴

⁵⁸⁴ Potočnik, v: Basta Trtnik, Kostanjevec, Matas, Potočnik, Skok Klima, ZAKON O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-3) S KOMENTARJEM (2016), str. 296.

10.3.8 Pravno varstvo v postopkih javnega naročanja

Ureja ga Zakon o pravnem varstvu v postopkih javnega naročanja (v nadaljevanju: ZPVPJN), ki v 2. členu določa, da se pravno varstvo zoper kršitve v postopkih javnega naročanja zagotavlja:

- V predrevizijskem postopku, ki poteka pred naročnikom,
- Revizijskem postopku, ki poteka pred Državno revizijsko komisijo,
- V sodnem postopku, pred okrožnim sodiščem.⁵⁸⁵

10.3.8.1 Predrevizijski postopek

Gospodarski subjekt, ki želi vložiti revizijski zahtevek, ga mora vložiti pri naročniku. Gre načeloma za prvo fazo postopka, saj druga faza postopka poteka pred Državno revizijsko komisijo. Aktivno legitimiran oziroma upravičen za vložitev zahtevka je po 14. členu ZPVPJN:

- Vsaka oseba, ki ima ali je imela interes za dodelitev javnega naročila, sklenitev okvirnega sporazuma ali vključitev v dinamični nabavni sistem ali kvalifikacijski sistem in ji je ali bi ji lahko z domnevno kršitvijo nastala škoda.
- Zagovornik javnega interesa (glej drugi odstavek 6. člena ZPVPJN).

Zahtevek za revizijo mora vložiti v osmih dneh od objave javnega naročila, ZPVPJN pa v situacijah naštetih v prvem odstavku 25. člena določa 10-dnevni rok. Gospodarski subjekt roka ne sme zamuditi, saj je prekluziven. Sledi odločanje naročnika, ki lahko zahtevku ugotovi in korigira svoje ravnanje na ustrezen način, npr. dopolni objavo, spremeni razpisno dokumentacijo itd. in o svoji odločitvi obvesti vse ponudnike. V kratkem naj bi se vzpostavil portal e-revizija, kjer bo naročnik lahko naročnik svoje odločitve objavljali vsem ponudnikom, do takrat pa še vedno veljajo pravila naročanja po splošnem upravnem postopku. Naročnik lahko zahtevek zavrže, če meni, da ni pravočasen. V primeru nepopolnosti zahtevka pa ga mora v treh delovnih dneh vrniti v popravo vlagatelju, ki ima prav tako na voljo tri delovne dni za dopolnitev. Če zahtevka vlagatelj ne dopolni, naročnik zahtevek zavrže. Zoper sklep naročnika o zavrženju pa je možna pritožba na Državno revizijsko komisijo. V kolikor naročnik meni, da zahtevek ni utemeljen, zahtevek zavrže, s tem pa se začne druga faza – revizijski postopek.⁵⁸⁶

⁵⁸⁵ Člen 2 Zakona o pravnem varstvu v postopkih javnega naročanja (ZPVPJN), Ur. l. RS, št. 43/2011.

⁵⁸⁶ Člen 30 ZPVPJN.

10.3.8.2 Revizijski postopek

Naročnik mora v 3 delovnih dneh celoten spis o zahtevku odstopiti Državni revizijski komisiji, ki odloča o ponovno o istem revizijskem zahtevku. Pri tem Državna komisija nima reformatornih upravičenj (možnost spremembe odločitve naročnika), temveč samo kasatorična. Revizijskemu zahtevku lahko ugodi in razveljavi odločitev naročnika, na katero se zahtevek nanaša. Prav tako lahko zahtevek zavrne, kot neutemeljen ali če so izpolnjeni pogoji, zahtevek zavrže. Zoper odločitev Državne revizijske komisije ni na voljo nobenega pravnega sredstva, odločitev je pravnomočna. Sodni postopek, ki bo opisan v nadaljevanju, pa ni namenjen izpodbijanju odločitve Državne revizijske komisije.⁵⁸⁷

Na tem mestu pa je potrebno opozoriti, da pritožba zoper sklep naročnika o zavrženju zahtevka ni enak revizijskemu postopku. Gre za pritožbeni postopek, kjer Državna revizijska komisija odloča o pritožbenem zahtevku in ne o revizijskem zahtevku. Pritožbeni postopek se tudi ne začne s tem, da naročnik posreduje spise Državni revizijski komisiji, temveč odloča le, če je vlagatelj revizijske zahtevka vložil pritožbo.

10.3.8.3 Sodni postopek

Sodno varstvo v postopkih javnega naročanja je urejeno v 5. poglavju ZPVPJN. To ni namenjeno instančnemu preverjanju odločitve Državne revizijske komisije, temveč gre za poseben postopek, v katerem se lahko odloča le o dveh ločenih vprašanjih:

- O izpodbojnosti pogodbe (ZPVPJN) taksativno našteva razloge za izpodbijanje), ali
- O odškodninskem zahtevku – veljajo splošna pravila za odškodninsko odgovornost, s pomembno izjemo, da je odgovornost objektivna in ne krivdna.

10.4 Sklep

Združevanje dveh področij, od katerih ima vsaka svoje posebnosti, v en zakon ima lahko svoje pasti. Nosi nevarnost napačne uporabe zakona zaradi spregleda in zamenjave posameznih pravil ter razumevanja ureditve posameznih institutov. To poglavje skuša skozi temeljne določbe javnega naročanja, okvirno prikazati ureditev infrastrukturnih javnih naročil in ključne razlike z javnim naročanjem na splošnem področju. Iz primerjave izhaja, da sta področji podobno urejeni, razlike so jasno poudarjene, malo zmede povzroča le opredelitev pojma naročnik. Z lažje razumevanje zakona, bi bilo morda smiselno, da bi se zakonodajalec odločil slediti opredelitvi pojma naročnik Direktivi

⁵⁸⁷ Člen 39 ZPVPJN.

2014/25/EU, saj povzroča enotna opredelitev pojma za infrastrukturne naročnike kot splošne naročnike težko branje zakona. Iz sodne prakse ne izhajajo nobene težave z razumevanjem in napačne uporabe zakona, čemur ustreza ugotovitev, da je bila enotna ureditev teh dveh področij javnega naročanja smotrna, še posebej z vidika porabe davkoplačevalskega denarja. Za enako potezo se je odločil tudi hrvaški zakonodajalec, ki je »javnonaročniški« direktivi prav tako enotno implementiral v »*Zakon o javnoj nabavi*«. ⁵⁸⁸ Na tem mestu pa je potrebno poudariti, da je ZJN-3 v Sloveniji že četrti predpis, ki ureja področje javnega naročanja. Zakon o javnih naročilih iz leta 1997 je bil spremenjen dvakrat, zakon iz leta 2000 trikrat, zakon iz leta 2006 pa šestkrat. Kar kaže, da je področje javnega naročanja v Sloveniji precej dinamično, zakonodaja, ki ga ureja, pa je dovzetna za številne spremembe, ki so na žalost pogosto posledica trenutnih političnih razmer in poskusov, da se problemi, do katerih prihaja na drugih področjih (npr. neplačevanje podizvajalcev, neplačevanje davkov itd.), namesto prek konkretnih reform na teh področjih, poskušajo rešiti prek sistema javnih naročil. ⁵⁸⁹

⁵⁸⁸ Zakon-HR, Zakon o javnoj nabavi, URL: <https://www.zakon.hr/z/223/Zakon-o-javnoj-nabavi> .

⁵⁸⁹ Smrdel, O javnem naročanju in pravnem varstvu, URL: <https://www.pamfil.si/clanki/2017/11/6/o-javnem-narocanju-in-pravnem-varstvu> .

11 Literatura

- Achilles: Kaj je faktoring?, URL: <http://www.achilles.si/factoring/> (18. marec 2018).
- Adria: O družbi, URL: <https://www.adria.si/sl/o-druzbi/> (29. marec 2018).
- Agencija za trg vrednostnih papirjev: Pojasnila in prakticni vidiki Zakona o prevzemih, URL: http://www.a-tvp.si/Documents/POJASNILA_IN_PRAKTICNI_VIDIKI_ZPre.pdf (08. maj 2018).
- Agencija za trg vrednostnih papirjev: Pojasnila in prakticni vidiki Zakona o prevzemih, URL: http://www.a-tvp.si/Documents/POJASNILA_IN_PRAKTICNI_VIDIKI_ZPre.pdf (08.05.2018).
- Akademija finance: Kakšne so posebnosti obdavčitve podružnic?, URL: <https://akademija.finance.si/8857333> (25. maj 2018)
- Aktiva skupina: O skupini, URL: <https://www.aktiva.si> (22. junij 2018).
- B.K.: Lani se je zgodil cenovni preobrat na trgu stanovanjskih nepremičnin, URL: <http://www.delo.si/novice/slovenija/lani-je-prislo-do-censkega-preobrata-na-trgu-stanovanjskih-nepremicnin.html> (26. februar 2018).
- Banka Slovenije: Analiza nadomestil bank in hranilnic za plačilne storitve ter izračun stroškov košaric plačilnih storitev – 2017, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdggfQiaYfcgaHi_analiza-nadomestil-za-placilne-storitve_2017.pdf (4. marec 2018).
- Banka Slovenije: Gospodarska in finančna gibanja, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdggfKmYgahihdgh_gospodarska-in-financna-gibanja-januar-2018.pdf (3. marec 2018).
- Banka Slovenije: Napovedi makroekonomskih gibanj v Sloveniji, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgejdZjfgYEYC_napovedi-makroekonomskih-gibanj-v-sloveniji-december-2017.pdf (3. marec 2018).
- Banka Slovenije: Neposredne naložbe 2016, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdgebqhgfgfBGU_neposredne_nalozbe_2016.pdf (18. junij 2018).
- Banka Slovenije: Raziskava o dostopnosti finančnih virov za podjetja 2017, URL: https://bankaslovenije.blob.core.windows.net/publication-files/gdggfzgcHIZMfe_informacija-o-sme-za-svet-2017-zdr.pdf (2. marec 2018).
- Basta Trtnik, Milena: Občina kot naročnik s področja infrastrukturne dejavnosti, v: Pravna praksa, 37 (2018) 6, str. 11-13.

- Basta Trtnik, Milena; Kostanjevec Vida; Matas, Sašo; Potočnik, Maja; Skok Klima, Urška: ZAKON O JAVNEM NAROČANJU (ZJN-3) S KOMENTARJEM, Uradni list RS, Ljubljana 2016.
- Berlič, Mateja: Notranji in zunanji viri financiranja, diplomska naloga. Maribor, Univerza v Mariboru, Ekonomsko poslovna fakulteta, (mentor dr. Davor Savin).
- Bernard, Luka: Presoja ravnanj podjetja s prevladujočim položajem po učinku: reforma Evropske Komisije in njena (delna) recepcija v sodni praksi EU, v: Podjetje in delo, (2017), št. 3-4. Str. 598 – 624.
- Bizjak, Irena: Mehanizem za reševanje sporov investitor-država: med reformo in (ne) vključitvijo v Čezatlantsko trgovinsko in naložbeno partnerstvo, URL: http://dk.fdv.uni-lj.si/magistrska_dela_2/pdfs/mb22_bizjak-irena.pdf (14. junij 2018).
- Bohinc, Rado, KORPORACIJE (razlaga pravnih pravil in sodna praksa), 2008, Nebra.
- Bohinc, Rado: KORPORACIJE (razlaga pravnih pravil in sodna praksa), 2008, Nebra.
- Božičko, Polona; Menard, Maja: Zaščita tujih naložb v Sloveniji in slovenskih naložb v tujini na podlagi meddržavnih bilateralnih investicijskih sporazumov. Slovenska arbitražna praksa, URL: http://www.sloarbitration.eu/Portals/en-EN/Prispevki/revijSA_2013_01_BozickoMenard.pdf (22. marec 2018).
- Bučar, Maja; Jaklič, Andreja; Gonzalez Verdesoto, Elena: RIO Country Report 2017: Slovenia, URL: <https://rio.jrc.ec.europa.eu/en/country-analysis/Slovenia/country-report> (14. junij 2018).
- CMRS: Foreign Trade Regime, URL: https://www.investslovenia.org/fileadmin/dokumenti/is/CMSR_dokumenti/Foreign_Trade_Regime_SPIRIT_2016_August.pdf (11. marec 2018).
- Data: Kolikšna je obdavčitev podružnic tujih podjetij v Sloveniji?, URL: <https://data.si/blog/2015/02/03/kolikсна-je-obdavčitev-podružnic-tujih-podjetij-v-sloveniji/> (25. maj 2018).
- Deloitte: Property Index overview of European Residential Markets, URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/si/Documents/about-deloitte/si-Property%20Index%202016_V2_two-page.pdf (26. februar 2018).
- Dr. Ferčič, Aleš: Stranpoti slovenske konkurenčne politike, v: Podjetje in delo 2/2015/XLI, str. 408 – 421.
- Društvo za Združene narode za Slovenijo: Združeni narodi, URL: <http://www.unaslovenia.org/ozn> (13. marec 2018).
- Državni Svet RS: Na križišču V. in X. vseevropskega koridorja: Priložnosti in nevarnosti za Slovenijo, URL: http://www.ds-rs.si/sites/default/files/dokumenti/zbornik_na_kriziscu_vseevropskega_koridorja_priloznosti_in_nevarnosti_za_slovenijo.pdf (12. junij 2018).

- Dugar, Gregor, Podjetniško premoženje kot skupno premoženje zakoncev, Pravni letopis, 2015, str. 55.
- E-računovodstvo: Davčna osnova, URL: www.eracunovodstvo.org/blog/podjetnikov_slovar/davcna-osnova/ (25. maj 2018).
- E-računovodstvo: Razlika med davčnim načrtovanjem, davčno utajo in davčnim prevaljevanjem, URL: <http://www.eracunovodstvo.org/blog/racunovodstvo/razlika-med-davcnim-nacrtovanjem-davcno-utajo-in-davcnim-prevaljevanjem/> (25. maj 2018).
- Euribor-rates: Euribor, URL: <http://www.euribor-rates.eu/> (2. april 2018).
- Europa: Delovna dovoljenja, URL: https://europa.eu/youreurope/citizens/work/work-abroad/work-permits/index_sl.htm (5. maj 2018).
- European Commission: Digital Economy and Society Index 2017 - Slovenija, URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/digital-economy-and-society-index-desi-2017> (14. junij 2018).
- European Commission: Digital Single Market, URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/informacije-o-drzavah-slovenija> (19. april 2018).
- European Commission: List of third countries whose nationals must be in possession of a visa when crossing the external borders, URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/borders-and-visas/visa-policy/apply_for_a_visa/docs/visa_lists_en.pdf (15. april 2018).
- EUROSTAT: Unemployment rates, URL: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics (17. marec 2018).
- Evropska komisija: Neposredne tuje naložbe - Okvir EU za pregled, URL: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/eedadaf3-b864-11e7-ac8e-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF> (25. junij 2018).
- Evropska unija: Države članice EU na kratko: Slovenija, URL: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/slovenia_sl (11. junij 2018).
- Evropska unija: Enotni trg brez meja, URL: https://europa.eu/european-union/topics/single-market_sl (16. maj 2018).
- Evropska unija: Osnovne informacije o EU, Slovenija, URL: https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/slovenia_sl#top-page (22. februar 2018).
- Export Gov: Slovenia Country Commercial Guide, URL: <https://www.export.gov/article?id=Slovenia-Openness-to-and-Restriction-on-Foreign-Investment> (11. marec 2018).
- Ferlinc, Andrej: Protipravno omejevanje konkurence kot kaznivo dejanje, v: Pravna praksa (2017), št. 6, str. 10 – 13.

- Fidata: KJE PLAČUJEJO NAJVEČ IN KJE NAJMANJ DAVKA?, URL: <http://www.fidata.si/2017/02/23/kje-placujejo-najvec-in-kje-najmanj-davka/> (13. februar 2018)
- FURS: Davek na dodano vrednost, URL: http://www.fu.gov.si/davki_in_druge_dajatve/podrocja/davek_na_dodano_vrednost_ddv/ (5. maj 2018).
- FURS: Davek od dohodkov pravnih oseb: splošno o davku od dohodkov pravnih oseb, URL: http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Davek_od_dohodkov_pravnih_oseb/Opis/Podrobnejši_opisi_2_izdaja_Splosno_o_DDPO.pdf (22. april 2018).
- FURS: Seznam veljavnih mednarodnih pogodb o izogibanju dvojnega obdavčevanja dohodka in premoženja, ki se uporabljajo od 1. Januarja 2018, URL: http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Mednarodno_obdavcenje/Zakonodaja/Seznam_veljavnih_MP.pdf (5. april 2018).
- Grapulin, Teja: Kje bo denar za podjetja v letu 2018, URL: <https://subvencije.finance.si/8863318> (10. marec 2018).
- GRECO: Poročilo o ocenjevanju: Slovenija, URL: <https://rm.coe.int/peti-ocenjevalni-krog-preprecevanje-korupcije-in-spodbujanje-integrite/16807912aa> (6. junij 2018).
- Grilc, Peter; Bratina, Tanja; Galič, Aleš; Kerševan, Erik; Kocmut, Mitja; Podobnik, Klemen; Vlahek, Ana; Zabel, Bojan: ZAKONA O PREPREČEVANJU OMEJEVANJA KONKURENCE S KOMENTARJEM, GV Založba, Ljubljana 2010.
- GURS: Poročilo o slovenskem nepremičninskem trgu za leto 2017, URL: http://www.e-prostor.gov.si/fileadmin/etn/Porocila/Polletno_porocilo_2017_I.pdf (26. februar 2018).
- Ilić, Uroš: Prevzem insolventne tarče z zunajsodnim finančnim prestrukturiranjem, v: Podjetje in delo (2013), 6-7, str. 1242-1255.
- Institute for Economics & Peace: Global Peace Index 2018: Measuring Peace in a Complex World, URL: <http://visionofhumanity.org/reports> (5. junij 2018).
- Investopedia: Blockholder, URL: <https://www.investopedia.com/terms/b/blockholder.asp> (15. april 2018).
- Investopedia: Blockholder, URL: <https://www.investopedia.com/terms/b/blockholder.asp> (15. april 2018).
- Investopedia: Sale and leaseback, URL: <https://www.investopedia.com/exam-guide/cfa-level-1/liabilities/sale-leaseback.asp> (15. april 2018).
- Ivanc, Bojan: Analitika GZS, URL: <https://www.gzs.si/Portals/SN-informacije-Pomoc/Vsebine/GG/2017-december/31-33-Napoved%20rasti%20BDP%20za%20leto%202018.pdf> (25. junij 2018).

- Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str.
- Ivanjko, Kocbek, Prelič: KORPORACIJSKO PRAVO, 2009, str.
- Ivanjko, Šime: Odškodninska odgovornost in zavarovanje odgovornosti članov nadzornega sveta, URL: http://www.zdruzenje-ns.si/db/doc/upl/ivanjko_in_jovanovic__odskodninska_odgovornost_prenovljeno.pdf (14. april 2018).
- Ivanjko, Šime: Odškodninska odgovornost in zavarovanje odgovornosti članov nadzornega sveta, URL: http://www.zdruzenje-ns.si/db/doc/upl/ivanjko_in_jovanovic__odskodninska_odgovornost_prenovljeno.pdf (14. april 2018)
- Jaklič, Koleča, Rojec: Tuji investitorji o slovenskem poslovnem okolju, Raziskava TNI 2016 za SPIRIT Slovenija, (2016), str. 1-65.
- Javna agencija Republike Slovenije za varstvo konkurence: O agenciji, URL: <http://www.varstvo-konkurence.si> (23. marec 2018).
- Javna agencija RS za varstvo konkurence: Koncentracije podjetij, URL: <http://www.varstvo-konkurence.si/koncentracije-podjetij/> (14. april 2018).
- Javna agencija RS za varstvo konkurence: Omejevalni sporazumi, URL: <http://www.varstvo-konkurence.si/omejevalna-ravnanja/omejevalni-sporazumi/> (14. april 2018).
- Javna agencija RS za varstvo konkurence: Postopek presoje pred agencijo, URL: <http://www.varstvo-konkurence.si/koncentracije-podjetij/postopek-presoje-pred-agencijo/> (15. april 2018).
- Javna agencija RS za varstvo konkurence: Priglasitev koncentracij, URL: <http://www.varstvo-konkurence.si/koncentracije-podjetij/priglasitev/> (16. april 2018).
- Javna agencija RS za varstvo konkurence: Zloraba prevladujočega položaja, URL: <http://www.varstvo-konkurence.si/omejevalna-ravnanja/zloraba-prevladujocega-polozaja/> (15. april 2018).
- JPI sklad: Kvota in kvotni sistem, URL: <http://www.jpi-sklad.si/skladi/invalidski-sklad/kvota-in-kvotni-sistem/> (17. april 2018).
- Juhart, Miha: Kreditna pogodba, v: Pravna praksa (1997), številka 13., str 28.
- Kenda, Albina: Pri najemanju posojil ne pozabite na obrestno tveganje, URL: <https://www.finance.si/8865040/Pri-najemanju-posojil-ne-pozabite-na-obrestno-tveganje?src=rec4> (5. marec 2018).
- Klapš, Srečko: Kaj pričakujejo investitorji, URL: <https://www.vecer.com/kaj-pricakujejo-tuji-investitorji-6240425> (25. februar 2018).
- Kocbek Marijan, VELIKI KOMENTAR ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH, druga dopolnjena izdaja z novelami ZGD-1A do ZGD-1H, 1. Knjiga (1.-252. Člen), 2014.

- Kocbek, Darja: Gospodarska napoved: Le tri države bodo imele višjo rast kot Slovenija, URL: <https://www.vecer.com/gospodarska-napoved-le-tri-drzave-bodo-imele-visjo-rast-kot-slovenija-6345579> (23. februar 2018).
- Kocbek, Marijan: VELIKI KOMENTAR ZAKONA O GOSPODARSKIH DRUŽBAH, druga dopolnjena izdaja z novelami ZGD-1A do ZGD-1H, 1. Knjiga (1.-252. Člen), 2014.
- Kondža, Blaž: Stroški lizinga, URL: <http://www.delo.si/gospodarstvo/stroski-lizinga.html> (26. junij 2018)
- Kontarščak, Kristijan Anton: Novosti čezmejnih združitvev družb, URL: <https://www.finance.si/209595> (25. maj 2018).
- Kontarščak, Kristijan Anton: Novosti čezmejnih združitvev družb, URL: <https://www.finance.si/209595> (25. maj 2018).
- Korenič, Romana: Bruto domači proizvod Slovenija 4. četrletje 2017, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7266> (23. februar 2018).
- Kos, Blaž: Viri financiranja podjetja, URL: <https://mladipodjetnik.si/podjetniskikoticek/pridobivanje-sredstev/viri-financiranja-podjetja> (10. marec 2018).
- Kovač, Matjaž: DAVKI OD A DO Ž: CELOVIT PREGLED OBDAVČITVE V REPUBLIKI SLOVENIJI IN NJIHOVA OBRAZLOŽITEV Z VELJAVNO ZAKONODAJO, Založniška hiša Primath, Ljubljana 2008.
- L.L.: Slovenija v tretjem četrletju dosega 4,5- odstotno rast BDP-ja, URL: <https://www.rtv slo.si/gospodarstvo/slovenija-v-tretjem-cetrletju-dosega-4-5-odstotno-rast-bdp-ja/439260> (23. februar 2018).
- Lajevc, Maja; Levstek, Mateja; Plavšak, Nina: UREJENA SODNA PRAKSA K ZAKONU O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM, Tax-Fin-Lex, Ljubljana 2017.
- Lakožič, Jure: Položaj strankinega prokurista v pravnem postopku, diplomska naloga, URL: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=105370> (23. marec 2018).
- Lakožič, Jure: Položaj strankinega prokurista v pravnem postopku, diplomska naloga, URL: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=105370> (23. marec 2018)
- Lebar, Jožica: Prihodnost tujih naložb, URL: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=118286> (15. marec 2018).
- Lex Mundi: Doing Business in Slovenia, URL: <https://www.lexmundi.com/Document.asp?DocID=9016> (29. marec 2018).
- Lopert, Kristina: Kaj je leasing?, URL: <https://mladipodjetnik.si/podjetniskikoticek/pridobivanje-sredstev/leasing> (15. april 2018).
- Lopez, Claude; Saedinezhad, Elham: Global Opportunity Index: A European Experience, URL: <https://assets1c.milkeninstitute.org/assets/Publication/Viewpoint/PDF/113017-GOI-Europe-FINAL.pdf> (15. junij 2018).

- Luka Koper: Razvoj pristanišča v luči mednarodnih trendov v pomorski in logistični dejavnosti, URL: http://www.up.gov.si/fileadmin/up.gov.si/pageuploads/Novice/WMD2017/Razvoj_pristanisa_Rotunda_28.9.2017.pdf (29. marec 2018).
- Merc, Ožbej: Najšibkejši člen – škodljivost 433. Člena OZ za slovensko okolje, Pravna praksa, 2016, št. 10, str. 6-8.
- Mercina, Jure: Ukinitev tihe družbe, URL: <https://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/novice/ukinitev-tihe-druzbe> (06. avgust 2012).
- Mercina, Jure: Ukinitev tihe družbe, URL: <https://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/novice/ukinitev-tihe-druzbe> (06. avgust 2012).
- MF: Delovna področja: Skupina svetovne banke, URL: http://www.mf.gov.si/delovna_podrocja/mednarodni_financni_odnosi/mednarodno_sodelovanje/skupina_svetovne_banke/ (10. marec 2018).
- MF: Mednarodni denarni sklad, URL: http://www.mf.gov.si/delovna_podrocja/mednarodni_financni_odnosi/mednarodno_sodelovanje/mednarodni_denarni_sklad/ (12. marec 2018).
- MF: Mednarodno obdavčevanje, URL: http://www.fu.gov.si/davki_in_druga_dajatve/podrocja/mednarodno_obdavcenje/ (15. april 2018).
- MF: Mednarodno obdavčevanje: Metode za odpravo dvojnega obdavčevanja, URL: http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druga_dajatve/Podrocja/Mednarodno_obdavcenje/Vprasanja_in_odgovori/Vprasanja_in_odgovori_1_izdaja_Metode_za_odpravo_dvojnega_obdavcevanja.pdf (11. marec 2018).
- MF: Prispevki za socialno varnost, URL: http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druga_dajatve/Podrocja/Prispevki_za_socialno_varnost/Opis/Podrobnejši_opis_3_izdaja_Placevanje_prispevkov_za_socialno_varnost_iz_delovnega_razmerja.pdf (22. maj 2018).
- MF: Taxes and Customs: List of Double Taxation Conventions, URL: http://www.mf.gov.si/en/areas_of_work/taxes_and_customs/documents/list_of_double_taxation_conventions/ (24. marec 2018).
- MGRT: Program spodbujanja internacionalizacije 2015-2020, URL: http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/SEKTOR_ZA_INTERNACIONALIZACIJO/Internacionalizacija_TNI/Program_INTER_2015-2020_koncna.pdf (18. marec 2018).
- MGRT: Slovenija: Zelena. Ustvarjalna. Pametna. Mednarodni izzivi 2017-2018, URL: http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/SEKTOR_ZA_INTERNACIONALIZACIJO/Internacionalizacija_TNI/Program_INTER_2015-2020_koncna.pdf

- NALIZACIJO/Internacionalizacija_TNI/Mednarodni_izzivi_2017_2018.pdf (20. marec 2018).
- MGRT: Tuje neposredne investicije: prednosti, URL: http://www.mgrt.gov.si/si/delovna_podrocja/internacionalizacija/tuje_neposredne_investicije/prednosti/ (15. april 2018).
 - Ministrstvo za javno upravo: Statistično poročilo o javnih naročilih, oddanih v letu 2016, URL: http://www.djn.mju.gov.si/resources/files/Letna_porocila/Stat_por_JN_2016.pdf (22. junij 2018).
 - Mladi podjetnik: Razlike med s.p. in d.o.o., URL: <https://mladipodjetnik.si/podjetniskikoticek/racunovodstvo/razlike-med-s-p-in-d-o-o> (12. junij 2018).
 - MNZ: Državljeni EU in EGP, URL: http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/vstop_v_slovenijo/drzavljeni_eu_in_egp/ (5. maj 2018).
 - MNZ: Državljeni tretjih držav, URL: http://www.mnz.gov.si/si/mnz_za_vas/tujci_v_sloveniji/vstop_v_slovenijo/drzavljeni_tretjih_drzav/ (5. maj 2018).
 - MNZ: Policija: Criminality: Crime prevention, URL: <https://www.policija.si/eng/index.php/areasofwork/criminality/104-crime-prevention> (2. junij 2018).
 - MZZ, UVI, MORS: Slovenija in NATO, URL: <http://nato.gov.si/slo/> (11. marec 2018).
 - MZZ: Gospodarska diplomacija: Slovenija v OECD, URL: http://www.mzz.gov.si/si/gospodarska_diplomacija/slovenija_v_oecd/pristopni_proces/ (18. april 2018).
 - MZZ: Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi, URL: http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/organizacija_za_varnost_in_sodelovanje_v_evropi/ (23. april 2018).
 - MZZ: Organizacija Združenih narodov, URL: http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/organizacija_zdruzenih_narodov/ (18. april 2018).
 - MZZ: Predstavnštva po svetu, URL: http://www.mzz.gov.si/si/predstavnstva_po_svetu/ (16. junij 2018).
 - MZZ: Svetovna trgovinska organizacija, URL: <http://www.zeneva.predstavnistvo.si/index.php?id=2479> (20. april 2018).
 - NLB: Zavarovanje obrestnega tveganja, URL: <https://www.nlb.si/obrestni-izvedeni-financni-instrumenti> (5. marec 2018).
 - Noiitalia: Crime and Safety: Italy, URL: http://noi-italia.istat.it/index.php?id=3&L=1&tx_usercento_centofe%5Bcategoria%5D=29&tx_userc

- ento_centofe%5Baction%5D=show&tx_usercento_centofe%5Bcontroller%5D=Categoria
&cHash=208e42f4293a3e8698105ebc9dedcf8d (6. junij 2018).
- Odprta vprašanja enotirnega sistema upravljanja v delniški družbi, Podjetje in delo, 2007, št. 8, str. 1729.
 - Odprta vprašanja enotirnega sistema upravljanja v delniški družbi, Podjetje in delo, 2007, št. 8, str. 1729.
 - OECD: OECD Better Life Index: Slovenia, URL: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/countries/slovenia/> (9. maj 2018).
 - OECD: Smernice OECD za določanje transfernih cen za mednarodna podjetja in davčne uprave, URL: http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druga_dajatve/Podrocja/Mednarodno_obdavcenje/Opis/Smernice_OECD_za_dolocanje_transfernih_cen_za_mednarodna_podjetja_in_davcne_uprave_julij_2010.pdf (20. maj 2018).
 - OECD360: Slovenija 2015: Kam se uvršča Slovenija?, URL: http://www.oecd360.org/oecd360/pdf/___domain21___media1984___305314-liwkltyae9.pdf (9. maj 2018).
 - OSAC: Slovenia 2017 Crime & Safety Report, URL: <https://www.osac.gov/pages/ContentReportDetails.aspx?cid=21199> (8. maj 2018).
 - Pertnar, ORIS PRIMERJALNEGA TRGOVINSKEGA PRAVA, II. Del, Trgovinske družbe, Ljubljana 1955.
 - Pertnar, ORIS PRIMERJALNEGA TRGOVINSKEGA PRAVA, II. Del, Trgovinske družbe, Ljubljana 1955.
 - Petauer, Boštjan: TRANSFERNE CENE, Založba Legat d.o.o., Lesce 2005.
 - Plavšak, Nina: KOMENTAR ZAKONA O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU (ZFPIPP), Tax-Fin-Lex, Ljubljana 2017.
 - Podjetniški portal: Faktoring, URL: <https://www.podjetniski-portal.si/izdelki-in-storitve/viri-financiranja/Faktoring> (18. marec 2018).
 - Podjetniški portal: Leasing, URL: <https://www.podjetniski-portal.si/izdelki-in-storitve/viri-financiranja/Leasing> (17. marec 2018).
 - Podjetniški portal: Viri financiranja, URL: <https://www.podjetniski-portal.si/izdelki-in-storitve/viri-financiranja> (10. marec 2018).
 - Razpotnik, Barica: Prebivalstvo Slovenija 1. januar 2017, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6619> (22. februar 2018).
 - Repotočnik, Zdenka: Tuja notranja podjetja Slovenija 2015, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6879> (23. februar 2018).

- Repše, Živa: SPOSOBNOST JAVNIH SUBJEKTOV ZA NAROČANJE V POSTOPKIH JAVNEGA NAROČANJA, Pravna fakulteta v Ljubljani, Ljubljana 2017.
- Rijavec, Tina: Mednarodna organizacije dela in njena prizadevanja za uveljavljanje delavskih pravic na primeru Mjanmar. Diplomsko delo, Evropska pravna fakulteta v Mariboru, URL: [http://www.unaslovenia.org/sites/default/files/file/Rijavec\(diplomsko%20delo\).pdf](http://www.unaslovenia.org/sites/default/files/file/Rijavec(diplomsko%20delo).pdf) (15. maj 2018).
- RS biro: Zakaj je ocena podjetja pomemben kazalnik uspešnosti podjetja, URL: <http://www.rs-biro.si/zakaj-je-bonitetna-ocena-podjetja-pomemben-kazalnik-uspesnosti-podjetja/> (8. marec 2018).
- Setnikar, Nejc: Ustanovitev podjetja s strani tujca, URL: <https://mladipodjetnik.si/iskanje?q=ustanovitev+podjetja+v+sloveniji> (13. marec 2018).
- Setnikar, Nejc: Ustanovitev podjetja s strani tujca, URL: <https://mladipodjetnik.si/iskanje?q=ustanovitev+podjetja+v+sloveniji> (13. marec 2018).
- SLIKA: <http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/tentec/tentec-portal/map/maps.html>.
- SLIKA: <http://eucbeniki.sio.si/geo9/2629/index4.html#>.
- SLIKA: <http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>.
- SLIKA: <https://data.worldbank.org/country/slovenia?view=chart>.
- SLIKA: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?locations=SI-HR-MT-IT>.
- SLIKA: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/digital-economy-and-society-index-desi-2017>.
- SLIKA: Križnik, Polona: Nepremičninski trg v znamenju rekordov, URL: <http://www.delo.si/gospodarstvo/finance/nepremicninski-trg-v-znamenju-rekordov.html>.
- SLIKA: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/state-union-2017-brochure_sl.pdf.
- Slovenske železnice: Infrastruktura, URL: <http://www.slozeleznice.si/sl/infrastruktura/transportni-koridorji> (10. junij 2018).
- Smrdel, Borut: O javnem naročanju in pravnem varstvu, URL: <https://www.pamfil.si/clanki/2017/11/6/o-javnem-narocanju-in-pravnem-varstvu> (22. junij 2018)
- SPIRIT Slovenia: Quality Infrastructure, URL: <https://www.investslovenia.org/why-slovenia/quality-infrastructure/> (29. marec 2018).
- SPIRIT Slovenia: Transport Infrastructure, URL: <https://www.investslovenia.org/business-environment/infrastructure-utilities/transport-infrastructure/> (29. marec 2018).

- Statistics Austria: Criminality, URL: https://www.statistik.at/web_en/statistics/PeopleSociety/social_statistics/criminality/index.html (6. junij 2018).
- Statistični urad Republike Slovenija: Plače, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/74> (25. maj 2018).
- Statistični urad RS: Kakovost življenja, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/10/60> (8. maj 2018).
- Statistični urad RS: V 2017 obsojenih 6.252 polnoletnih, 269 mladoletnih in 43 pravnih oseb, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7458> (6. junij 2018).
- Statistisches Bundesamt (Destatis): Press & Services, URL: https://www.destatis.de/EN/PressServices/Press/pr/2017/11/PE17_386_243.html (6. junij 2018).
- Stupica, Mateja: Denar, denar, denar. Priročnik za zadolževanje malih in srednjih podjetij ter samostojnih podjetnikov, Založba Legat, Lesce 2005.
- SURS: BDP in gospodarska rast, URL: <http://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/1/29> (25. junij 2018).
- Svet kapitala: Davki po svetu in pri nas: kam oditi?, URL: <https://svetkapitala.delo.si/ikonomija/davki-po-svetu-in-pri-nas-kam-oditi-329> (13. februar 2018).
- TABELA: UNCTAD: Investment Policy Hub: International Investment Agreements Navigator: Slovenia, URL: <http://investmentpolicyhub.unctad.org/IIA/CountryOtherIias/192#iiaInnerMenu>; Božičko, Polona; Menard, Maja: Zaščita tujih naložb v Sloveniji in slovenskih naložb v tujini na podlagi meddržavnih bilateralnih investicijskih sporazumov. Slovenska arbitražna praksa, URL: http://www.sloarbitration.eu/Portals/en-EN/Prispevki/revijSA_2013_01_BozickoMenard.pdf (22. maj 2018).
- The Social Progress Imperative: 2017 Social Progress Index, URL: <https://www.socialprogressindex.com/?tab=3&code=SVN&compare=SVN&compare=ITA&compare=HRV&prop=SPI> (11. junij 2018).
- The World Bank: Slovenia, URL: <https://data.worldbank.org/country/slovenia?view=chart> (22. Junij 2018).
- Tičar, Bojan: UVOD V KORPORACIJSKO DAVČNO PRAVO, Inštitut za javno upravo pri Pravni fakulteti, Ljubljana 2001.
- Transparency International: Corruption perceptions index 2017, URL: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017 (12. maj 2018).

- Triglav zavarovalnica: Zavarovanje finančnih kreditov, URL: http://www.triglav.si/zavarovanja/podjetja/zavarovanje_financnih_kreditov (15. april 2018).
- Turk, Ana: Zakaj je BDP na prebivalca v osrednji Sloveniji večji, URL: <https://www.finance.si/8931692/Zakaj-je-BDP-na-prebivalca-v-osrednji-Sloveniji-27644-evrov-v-Zasavju-pa-10443> (3. marec 2018).
- U.S. Department of State: Investment Climate Statements for 2017, URL: <https://www.state.gov/e/eb/rls/othr/ics/investmentclimatestatements/index.htm?year=2017&dclid=269954#wrapper> (17. april 2018).
- UNCTAD: Investment Policy Hub: International Investment Agreements Navigator: Slovenia, URL: <http://investmentpolicyhub.unctad.org/IIA/CountryOtherIias/192#iiaInnerMenu> (11. junij 2018).
- UNCTAD: World Investment Report 2017: Investment and the Digital Economy, URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2017_en.pdf (22. maj 2018).
- Varstvo konkurence: Letno poročilo Agencije za leto 2016, URL: http://www.varstvo-konkurence.si/fileadmin/varstvo-konkurence.si/pageuploads/letna_porocila/Letno_porocilo_AVK_2016.pdf (20. marec 2018).
- Vlada News: Slovenia has advanced 6 places this year and placed 37th on the Global Competitiveness Index, URL: http://www.vlada.si/en/media_room/newsletter/slovenia_weekly/news/article/slovenia_has_advanced_6_places_this_year_and_placed_37th_on_the_global_competitiveness_index_61367/ (18. junij 2018).
- Vlada Republike Slovenije: Predlog zakona o javnem naročanju, URL: <https://www.findinfo.si/download/razno/f7dc9fe28790a35ba06b.pdf> (22. junij 2018).
- Vovk, Irena: ZPOMK -1, v: Pravna praksa (2015), št. 26, str. 34.
- Wikipedia: List of European countries by average wage, URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_European_countries_by_average_wage (22. april 2018).
- Zakon-HR: Zakon o javnoj nabavi, URL: <https://www.zakon.hr/z/223/Zakon-o-javnoj-nabavi> (24. junij 2018).